

ใบรับรองวิทยานิพนธ์
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต

ปริญญา

บริหารธุรกิจ

สาขา

บริหารธุรกิจ

คณะ

เรื่อง บทบาทการปฏิบัติการบรรเทาสาธารณภัยในเหตุการณ์อุทกภัย:
กรณีศึกษา การช่วยเหลือของกองทัพบกในพื้นที่จังหวัดลพบุรี

The Role in The Flood Disaster Relief Operations: A Case Study of Rescue of The Royal
Thai Army in Lop Buri Province

นามผู้วิจัย พันโทหญิง ธนาพรรณ ปานศักดิ์

ได้พิจารณาเห็นชอบโดย

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก

(อาจารย์ณาวิน มินะกรรณ, Ph.D.)

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม

(อาจารย์ธงชัย ศรีวรรณะ, Ph.D.)

ประธานสาขาวิชา

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์พัฒน์ นนทนาธรณ์, Ph.D.)

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์รับรองแล้ว

(รองศาสตราจารย์กัญญา ชีระกุล, D.Agr.)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

วันที่ เดือน พ.ศ.

สืบศิริ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

วิทยานิพนธ์

เรื่อง

บทบาทการปฏิบัติการบรรเทาสาธารณภัยในเหตุการณ์อุทกภัย:
กรณีศึกษา การช่วยเหลือของกองทัพบกในพื้นที่จังหวัดลพบุรี

The Role in The Flood Disaster Relief Operations: A Case Study of Rescue of The Royal
Thai Army in Lop Buri Province

โดย

พันโทหญิง ธนาพรรณ ปานศักดิ์

เสนอ

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
เพื่อความสมบูรณ์แห่งปริญญาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต
พ.ศ. 2556

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ชนาพรรณ ปานศักดิ์, พันโทหญิง 2556: บทบาทการปฏิบัติการบรรเทาสาธารณภัยใน
เหตุการณ์อุทกภัย: กรณีศึกษา การช่วยเหลือของกองทัพบกในพื้นที่จังหวัดลพบุรี
ปริญญาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาบริหารธุรกิจ คณะบริหารธุรกิจ อาจารย์ที่ปรึกษา
วิทยานิพนธ์หลัก: อาจารย์นาวิน มินะกรรม, Ph.D. 157 หน้า

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาบทบาท และการปฏิบัติการบรรเทาสาธารณภัย
รวมทั้งวิเคราะห์ผลสัมฤทธิ์ของการปฏิบัติงานบรรเทาสาธารณภัยของกองทัพบกในพื้นที่จังหวัด
ลพบุรี โดยใช้เทคนิคการวิจัยเชิงคุณภาพ ในการศึกษา และใช้การสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้าง
เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ผลการศึกษาพบว่า

บทบาทของกองทัพบกในการปฏิบัติงานบรรเทาสาธารณภัย ในพื้นที่จังหวัดลพบุรี เมื่อปี
พ.ศ. 2554 นั้น สามารถอธิบายในรูปแบบของ “จิตวิญญาณ” หรือ “SPIRIT” ซึ่งประกอบด้วย 1)
Socially Prescribed บทบาทที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญฯ 2) Priorities of the Public บทบาทตามความ
คาดหวังของประชาชน 3) Ideal Role บทบาทในอุดมคติ 4) Real Action บทบาทที่กระทำจริง 5)
Integrator Role บทบาทในฐานะผู้บูรณาการ 6) Task Role บทบาทตามภารกิจของกองทัพบก

สำหรับผลสัมฤทธิ์การปฏิบัติงานบรรเทาสาธารณภัยของกองทัพบกในพื้นที่จังหวัดลพบุรี
เป็นไปตามรูปแบบ 7S ประกอบด้วย 1) Strategy กองทัพบกมีการจัดเตรียมความพร้อมในการรองรับ
สถานการณ์ภัยคุกคามทุกรูปแบบ และมีการกระจายอำนาจการตัดสินใจสู่หน่วยงานระดับล่าง
เพื่อให้สามารถทำงานบรรลุผลได้อย่างเหมาะสม 2) Structures กองทัพบก ได้กำหนดโครงสร้างการ
ปฏิบัติงานด้านการบรรเทาสาธารณภัยไว้อย่างชัดเจน 3) Systems ศูนย์บรรเทาสาธารณภัยกองทัพบก
ได้มอบภารกิจให้รับผิดชอบในการบูรณาการกำลังหน่วยทหารในจังหวัดลพบุรี 4) Styles ประชาชน
และผู้นำชุมชนในพื้นที่จังหวัดลพบุรี ให้ความร่วมมือกับเจ้าหน้าที่ทหารเป็นอย่างดี 5) Staff ผลการ
ปฏิบัติงานที่ก่อให้เกิดความพึงพอใจให้กับประชาชน 6) Skill ความรวดเร็วในการให้ความช่วยเหลือ
ความสามารถด้านการกู้ภัย และความเพียงพอของกำลังพลผู้ปฏิบัติงาน 7) Shared Values ให้ความ
ช่วยเหลือโดยทันที เมื่อภัยพิบัติที่เกิดขึ้นคุกคามต่อชีวิตและทรัพย์สินของประชาชน

ลายมือชื่อนิสิต

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก

Thanapan Pansak, Lieutenant Colonel 2013: The Role in The Flood Disaster Relief Operations: A Case Study of Rescue of The Royal Thai Army in Lop Buri Province. Master of Business Administration, Major Field: Business Administration, Faculty of Business Administration. Thesis Advisor: Mr.Nawin Minakan, Ph.D. 157 pages.

This research has an objective of studying to study the roles and disaster relief operations. Include the analysis of results of operations of the Army in relief Lop buri province. Using Qualitative Research in a study using in-depth interviews and non structured Interview is a tool to collect data from the Key Informants, study found that;

The ideal roles of Army troops. In disaster relief operations of the Army in the year 2554 can be explained by the role of Army in relief operations in the form "SPIRIT" of Army. 1) Socially Prescribed 2) Priorities of the Public 3) Ideal Role 4) Real Action 5) Integrator Role 6) Task Role

For the achievement of performance Mitigation of the Army in Lop buri. Follow a pattern consisting 7S. 1) Strategy; Army is prepared to support all forms of threat scenarios. The staff all know that the organization expected. And decentralized decision making to the lower levels in order to accomplish the work properly. 2) Structures; Army has determined structure practice Mitigation clearly. Systems Mitigation System Center Army. Mandated with the responsibility of integrating military forces in Lop buri. 3) Systems; Mitigation System Center Army. Mandated with the responsibility of integrating military forces in Lop buri. 4) Styles ; The public and community leaders in Lop buri to cooperate with the military as well. 5) Staffs; The people satisfaction to the operations of The Royal Thai Army. 6) Skills; ability, quick to provide assistance. Ability to rescue And the adequacy of the work force. 7) Shared values; The Royal Thai Army have values to assistance immediately. When the disaster happened. Threat to life and property of the people.

Student's signature

Thesis Advisor's signature

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จได้ด้วยความช่วยเหลืออย่างดียิ่งจาก ดร.นาวัน มีนะกรรม อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก, ดร.ธงชัย ศรีวรรณนะ อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม, ผศ.ดร.พิพัฒน์ นนทนาธรณ์ ประธานกรรมการดำเนินงานโครงการบัณฑิตศึกษาด้านบริหารธุรกิจ (สปท.), ดร.ทามินี ชินะชาครีย์ อาจารย์ผู้ทรงคุณวุฒิภายนอก จากมหาวิทยาลัยอัสสัมชัญ และพันเอก ดร.ภูมิรัตน์ ลือศิริ อาจารย์ที่ปรึกษาพิเศษ (ผสธ.ประจำ กร.ทบ.) ตลอดจนคณาจารย์ทุกท่านที่ไม่ได้เอ่ยนามในที่นี้ ได้เมตตาให้ความช่วยเหลือ จนสำเร็จตามเจตนารมณ์ที่ตั้งใจไว้ในที่สุด

ดิฉันขอกราบขอบพระคุณคณาจารย์ทุกท่าน ด้วยความสำนึกในความเมตตากรุณาของทุกท่าน ที่ได้สร้างความรู้ทางปัญญาและความเชื่อมั่น ซึ่งเป็นภูมิคุ้มกันอันใหญ่หลวงให้แก่ดิฉัน ตั้งแต่ก้าวแรกที่เข้าสู่รั้วของมหาวิทยาลัยแห่งนี้ จนถึงเวลาแห่งความสำเร็จ และเดินออกจากอาณาจักรอันทรงเกียรติแห่งนี้ด้วยความภาคภูมิใจ พร้อมกับอาวุธทางปัญญา อันประจักษ์ดังแสงสว่างนำทางชีวิต สำหรับนำไปใช้ในการประกอบสัมมาอาชีพ และสร้างคุณประโยชน์เพื่อตอบแทนบุญคุณของแผ่นดิน

นอกจากนี้ดิฉันขอขอบพระคุณ ผู้ทรงคุณวุฒิอีกหลายท่าน ที่เมตตาให้การสนับสนุนและให้คำชี้แนะ ทำให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นผลสำเร็จ และส่วนหนึ่งของความสำเร็จในครั้งนี้ ยังมีเจ้าหน้าที่ของโครงการฯ ทุกท่านที่ได้อำนวยความสะดวกในการศึกษาให้แก่ดิฉันและเพื่อนๆ ด้วยความอบอุ่นอย่างยิ่ง รวมทั้งขอขอบคุณครอบครัวที่คอยเป็นกำลังใจให้ดิฉันตลอดเวลา

สำหรับคุณประโยชน์ของวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ดิฉันขอน้อมบูชาแด่คุณบิดา มารดา และบูรพาจารย์ ตลอดจนผู้มีพระคุณทุกท่าน ที่สนับสนุนการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ ด้วยความเคารพ

ธนาพรรณ ปานศักดิ์

กันยายน 2556

สารบัญ

หน้า

สารบัญตาราง	(3)
สารบัญภาพ	(4)
บทที่ 1 บทนำ	1
ความสำคัญของปัญหา	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	3
ขอบเขตการวิจัย	3
ประโยชน์ที่ได้รับ	4
นิยามศัพท์	4
บทที่ 2 การตรวจเอกสาร	7
แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับบทบาทและหน้าที่	7
แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน	20
การปฏิบัติงานบรรเทาสาธารณภัยของกองทัพบกในจังหวัดลพบุรี	34
สรุปบทเรียนการปฏิบัติการบรรเทาสาธารณภัยของ กองทัพบก	45
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	48
กรอบแนวคิดในการวิจัย	60
บทที่ 3 วิธีการวิจัย	61
กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ	61
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	62
การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือวิจัย	62
การเก็บรวบรวมข้อมูล	62
วิธีการตรวจสอบข้อมูล	62
การวิเคราะห์ข้อมูล	63
การนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล	63

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 4 ผลการวิจัยและข้อวิจารณ์	64
ข้อมูลพื้นฐานของจังหวัดลพบุรี	64
สถานการณ์อุทกภัยในภาพรวมของประเทศไทย 2554	67
สถานการณ์อุทกภัยในภาพรวมของจังหวัดลพบุรี	70
ข้อค้นพบจากการสัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูลสำคัญ	75
อภิปรายผล	90
บทที่ 5 สรุปและข้อเสนอแนะ	104
สรุปผลการศึกษา	104
ข้อเสนอแนะ	110
เอกสารและสิ่งอ้างอิง	112
ภาคผนวก	117
ภาคผนวก ก เครื่องมือวิจัย	118
ภาคผนวก ข แผนปฏิบัติการบรรเทาสาธารณภัยจังหวัดลพบุรี	129
ภาคผนวก ค โครงสร้างศูนย์บรรเทาสาธารณภัยกองทัพบก	148
ประวัติการศึกษา และการทำงาน	157

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
2.1	การจัดกำลังเข้าช่วยเหลือประชาชนของศูนย์บรรเทาสาธารณภัยกองทัพบก	36
2.2	การจัดชุดโรปครณ์เข้าช่วยเหลือประชาชนของศูนย์บรรเทาสาธารณภัยกองทัพบก	38
4.1	ข้อค้นพบของผู้ให้ข้อมูลสำคัญในด้านบทบาทของกองทัพบกในการปฏิบัติงานบรรเทาสาธารณภัย	76
4.2	ข้อค้นพบข้อมูลของผู้ให้ข้อมูลสำคัญในการปฏิบัติงานบรรเทาสาธารณภัยของกองทัพบกในพื้นที่จังหวัดลพบุรี	81
4.3	ข้อค้นพบของผู้ให้ข้อมูลสำคัญในด้านผลสัมฤทธิ์ของการปฏิบัติงานบรรเทาสาธารณภัยของกองทัพบกในพื้นที่จังหวัดลพบุรี	86

สารบัญภาพ

ภาพที่		หน้า
2.1	กรอบแนวคิดในการวิจัย	60
4.1	แผนผังจังหวัดลพบุรี	65
4.2	แผนที่จังหวัดลพบุรี	67
4.3	ประตูละบายน้ำบางโคมศรี อำเภออินทร์บุรี จังหวัดสิงห์บุรี	71
4.4	การขนย้ายสิ่งของ	73
4.5	การอพยพประชาชน	73
4.6	แจกจ่ายสิ่งของยังชีพ	74

บทที่ 1

บทนำ

ความสำคัญของปัญหา

ในปัจจุบัน ภัยพิบัติทางธรรมชาติเกิดขึ้นเป็นประจำในหลายๆ ประเทศ หลายภูมิภาค และนับวันยิ่งทวีจำนวนครั้งที่เกิด บ่อยครั้งกลับเพิ่มระดับความรุนแรงยิ่งขึ้น ดังปรากฏเป็นข่าวอยู่เสมอจนเป็นที่ประจักษ์ว่าเหตุการณ์แต่ละครั้งได้ส่งผลกระทบต่อประชาชนจำนวนมาก ทั้งการสูญเสียทางวัตถุ คือ ทรัพย์สินสูญหาย ที่อยู่อาศัยถูกทำลาย สภาพแวดล้อมที่ดินทำการเกษตรเปลี่ยนแปลง หรือถูกทำลายเสียหายเป็นวงกว้าง ยังไม่นับถึงผลกระทบต่อความเจ็บป่วยทางร่างกาย จิตใจของผู้ที่ประสบภัย แม้กระทั่งการเสียชีวิตของประชาชนในพื้นที่ที่ประสบภัยที่บางครั้งมีจำนวนมาก จนไม่สามารถอยู่ในพื้นที่เดิมได้อีก ต้องอพยพโยกย้ายไปในที่ใหม่ (เปรมใจ วังศิริไพศาล, 2556) ซึ่งการเกิดภัยพิบัตีย่อมเป็นความสูญเสียที่ส่งผลกระทบต่อผู้ที่ประสบภัย ผลกระทบต่อประชาชนในพื้นที่ใกล้เคียงหรือพื้นที่ที่มีผู้ประสบภัยอพยพไปอยู่ ผลกระทบต่อประเทศที่เกิดภัยพิบัติในการใช้ทรัพยากร บุคลากรในการช่วยเหลือประชาชนที่ประสบภัย ผลกระทบต่อประเทศเพื่อนบ้านหรือนานาชาติดหากเป็นภัยพิบัติขนาดใหญ่ และภัยพิบัติเหล่านี้นับวันจะทวีความรุนแรงขึ้น เช่น น้ำท่วมในหลายประเทศในภูมิภาคเอเชีย ผลกระทบจากภัยพิบัติทางธรรมชาติยังทวีความรุนแรงขึ้นอีกจากสมดุลทางธรรมชาติที่เสียไป (เปรมใจ วังศิริไพศาล, 2556)

ทั้งนี้การเปลี่ยนแปลงสภาพแวดล้อมของโลกอาจเกิดขึ้นเนื่องจากปัจจัยธรรมชาติ เช่น ไฟไหม้ป่า ทำให้เกิดเขม่าควันไฟฟุ้งกระจายในบรรยากาศ นอกจากนี้ มนุษย์ก็เป็นผู้กระทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางสิ่งแวดล้อมด้วย เนื่องจากมนุษย์จำเป็นต้องดำเนินกิจกรรมต่างๆ เพื่อการยังชีพ และเพื่อการอยู่รอดในสังคม กิจกรรมต่างๆ ที่เกิดขึ้นล้วนเกี่ยวข้องกับสัมพันธกับสิ่งแวดล้อมทั้งสิ้น (คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย, 2555) สอดคล้องกับรายงานของ World Population Prospects (The 2007 Revision, UNDP อ้างถึงใน กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย, 2554) พบว่า การเพิ่มขึ้นของประชากรโลก จะทำให้ความต้องการความจำเป็นพื้นฐาน เช่น อาหาร น้ำ พลังงาน ที่อยู่อาศัย และปัจจัยอื่นๆ ที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตจะมีความต้องการเพิ่มสูงขึ้น จึงมีการตอบสนองความต้องการดังกล่าวมากยิ่งขึ้น ซึ่งเป็นตัวเร่งให้เกิดการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่าง

รวดเร็วและพุ่งเพื่อย โดยไม่คำนึงถึงขีดจำกัดและศักยภาพในการฟื้นตัวของทรัพยากรเหล่านั้น เป็นเหตุให้มีการสูญเสียทรัพยากรและระบบนิเวศถูกทำลายอย่างต่อเนื่อง

สำหรับประเทศไทยนั้น ปัญหาหนึ่งที่เป็นปัญหาสำคัญ คือ ภัยจากน้ำท่วม ซึ่งเป็นภัยทางธรรมชาติที่เกิดขึ้นบ่อยครั้งในประเทศไทย นำมาซึ่งความเสียหายแก่ชีวิตและทรัพย์สินเป็นอย่างมาก (ศูนย์การศึกษาออกโรงเรียนภาคเหนือ, 2555) โดยในปี 2554 ประเทศไทยได้ประสบปัญหาอุทกภัยครั้งรุนแรงที่สุดเป็นประวัติการณ์ ตั้งแต่ต้นปีจนถึงปลายปี และมีพื้นที่ประสบภัยกระจายตัวในทุกภาคของประเทศ โดยเฉพาะพื้นที่ภาคเหนือและภาคกลางที่เกิดน้ำท่วมหนักเป็นระยะเวลานาน อุทกภัยครั้งนี้ส่งผลให้เกิดความเสียหายอย่างหนักทั้งทางภาคการเกษตร อุตสาหกรรม เศรษฐกิจ สังคม และส่งผลกระทบต่อเป็นลูกโซ่ไปยังภาคส่วนอื่นอีกเป็นจำนวนมาก พื้นที่ประสบอุทกภัยและมีการประกาศเป็นพื้นที่ภัยพิบัติกรณีฉุกเฉินตั้งแต่ปลายเดือนกรกฎาคม 2554 จนถึงเดือนพฤศจิกายน รวมทั้งสิ้น 65 จังหวัด มีผู้เสียชีวิต 657 ราย สูญหาย 3 คน ราษฎรเดือดร้อน 4,039,459ครัวเรือน 13,425,869 คน บ้านเรือนเสียหายทั้งหลัง 2,329 หลัง บ้านเรือนเสียหายบางส่วน 96,833 หลัง พื้นที่การเกษตรคาดว่าจะได้รับความเสียหาย 11.20 ล้านไร่ ถนน 13,961 สาย ท่อระบายน้ำ 777 แห่ง ฝาย 982 แห่ง ทันบก 142 แห่ง สะพาน/ลอสสะพาน 724 แห่ง บ่อปลา/บ่อกุ้ง/หอย 231,919 ไร่ ปศุสัตว์ 13.41 ล้านตัว (สถาบันสารสนเทศทรัพยากรน้ำและการเกษตร, 2555)

โดย กองทัพบก ในฐานะเป็นกลไกหนึ่งของรัฐบาล ได้รับมอบภารกิจจากรัฐบาลในการให้ความช่วยเหลือและแก้ไขปัญหาในพื้นที่ที่สถานการณ์อุทกภัยเข้าขั้นวิกฤติในหลายพื้นที่ โดยเฉพาะในพื้นที่จังหวัดลพบุรี ซึ่งประสบปัญหาวิกฤติอุทกภัยตั้งแต่เดือนกันยายน ถึงต้นเดือนธันวาคม พ.ศ. 2554 เป็นเวลา 3 เดือนเศษ ซึ่งศูนย์บรรเทาสาธารณภัยกองทัพบก (สบภ.ทบ.) ได้สั่งการให้ศูนย์บรรเทาสาธารณภัยหน่วยบัญชาการสงครามพิเศษ (สบภ.นสพ.) ระดมสรรพกำลังทั้งด้านกำลังพลและยุทโธปกรณ์ ให้ความช่วยเหลือผู้ประสบภัยร่วมกับส่วนราชการ และภาคประชาชนในพื้นที่จังหวัดลพบุรี จนหน่วยงานภาครัฐอื่นๆ นำแนวทางการปฏิบัติดังกล่าวไปประยุกต์ใช้ในการป้องกันและบรรเทาอุทกภัยในพื้นที่ของตนเอง (ศูนย์บรรเทาสาธารณภัยกองทัพบก, 2555) ดังนั้น ผู้ศึกษาจึงสนใจทำการศึกษาวิจัย การปฏิบัติงานด้านการบรรเทาสาธารณภัยในเหตุการณ์อุทกภัยปี 2554 ในพื้นที่จังหวัดลพบุรี ของ กองทัพบก เพื่อศึกษาบทบาทและประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของกองทัพบก ในการแก้ไขปัญหาและช่วยเหลือประชาชนจากอุทกภัยในปี 2554 สำหรับเป็นแนวทางในการพัฒนารอบการปฏิบัติงานด้านการบรรเทาสาธารณภัยของ กองทัพบก ต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. ศึกษาบทบาทและการปฏิบัติงานบรรเทาสาธารณภัยของกองทัพบกในพื้นที่จังหวัดลพบุรี
2. ศึกษาประสิทธิภาพการปฏิบัติงานบรรเทาสาธารณภัยของกองทัพบกในพื้นที่จังหวัดลพบุรี

ขอบเขตการวิจัย

ผู้ศึกษาวิจัยได้กำหนดขอบเขตของการวิจัยไว้ 3 ด้าน คือ ขอบเขตด้านเนื้อหา ขอบเขตด้านประชากร และขอบเขตด้านพื้นที่ โดยมีรายละเอียด ดังนี้

1. ขอบเขตเนื้อหา

ผู้ศึกษาวิจัยได้ทำการค้นคว้าจาก เอกสาร วารสาร และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ประกอบด้วย แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับบทบาทและหน้าที่ แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน แนวคิดเกี่ยวกับปัจจัยมีผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน และการปฏิบัติงานบรรเทาสาธารณภัยเฉพาะที่ กองทัพบก ดำเนินการในพื้นที่จังหวัดลพบุรี เท่านั้น

2. ขอบเขตด้านประชากร

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ เป็นผู้ที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานบรรเทาสาธารณภัยของกองทัพบกในพื้นที่จังหวัดลพบุรี จำนวน 16 คน ประกอบด้วย ผู้บริหารฝ่ายข้าราชการพลเรือน จำนวน 3 คน ผู้บริหารฝ่ายทหาร จำนวน 5 คน ผู้ปฏิบัติงานขององค์กรอิสระในพื้นที่จังหวัดลพบุรี จำนวน 4 คน และประชาชนผู้ประสบภัยในพื้นที่ อำเภอเมือง อำเภอท่าม่วง และอำเภอบ้านหมี่ จังหวัดลพบุรี จำนวน 4 คน

3. ขอบเขตด้านพื้นที่

การศึกษาในครั้งนี้ มุ่งเน้นการศึกษาเฉพาะบทบาทและประสิทธิภาพการปฏิบัติงานด้านบรรเทาสาธารณภัยของ กองทัพบก ในพื้นที่จังหวัดลพบุรี พ.ศ. 2554 ใน 3 อำเภอ ได้แก่ อำเภอเมือง อำเภอท่าเรือ และอำเภอบ้านหมี่ เท่านั้น

ประโยชน์ที่ได้รับ

1. ทราบบทบาทการปฏิบัติงานบรรเทาสาธารณภัยของกองทัพบกในพื้นที่จังหวัดลพบุรี
2. ทราบประสิทธิภาพการปฏิบัติงานบรรเทาสาธารณภัยของกองทัพบกในพื้นที่จังหวัดลพบุรี
3. นำผลการศึกษาวิจัยไปพัฒนาปรับปรุงรูปแบบการปฏิบัติงานบรรเทาสาธารณภัยของกองทัพบก ให้มีความเหมาะสมและมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

นิยามศัพท์

การบรรเทาสาธารณภัย หมายถึง การดำเนินการทั้งปวงที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันการบรรเทาและการฟื้นฟูให้กับบุคคล อาคาร สถานที่ที่ประสบกับสาธารณภัย ตั้งแต่ก่อนการเกิดภัย ระหว่างเกิดภัย จนถึงเมื่อภัยนั้นผ่านพ้นไป เพื่อให้สถานการณ์กลับคืนสู่สภาวะปกติ

บทบาท หมายถึง แนวทางของการแสดงออกหรือปฏิบัติตามอำนาจหน้าที่ที่กำหนดไว้ในตำแหน่งทางสังคม ทางหน้าที่การงาน และตามความคาดหวังของผู้อื่นที่มีส่วนเกี่ยวข้อง

พายุฝนฟ้าคะนอง หมายถึง ปรากฏการณ์ทางธรรมชาติที่อาจเกิดน้ำป่าไหลหลาก น้ำท่วมฉับพลัน และอาจเกิดพายุลมหมุนหรือพายุวงช้าง ซึ่งมีลมแรงมากและทำความเสียหายบริเวณที่เคลื่อนผ่าน

ภัย (Hazard) หมายถึง เหตุการณ์ที่อาจจะเป็นปรากฏการณ์ธรรมชาติหรือเป็นการกระทำของมนุษย์ที่สามารถสร้างความเสียหายทางด้านกายภาพและอาจจะเป็นสาเหตุให้เกิดความสูญเสียชีวิต หรือได้รับบาดเจ็บเกิดความเสียหายต่อทรัพย์สิน การดำเนินกิจกรรมด้านเศรษฐกิจและสังคมถูกรบกวนหรือทำให้สภาพแวดล้อมเสียหาย

ภัยพิบัติ (Disaster) หมายถึง ภัยอันเกิดแก่สาธารณชน ไม่ว่าจะเกิดจากธรรมชาติ หรือจากการกระทำของมนุษย์ โดยก่อให้เกิดอันตรายต่อชีวิตของประชาชน เกิดความสูญเสียหรือความเสียหาย และมีผลกระทบในทางลบต่อทรัพย์สิน สังคม เศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อม จนเกินขีดความสามารถของชุมชน ที่จะใช้ทรัพยากรของตนในการรับมือและจัดการกับภัยพิบัติและผลกระทบของภัยพิบัติได้

ภัยธรรมชาติ หมายถึง ภัยอันตรายต่างๆ ที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติไม่ว่าจะเป็นแผ่นดินไหว ภัยร้อน ภัยหนาว และอื่นๆ ซึ่งการเกิดแต่ละครั้งนำมาซึ่งความสูญเสียทั้งชีวิตและทรัพย์สินของมนุษย์เป็นอย่างมาก

ภัยจากการกระทำของมนุษย์ หมายถึง ภัยที่มนุษย์กระทำขึ้นก่อให้เกิดความเสียหายต่อร่างกาย ชีวิต และทรัพย์สิน

วาทภัย หมายถึง ภัยธรรมชาติซึ่งเกิดจากพายุลมแรง แบ่งได้ 2 ชนิด คือ วาทภัยจากพายุฤดูร้อน จะเกิดขึ้นในช่วงฤดูร้อน บางครั้งจะเกิดพายุฝนฟ้าคะนอง และอาจมีลูกเห็บทำความเสียหายได้ในบริเวณเล็กๆ ช่วงเวลาสั้นๆ และวาทภัยจากพายุหมุนเขตร้อนจะเกิดขึ้นในช่วงฤดูฝน เมื่อพายุหมุนเขตร้อนเคลื่อนตัวขึ้นฝั่ง จะทำความเสียหายให้บริเวณที่เคลื่อนผ่านเป็นอย่างมาก

สาธารณภัย หมายความว่า อัคคีภัย วาทภัย อุทกภัย ภัยแล้ง โรคระบาดในมนุษย์ โรคระบาดสัตว์ โรคระบาดสัตว์น้ำ การระบาดของศัตรูพืช ตลอดจนภัยอื่นๆ อันมีผลกระทบต่อสาธารณชนไม่ว่าเกิดจากธรรมชาติ มีผู้ทำให้เกิดขึ้น อุบัติเหตุ หรือเหตุอื่นใด ซึ่งก่อให้เกิดอันตรายแก่ชีวิต ร่างกายของประชาชน หรือความเสียหายแก่ทรัพย์สินของประชาชน หรือของรัฐ และให้หมายความรวมถึงภัยทางอากาศ และการก่อวินาศกรรมด้วย

อุทกภัย หมายถึง ภัยและอันตรายที่เกิดจากสภาวะน้ำท่วมขังหรือน้ำท่วมฉับพลัน มีสาเหตุมาจากการเกิดฝนตกหนักหรือฝนตกต่อเนื่องเป็นเวลานาน โดยสามารถแบ่งได้เป็น อุทกภัยจากน้ำป่าไหลหลากและน้ำท่วมฉับพลันเกิดขึ้นเมื่อมีฝนตกหนักเหนือภูเขาต่อเนื่องเป็นเวลานาน และ

อุทกภัยจากน้ำท่วมขัง และน้ำเอ่อล้นเกิดจากน้ำในแม่น้ำลำธารล้นตลิ่ง หรือเป็นสภาพน้ำท่วมขังใน
เขตเมืองใหญ่ที่เกิดจากฝนตกหนักต่อเนื่อง เป็นเวลานานและมีระบบการระบายน้ำไม่ดีพอ

บทที่ 2

การตรวจเอกสาร

การทบทวนทฤษฎี แนวคิด และวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องในการศึกษาวิจัยเรื่อง บทบาทการปฏิบัติการบรรเทาสาธารณภัยของกองทัพบก กรณีศึกษา ในพื้นที่จังหวัดลพบุรี ครั้งนี้ผู้วิจัยได้นำทฤษฎี แนวคิด และวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาวิจัยมาสรุปเป็นสาระสำคัญ ตามลำดับดังนี้

แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับบทบาทและหน้าที่

ทฤษฎีบทบาทและหน้าที่

นักวิชาการทั้งในประเทศไทยและต่างประเทศได้ให้ความหมายของคำว่า “บทบาท” ในลักษณะใกล้เคียงกัน ดังนี้

Cohen (1979) ได้ให้ความหมายของคำว่า “บทบาท” ไว้ว่า หมายถึง พฤติกรรมที่ถูกคาดหวังโดยผู้อื่น สำหรับผู้ดำรงตำแหน่งนั้นจะต้องปฏิบัติ และยังให้คำอธิบายเรื่องความหมายซึ่งสรุปได้ว่า เป็นบทบาทที่ถูกกำหนด (Prescribed Role) ถึงแม้ว่าบุคคลบางบุคคลจะไม่ได้ประพฤติปฏิบัติตามบทบาทที่คาดหวังโดยผู้อื่น แต่เรายังคงยอมรับว่าบุคคลจะต้องปฏิบัติตามบทบาทที่สังคมกำหนดให้ และส่วนบทบาทที่ปฏิบัติจริง (Enacted Role) เป็นวิธีการที่บุคคลได้แสดงหรือปฏิบัติออกมาจริงตามตำแหน่งของเขา ส่วนความไม่ตรงกันของบทบาทที่ถูกกำหนดกับบทบาทที่ปฏิบัติจริงนั้น อาจมีสาเหตุมาจาก

1. บุคคลขาดความเข้าใจในส่วนร่วมของบทบาทที่ต้องการ
2. บุคคลไม่เห็นด้วย หรือไม่ลงรอยกับบทบาทที่ถูกกำหนด
3. บุคคลไม่มีความสามารถที่จะแสดงบทบาทนั้นได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ส่วน Broom and Selnick (1977) ได้อธิบายถึงคำว่า “บทบาท” ไว้ดังนี้

1. บทบาทที่กำหนดไว้หรือบทบาทในอุดมคติ (Socially Prescribed or Ideal Role) เป็นบทบาทตามอุดมคติที่กำหนดสิทธิและหน้าที่ของตำแหน่ง

2. บทบาทที่ควรกระทำ (Perceived Role) เป็นบทบาทที่แต่ละบุคคลเชื่อว่า ควรจะกระทำหน้าที่ของตำแหน่ง โดยอาจจะไม่ตรงกับบทบาทในอุดมคติทุกประการ และอาจแตกต่างกันไปในแต่ละบุคคล

3. บทบาทที่กระทำจริง (Performed Role) เป็นบทบาทที่บุคคลได้กระทำไปจริงตามความเชื่อความคาดหวัง ตลอดจนความกดดัน และโอกาสที่จะกระทำในแต่ละสังคม ในช่วงระยะเวลาหนึ่ง

ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ ทิตยา สุวรรณะชญ (2527) บทบาท หมายถึง ลักษณะของพฤติกรรมที่ถูกกำหนดโดยฐานะตำแหน่งและเปรียบเทียบ "บทบาท" และ "ตำแหน่ง" เป็นเสมือนหนึ่งเหรียญสองด้าน กล่าวคือ ด้านหนึ่งเป็น "ตำแหน่ง" คือ เป็นผลรวมของสิทธิหน้าที่ แต่อีกด้านหนึ่งเป็น "บทบาท" คือ เป็นการประพฤติตามสิทธิและหน้าที่นั้น และยังได้แบ่งบทบาท ออกเป็น

1. บทบาทตามอุดมคติ (Ideal Role) หรือบทบาทที่ผู้ดำรงตำแหน่งทางสังคมควร
2. บทบาทที่ปฏิบัติจริง (Actual Role) หรือบทบาทที่ผู้ดำรงตำแหน่งทางสังคม จะต้องปฏิบัติจริง และยังสามารถกล่าวได้ว่า "บทบาทที่ปฏิบัติจริง" นี้เป็นผลรวมของบทบาทตามอุดมคติ บุคลิกภาพของผู้ดำรงตำแหน่งอารมณ์ขณะแสดงบทบาทและอุปกรณ์ของผู้ดำรงตำแหน่งที่มีอยู่ ปฏิกริยาของผู้ที่เกี่ยวข้อง

แต่อย่างไรก็ตาม ทิตยา สุวรรณะชญ (2527) ได้กล่าวสรุปฐานะตำแหน่ง และบทบาททางสังคมไว้ดังนี้

1. มีสถานภาพ (Status) อยู่จริงในสังคม และมีอยู่ก่อนที่ตัวคนจะเข้าไปแสดงหรือครองสถานภาพนั้น
2. มีบทบาทที่ควรเป็น (Ought-to-Role) ประจำตำแหน่ง

3. วัฒนธรรม ขนบธรรมเนียม ประเพณีในสังคมนั้นๆ เป็นส่วนหนึ่งที่สำคัญในการกำหนดฐานะตำแหน่ง และบทบาทที่ควรจะเป็น

4. การที่คนเราจะทราบถึงฐานะตำแหน่ง และบทบาทหน้าที่ได้มาจากการปะทะสังสรรค์ทางสังคม (Socialization) ในสังคมนั้นๆ

5. บทบาทที่ควรจะเป็นนั้น จะไม่แน่นอนเสมอว่าจะเหมือนกับพฤติกรรมจริง ของคนที่ครองฐานะตำแหน่งอื่นๆ เพราะพฤติกรรมจริงๆ นั้นเป็นผลของการปฏิบัติของคนที่ครองตำแหน่งที่มีต่อบทบาทที่ควรจะเป็นบุคลิกภาพของตนเอง และบุคลิกภาพของผู้อื่นที่เข้าร่วมในพฤติกรรมและครองกระตุ้น (Stimulus) ที่มีอยู่ในเวลาและสถานที่ที่เกิดการติดต่อทางสังคม

สำหรับ Linton (2002) กล่าวว่า สังคมตั้งอยู่บนรากฐานของการปฏิบัติตอบโต้ของคนในสังคมนั้น (Reciprocal Behavior) หากคนไม่มีการกระทำตอบโต้ แนวคิดในเรื่องฐานะตำแหน่ง และบทบาทจะไม่เกิดขึ้น Linton เห็นว่าฐานะตำแหน่งเป็นนามธรรม หมายถึง ตำแหน่งต่างๆ ที่มีอยู่ในรูปแบบหนึ่ง (A Particular Pattern) ซึ่งจะเป็นเครื่องที่กำหนดบทบาทของตำแหน่งนั้นๆ ได้ว่าจะมีการทำหน้าที่อย่างไร เพราะฉะนั้น ตำแหน่งจึงเป็นสิ่งที่คู่กับ บทบาท นอกจากนั้น Linton ยังได้จำแนกชนิดของฐานะตำแหน่งออกเป็น 2 ชนิด

1. ฐานะตำแหน่งที่ได้มาโดยกำเนิด (Ascribed Status)
2. ฐานะตำแหน่งที่ได้มาโดยการกระทำ (Achieved Status)

นอกจากนี้ Linton (2002 อ้างถึงใน สุภา สกุลเงิน, 2545) ยังได้ให้แนวคิดทฤษฎี บทบาทไว้ว่าการที่บุคคลจะสามารถปฏิบัติหน้าที่ตามบทบาทที่ถูกกำหนดไว้ได้ดีหรือไม่ นั้น ย่อมขึ้นอยู่กับองค์ประกอบดังต่อไปนี้คือ

1. ลักษณะเฉพาะของสังคมหรือชุมชน
2. วัฒนธรรม ประเพณีและความปรารถนาของสังคมที่เกี่ยวข้อง
3. บุคลิกภาพและความจำเป็นของบทบาท

ซึ่งองค์ประกอบที่กล่าวมาข้างต้น จะทำให้บุคคลแสดงถึงบทบาทตามนัยสัททหน้าที่และตามสถานภาพของตน

โดย Gordon Willard Allport (1973) ได้เสนอแนวความคิดเกี่ยวกับการแสดงบทบาทของบุคคลว่า ขึ้นอยู่กับปัจจัยที่เกี่ยวข้องดังต่อไปนี้

1. บทบาทที่สังคมคาดหวัง (Role Expectation) คือ บทบาทที่สังคมคาดหวังให้บุคคลปฏิบัติตามความคาดหวังที่กำหนด โดยกลุ่มสังคม และโดยสถานภาพที่บุคคลนั้นๆ ครองอยู่

2. การรับรู้บทบาท (Role Conception) คือ การที่บุคคลรับรู้ในบทบาทของตนเอง ว่าควรจะมีบทบาทอย่างไร และสามารถจะมองเห็นบทบาทของตนเองได้ ตามการรับรู้ที่ ซึ่งเกี่ยวข้องกับสัมพันธกับความต้องการของบุคคลนั่นเอง โดยการรับรู้ในบทบาทและความต้องการของบุคคลย่อมขึ้นอยู่กับลักษณะพื้นฐานส่วนบุคคล ตลอดจนเป้าหมายในชีวิตและค่านิยมของบุคคลที่สวมบทบาทนั้น

3. การยอมรับบทบาทของบุคคล (Role Acceptation) จะเกิดขึ้นก็ต่อเมื่อมีความสอดคล้องของบทบาทตามความคาดหวังของสังคม และบทบาทที่ตนรับอยู่ การยอมรับบทบาทเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับความเข้าใจในบทบาท และการสื่อสารระหว่างสังคมและบุคคลนั้น ทั้งนี้ก็เพราะว่าบุคคลอาจไม่ได้ยินดียอมรับบทบาทเสมอไป แม้ว่าจะได้รับการคัดเลือกจากสังคมให้รับตำแหน่งและมีบทบาทหน้าที่ที่ปฏิบัติตาม เพราะถ้าหากบทบาทที่ได้รับนั้นทำให้ได้รับผลเสียหายหรือเสียประโยชน์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งถ้าขัดแย้งกับความต้องการ (Role Conflict) หรือค่านิยมของบุคคลนั้น ผู้ครองตำแหน่งอยู่ก็พยายามหลีกเลี่ยงไม่ยอมรับบทบาทนั้นๆ

4. การปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่ของบุคคล (Role Performance) เป็นบทบาทที่เจ้าของสถานภาพแสดงจริง (Actual Role) ซึ่งอาจจะเป็นการแสดงบทบาทตามที่สังคมคาดหวัง หรือเป็นการแสดงบทบาทตามการรับรู้ และตามความคาดหวังของตนเอง การที่บุคคลใดจะปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่ได้เพียงใดนั้น ก็ขึ้นอยู่กับระดับการยอมรับบทบาทนั้นๆ ของบุคคลที่ครองตำแหน่งนั้นอยู่ เนื่องจากความสอดคล้องกับบทบาทตามความคาดหวังของสังคม และการรับรู้บทบาทของตนเอง

ซึ่งแนวคิดของ Gordon Willard Allport (1973) สอดรับกับแนวทางที่ ชูดา จิตพิทักษ์ (2525) ได้กล่าวว่า การศึกษาบทบาทเพื่อให้เข้าใจถึงความขัดแย้งทางบรรทัดฐานของสังคม และสามารถมองเห็นความสัมพันธ์ทางสังคม จึงควรทำความเข้าใจบทบาท 3 ประการ คือ

1. ความคาดหวังในบทบาท (Role Expectation) แสดงให้เห็นถึงโครงสร้างของความรู้ความเข้าใจ 2 ประการ

- 1.1 ด้านการรู้จากการติดต่อที่เกี่ยวข้องของบุคคลกับพฤติกรรมที่ปกติของบุคคลอื่น
- 1.2 ด้านการตอบสนองจากแนวโน้มของการแสดงออก

2. การรับรู้ในบทบาท (Role Perception) บทบาทแต่ละบทมีความสัมพันธ์กันในระบบสังคม การกระทำตามบทบาทนั้นขึ้นอยู่กับความเข้าใจของปัจเจกบุคคล การแปลความหมายรวมทั้งคุณสมบัติที่เป็นส่วนบุคคล สิ่งเหล่านี้กำหนดให้บุคคลรับหรือแสดงบทบาทแตกต่างกันออกไปตามลักษณะอุปนิสัย ความคิด ความรู้ มูลเหตุจูงใจ ประสบการณ์การอบรมฝึกฝน ความพึงพอใจ ตลอดจนสภาพทางกายและจิตใจของบุคคลที่ดำเนินบทบาทนั้น

3. การขัดแย้งในบทบาท (Role Conflict) การที่บุคคลมีสถานภาพมากกว่าหนึ่งสถานภาพในสถานการณ์หนึ่งๆ บทบาทของเขาที่จะต้องกระทำลงไป จึงมีมากกว่าหนึ่ง บทบาทซึ่งอาจจะก่อให้เกิดความยุ่งยากสำหรับเขาได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งบทบาททั้งหลายนั้นขัดแย้งกัน บุคคลก็ย่อมประสบกับความลำบากใจที่จะต้องกระทำหรือตัดสินใจแสดงบทบาทใดบทบาทหนึ่งได้อย่างราบรื่นนัก

สำหรับ ธงชัย สันติวงษ์ และชัยยศ สันติวงษ์ (2542) ให้แนวคิดเกี่ยวกับกระบวนการ การแสดงบทบาทของบรรดาสมาชิกภายในองค์การ ย่อมสามารถกำหนดมาได้เป็น 4 ระยะ

ระยะที่ 1 เป็นระยะของการคาดหวังในบทบาท เมื่อคนเราเริ่มเข้ามาในองค์การก็จะมีการได้ข้อมูลและข่าวสารจากองค์การ อาจโดยการปฐมนิเทศ การแ่กอบรม เพื่อให้คนๆ นั้นสามารถคาดหวังถึงบทบาทที่เขาต้องแสดงออกในองค์การ

ระยะที่ 2 เป็นระยะที่เป็นทางการ คนที่เข้ามาถูกกำหนดบทบาทที่จะต้องแสดง โดยอาจกำหนดออกมาเป็นวัตถุประสงค์ระเบียบวิธีปฏิบัติงาน กฎ ข้อบังคับ และเขาจะต้องแสดงบทบาท

ไปตามที่กำหนดเพื่อแลกกับผลตอบแทนซึ่งอาจจะเป็นผลตอบแทน ทางด้านตัวเงิน หรือทางด้านการได้รับการส่งเสริมเลื่อนตำแหน่งหรือผลตอบแทนอื่นๆ

ระยะที่ 3 เป็นระยะของการเรียนในบทบาท เมื่อคนที่เข้ามาเริ่มปฏิบัติงาน เขาก็จะเริ่มมีการเรียนรู้ในบทบาทที่เขาได้แสดงออกมาอย่างเป็นทางการ และในขณะเดียวกัน เนื่องจากการทำงาน ต้องมีความสัมพันธ์กับผู้ร่วมงาน ซึ่งเป็นความสัมพันธ์ที่ไม่เป็นทางการ ความคาดหวังของผู้ร่วมงานที่ไม่เป็นทางการที่มีต่อบทบาทของเขาก็มีส่วนสำคัญ เขาต้องพยายามที่จะปรับบทบาทของเขาให้สอดคล้องกับความคาดหวังที่เป็นทางการ จากองค์กรและความคาดหวังที่ไม่เป็นทางการจากผู้ร่วมงาน

ระยะที่ 4 ระยะของการคงอยู่หรือออกไปจากองค์กร เมื่อคนเข้าในองค์กรได้ ปฏิบัติงานมาจนถึงระยะนี้ เขาก็ทราบว่าเขาคงจะอยู่ หรือลาออกไปจากองค์กร โดยอาศัยการเรียนรู้จากบทบาทที่ผ่านมาในระยะที่ 3 เขาคงอยู่ต่อเมื่อบทบาทที่เขาแสดงอยู่สอดคล้องหรือเป็นไปตามความคาดหวังขององค์กร และตามความคาดหวังที่ไม่เป็นทางการของผู้ร่วมงาน ถ้าหากบทบาทที่เขาแสดงอยู่ไม่สอดคล้องหรือไม่เป็นไปตามความคาดหวังขององค์กร หรือตามความคาดหวังที่ไม่เป็นทางการของผู้ร่วมงานอันใดอันหนึ่งแล้ว ก็จะรู้สึกเกิดความขัดแย้งในบทบาท หรือความไม่ชัดเจนในบทบาทขึ้น หากไม่สามารถแก้ไขก็จะเกิดความเบื่อหน่าย ความไม่พึงพอใจ และลาออกไปในที่สุด

ในส่วนที่เกี่ยวกับบุคลิกภาพ ธงชัย สันติวงษ์ และชัยยศ สันติวงษ์ (2542) มีทัศนะว่า อาจจะก่อให้เกิดความขัดแย้งในบทบาทได้เนื่องจาก คุณลักษณะหรือพฤติกรรมประจำตัวของแต่ละบุคคลอาจไม่เป็นไปตามที่ตนเอง หรือที่ผู้อื่นคาดหวังต้องการ หรือไม่เหมาะสมกับตำแหน่งบทบาทใดๆ ที่กำหนดไว้

จึงเห็นได้ว่าแนวคิดเรื่องราวของบทบาทมีผลกระทบต่อพฤติกรรมของคนในองค์กร คนในองค์กรจะแสดงพฤติกรรมตามที่ได้กำหนดไว้ในบทบาทที่เป็นที่คาดหวังจากผู้อื่นและองค์กรตามคำจำกัดความของ "บทบาท" ดังที่กล่าวมาทั้งหมดพอสรุปได้เป็น 2 ส่วน ดังนี้ "บทบาท" หมายถึง (ธงชัย สันติวงษ์ และชัยยศ สันติวงษ์, 2542)

1. กลุ่มของพฤติกรรมที่บุคคลได้แสดงออกเมื่อดำรงตำแหน่งใดตำแหน่งหนึ่ง เป็นบทบาทที่เกิดขึ้นมาพร้อมกับตำแหน่งหน้าที่ ซึ่งบุคคลจะต้องแสดงบทบาทตามภาระหน้าที่ขอบเขตความรับผิดชอบและสิทธิที่กำหนดไว้

2. พฤติกรรมที่บุคคลได้แสดงออกตามความคาดหวังของสังคม เมื่อดำรงอยู่ในตำแหน่งใดตำแหน่งหนึ่งว่า เขาควรมีบทบาทอย่างไร ซึ่งอาจตรงกับแบบแผนที่กำหนดไว้หรือไม่ก็ได้ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับ การรับรู้ความเข้าใจ รวมทั้งคุณค่าและทัศนคติของบุคคล

โดยบทบาทที่ถูกกำหนดโดยตำแหน่งนั้นๆ ทุกบทบาท จึงมีส่วนสัมพันธ์กับบทบาทอื่นๆ ในสถานการณ์หนึ่งๆ และบทบาทหนึ่งบทบาทใดจะไม่สามารถดำรงอยู่ได้โดยปกติ จากความสัมพันธ์กับบทบาทอื่นๆ ซึ่งเรื่องของความสัมพันธ์ระหว่างบทบาทของตำแหน่งนี้ในระบบสังคมที่สลับซับซ้อน และมีความสัมพันธ์ระหว่างตำแหน่งหลายๆ ตำแหน่งที่แตกต่างกันกับบุคคลผู้ดำรงตำแหน่งนั้นๆ บางอย่างก็สัมพันธ์กันด้วยดี แต่มีบางอย่างก็ไม่สัมพันธ์กัน และนั่นก็คือ สิ่งที่แสดงถึงความสัมพันธ์และขัดแย้งกัน (ธงชัย สันติวงษ์ และชัยยศ สันติวงษ์, 2542)

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงสรุปได้ว่า บทบาทจะอยู่คู่กับตำแหน่ง ซึ่งแต่ละตำแหน่งหน้าที่ก็จะมีบทบาทที่แตกต่างกัน โดยมีกฎ ระเบียบ วัฒนธรรมประเพณี เป็นแบบแผนให้บุคคลที่เข้ามาดำรงตำแหน่งนั้นๆ ปฏิบัติตามที่สังคมคาดหวัง หรือเพื่อประโยชน์ของคนในสังคม

บทบาทของกองทัพในการบรรเทาสาธารณภัย

1. รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 (รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย, 2550) ได้กำหนดไว้อย่างชัดเจนว่า กองทัพบก ในฐานะหน่วยงานราชการหนึ่งที่เป็นกำลังทหาร นอกเหนือไปจากหน้าที่ในการพิทักษ์รักษาเอกราช อธิปไตย ความมั่นคงของรัฐ สถาบันพระมหากษัตริย์ ผลประโยชน์ของชาติ และการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขแล้ว กองทัพบก ยังมีหน้าที่ในการพัฒนาประเทศอีกด้วย ซึ่งบทบาทในการพัฒนาประเทศนั้น ได้ถูกกำหนดไว้ใน มาตรา 77 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 ดังนี้

“รัฐต้องพิทักษ์รักษาไว้ซึ่งสถาบันพระมหากษัตริย์ เอกราช อธิปไตย และบูรณภาพแห่งเขตอำนาจรัฐ และต้องจัดให้มีกำลังทหาร อาวุธยุทโธปกรณ์ และเทคโนโลยีที่ทันสมัยจำเป็นและเพียงพอ เพื่อพิทักษ์รักษาเอกราช อธิปไตย ความมั่นคงของรัฐ สถาบันพระมหากษัตริย์ ผลประโยชน์ของชาติ และการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข และเพื่อการพัฒนาประเทศ”

นอกเหนือไปจากนั้น มาตรา 73 ยังได้กำหนดไว้ว่า “บุคคลมีหน้าที่รับราชการช่วยเหลือในการป้องกันและบรรเทาภัยพิบัติสาธารณะ เสียภาษีอากร ช่วยเหลือราชการ รับการศึกษาอบรม พิทักษ์ปกป้อง และสืบสานศิลปวัฒนธรรมของชาติและภูมิปัญญาท้องถิ่น และอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม”

2. พระราชบัญญัติป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย พ.ศ. 2550

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 ได้กำหนดอำนาจหน้าที่ของกองทัพในการบรรเทาสาธารณภัย ในฐานะที่เป็นส่วนหนึ่งของการพัฒนาประเทศไว้กว้างๆ แต่มิได้กำหนดขอบเขตของอำนาจหน้าที่ชัดเจนว่า ส่วนหรือหน่วยงานราชการใด จะเป็นผู้รับผิดชอบ หรือระดับของการรับผิดชอบ ดังนั้น จึงจำเป็นต้องมีกฎหมายรองจากกฎหมายรัฐธรรมนูญ มาเป็นเครื่องมือทางกฎหมายในการกำหนดอำนาจหน้าที่ ความรับผิดชอบที่ชัดเจนของหน่วยงานราชการในแต่ละระดับของการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย (กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย, 2550)

พระราชบัญญัติป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย พ.ศ. 2550 (พระราชบัญญัติป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย, 2550) จึงถูกตราขึ้นมาเพื่อตอบสนองต่อจุดประสงค์ดังกล่าวข้างต้น โดยพระราชบัญญัติฯ ได้กำหนดให้กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยซึ่งเป็นส่วนราชการสังกัดกระทรวงมหาดไทย มีภารกิจหลักในการดำเนินการป้องกัน บรรเทา ฟื้นฟู สาธารณภัย และอุบัติภัย มีผลบังคับใช้ ตั้งแต่วันที่ 6 พฤศจิกายน 2550 เป็นต้นไป ในการดำเนินการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยตามพระราชบัญญัตินี้ จะเป็นการบูรณาการร่วมกันจากทุกภาคส่วน ทั้งหน่วยงานของรัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หน่วยงานภาคเอกชน และประชาชน

พระราชบัญญัติป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย พ.ศ. 2550 ประกอบด้วย 58 มาตรา รายละเอียดดังนี้ (ส่วนกฎหมาย, 2550)

มาตรา 1 ถึง มาตรา 3 เป็นมาตราเกี่ยวกับชื่อ พระราชบัญญัติ กำหนดการบังคับใช้และการยกเลิก พระราชบัญญัติป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน พ.ศ. 2522 และพระราชบัญญัติป้องกันและระงับอัคคีภัย พ.ศ. 2542

มาตรา 4 เป็นคำจำกัดความสำคัญ

มาตรา 5 กล่าวถึง การให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยรักษาการตามพระราชบัญญัติ และมีอำนาจในการออกกฎ ระเบียบ ข้อบังคับ และประกาศต่างๆ

หมวด 1 บททั่วไป (มาตรา 6 ถึง มาตรา 20) กล่าวถึงแผนการป้องกัน และบรรเทาสาธารณภัย และผู้รับผิดชอบในแต่ละระดับ

หมวด 2 การป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย (มาตรา 21 ถึง มาตรา 31) กล่าวถึงการปฏิบัติการบรรเทาสาธารณภัย

หมวด 3 การป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยในเขตกรุงเทพมหานคร (มาตรา 32 ถึง มาตรา 38) กล่าวคือ การบรรเทาสาธารณภัยในเขตกรุงเทพมหานคร

หมวด 4 เจ้าพนักงาน และอาสาสมัคร (มาตรา 33 ถึง มาตรา 42) กล่าวถึง การดำเนินการเกี่ยวกับเจ้าพนักงาน และอาสาสมัครในการบรรเทาสาธารณภัย

หมวด 5 เบ็ดเตล็ด (มาตรา 43 ถึง มาตรา 48) กล่าวถึงเรื่องเบ็ดเตล็ด

หมวด 6 บทกำหนดโทษ (มาตรา 49 ถึง มาตรา 55) กล่าวถึงการกำหนดโทษ

บทเฉพาะกาล (มาตรา 56 ถึง มาตรา 58)

3. แผนป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ พ.ศ. 2550

มาตรา 11 ของ พระราชบัญญัติป้องกัน และบรรเทาสาธารณภัย พ.ศ. 2550 ได้กำหนดให้ กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย กระทรวงมหาดไทย จัดทำแผนป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย แห่งชาติ โดยให้คณะกรรมการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ (กปภ.ช.) เป็นผู้พิจารณาความ เหมาะสม ต่อจากนั้นให้เสนอคณะรัฐมนตรีเพื่ออนุมัติและเห็นชอบ

ซึ่ง คณะรัฐมนตรีมีมติอนุมัติ และเห็นชอบแผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย แห่งชาติ พ.ศ. 2553-2557 (กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย, 2552) ตามที่คณะกรรมการป้องกัน และบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติเสนอ ดังนี้

1. อนุมัติแผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ พ.ศ. 2553-2557
  2. เห็นชอบมอบหมายให้กระทรวง กรม องค์การและหน่วยงานภาครัฐ รัฐวิสาหกิจ จังหวัด อำเภอ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ภาคเอกชน และภาคส่วนอื่นๆ ถือปฏิบัติตามแผนการ ป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ และให้จัดทำแผนปฏิบัติการและงบประมาณ รองรับแผน ดังกล่าว
  3. เห็นชอบมอบหมายให้สำนักงบประมาณ หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และองค์การปกครอง ส่วนท้องถิ่น พิจารณาให้ความสำคัญเป็นลำดับแรกในการจัดสรรงบประมาณเพื่อการป้องกันและ บรรเทาสาธารณภัย ตั้งแต่ระยะก่อนเกิดภัย ขณะเกิดภัย และการฟื้นฟูบูรณะภายหลังภัยสิ้นสุด เพื่อ บรรเทาความเดือดร้อนของประชาชน และเพื่อให้ผู้ประสบภัยสามารถกลับไปใช้ชีวิตปกติสุขได้ โดยเร็ว
  4. เห็นชอบมอบหมายให้หน่วยงานระดับกระทรวง จัดทำแผนปฏิบัติการรองรับ ยุทธศาสตร์ และบรรจุโครงการที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยไว้ในแผนปฏิบัติ ราชการประจำปี รวมทั้งกำหนดให้เรื่องดังกล่าวเป็นตัวชี้วัดร่วม (Joint KPI) ระหว่างหน่วยงานด้วย
4. แผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ พ.ศ. 2553-2557 ประกอบด้วย 3 ส่วน คือ หลักการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย กระบวนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย และ กระบวนการป้องกันและภัยด้านความมั่นคงสรุปได้ดังนี้ (กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย, 2552)

ส่วนที่ 1 ว่าด้วยหลักการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย โดยมีขอบเขตของสาธารณภัย มี 2 ด้าน ได้แก่ ด้านสาธารณภัยและด้านความมั่นคง

1) ด้านสาธารณภัย กำหนดไว้ 14 ประเภทภัย ดังนี้

- (1) อุทกภัย และดินโคลนถล่ม
- (2) ภัยจากพายุหมุนเขตร้อน
- (3) ภัยจากอัคคีภัย
- (4) ภัยจากสารเคมีและวัตถุอันตราย
- (5) ภัยจากการคมนาคมและขนส่ง
- (6) ภัยแล้ง
- (7) ภัยจากอากาศหนาว
- (8) ภัยจากไฟฟ้าและหมอกควัน
- (9) ภัยจากแผ่นดินไหว และอาคารถล่ม
- (10) ภัยจากคลื่นสึนามิ
- (11) ภัยจากโรคระบาดในมนุษย์
- (12) ภัยจากโรคแมลง สัตว์ ศัตรูพืชระบาด
- (13) ภัยจากโรคระบาดสัตว์ และสัตว์น้ำ
- (14) ภัยจากเทคโนโลยีสารสนเทศ

2) ด้านความมั่นคง กำหนดไว้ 4 ประเภทภัย ดังนี้

- (1) การป้องกันและระงับการก่อวินาศกรรม
- (2) การป้องกันและบรรเทาภัยจากทุ่นระเบิดกับระเบิด
- (3) การป้องกันและบรรเทาภัยทางอากาศ
- (4) การป้องกันและระงับการชุมนุมประท้วงและก่อการจลาจล

โดยมีแหล่งที่มาของงบประมาณ ประกอบด้วย

1) งบประมาณดำเนินการตามยุทธศาสตร์ คือ

- (1) งบประมาณปกติของหน่วยงานส่วนกลาง
- (2) งบประมาณจังหวัดและงบประมาณของกลุ่มจังหวัด
- (3) งบประมาณขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

2) งบประมาณดำเนินการตามยุทธศาสตร์การบริหารจัดการในภาวะฉุกเฉิน และการจัดการหลังเกิดภัย คือ

(1) งบประมาณเพื่อช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติกรณีฉุกเฉิน

(2) งบกลาง

ส่วนที่ 2 ว่าด้วยกระบวนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย กำหนดขอบเขตการบริหารจัดการสาธารณภัยไว้ 14 ประเภทภัย ทั้งในเขตจังหวัดและกรุงเทพฯ โดยระบุหน่วยปฏิบัติการหลัก หน่วยปฏิบัติการ หน่วยสนับสนุน หน่วยบรรเทาทุกข์และฟื้นฟูอย่างชัดเจน ดังนี้

1. ในระดับจังหวัด มีผู้ว่าราชการจังหวัดรับผิดชอบ หากเกินขีดความสามารถ ให้รายงานขอรับการสนับสนุนจากผู้อำนวยการกลาง หรือผู้บัญชาการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ และในกรณีเกิดสาธารณภัยร้ายแรงอย่างยิ่ง เป็นอำนาจของนายกรัฐมนตรี

2. ในระดับกรุงเทพมหานคร มีผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครรับผิดชอบ หากเกินขีดความสามารถ ให้รายงานขอรับการสนับสนุนจากผู้อำนวยการกลางหรือผู้บัญชาการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ และในกรณีเกิดสาธารณภัยร้ายแรงอย่างยิ่ง เป็นอำนาจของนายกรัฐมนตรี

ส่วนที่ 3 ว่าด้วยกระบวนการป้องกันและบรรเทาภัยด้านความมั่นคง และภัยด้านความมั่นคง 4 ประเภท ทั้งในเขตจังหวัดกรุงเทพมหานคร กำหนดขอบเขตการบริหารจัดการ โดยระบุหน่วยปฏิบัติการหลัก หน่วยปฏิบัติการ หน่วยสนับสนุน หน่วยบรรเทาทุกข์และฟื้นฟูอย่างชัดเจน เช่นเดียวกับส่วนที่ 2

นอกจากนี้ การขับเคลื่อนแผนไปสู่การปฏิบัติมี กปภ.ช. กำกับดูแลระดับประเทศ และแต่งตั้ง “คณะอนุกรรมการประสานการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์การป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ” เพื่อทำหน้าที่ประสานการขับเคลื่อนตามแผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ

5. งานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยกับทิศทางของแผนพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 (พ.ศ. 2555 – 2559)

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 1 เมื่อปี พ.ศ. 2504 จนถึงฉบับที่ 10 พ.ศ. 2550–2554 ประเทศไทยมีการพัฒนาประเทศในลักษณะเฉพาะด้าน โดยมุ่งเน้นไปที่การขยายตัวทางเศรษฐกิจมากกว่าด้านอื่นๆ โดยในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 8 การพัฒนาประเทศอยู่ภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์ยึด “คนเป็นศูนย์กลางการพัฒนา” และเริ่มให้ความสำคัญกับกระบวนการมีส่วนร่วมของภาคีการพัฒนาในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 9 และฉบับที่ 10 ซึ่งปัจจุบันกรอบแนวคิดของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 11 (พ.ศ. 2555–2559) ภายใต้ยุทธศาสตร์ที่ 6 การจัดการทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน เพื่ออนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติให้มีความสมบูรณ์ขับเคลื่อนการผลิต และบริโภคของประเทศไปสู่การเป็นสังคมที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม สร้างภูมิคุ้มกันและเตรียมความพร้อมในการรองรับและปรับตัวต่อผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงของสภาพภูมิอากาศ (กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย, 2554)

โดยมีแนวทางที่สำคัญ ได้แก่ การยกระดับขีดความสามารถในการปรับตัวรับมือกับการเปลี่ยนแปลงภูมิอากาศเพื่อให้สังคม มีความยืดหยุ่นและมีภูมิคุ้มกัน โดยพัฒนาองค์ความรู้ และระบบฐานข้อมูลเกี่ยวกับผลกระทบที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงภูมิอากาศ พัฒนาเครื่องมือในการบริหารจัดการเพื่อรับมือกับความท้าทายจากการเปลี่ยนแปลงภูมิอากาศ เตรียมความพร้อมเพื่อรับมือกับภัยพิบัติทางธรรมชาติ พัฒนาศักยภาพชุมชนให้เข้มแข็ง พร้อมรับมือกับการเปลี่ยนแปลงภูมิอากาศ และเพิ่มบทบาทประเทศไทยในเวทีประชาคมโลกและการสร้างฐานความร่วมมือกับต่างประเทศ ซึ่งแนวทางในระยะ 5 ปีข้างหน้าดังกล่าว เป็นสิ่งที่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องต้องให้ความสำคัญและนำไปปฏิบัติให้บังเกิดผลอย่างเป็นรูปธรรม (กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย, 2554)

จากการศึกษาบทบาทของกองทัพบกในการบรรเทาสาธารณภัย ผู้วิจัยจึงสรุปได้ว่า รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 ได้กำหนดไว้ว่า การบรรเทาสาธารณภัย ถือเป็นงานส่วนหนึ่งของงานพัฒนาประเทศ ซึ่ง กองทัพบก เป็นส่วนหนึ่งของหน่วยงานราชการที่ต้องเข้าไปมีส่วนเกี่ยวข้องกับงานดังกล่าว ตามมาตรา 77 โดยมี มาตรา 11 ของพระราชบัญญัติป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย พ.ศ. 2550 ที่กำหนดให้กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย จัดทำแผนป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ พ.ศ. 2553 ถึง 2558 เพื่อใช้เป็นแผนแม่บทให้กับหน่วยงาน

ราชการ และภาคส่วนที่เกี่ยวข้องกับการบรรเทาสาธารณภัยในการกำหนดรายละเอียดในการปฏิบัติในส่วนที่หน่วยงานราชการ และภาคส่วนอื่นๆ รับผิดชอบ เพื่อให้การบริหารจัดการสาธารณภัย หน่วยงานราชการ และภาคส่วนที่เกี่ยวข้องมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องการบรรเทาสาธารณภัย และนำไปสู่การสร้างความสามารถในการป้องกันและลดอันตรายที่จะเกิดขึ้นจากสาธารณภัยได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงสุด

นอกเหนือไปจาก กฎหมายรัฐธรรมนูญ และพระราชบัญญัติป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแล้ว แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 11 ก็ได้กำหนดยุทธศาสตร์ ในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืนอีกด้วย (ยุทธศาสตร์ที่ 6) โดยกำหนดแนวทางเกี่ยวกับการบริหารจัดการเพื่อรับมือกับความท้าทายจากการเปลี่ยนแปลงภูมิอากาศ (Global Warming) และการเตรียมความพร้อมรับมือกับภัยพิบัติทางธรรมชาติ เนื่องจากตระหนักถึงความสูญเสียขนาดใหญ่ที่มีแนวโน้มที่จะเกิดขึ้นจากภัยพิบัติ เช่น คลื่นยักษ์สึนามิ หรือ อุทกภัย เป็นต้น ซึ่งในช่วงทศวรรษที่ผ่านมาความรุนแรง และแนวโน้มของความถี่ในการเกิดขึ้นสูงขึ้นตามลำดับ

แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน

ความหมาย

วิทยากร เชียงกูล (2540) ได้กล่าวว่า ประสิทธิภาพ เป็นสิ่งที่บ่งบอกผลงานของคนงาน (ปฏิบัติงาน) ในช่วงระยะเวลาหนึ่ง ซึ่งใช้เป็นเครื่องวัดว่ามีการใช้ทรัพยากรขององค์กรหรือหน่วยงานเหมาะสมเพียงไร โดย จิตร โชค วีระสย สุรพล ราชภัฏจารักษ์ และ สุรพันธ์ ทับสุวรรณ (2546) ได้ให้แนวคิดที่เกี่ยวกับประสิทธิภาพว่าหมายถึง ผลงานที่ได้มีสูงกว่าทรัพยากรทางการบริหาร ประกอบด้วยผู้ปฏิบัติงาน (คน) เงิน วัสดุอุปกรณ์ และการจัดการหรือเทคโนโลยีทางการบริหารที่ใช้ในการบริหารงานและผลงานที่ปรากฏออกมาเป็นที่พึงพอใจของประชาชน

จึงสรุปได้ว่า ประสิทธิภาพ เป็นสิ่งที่บ่งบอกผลการปฏิบัติงานทั้งด้าน คน เงิน วัสดุอุปกรณ์ การจัดการหรือเทคโนโลยีทางการ และการบริหารงาน ว่ามีสมรรถนะสูง สามารถมีระบบการทำงานที่ก่อให้เกิดผลได้สูงสุด โดยที่ผลผลิตที่มีมูลค่าสูงกว่าของทรัพยากรที่ใช้ไป

ทฤษฎีประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน

Katz and Kahn (1978) ได้ศึกษาในเรื่องปัจจัยที่สำคัญต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน โดยกล่าวว่าประสิทธิภาพ คือ ส่วนประกอบที่สำคัญของ ประสิทธิภาพ ประสิทธิภาพขององค์กร ถ้าจะวัดจากปัจจัยนำเข้าเปรียบเทียบกับผลผลิตที่ได้ จะทำให้การวัดประสิทธิภาพคลาดเคลื่อนจากความเป็นจริงขององค์กร หมายถึง การบรรลุเป้าหมาย (Goal-Attainment) ขององค์กรในการบรรลุเป้าหมายขององค์กร ปัจจัยต่างๆ คือ การฝึกอบรม ประสบการณ์ความผูกพัน ยังมีความสำคัญต่อประสิทธิภาพในองค์กรด้วย ส่วน Millet (1954 อ้างใน สดิต คำลาเลียง, 2544) ได้ให้ทฤษฎะเกี่ยวกับประสิทธิภาพ (Efficiency) หมายถึง ผลการปฏิบัติงานที่ก่อให้เกิดความพึงพอใจแก่ผู้พล มนุษย์ และได้รับผลกำไรจากการปฏิบัติงานนั้น (Human Satisfaction and Benefit Produced) ซึ่งความพึงพอใจ หมายถึง ความพึงพอใจในการให้กับประชาชน โดยพิจารณาจาก

1. การให้บริการอย่างเท่าเทียม (equitable service)
2. การให้บริการอย่างรวดเร็วและทันเวลา (timely service)
3. การให้บริการอย่างเพียงพอ (ample service)
4. การให้บริการอย่างก้าวหน้า (progression service)

ส่วน Peterson and Plowman (2545) ได้ให้ความหมายของคำว่า ประสิทธิภาพในการบริหารงานด้านทางธุรกิจ ในความหมายอย่างแคบว่าหมายถึง การลดต้นทุนในการผลิต และความหมายอย่างกว้าง หมายถึงคุณภาพของการมีประสิทธิผล (quality of effectiveness) และความสามารถในการผลิต (competence and capability) และในการดำเนินงานทางด้านธุรกิจที่จะถือว่า มี ประสิทธิภาพสูงสุด ก็เพื่อสามารถผลิตสินค้า หรือบริการในปริมาณและคุณภาพที่ต้องการที่เหมาะสมและต้นทุนน้อยที่สุด เพื่อคำนึงถึงสถานการณ์และข้อผูกพันด้านการเงินที่มีอยู่ ดังนั้น แนวความคิดของคำว่า ประสิทธิภาพในด้านธุรกิจมีองค์ประกอบ 5 ประการ คือ ต้นทุน คุณภาพ ปริมาณ และวิธีการในการผลิต

ซึ่ง สมพงษ์ เกษมสิน (2523 อ้างใน คทาฐ พรหมายน, 2545) ได้กล่าวถึง แนวคิดของ Harring Emerson ที่เสนอแนวความคิดเกี่ยวกับหลักการทำงานให้มีประสิทธิภาพ 12 ประการ มีดังนี้

1. ทำความเข้าใจและกำหนดแนวคิดในการทำงานให้กระจ่าง

2. ใช้หลักสามัญสำนึกในการพิจารณาความน่าจะเป็นไปได้ของงาน
3. กำปึกษาแนะนำต้องสมบูรณ์และถูกต้อง
4. รักษาระเบียบวินัยในการทำงาน
5. ปฏิบัติงานด้วยความยุติธรรม
6. การทำงานต้องเชื่อถือได้มีความฉับพลัน มีสมรรถภาพและมีการลงทะเบี่ยน ไว้เป็น

หลักฐาน

7. งานควรมีลักษณะแจ้งให้ทราบถึงการดำเนินงานอย่างทั่วถึง
8. งานเสร็จทันเวลา
9. ผลงานได้มาตรฐาน
10. การดำเนินงานสามารถยึดเป็นมาตรฐานได้
11. กำหนดมาตรฐานที่สามารถใช้เป็นเครื่องมือในการเก้สอนงานได้
12. ให้บำเหน็จแก่งานที่ดี

ทั้งนี้ Becker and Neuhauser (2002) ได้เสนอตัวแบบจำลองเกี่ยวกับประสิทธิภาพขององค์กร (Model of organization efficiency) โดยกล่าวว่าประสิทธิภาพขององค์กรนอกจากจะพิจารณาถึง ทรัพยากร เช่น คน เงิน วัสดุ ที่เป็นปัจจัยนำเข้า และผลผลิตขององค์กร คือ การบรรลุเป้าหมายแล้วองค์กรในฐานะที่เป็นองค์กรในระบบเปิด ดังนี้

1. หากสภาพแวดล้อมในการทำงานขององค์กรนั้น มีความซับซ้อนต่ำ (Low Task Environment Complexity) หรือมีความแน่นอน (Certain) มีการกำหนดระเบียบ ปฏิบัติในการทำงานขององค์กรอย่างละเอียดถี่ถ้วนแล้ว แน่ชัดว่าจะนำไปสู่ความมีประสิทธิภาพขององค์กรมากกว่าองค์กรที่มีสภาพแวดล้อมในการทำงานยุ่งยาก และซับซ้อนสูง (High Task Environment Complexity) หรือมีความไม่แน่นอน (Uncertain)

2. การกำหนดระเบียบปฏิบัติชัดเจนเพื่อเพิ่มผลการทำงานที่มองเห็นได้มีผลทำให้ประสิทธิภาพมากขึ้นด้วย

3. ผลการทำงานที่มองเห็นได้สัมพันธ์ในทางบวกกับประสิทธิภาพ

4. หากพิจารณาควบคู่กันไป จะปรากฏว่าการกำหนดระเบียบปฏิบัติอย่างชัดเจน และผลการทำงานที่สามารถมองเห็นได้ จะมีความสัมพันธ์มากขึ้นต่อประสิทธิภาพมากกว่าตัวแปรแต่ละตัวตามลำพัง

นอกจากนี้ Becker and Neuhauser (2002) ยังเชื่ออีกว่า การสามารถมองเห็นผลการทำงานขององค์กรได้ (visibility consequences) และมีความสัมพันธ์ของประสิทธิภาพขององค์กร เพราะองค์กรสามารถทดลองและเลือกระเบียบการปฏิบัติได้ ซึ่งระเบียบการปฏิบัติและผลการปฏิบัติงานจะมีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน

สำหรับ นฤมล กิตตะยันทน์ (2527 อ้างใน คชาวุธ พรหมายน, 2545) ได้เสนอว่า การปฏิบัติงานของแต่ละคนจะถูกกำหนดโดย 3 ส่วน ดังนี้

1. คุณลักษณะเฉพาะส่วนบุคคล (Individual Attributes) แบ่งออกเป็น 3 กลุ่มดังนี้

1.1 Demographic Characteristics เป็นลักษณะที่เกี่ยวกับ เพศ อายุ เชื้อชาติ เผ่าพันธุ์

1.2 Competence Characteristics เป็นลักษณะที่เกี่ยวกับความรู้ความสามารถ ความถนัด และความชำนาญของบุคคล ซึ่งคุณลักษณะเหล่านี้จะได้มาจากการศึกษาอบรม และสั่งสมประสบการณ์

1.3 Psychological Characteristics เป็นคุณลักษณะทางด้านจิตวิทยา ซึ่งได้แก่ ทัศนคติ ค่านิยม การรับในเรื่องต่างๆ รวมทั้งบุคลิกภาพของแต่ละบุคคลด้วย

2. ระดับความพยายามในการทำงาน (Work Effort) จะเกิดขึ้นจากการมีแรงจูงใจในการทำงาน ได้แก่ ความต้องการ แรงผลักดันอารมณ์ ความรู้สึก ความสนใจ ความตั้งใจ เพราะว่าคนที่มีแรงจูงใจในการทำงานสูงจะมีความพยายามที่จะอุทิศกำลังกายและกำลังใจให้แก่การทำงานมากกว่าผู้ที่แรงจูงใจในการทำงานต่ำ

3. แรงสนับสนุนจากองค์กรหรือหน่วยงาน (Organization Support) ซึ่งได้แก่ ค่าตอบแทน ความยุติธรรม การติดต่อสื่อสาร และวิธีการที่จะมอบหมายงานซึ่งมีผลต่อกำลังใจผู้ปฏิบัติงาน

ทั้งนี้ ผู้วิจัยสามารถสรุปได้ว่า แนวคิดเกี่ยวกับประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของแต่ละบุคคลจะแตกต่างกัน แม้จะปฏิบัติงานในตำแหน่งเดียวกันก็ตาม เป็นผลมาจากสภาพทางร่างกาย จิตใจ ระดับการศึกษา ความรู้ ความสามารถ ความถนัดต่างๆ โดยมีปัจจัยที่สนับสนุน คือการอบรม การให้ความรู้ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานได้อีกทางหนึ่งด้วย

ทฤษฎีเกี่ยวกับแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน

1. ทฤษฎีการจูงใจของ David C. McClelland (1961) เชื่อว่าความต้องการของคนที่จะเป็นแรงจูงใจที่สำคัญมี 3 ประการ คือ

1.1 บุคคลที่ต้องการประสบผลสำเร็จสูง (nAch) จะแสวงหาแนวทางเพื่อก้าวไปข้างหน้า จะใช้ความพยายามเพื่อบรรลุความสำเร็จ และจะมีความรับผิดชอบในการแก้ปัญหาต่างๆ จากการศึกษาของ McClelland พบว่า 85 เปอร์เซ็นต์ของนักศึกษาที่มีความต้องการประสบผลสำเร็จสูง จะเข้าสู่อาชีพที่ต้องการผู้มีความสามารถที่จะเผชิญกับความเสี่ยงและการตัดสินใจ และมีโอกาสที่ประสบผลสำเร็จที่ยิ่งใหญ่ เช่น งานการจัดการธุรกิจ เป็นต้น

1.2 บุคคลที่ต้องการความรักความผูกพันสูง (nAff) McClelland มองความต้องการนี้คล้ายกับความต้องการระดับที่ 3 ของ Maslow เขาได้สรุปผู้มีความต้องการทางด้านนี้สูงไว้ว่า พวกนี้ได้จัดลำดับความสำคัญ ความต้องการที่อยากอยู่ร่วมกับผู้อื่น มากกว่าความต้องการเพื่อความสำเร็จ

1.3 บุคคลที่มีความต้องการอำนาจบารมีสูง (nPow) ซึ่งหมายถึง ความปรารถนาอยากได้อำนาจบารมี เพื่อนำไปใช้ควบคุมกำกับผู้อื่น บุคคลผู้ต้องการมีอำนาจบารมีสูงตามแนวความคิดของแม็คเคลแลนด์ มีความต้องการอำนาจแยกเป็น 2 แนวทาง คือ ในทางบวก หรือในทางลบ

โดย David C. McClelland (1961) ได้กล่าวถึง การวางระบบการจูงใจที่ดีเป็นสิ่งที่ทำได้ยาก วิธีการที่จะจูงใจให้บุคคลปฏิบัติงาน ผู้บริหารหรือหัวหน้างานจะต้องเลือกใช้ให้เหมาะสมกับสถานการณ์ เราอาจแบ่งวิธีการจูงใจออกได้เป็น 2 ระบบคือ

1. Positive Motivation เป็นวิธีการจูงใจโดยใช้รางวัล หรือการส่งเสริมกำลังใจในการปฏิบัติงาน เช่น การเลื่อนขั้นตำแหน่ง การจัดสภาพการทำงานให้ดี การยกย่องชมเชย เป็นต้น

2. Negative Motivation เป็นการจูงใจโดยใช้วิธีการขู่บังคับ หรือการลงโทษ เพื่อให้บุคคลเหล่านั้นปฏิบัติตามโดยอาศัยความเกรงกลัวเป็นพื้นฐาน เช่น การโยกย้าย การลดอัตราค่าจ้าง เงินเดือน การลงโทษทางวินัย

2. ทฤษฎีการจูงใจของ McGuire, Mcquire, W.J. (1969), Quoted in Hawkins, Del I., Roger J. Best, and Kenneth A. Coney (1998) ได้พัฒนาระบบการจำแนกประเภทของแรงจูงใจที่มีลักษณะเฉพาะมากกว่าของมาสโลว์ ที่นำมาใช้ทางการตลาดมากและที่สำคัญที่นักการตลาดควรทราบ มีดังนี้

1. ความต้องการความสอดคล้องกัน (Need For Consistency) เป็นความต้องการของผู้บริโภคที่ต้องการให้ทุกด้านทุกส่วนของตนเอง สอดคล้องกลมกลืนซึ่งกันและกัน ได้แก่ ทัศนคติ พฤติกรรมที่แสดงออกต่างๆ ความคิดเห็น ภาพลักษณ์เกี่ยวกับตนเอง (Self-Images) และความคิดเห็นของผู้อื่น เป็นต้น ซึ่งสิ่งต่างๆ ดังกล่าวนี้อาจต้องไม่เกิดความขัดแย้งกัน นักการตลาดใช้แนวความคิดนี้ไปดำเนินการตลาดหลายทาง อย่างเช่น การจัดส่วนประสมการตลาด (Marketing Mix) จะต้องจัดองค์ประกอบส่วนประสมให้สอดคล้องกลมกลืนกัน นอกจากนั้นการดำเนินการตลาดที่ไม่สอดคล้องกัน อาจจะทำให้ผู้บริโภคเกิดความรู้สึกไม่สบายใจ เกิดความกังวลใจว่าตนเองตัดสินใจซื้อถูกหรือไม่ ซึ่งสภาพเช่นนี้มักจะเกิดขึ้นเสมอหลังการซื้อเมื่อผู้บริโภคซื้อสินค้าราคาแพง และเป็นการตัดสินใจซื้อที่มีความสำคัญ สภาพทางจิตใจของผู้บริโภคดีกล่าวนี้นักจิตวิทยาเรียกว่า "Cognitive Dissonance"

2. ความต้องการทราบเหตุผลที่เป็นที่มาของสิ่งต่างๆ (Need to Attribute Causation) แนวความคิดนี้ทำให้เข้าใจว่า ทำไมการจัดทำข่าวสารโฆษณาแต่เพียงอย่างเดียวไม่เพียงพอ จำเป็นจะต้องใช้บุคคลที่น่าเชื่อถือมาอ้างอิงประกอบด้วย จึงทำให้ผู้บริโภคเกิดความคล้อยตามยอมรับจะเห็นได้ชัดว่า การใช้พนักงานขายให้คำแนะนำผู้บริโภคเพื่อจูงใจให้เกิดการซื้อ หรือการใช้ข่าวสารโฆษณาต่างๆ เพื่อโน้มน้าวจิตใจ ผู้บริโภคจะมีแนวโน้มที่จะลดความเชื่อถือคำแนะนำเหล่านี้ (Discount The Advice)

3. ความต้องการที่จะสามารถจำแนกสิ่งต่างๆ ได้ (Need to Categorize) เป็นความต้องการของทุกคน เพื่อที่จะสามารถจำแนกจัดองค์ประกอบข้อมูล และประสบการณ์ให้มีความหมายที่เข้าใจได้ และสามารถนำมาใช้ประโยชน์อย่างใดอย่างหนึ่งได้ ความสามารถเหล่านี้ถูกสร้างขึ้นและเก็บไว้ในสมอง ซึ่งสามารถเรียกนำมาใช้โดยผ่านกระบวนการข้อมูลดังกล่าวมาแล้ว

4. ความต้องการที่จะสามารถบอกความหมายโดยนัยได้ (Need For Cues) แรงจูงใจนี้จะสะท้อนออกมาในรูปของความต้องการที่จะสามารถสังเกตเห็น สิ่งบอกเหตุหรือสัญลักษณ์ต่างๆ ในอันที่จะทำให้บอกความหมายโดยนัยว่าเรามีความคิดหรือความรู้สึกอย่างไร ความประทับใจ (Impressions) ความรู้สึกต่างๆ (Feelings) และทัศนคติ (Attitudes) สิ่งเหล่านี้ถูกสร้างขึ้นมาภายในจิตใจ โดยการมองพฤติกรรมของตัวเราเอง และมองพฤติกรรมของผู้อื่น และสรุปเป็นความหมายโดยนัย (Drawing Inferences) เพื่อแสดงความคิดออกมาว่า เรามีความรู้สึกและมีความคิดอย่างไร

5. ต้องการความมีอิสรภาพ (Need For Independence) ความต้องการความมีอิสรภาพ หรือการปกครองตนเอง (Self-Government) เป็นคุณลักษณะของวัฒนธรรมของชาวอเมริกา แต่ดูเหมือนว่าเป็นลักษณะส่วนบุคคลที่ทุกชาติทุกภาษา และทุกวัฒนธรรมมีความต้องการนี้ เพียงแต่จะแตกต่างกันเฉพาะระดับของความมีอิสรภาพเท่านั้น คนชาวอเมริกาได้รับการฝึกอบรม สั่งสอนถ่ายทอดกันมาว่า ความมีอิสรภาพเป็นสิ่งที่ถูกต้องเหมาะสม รวมทั้งเป็นสิ่งจำเป็นที่ทุกคนจะแสดงออกเพื่อสนองความต้องการนี้ด้วย

6. ความต้องการสิ่งแปลกใหม่ (Need For Novelty) เป็นความต้องการของทุกคนที่จะแสวงหาความแปลกใหม่ เพื่อหลีกเลี่ยงความจำเจและซ้ำซาก ซึ่งพฤติกรรมเช่นนี้นักการตลาดเรียกว่า "พฤติกรรมเพื่อแสวงหาความหลากหลาย" (Variety - seeking Behavior) และอาจกล่าวได้ว่าเป็นเหตุผลสำคัญของการเปลี่ยนไปใช้ตราใหม่ (Brand Switching) ของผู้บริโภค หรือพฤติกรรมการซื้ออย่างที่เรียกกันว่า "การซื้ออันเกิดจากแรงคลาใจฉับพลัน" (Impulse Purchasing) ความต้องการในสิ่งแปลกใหม่จะเปลี่ยนแปลงไปตามกาลเวลา นั่นคือ เมื่อไรก็ตามที่บุคคลอยู่ในสภาพแวดล้อมที่คงที่เหมือนเดิมมานานๆ ก็จะทำให้เกิดความเบื่อหน่าย และอยากที่จะเปลี่ยนแปลงบรรยากาศบ้าง

7. ความต้องการแสดงตนเองให้ประจักษ์ (Need For Self - expression) แรงจูงใจนี้จะเกี่ยวข้องกับความต้องการเพื่อแสดงความเป็นตนเองให้ผู้อื่นได้รับรู้ ซึ่งจะออกมาในรูปการกระทำ

บางอย่างที่สะท้อนให้เห็นความต้องการนี้ เพื่อแสดงให้เห็นว่าตนเองเป็นใครและต้องการจะให้เป็นอะไร

8. ความต้องการเพื่อป้องกันตัวเอง (Need For Ego - defense) ความต้องการเพื่อปกป้องคุ้มครองตนเอง เป็นแรงจูงใจที่สำคัญอีกอย่างหนึ่ง เมื่อไรก็ตามที่บุคคลถูกคุกคาม ภาพลักษณ์ของตนเอง ก็จะเป็นแรงจูงใจให้บุคคลนั้นป้องกันภาพลักษณ์ของตนเอง (Self - image หรือ Self - concept) ด้วยการแสดงพฤติกรรมและทัศนคติบางอย่างเพื่อป้องกัน ผลกระทบทั้งหลายอย่างที่สามารถช่วยป้องกันภาพลักษณ์แห่งตนได้

9. ความต้องการได้รับการเสริมแรง (Need For Reinforcement) เรามักจะได้รับแรงกระตุ้นให้กระทำบางสิ่งบางอย่างบ่อยๆ ด้วยเหตุผล เพราะว่าเราได้รับความพึงพอใจอันเป็นรางวัล (Reward) ในการกระทำเช่นนั้น ผลกระทบทั้งหลายชนิดที่ผู้บริโภคซื้อมาใช้ที่ปรากฏให้เห็นต่อสายตาสาธารณชน เมื่อผู้ซื้อนำไปใช้แล้วได้รับความพอใจอันเป็นตัวเสริมแรงให้เกิดการซื้อซ้ำ และการบอกเล่าปากต่อปากในทางบวกมากขึ้นเพียงไร

10. ความต้องการความรักความผูกพัน (Need For Affiliation) เป็นความต้องการของบุคคลที่ปรารถนาอยากจะช่วยเหลือซึ่งกันและกัน เพื่อสร้างความรักความผูกพันให้เกิดขึ้นกับผู้อื่นที่เป็นสมาชิกกลุ่ม สมาชิกมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อวิถีชีวิตของผู้บริโภคโดยส่วนใหญ่ ด้วยเหตุดังกล่าวนี้การตลาดจึงนิยมใช้แรงจูงใจด้านความรักความผูกพันเป็นแนวคิดหลัก (Theme) ในการโฆษณา

11. ความต้องการยึดถือบุคคลอื่นที่ชื่นชอบเป็นตัวแบบ (Need For Modeling) ความต้องการลักษณะนี้จะสะท้อนให้บุคคลมีแนวโน้มที่จะแสดงพฤติกรรมต่างๆ ไปตามรูปแบบของบุคคลอื่นที่ตนเองชื่นชอบ จึงเป็นแรงจูงใจให้ตนเองประพฤติปฏิบัติตาม

สรุปได้ว่าการจูงใจ หมายถึง กระบวนการที่เริ่มต้นจากการที่ร่างกายและจิตใจ มีความต้องการ (Needs) ซึ่งเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นจากทางร่างกายและจิตใจที่มีความต้องการ แล้วมีแรงผลักดัน (Drives) เพื่อที่จะสามารถปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อมนั้นๆ ได้ เช่น ความต้องการน้ำและอาหาร แรงผลักดันให้เข้าไปสู่การเป็นสมาชิกของสังคมนั้น ทำให้เกิดแรงจูงใจ (Incentives) ซึ่งเป็นขั้นสุดท้ายในการจูงใจ ทำให้เกิดการกระทำเพื่อนำไปสู่เป้าหมายตามที่ต้องการ

3. ทฤษฎีสองปัจจัยเกี่ยวกับความพึงพอใจในงาน (Two-factor Theory of Motivation)

ของ Herzberg

Frederick Herzberg cited in Klein, Stephen (1982) ได้ทำการทดลอง โดยการสัมภาษณ์วิศวกร และนักบัญชีประมาณ 200 คน จากโรงงานอุตสาหกรรม 11 แห่ง ในบริเวณเมือง Pittsburgh รัฐ Pennsylvania ประเทศสหรัฐอเมริกา เพื่อหาคำตอบว่า "อะไรเป็นสิ่งที่ทำให้เขารู้สึกว่าชอบหรือไม่ชอบงาน" จากการวิเคราะห์ข้อมูลต่างๆ จากการสัมภาษณ์ สรุปได้ว่า

1. มีเงื่อนไขเกี่ยวกับงานบางอย่างที่จะเป็นสิ่งที่จูงใจ หรือทำให้เกิดความพึงพอใจในงาน เป็นปัจจัยที่จูงใจให้คนชอบและรักงานที่ทำ หากสิ่งเหล่านี้ไม่มีอยู่ ก็ไม่ได้หมายความว่า บุคคลจะไม่มี ความพอใจในงานที่ทำเรียกว่า ปัจจัยจูงใจ (Motivation Factor) ปัจจัยที่เกี่ยวข้องประกอบด้วย

1.1 ความสำเร็จของงาน (Achievement) คือ ความสำเร็จที่ได้รับเมื่อผู้ปฏิบัติงานเกิดความรู้สึกว่าเขาทำงานสำเร็จหรือมีความต้องการที่จะทำงานให้สำเร็จ สิ่งที่เป็น นั้นก็คือ งานนั้นควรเป็นงานที่ท้าทายความสามารถ

1.2 การได้รับการยอมรับนับถือ (Recognition) คือ การได้รับการยอมรับนับถือ ไม่ว่าจะจากผู้บังคับบัญชา จากเพื่อน จากผู้มาขอรับคำปรึกษา หรือจากบุคคลในหน่วยงาน การยอมรับนี้อาจจะอยู่ในรูปแบบของการยกย่องชมเชย การแสดงความยินดี การให้กำลังใจ หรือการแสดงออกอื่นใดที่บ่งบอกถึงการยอมรับในความสามารถ เมื่อได้ทำงานอย่างใดอย่างหนึ่งบรรลุผลสำเร็จ การยอมรับนับถือจะแฝงอยู่ในความสำเร็จของงานด้วย

1.3 ลักษณะของงานที่ปฏิบัติ (Work Itself) คือ งานที่น่าสนใจ งานที่ต้องอาศัยความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ท้าทายให้ลงมือปฏิบัติ เป็นงานที่สามารถทำตั้งแต่ต้นจนจบได้โดยลำพัง

1.4 ความรับผิดชอบ (Responsibility) คือ ความพึงพอใจที่เกิดขึ้นจากการได้รับมอบหมายให้รับผิดชอบงานใหม่ๆ และมีอำนาจในการรับผิดชอบได้อย่างเต็มที่ โดยไม่มีการตรวจสอบหรือควบคุมอย่างใกล้ชิด

1.5 ความก้าวหน้า (Advancement) คือ การได้รับการเลื่อนขั้น เลื่อนตำแหน่งให้สูงขึ้นของบุคคลในองค์กร การมีโอกาสศึกษาหาความรู้เพิ่มเติม หรือได้รับการฝึกอบรม

2. ปัจจัยที่ทำให้คนไม่พอใจในงานที่ทำ ถ้าหากว่าสิ่งเหล่านี้ไม่มีอยู่ในการทำงาน แต่ว่าสิ่งเหล่านี้ไม่ใช่เป็นสิ่งที่จูงใจให้คนทำงานเพิ่มขึ้นอีก เรียกว่า ปัจจัยค้ำจุ้น (Maintenance Factors หรือ Hygiene Factors) ปัจจัยเหล่านี้ ได้แก่

2.1 นโยบายและการบริหารงาน (Company Policy and Administration Policies) หมายถึง ความสามารถในการจัดลำดับเหตุการณ์ต่างๆ ของการทำงาน ซึ่งสะท้อนให้เห็นนโยบายทั้งหมดของหน่วยงาน ตลอดจนความสามารถในการบริหารงานให้สอดคล้องกับนโยบาย

2.2 การบังคับบัญชา (Supervision) หมายถึง สถานการณ์ที่ผู้บังคับบัญชาสามารถวิเคราะห์ความสามารถของผู้ทำงานได้ไม่ว่าจะเป็นสถานการณ์ที่มีลักษณะอยู่ในขอบเขต หรือเป็นการทำงานอิสระก็ตาม

2.3 เงินเดือน (Salary) หรือค่าตอบแทน (Compensation) หมายถึง ผลตอบแทน จากการทำงาน ซึ่งอาจจะเป็นในรูปของค่าจ้าง เงินเดือนหรือสิ่งอื่นๆ ที่ได้รับจากการปฏิบัติงาน

2.4 ความสัมพันธ์กับผู้บังคับบัญชา (Relations With Superior) หมายถึง การติดต่อ สัมพันธ์กับผู้บังคับบัญชาโดยทางกาย หรือวาจาที่แสดงถึงความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน สามารถทำงานร่วมกันได้และมีความเข้าใจซึ่งกันและกัน

2.5 ความมั่นคงในงาน (Security) หมายถึง ความเสมอภาคของบุคคลที่มีต่อความมั่นคงในการทำงาน ความยั่งยืนของอาชีพ หรือความมั่นคงขององค์กร

2.6 สถานะของอาชีพ (Status) หมายถึง อาชีพนั้นเป็นที่ยอมรับนับถือของสังคม มีเกียรติ และมีศักดิ์ศรี

2.7 สภาพการทำงาน (Working Conditions) หมายถึง สภาพในการทำงาน ปริมาณงานที่ได้รับมอบหมาย หรือความสะดวกที่เหมาะสมทางกายภาพของงาน เช่น แสงเสียง อากาศ

ชั่วโมงการทำงาน รวมทั้งความสบายในการทำงาน เป็นสภาพทางกายภาพของงาน เช่น แสง เสียง อากาศ ชั่วโมงการทำงาน รวมทั้งลักษณะสิ่งแวดล้อมอื่นๆ เช่น อุปกรณ์ และเครื่องมือต่างๆ

2.8 ความสัมพันธ์กับผู้ใต้บังคับบัญชา (Relations With Subordinates) หมายถึง การติดต่อ สัมพันธ์ การแสดงถึงความสัมพันธ์ที่ดีต่อกันสามารถทำงานร่วมกันได้มีความเข้าใจซึ่งกันและกันเป็นอย่างดี

2.9 ความเป็นอยู่ส่วนตัว (Personal Life) หมายถึง ความรู้สึกที่ดีหรือไม่ดีขึ้น เป็นผลที่ได้รับจากงานในหน้าที่ เช่น การที่บุคคลต้องถูกย้ายไปทำงานในที่แห่งใหม่ ซึ่งห่างไกลจากครอบครัว ทำให้ไม่มีความสุข และไม่พอใจกับงานในที่แห่งใหม่

2.10 โอกาสเจริญเติบโต (Possibility Of Growth) หมายถึง สถานการณ์ที่บุคคลสามารถได้รับความก้าวหน้าในทักษะวิชาชีพ

2.11 ความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงาน (Relation With Peers) หมายถึง การติดต่อ การแสดงถึงความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน สามารถทำงานร่วมกัน และมีความเข้าใจซึ่งกันและกันเป็นอย่างดี

สรุปได้ว่า ปัจจัยที่กระตุ้นหรือจูงใจให้บุคคลเกิดความพอใจในงานที่ทำเท่านั้น ดังนั้นจึงจำเป็นที่ผู้บริหารองค์การต้องเสริมสร้างให้มีปัจจัยจูงใจอย่างเหมาะสมเพียงพอ รวมทั้งต้องจัดให้มีปัจจัยค่าจูงขึ้น เพื่อให้ผู้ปฏิบัติงานเกิดความรู้สึกพึงพอใจในงานอันจะเป็นส่วนช่วยส่งเสริมให้ผู้ปฏิบัติงานทำงานอย่างเต็มความสามารถและเกิดประสิทธิภาพสูงสุด

แนวคิดเกี่ยวกับปัจจัยมีผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน

มีนักทฤษฎีหลายท่านได้ทำการศึกษาการปฏิบัติงานให้มีประสิทธิภาพ ซึ่งพบว่าขึ้นอยู่กับปัจจัยที่มีผลต่อการปฏิบัติงานนั้น โดยได้สรุปเป็นปัจจัยสำคัญๆ ดังนี้

Becker and Neuhauser (1975 อ้างใน โสภส ปัญจะวิสุทท์, 2541) ได้เสนอตัวแบบจำลองเกี่ยวกับประสิทธิภาพขององค์กร (Model of Organization Efficiency) โดยกล่าวว่า ประสิทธิภาพขององค์กรนอกจากจะพิจารณาถึงทรัพยากร เช่น คน เงิน วัสดุ ที่เป็นปัจจัยนำเข้า และผลิตผลของ

องค์กร คือ การบรรลุเป้าหมาย และในฐานะที่เป็นองค์กรในระบบเปิด (Open System) สามารถสรุปได้ดังนี้

1. หากสภาพแวดล้อมในการทำงานขององค์กรมีความซับซ้อนต่ำ (Low Task Environment Complexity) หรือมีความแน่นอน (Certainly) มีการกำหนดระเบียบปฏิบัติ ในการทำงานขององค์กรอย่างละเอียดถี่ถ้วนแน่ชัดจะนำไปสู่ความมีประสิทธิภาพขององค์กรมากกว่าองค์กรที่มีสภาพแวดล้อมในการทำงานยุ่งยากซับซ้อนสูง (High - Task Environment Complexity) หรือมีความไม่แน่นอน (Uncertainly)
2. การกำหนดระเบียบปฏิบัติชัดเจนเพื่อเพิ่มผลการทำงานที่มองเห็นได้ มีผลทำให้ประสิทธิภาพมากขึ้นด้วย
3. ผลการทำงานที่มองเห็นได้สัมพันธ์ในทางบวกกับประสิทธิภาพ
4. หากพิจารณาควบคู่กันจะปรากฏว่า การกำหนดระเบียบปฏิบัติอย่างชัดเจน และผลของการทำงานที่มองเห็นได้ มีความสัมพันธ์มากขึ้นต่อประสิทธิภาพมากกว่าตัวแปรแต่ละตัว ตามลำดับ

โดย Becker (1998 อ้างใน โสฬส ปัญจะวิสุทธ์, 2541) ยังเชื่ออีกว่า การสามารถมองเห็นผลการทำงานขององค์กรได้ (Visibility Consequences) มีความสัมพันธ์ของประสิทธิภาพขององค์กร เพราะองค์กรสามารถทดลอง และเลือกระเบียบปฏิบัติได้ ระเบียบปฏิบัติและผลการปฏิบัติงานมีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน โดย Katz and Kahn (1978 อ้างใน ควรคิด ชโลธรรังษี, 2542) มีแนวคิดที่ขยายความคิดของ Becker ว่า ประสิทธิภาพ คือ ส่วนประกอบที่สำคัญของประสิทธิผล ประสิทธิภาพขององค์กรนั้น ถ้าจะวัดจากปัจจัยนำเข้าเปรียบเทียบกับผลผลิตที่ได้นั้น จะทำให้การวัดประสิทธิภาพคลาดเคลื่อนจากความเป็นจริงขององค์กร หมายถึง การบรรลุเป้าหมาย (Goal Attainment) ขององค์กร ในการบรรลุเป้าหมายขององค์กรนั้นปัจจัยต่างๆ คือ การฝึกอบรม ประสพการณ์ ความผูกพันยังมีความสำคัญต่อประสิทธิภาพในองค์กรด้วย ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Frederick Hertzberg (1968 อ้างใน โสฬส ปัญจะวิสุทธ์, 2541) ที่ศึกษาวิจัยถึงทัศนคติของบุคคลที่พอใจในการทำงานและไม่พอใจในการทำงาน พบว่าบุคคลที่พอใจในการทำงานนั้นประกอบด้วยปัจจัย ดังนี้

1. การที่สามารถทำงานได้บรรลุผลสำเร็จ
2. การที่ได้รับการยกย่องนับถือเมื่อทำงานสำเร็จ
3. ลักษณะเนื้อหาของงานเป็นสิ่งที่น่าสนใจ
4. การที่ได้มีความรับผิดชอบมากขึ้น
5. ความก้าวหน้าในการทำงาน
6. การที่ได้รับโอกาสพัฒนาความรู้และความสามารถในการทำงาน

ส่วนปัจจัยที่เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมของงานที่เป็นส่วนที่ทำให้เกิดความไม่พึงพอใจ ประกอบด้วยปัจจัย ดังนี้ คือ (Frederick Hertzberg, 1968 อ้างใน โสฬส ปัญจะวิสุทธิ, 2541)

1. นโยบายและการบริหารองค์กร (Policy and Administration)
2. การควบคุมการบังคับบัญชา (Supervision)
3. สภาพการทำงาน (Work Conditions)
4. ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลทุกระดับในหน่วยงาน (Relation with Peer and Subordinate)
5. ค่าตอบแทน (Salary)
6. สถานภาพ (Status)
7. การกระทบกระเทือนต่อชีวิตส่วนตัว (Personal Life)
8. ความปลอดภัย (Security)

ทั้งนี้ สมยศ นาวิการ (2544) กล่าวว่า ปัจจัยสำคัญในการปฏิบัติงานให้มีประสิทธิภาพนั้น มีปัจจัย 7 ประการที่สำคัญ คือ

1. กลยุทธ์ (strategy) คือ กลยุทธ์เกี่ยวกับการกำหนดภารกิจ การพิจารณาจุดอ่อน จุดแข็ง ภายในองค์กร โอกาสและอุปสรรคภายนอก
2. โครงสร้าง (structures) โครงสร้างขององค์กรที่เหมาะสม จะช่วยในการปฏิบัติงาน
3. ระบบ (systems) ระบบขององค์กรที่จะบรรลุเป้าหมาย
4. แบบ (styles) แบบของการบริหารเพื่อบรรลุเป้าหมายขององค์กร
5. บุคลากร (staff) ผู้ร่วมองค์กร
6. ความสามารถ (skill)
7. ค่านิยม (shared values) ค่านิยมร่วมของคนในองค์กร

สำหรับ ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2544) เสนอว่า ทีมงานที่มีประสิทธิภาพจะต้องมีความรู้สึกที่ดีต่อกันและกันในหมู่สมาชิก ดังนั้น ทีมงานที่มีประสิทธิภาพต้องมีเงื่อนไขที่สำคัญ คือ

1. ความรับผิดชอบและความผูกพัน โดยความผูกพันต่อองค์กรเป็นความผูกพันใน 3 ลักษณะ คือ (1) ความปรารถนาอย่างแรงกล้าที่จะคงความเป็นสมาชิกในองค์กร (2) มีความตั้งใจและความพร้อมที่จะใช้ความพยายามที่มีอยู่เพื่อองค์กร และ (3) มีความเชื่อและยอมรับในคุณค่าและเป้าหมายขององค์กร
2. ความจำเป็นที่จะต้องพัฒนาความเข้าใจในความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล เนื่องจากบุคคลเกิดความรู้สึกว่าตนเองมีความสำคัญ มีคุณค่าและมีการแลกเปลี่ยน ความคิดแบบริเริ่มสร้างสรรค์กับความก้าวหน้าให้องค์กร
3. ความจำเป็นต้องพัฒนาทักษะ ความสามารถของสมาชิกให้สมาชิกมีความรู้และความชำนาญงาน ตลอดจนเทคนิคการทำงานร่วมกับผู้อื่น
4. มีสิ่งอำนวยความสะดวกให้กับทีมงาน รวมทั้งการมีที่ปรึกษาเป็นบุคคลที่สาม ซึ่งทำหน้าที่เป็นผู้รวบรวมข้อมูล เพื่อพัฒนาการทำงาน ให้ข่าวสารย้อนกลับ แก้ไขปัญหาความขัดแย้ง และการไกล่เกลี่ย

โดยผู้วิจัยเห็นว่าแนวคิดปัจจัยสำคัญในการปฏิบัติงานให้มีประสิทธิภาพของ สมยศ นาวิการ (2544) ทั้ง 7 ประการ ซึ่งประกอบด้วย 1) กลยุทธ์ (Strategy) 2) โครงสร้าง (Structures) 3) ระบบ (Systems) 4) แบบ (Styles) 5) บุคลากร (Staff) 6) ความสามารถ (Skill) และ 7) ค่านิยม (Shared values) มีความเหมาะสมและสอดคล้องกับการปฏิบัติงานของ กองทัพบก ซึ่งเป็นองค์กรของรัฐที่มีโครงสร้างและการกำหนดบทบาทหน้าที่ไว้อย่างชัดเจน

การปฏิบัติงานบรรเทาสาธารณภัยของกองทัพบกในจังหวัดลพบุรี

การปฏิบัติงานบรรเทาสาธารณภัยของกองทัพบก

กองทัพบก ได้จัดตั้ง ศูนย์บรรเทาสาธารณภัยกองทัพบก (สบภ.ทบ.) เพื่อสนับสนุนการปฏิบัติงานป้องกันและช่วยเหลือผู้ประสบสาธารณภัย ตามนโยบายของกระทรวงกลาโหม โดย ศูนย์บรรเทาสาธารณภัย กองทัพบก (สบภ.ทบ.) เป็นศูนย์กลางในการประสานงานกับหน่วยต่างๆ ทั้งในและนอกกองทัพบก ทำหน้าที่อำนวยความสะดวกช่วยเหลือผู้ประสบสาธารณภัย ปฏิบัติหน้าที่ควบคุม และอำนวยความสะดวกของ ศูนย์บรรเทาสาธารณภัย กองทัพภาค (สบภ.ทภ.) และหน่วยต่างๆ ในกองทัพบก ในภารกิจการช่วยเหลือผู้ประสบสาธารณภัย (ศูนย์บรรเทาสาธารณภัย กองทัพบก, 2555)

สำหรับการดำเนินงานของศูนย์บรรเทาสาธารณภัยกองทัพบกในห้วงมหาอุทกภัย 2554 นั้น กองทัพบก ในนามของศูนย์บรรเทาสาธารณภัยกองทัพบก ปฏิบัติงานในกรอบของศูนย์บรรเทาสาธารณภัยกระทรวงกลาโหม ศูนย์บรรเทาสาธารณภัยกองทัพไทย โดยหน่วยขึ้นตรงกองทัพบกทุกระดับได้มีการจัดตั้ง ศูนย์บรรเทาสาธารณภัยของหน่วย มีการแบ่งมอบความรับผิดชอบถึงระดับอำเภอ หมู่บ้าน ทุกพื้นที่จะต้องมีหน่วยรับผิดชอบ พร้อมทั้งได้ยึดถือนโยบายสำคัญคือ “ให้ความช่วยเหลือโดยทันที เมื่อภัยพิบัติที่เกิดขึ้นคุกคามต่อชีวิตและทรัพย์สินของประชาชน” (ศูนย์บรรเทาสาธารณภัยกองทัพบก, 2555)

โดยเมื่อสถานการณ์อุทกภัยได้เพิ่มความรุนแรงขึ้น รัฐบาลจึงได้มอบหมายให้ กองทัพบก รับผิดชอบเฉพาะการบูรณาการแก้ไขปัญหาอุทกภัยในพื้นที่ 5 จังหวัด ได้แก่ นครสวรรค์ พระนครศรีอยุธยา ลพบุรี นนทบุรี และปทุมธานี แต่ความรับผิดชอบหลัก ยังเป็นของผู้ว่าราชการจังหวัดดังกล่าว ซึ่งต่อมาสถานการณ์ได้ขยายตัวเข้ามาสู่พื้นที่กรุงเทพมหานคร และปริมณฑล กองทัพบกได้ประสานกับเหล่าทัพอย่างแน่นแฟ้น ในการป้องกันและแก้ไขปัญหาอุทกภัยในเขตกรุงเทพมหานคร โดย กองทัพบก รับผิดชอบพื้นที่จำนวน 43 เขต มีการกำหนดหน่วยรับผิดชอบในแต่ละเขตอย่างชัดเจน (ศูนย์บรรเทาสาธารณภัยกองทัพบก, 2555)

สำหรับแนวทางการดำเนินการนั้น กองทัพบก ได้ปฏิบัติภารกิจในการช่วยเหลือผู้ประสบอุทกภัยใน 2 ลักษณะ คือ ปฏิบัติตามคำสั่งของรัฐบาลโดยศูนย์ปฏิบัติการช่วยเหลือผู้ประสบอุทกภัย

(สปก.) มอบหมายให้ดำเนินการ และการริเริ่มบริหารจัดการในการช่วยเหลือประชาชนของ กองทัพบก (ศูนย์บรรเทาสาธารณภัยกองทัพบก, 2555)

รวมทั้ง กองทัพบก ได้จัดกลุ่มงานในการช่วยเหลือประชาชน ออกเป็น 4 ภารกิจหลักในเรื่อง การบริหารจัดการน้ำ การจัดการช่วยเหลือประชาชน งานสนับสนุนประชาชนในพื้นที่ประสบภัย และการบูรณาการ การทำงานเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับทุกภาคส่วน ดังนี้

1. การบริหารจัดการน้ำ

นอกจากการสร้างแนวป้องกันน้ำตามสถานที่ต่างๆ ที่ สปก. มอบหมายแล้ว กองทัพบก ได้สร้างแนวป้องกันน้ำ บริเวณพื้นที่นิคมอุตสาหกรรมบางชัน และนิคมอุตสาหกรรมลาดกระบัง โดยจัดกำลังพลและยุทโธปกรณ์ สร้างพนังกั้นน้ำภายในนิคมฯ และเสริมความแข็งแรงด้วยการตอกเสาเข็ม เพื่อป้องกันการทรุดตัวของคันดิน จัดเวรยามตลอด 24 ชั่วโมง เพื่อตรวจสอบรอยรั่ว และดำเนินการซ่อมแซม ตลอดจนขุดลอกคูคลอง กำจัดผักตบชวา และสิ่งปฏิกูลต่างๆ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการระบายน้ำ นอกจากนี้ยังมีการประสานสัมพันธ์ และช่วยเหลือชุมชนรอบนิคมฯ อีกด้วย

2. การจัดการช่วยเหลือประชาชน

ศูนย์บรรเทาสาธารณภัยกองทัพบก ได้จัดกำลังในลักษณะของกองร้อยบรรเทาสาธารณภัย จำนวน 181 กองร้อย มียอดกำลังพลทั้งสิ้น 50,258 นาย ดังนี้

ตารางที่ 2.1 การจัดกำลังเข้าช่วยเหลือประชาชนของศูนย์บรรเทาสาธารณภัยกองทัพบก

หน่วย	กำลัง (กองร้อย)
ศบภ.ทภ.1	93
ศบภ.นปอ.	17
ศบภ.ทภ.3	8
ศบภ.นสศ.	4
ศบภ.กช.	5
พื้นที่ตามแผนฯ กห.	12
สนับสนุน ศปภ.	6
รวม	181

2.1 การอพยพประชาชน ได้สนับสนุนการขนย้ายผู้ประสบอุทกภัย มายังพื้นที่ปลอดภัยเพื่อกลับไปยังภูมิลำเนา หรือเข้าพักอาศัยในพื้นที่พักพิงชั่วคราวที่ส่วนราชการ และองค์กรการกุศลได้จัดเตรียมไว้ สำหรับศูนย์พักพิงชั่วคราวที่ กองทัพบก จัดตั้งขึ้นมีจำนวน 13 ศูนย์ สามารถรองรับผู้ประสบภัยได้ 9,850 คน ในห้วงสถานการณ์วิกฤตสูงสุดมียอดผู้เข้าพักอาศัยประมาณ 7,000 คน

2.2 สำหรับในส่วนของการกำลังพลและครอบครัว ได้จัดศูนย์พักพิงชั่วคราวไว้เป็นการเฉพาะ จำนวน 8 ศูนย์ สามารถพักอาศัยได้ จำนวน 1,200 คน ในห้วงสถานการณ์วิกฤตสูงสุด มียอดผู้เข้าพักอาศัยประมาณ 1,000 คน

3. การสนับสนุนประชาชนในพื้นที่ประสบภัย ประกอบด้วย

3.1 การอำนวยความสะดวกในการสัญจร โดยการจัดยานพาหนะของทหาร ทั้งรถยนต์ และเรือในพื้นที่ที่ระบบการขนส่งอื่นๆ ไม่สามารถให้บริการได้ โดยการจัดยานพาหนะรับ - ส่งประชาชนในพื้นที่ที่มีน้ำท่วมสูงในกรุงเทพมหานครและปริมณฑล ตามเส้นทางหลัก 12 เส้นทาง และได้จัดยานพาหนะเชื่อมต่อจากเส้นทางหลักเข้าไปในแต่ละชุมชน 206 เส้นทาง รวมทั้งสิ้น 218 เส้นทาง ใช้รถยนต์บรรทุก 435 คัน เรือ 64 ลำ โดยมีหน่วยงานภาครัฐและเอกชนร่วมดำเนินการ

ด้วย โดยเริ่มปฏิบัติเมื่อ 28 ต.ค.ที่ผ่านมา มีประชาชนใช้บริการประมาณมากกว่า 140,000 คน/วัน ยอดสะสม ณ ปัจจุบัน ได้ให้บริการรับส่งประชาชนไปแล้วกว่า 7,980,000 คน

3.2 การให้บริการอาหารและน้ำดื่ม ศูนย์บรรเทาสาธารณภัยกองทัพบก ได้จัดครัวพระราชทานฯ โดยประกอบเลี้ยงข้าวกล่องวันละ 6,000 กล่อง สำหรับพระภิกษุสงฆ์ และประชาชนในพื้นที่ประสบภัย นอกจากนั้น กองทัพบก ยังได้ร่วมกับส่วนราชการและภาคเอกชนจัดหาอาหารสด เพื่อขนส่งให้ผู้ประสบภัยในทุกพื้นที่อย่างต่อเนื่อง รวมทั้งได้จัดชุดครัวสนามเคลื่อนที่ และชุดสูตรประกอบอาหารจานร้อนให้กับประชาชนวันละ 2 มื้อ มื้อละประมาณ 14,000 กล่อง พร้อมทั้งได้นำอาหารกล่องที่ได้จากการบริจาคไปแจกจ่ายให้กับประชาชน ประมาณวันละ 45,000 กล่อง ในทุกวัน ยอดสะสมรวม ณ ปัจจุบันมากกว่า 1,125,000 กล่อง และเมื่อวันที่ 23 พฤศจิกายน ที่ผ่านมา กองทัพบก ได้จัดตั้งครัวสนามกองทัพบกภายใต้ชื่อ “ครัวกองทัพบกตามแนวทางพระราชทาน” เพื่อประกอบอาหารและนำไปแจกจ่ายให้กับผู้ประสบภัย ซึ่งมีความยากลำบากในการเดินทางเข้า-ออก ไม่สามารถประกอบอาหารเองได้ และความช่วยเหลือจากหน่วยงานอื่นๆ เข้าไปไม่ถึง ปัจจุบันได้จัดตั้งแล้ว จำนวน 10 จุด โดยแต่ละจุดสามารถประกอบอาหารได้วันละ 3,000 กล่อง

การประกอบอาหารเป็นความร่วมมือระหว่าง กองทัพบกกับหน่วยงานภาครัฐ เอกชน รวมทั้งพี่น้องประชาชน เพื่อให้เกิดพลังความรัก ความสามัคคี และความร่วมมือของทุกภาคส่วน สำหรับการแจกจ่ายอาหาร องค์การบริหารราชการส่วนท้องถิ่น และผู้นำชุมชน จะเป็นผู้รับไปแจกจ่าย โดยจะประชาสัมพันธ์รณรงค์การแจกจ่ายให้ประชาชนในพื้นที่ได้รับทราบ รวมทั้งกำหนดจุดรับอาหารในพื้นที่ ทั้งนี้จะให้ความสำคัญกับการแจกจ่ายให้ทั่วถึง และไม่ซ้ำซ้อน นอกจากนั้น ยังได้แจกจ่ายจุลินทรีย์ชีวภาพ เพื่อให้ประชาชนใช้ปรับสภาพน้ำไปพร้อมกันอีกด้วย สำหรับจำนวนและพื้นที่ในการจัดตั้งครัวสนามนั้น กองทัพบก จะประเมินสถานการณ์อุทกภัย และจัดตั้งเพิ่มเติม ปรับลด หรือโยกย้ายสถานที่ ตามความเหมาะสมต่อไป

3.3 การบริการทางการแพทย์ ได้ระดมบุคลากรทางการแพทย์จากโรงพยาบาลของกองทัพบกทั่วประเทศ สนับสนุน โรงพยาบาลของรัฐ และสถาบันการแพทย์ฉุกเฉิน รวมทั้งจัดเป็นชุดแพทย์เคลื่อนที่ 19 ชุด เพิ่มเติมให้กับหน่วยแพทย์ของกองทัพบกที่ปฏิบัติการอยู่ในพื้นที่กรุงเทพมหานครและปริมณฑล ให้การตรวจรักษาประชาชน จำนวนประมาณสองแสนคนเศษ

3.4 การรักษาความปลอดภัยสถานที่ ได้จัดกำลังพลลาดตระเวนร่วมกับเจ้าหน้าที่ตำรวจ เพื่อรักษาความปลอดภัย ในทรัพย์สินของประชาชน รวมทั้งการจัดเจ้าหน้าที่สารวัตรทหาร 200 นาย ลาดตระเวนเคลื่อนที่เร็ว ในพื้นที่ต่างๆ และเฝ้าตรวจในพื้นที่สำคัญ

3.5 กองทัพบก ร่วมกับกรุงเทพมหานคร และกระทรวงศึกษาธิการ วางแผนที่จะ ดำเนินการก่อสร้างสะพานไม้อำนวยความสะดวกในการสัญจรให้กับประชาชน ดำเนินการก่อสร้าง ในพื้นที่ 19 เขต รวม 71 จุด

3.6 การปล่อยขบวนผู้ประสบภัย ได้จัดชุดปล่อยขบวนผู้ประสบภัยจำนวน 46 ชุด ลง พื้นที่พักพิงชั่วคราว และชุมชนต่างๆ จัดกิจกรรมสันตินาการ เพื่อผ่อนคลาย ลดความเครียดของ ประชาชน รวมทั้งชี้แจงทำความเข้าใจบทบาทภารกิจของกองทัพบก และเป็นการส่งเสริมความรัก ความสามัคคีของคนในชาติด้วย

3.7 การสนับสนุนยุทโธปกรณ์และสิ่งอุปกรณ์ในการช่วยเหลือผู้ประสบภัยที่สำคัญ ได้แก่ รถยนต์บรรทุก 4,508 คัน และเรือท้องแบนติดเครื่องยนต์ 2,725 ลำ รวมทั้งสิ่งอุปกรณ์ต่างๆ จำนวนมาก

ตารางที่ 2.2 การจัดยุทโธปกรณ์เข้าช่วยเหลือประชาชนของศูนย์บรรเทาสาธารณภัยกองทัพบก

ลำดับ	รายการ	จำนวน	หน่วยนับ	หมายเหตุ
1	รบ. ชนิดต่างๆ	4,508	คัน	
2	รถครัวสนาม	5	คัน	
3	รถโกยตัก	50	คัน	
4	เรือท้องแบนเครื่องยนต์ติดท้าย	2,725	ลำ	
5	เรือทูน	3	ลำ	
6	เรือตรวจการณ์พลังลม	26	ลำ	
7	เรือยนต์บรรทุก 90 ฟุต	10	ลำ	ผลักดันน้ำ
8	อากาศยาน	20	ลำ	
9	ชุดประปาสนาม	6	ชุด	

4. การบูรณาการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับทุกภาคส่วน

กองทัพบก ได้ให้ความสำคัญกับการสร้างความเข้มแข็งให้กับส่วนราชการ และผู้นำท้องถิ่น ซึ่งได้แก่ ผู้อำนวยการเขต สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกสภากรุงเทพมหานคร สมาชิกสภาเขต และผู้นำชุมชน โดยกองทัพบกจะเป็นผู้ประสานงานหลัก ซึ่งปัจจุบันได้มีการทำงานร่วมกันอย่างบูรณาการ โดยมีความร่วมมือต่างๆ อาทิ

- 1) การจัดตั้งจุดประสานงานร่วมระหว่างหน่วยรับผิดชอบพื้นที่ระดับกองพัน โดยจัดตั้งที่สำนักงานเขต และบริเวณศูนย์กลางของชุมชน
- 2) การแสวงประโยชน์จากการใช้ยานพาหนะและเครื่องมือในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย
- 3) การลาดตระเวนและเฝ้าตรวจตามพื้นที่เฝ้าระวัง
- 4) การแจกจ่ายสิ่งของบรรเทาทุกข์ และเครื่องอุปโภคบริโภคต่างๆ
- 5) การจัดการขยะเพื่อลดปัญหาน้ำเน่าเสีย
- 6) การปรับสภาพน้ำโดยการใช้อุณหภูมิจาก EM บริเวณที่น้ำท่วมขัง และคลองระบายน้ำต่างๆ

เมื่อสถานการณ์มหาอุทกภัยในบางพื้นที่เริ่มคลี่คลายลง กองทัพบก จึงได้จัดเตรียมกำลังพล ยุทโธปกรณ์ และอุปกรณ์พร้อมในการปฏิบัติในขั้นการฟื้นฟู ในส่วนของการปรับสภาพสิ่งแวดล้อมได้ใช้อุณหภูมิจาก EM ทั้งแบบก้อน และแบบน้ำ ในบริเวณที่น้ำท่วมขัง และคลองระบายน้ำต่างๆ และเตรียมการสนับสนุน คณะกรรมการและกลไกการปฏิบัติงานฟื้นฟูเยียวยาผู้ที่ได้รับผลกระทบจากสถานการณ์อุทกภัย ที่แต่งตั้งโดยรัฐบาล โดยในส่วนของกระทรวงกลาโหม ได้มีการจัดตั้งศูนย์สนับสนุนการปฏิบัติการ สำหรับกองทัพบกได้จัดเตรียมกำลังพลกองร้อยบรรเทาสาธารณภัย 41 กองร้อย ชุดทหารช่างเฉพาะกิจ 27 กองร้อย ชุดช่างทั่วไป 377 ชุด บูรณาการจัดชุดแพทย์เคลื่อนที่ จำนวน 20 ชุด รวมทั้งยังได้จัดชุดฟื้นฟูสภาพจิตใจ ร่วมปฏิบัติกับชุดแพทย์เคลื่อนที่ สำหรับการสนับสนุนยุทโธปกรณ์ ประกอบด้วย รถยนต์บรรทุกทุกสายขนส่งและสายสรรพาวุธ

จำนวน 1,145 คัน ยุทโธปกรณ์ และสิ่งอุปกรณ์ต่างๆ โดยสามารถปฏิบัติได้ทันทีเมื่อได้รับการประสานงานจากรัฐบาล

นอกจากนั้น ยังได้เตรียมสนับสนุนแผนการบริหารจัดการลุ่มน้ำจำนวน 35 ลุ่มน้ำทางตอนเหนือของแม่น้ำเจ้าพระยา และการบริหารจัดการคู/คลอง รวมทั้งแม่น้ำในกรุงเทพมหานคร และปริมณฑลอีกด้วย

ซึ่ง กองทัพบก ได้รับการสนับสนุนจากศูนย์บรรเทาสาธารณภัยกระทรวงกลาโหม กองทัพอากาศ กองทัพเรือ และกองทัพอากาศ เป็นอย่างยิ่ง และกำลังพลของกองทัพบก ทุกนายมีขวัญ กำลังใจและความพร้อมอย่างเต็มที่ในการปฏิบัติภารกิจช่วยเหลือประชาชน และเราจะมุ่งปฏิบัติภารกิจบรรเทาทุกข์ บรรเทาความเดือดร้อนของประชาชนในงานบรรเทาสาธารณภัยครั้งนี้อย่างเต็มจิตความสามารถจนกว่าสถานการณ์มหาอุทกภัยครั้งนี้จะคลี่คลายลง

การปฏิบัติงานบรรเทาสาธารณภัยของกองทัพบกในจังหวัดลพบุรี

ศูนย์บรรเทาสาธารณภัยกองทัพบก (2555) ได้สรุปบทเรียนการปฏิบัติการช่วยเหลือผู้ประสบอุทกภัยของจังหวัดลพบุรี ดังนี้

ในห้วงแรกของการเกิดอุทกภัย หน่วยบัญชาการสงครามพิเศษ ได้จัดตั้งศูนย์บรรเทาสาธารณภัยหน่วยบัญชาการสงครามพิเศษ (สบก.นสศ.) เพื่ออำนวยความสะดวก ควบคุม และประสานการปฏิบัติโดยประกอบด้วย หน่วยขึ้นตรงของ หน่วยบัญชาการสงครามพิเศษ และเมื่อสถานการณ์อุทกภัยได้เพิ่มความรุนแรงขึ้น ผู้บัญชาการศูนย์บรรเทาสาธารณภัยกองทัพบก (สบก.ทบ.) ได้มอบให้ผู้บัญชาการศูนย์บรรเทาสาธารณภัยหน่วยบัญชาการสงครามพิเศษ เป็นผู้บัญชาการเหตุการณ์รับผิดชอบการบูรณาการ การปฏิบัติของหน่วยทหารในพื้นที่จังหวัดลพบุรี จำนวน 13 หน่วย รวมทั้งหน่วยที่มาสนับสนุน เช่น กรมการขนส่งทหารบก กรมการทหารช่าง และเมื่อสถานการณ์อุทกภัยเข้าขั้นวิกฤต นายกรัฐมนตรี ได้มอบหมายให้กองทัพบก เป็นหน่วยรับผิดชอบในการบูรณาการ ซึ่งกองทัพบกได้มอบหมายให้หน่วยบัญชาการสงครามพิเศษรับผิดชอบจัดตั้งศูนย์อำนวยความสะดวกร่วมปฏิบัติการช่วยเหลือผู้ประสบอุทกภัย ซึ่งมีผลการปฏิบัติในภาพรวมเป็นไปด้วยความเรียบร้อย ได้รับความร่วมมือสนับสนุนจากส่วนราชการ ภาคเอกชน และประชาชนเป็นอย่างดี

ศูนย์บรรเทาสาธารณภัยหน่วยบัญชาการสงครามพิเศษ ได้จัดกำลังพลให้ความช่วยเหลือประชาชน จำนวน 5 กองร้อย จำนวน 842 นาย พร้อมทั้งสิ่งของและยุทโธปกรณ์ต่างๆ ที่จำเป็นประกอบด้วย ชุดกู้ชีพทางน้ำ ชุดกู้ภัยทางอากาศ รถยนต์บรรทุกขนาดใหญ่ 65 คัน เรือท้องแบนชนิดต่างๆ จำนวน 45 ลำ รถผลิตน้ำดื่ม รถสำหรับประกอบอาหารเคลื่อนที่ รถสื่อสารทางยุทธวิธี หน่วยแพทย์สนามเคลื่อนที่ ชุดแจ้งเตือนประชาชน ทั้งทางบก และทางอากาศ รวมทั้งชุดปฏิบัติการจิตวิทยาเยียวยาประชาชน เพื่อปฏิบัติการกิจช่วยเหลือประชาชนเมื่อเกิดภัยพิบัติ หรือสาธารณภัยได้อย่างรวดเร็ว ทันเวลา และมีประสิทธิภาพ ตามนโยบายของกองทัพบก

โดยศูนย์บรรเทาสาธารณภัยหน่วยบัญชาการสงครามพิเศษ ได้รับมอบภารกิจหลัก คือ การป้องกันพื้นที่เสี่ยงภัย เขตเศรษฐกิจ ศูนย์ราชการ และสถานที่สำคัญจากอุทกภัย รวมทั้งช่วยขนย้ายประชาชน และสิ่งของให้ออกมาได้อย่างปลอดภัย นอกจากนี้ ยังมีการแจกจ่ายสิ่งของ เครื่องอุปโภคบริโภค ยารักษาโรคต่างๆ พร้อมกับจัดตั้งศูนย์พักพิงผู้ประสบภัย ทั้งในพื้นที่จังหวัดลพบุรี และจังหวัดใกล้เคียง เพื่อให้การช่วยเหลือประชาชนได้ทันต่อเหตุการณ์

วิเคราะห์จุดแข็งและจุดอ่อนในการปฏิบัติของกองทัพบก

ศูนย์บรรเทาสาธารณภัยหน่วยบัญชาการสงครามพิเศษ ได้ทบทวนการปฏิบัติและรวบรวมข้อมูล ปัญหา ข้อขัดข้อง จุดแข็ง และจุดอ่อน ของการปฏิบัติงานด้านการบรรเทาสาธารณภัย เพื่อนำไปปรับปรุง/พัฒนาการปฏิบัติให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น สรุปได้ดังนี้ (ศูนย์บรรเทาสาธารณภัยกองทัพบก, 2555)

1. จุดแข็ง

1.1 เนื่องจากสถานการณ์อุทกภัยในพื้นที่จังหวัดลพบุรี มีการพัฒนาอย่างรวดเร็วจนถึงขั้นวิกฤต การจัดตั้งองค์กรเพื่อบริหารจัดการในรูปแบบของศูนย์อำนวยการร่วมฯ โดยประกอบด้วยทุกภาคส่วนงานและมีโครงสร้างการจัดที่เหมาะสม สอดคล้องกับภารกิจ มีการร่วมวางแผน มีเอกภาพ และมีการประสานการปฏิบัติอย่างใกล้ชิดและต่อเนื่อง ทำให้การแก้ปัญหา มีความรวดเร็ว ทั้งถึงและมีประสิทธิภาพ

1.2 ความสัมพันธ์ระหว่างทหาร พลเรือน และส่วนราชการพลเรือนรวมทั้งภาคเอกชนในพื้นที่จังหวัดลพบุรี มีความสัมพันธ์ที่ดี ทำให้ได้รับความร่วมมือและการสนับสนุนอย่างเต็มที่

1.3 การบูรณาการ เนื่องจากศูนย์บรรเทาสาธารณภัยหน่วยบัญชาการสงครามพิเศษ ได้รับมอบภารกิจจากศูนย์บรรเทาสาธารณภัยกองทัพบก ให้รับผิดชอบในการบูรณาการกำลังหน่วยทหารในจังหวัดลพบุรี ตลอดจนการประสานความร่วมมือกับจังหวัดลพบุรีและส่วนราชการอย่างต่อเนื่อง ทำให้มีกำลังพลและทรัพยากรในการช่วยเหลือผู้ประสบอุทกภัย อย่างเหมาะสมและทั่วถึง

1.4 จัดความสามารถที่หลากหลาย จากความร่วมมือของฝ่ายทหารในพื้นที่จังหวัดลพบุรี ซึ่งมีการจัดที่หลากหลาย เช่น หน่วยรบพิเศษ หน่วยกู้ภัยทางอากาศและทางน้ำ หน่วยปฏิบัติการจิตวิทยา ประชาสัมพันธ์ รวมทั้งส่วนราชการพลเรือน เช่น ป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยจังหวัด โรงพยาบาลสมเด็จพระนารายณ์มหาราช โดยมีศูนย์อำนวยการร่วมฯ เป็นส่วนในการควบคุมประสานงาน กำกับดูแล ทำให้มีขีดความสามารถทั้งด้านกำลังพลและเครื่องมือในการช่วยเหลือประชาชนได้ทุกรูปแบบอย่างเหมาะสมและรวดเร็ว

1.5 การสนับสนุนจากกองทัพบก จากสถานการณ์วิกฤตของแต่ละชั้น ศูนย์บรรเทาสาธารณภัยกองทัพบก จะติดตามสถานการณ์ และสนับสนุนเครื่องมือและยุทโธปกรณ์ที่เหมาะสมให้กับหน่วยในการช่วยเหลือประชาชนอย่างต่อเนื่อง เช่น การสนับสนุนแพพังกาตัย (Pontoon) การสนับสนุนการผลิตน้ำประปา การสนับสนุนเรือพลังลม (Airboat) การสนับสนุนอากาศยานประจำศูนย์บรรเทาสาธารณภัยหน่วยบัญชาการสงครามพิเศษ ทำให้การช่วยเหลือได้ทันต่อสถานการณ์

1.6 ทำที่ทัศนคติ ประชาชนและผู้นำชุมชนในพื้นที่จังหวัดลพบุรี ให้ความเชื่อถือและร่วมมือกับเจ้าหน้าที่ทหารเป็นอย่างดี ซึ่งเป็นผลจากการร่วมมือกันในการร่วมกิจกรรมต่างๆ ในห้วงที่ผ่านมาอย่างต่อเนื่อง

1.7 ทหารเป็นองค์กรที่มีระเบียบวินัย มีสายการบังคับบัญชาที่ชัดเจนในการสั่งการ โดยผู้บังคับหน่วยทุกระดับได้กำกับดูแลการปฏิบัติอย่างใกล้ชิด มีการตรวจเยี่ยมหน่วยปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง เพื่อแก้ไขปัญหาในการปฏิบัติงานได้อย่างทันเวลา

1.8 เครือข่ายวิทยุฯ ในพื้นที่จังหวัดลพบุรี ได้มีการจัดตั้งและดำรงความสัมพันธ์กันมาอย่างต่อเนื่อง ทำให้การปฏิบัติในการติดต่อสื่อสารและการกระจายข้อมูลข่าวสารต่างๆ เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

2. จุดอ่อน

2.1 การติดตามสถานการณ์และพื้นที่เกิดอุทกภัย บางหน่วยติดตามได้เฉพาะจากการประชุมกับหน่วยเหนือหรือหน่วยงานและสื่อต่างๆ เท่านั้น ซึ่งบางครั้งการรวบรวมข่าวสารสถานการณ์ในพื้นที่ผู้ประสบภัยยังมีความล่าช้า ไม่ทันต่อเหตุการณ์ที่จะช่วยเหลือผู้ประสบภัยได้อย่างทันท่วงทีและมีประสิทธิภาพ

2.2 ความรู้ความสามารถ กำลังพลขาดความรู้ความสามารถในการกิจการช่วยเหลือและบรรเทาสาธารณภัย ตลอดจนการอพยพประชาชน รวมทั้งยังไม่เคยมีการฝึกในเรื่องดังกล่าวมาก่อน

2.3 กำลังพลส่วนใหญ่ยังขาดความรู้ ความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ของฝ่ายทหารและพลเรือนในการช่วยเหลือประชาชน ตามที่กฎหมายกำหนด

2.4 การวางแผนร่วมในชั้นปกติ หน่วยงานต่างๆ ทั้งฝ่ายทหารและฝ่ายพลเรือนไม่ได้วางแผนร่วมกันสำหรับรองรับภารกิจช่วยเหลือและบรรเทาสาธารณภัยไว้ตั้งแต่ยามปกติ รวมถึงการจัดทำแผนเผชิญเหตุในกรณีภาวะวิกฤตต่างๆ เช่น แผนการกักกันฉุกเฉิน แผนการอพยพ เป็นต้น ทำให้การวางแผนการช่วยเหลือบางครั้งเป็นไปด้วยความล่าช้า ไม่ทันเวลา และมีความสับสนในความรับผิดชอบ

2.5 โครงสร้างการจัดหน่วยของฝ่ายทหารบางหน่วยไม่รองรับสำหรับภารกิจในการบรรเทาสาธารณภัย ทั้งด้านกำลังพลและยุทโธปกรณ์ นอกจากนี้ เมื่อมีการจัดศูนย์บรรเทาสาธารณภัยหน่วยบัญชาการสงครามพิเศษ โครงสร้างการจัดของศูนย์บรรเทาสาธารณภัยหน่วยบัญชาการสงครามพิเศษ ในหัวงแรกไม่มีส่วนงานของพลเรือนเข้ามาอยู่ในโครงสร้าง ทำให้การประสานงาน การแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร และการปฏิบัติการในการช่วยเหลือและบรรเทาสาธารณภัยเป็นไปอย่างจำกัด

2.6 กรอบการปฏิบัติ หน่วยปฏิบัติยังขาดความชัดเจนเรื่องกรอบการจัดกำลังทั้งอัตราการจัดกำลังพลและยุทโธปกรณ์ รวมถึงกรอบของงานการบรรเทาสาธารณภัยที่ต้องเข้าไปปฏิบัติในการช่วยเหลือประชาชน

2.7 ขาดจิตแพทย์ หน่วยขาดแคลนกำลังพลที่มีคุณลักษณะเฉพาะและมีความจำเป็นแก่ภารกิจการทำงานบางประการ เช่น โรงพยาบาลอนันต์ฯ ขาดแคลนนักจิตวิทยาและจิตแพทย์ ในการฟื้นฟูสภาพจิตใจ ทำให้การช่วยเหลือไม่ทั่วถึง และการปฏิบัติงานมีการหมุนเวียนกำลังพลปฏิบัติงานได้อย่างจำกัด

2.8 สิ่งอุปกรณ์/เครื่องมือ/กู้ภัย สิ่งอุปกรณ์ในการบรรเทาสาธารณภัยในห้วงแรกมีไม่เพียงพอ เช่น เรือติดเครื่องยนต์ เรือท้องแบน เสื้อชูชีพและรองเท้าบูทกันน้ำสำหรับผู้ปฏิบัติงาน ระบบและเครื่องมือสื่อสาร รวมถึงสิ่งอุปกรณ์ประจำตัวและยารักษาโรคของผู้ปฏิบัติงาน

ทั้งนี้ จากการวิเคราะห์ข้างต้น ศูนย์บรรเทาสาธารณภัยหน่วยบัญชาการสงครามพิเศษ ได้มีข้อเสนอแนะ เพื่อการปรับปรุงพัฒนา ดังนี้

1. ควรมีการจัดตั้งศูนย์ข้อมูลและศูนย์ติดตามสถานการณ์อุทกภัย เฝ้าระวังและแจ้งเตือนภัยตั้งแต่ในยามปกติ โดยมีระบบการกระจายข่าวสารและการแจ้งเตือนที่รวดเร็ว ทั่วถึงทุกระดับ
2. ควรมีการอบรม ให้ความรู้แก่กำลังพลเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ การปฏิบัติงานภารกิจที่ได้รับมอบในการช่วยเหลือประชาชน รวมทั้งกฎระเบียบ อำนาจหน้าที่ตามกฎหมาย และแนวทางการปฏิบัติตน
3. ควรมีการประสานการวางแผนร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องตั้งแต่ยามปกติ โดยกำหนดรายละเอียด พื้นที่รับผิดชอบ ขั้นตอนการปฏิบัติ การสนับสนุน ผู้รับผิดชอบในแต่ละระดับ ให้ชัดเจน และมีการฝึกซ้อมการปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง และปรับแผนให้สอดคล้องกับสถานการณ์
4. ควรมีการกำหนดโครงสร้างการจัดหน่วย อัตรากำลังพลและยุทโธปกรณ์ ภารกิจและการปฏิบัติในการช่วยเหลือประชาชนของหน่วยทหารให้ชัดเจน เพื่อให้ง่ายต่อการวางแผนการใช้กำลังและการสนับสนุน
5. ควรมีการเตรียมความพร้อมด้านเครื่องมือยุทโธปกรณ์ในการช่วยเหลือประชาชน ตั้งแต่ยามปกติ

6. การประชาสัมพันธ์มีความสำคัญอย่างยิ่งในภาวะสถานการณ์วิกฤต หน่วยควรจัดให้มีการจัดเตรียมแผนงาน และเครื่องมือในการประชาสัมพันธ์ในระดับต่างๆ เพื่อให้ข้อมูล ชี้แจงทำความเข้าใจ พัฒนาสัมพันธ์ สร้างความเชื่อมั่น ศรัทธา ลดความตึงเครียดและให้ความร่วมมือในการช่วยเหลือตนเองและส่วนรวม

7. ควรมีการเสริมสร้างและพัฒนาสัมพันธ์กับทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องอย่างต่อเนื่อง เพื่อสร้างให้เกิดความร่วมมือในการปฏิบัติงานในยามวิกฤต

สรุปบทเรียนการปฏิบัติการบรรเทาสาธารณภัยของ กองทัพบก

อรรถสิทธิ์ หัสดีธรรม (2555) ได้สรุปบทเรียนการปฏิบัติการบรรเทาสาธารณภัยของ ศูนย์บรรเทาสาธารณภัยกองทัพบกและหน่วยขึ้นตรงศูนย์บรรเทาสาธารณภัยกองทัพบก ดังนี้

ลักษณะภารกิจ และประสิทธิภาพของภารกิจ

ลักษณะภารกิจในการสนับสนุนการบรรเทาสาธารณภัยที่ ศูนย์บรรเทาสาธารณภัยกองทัพบกปฏิบัติ มีผลต่อประสิทธิภาพ และประสิทธิผลในการพัฒนาหนทางปฏิบัติ และการบริหารจัดการทรัพยากรในการบรรเทาสาธารณภัยของ กองทัพบก ลักษณะของภารกิจ มีด้วยกัน 3 ลักษณะ ได้แก่ ภารกิจตามการสั่งการ ร้องขอของศูนย์บรรเทาสาธารณภัย ภารกิจจากการริเริ่มของศูนย์บรรเทาสาธารณภัยกองทัพบก และภารกิจที่ได้รับการประสานจากส่วนราชการอื่นๆ

ความได้เปรียบทางด้านข้อมูลข่าวสาร

หนทางปฏิบัติรองรับภารกิจการสนับสนุนการบรรเทาสาธารณภัย จะเกิดขึ้นได้ก็ต่อเมื่อ ศูนย์บรรเทาสาธารณภัยกองทัพบกและหน่วยขึ้นตรงศูนย์บรรเทาสาธารณภัยกองทัพบกมีความได้เปรียบทางด้านข้อมูลข่าวสารในด้านต่างๆ ได้แก่ ความได้เปรียบทางด้านข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับ น้ำ หรือพายุหรือน้ำ ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับทัศนคติ พฤติกรรม ความต้องการของประชาชน หรือมวลชน ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับพื้นที่ปฏิบัติการ และข้อมูลสถานภาพกำลังพล ยุทโธปกรณ์

ปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อประสิทธิภาพของการบริหารจัดการในภาวะวิกฤตในสถานการณ์อุทกภัยหรือภัยพิบัติขนาดใหญ่

จากปฏิบัติการสนับสนุนการบรรเทาสาธารณภัยในวิกฤตการณ์อุทกภัยปี 2554 ศูนย์บรรเทาสาธารณภัยกองทัพบกพบว่า มีปัจจัยสำคัญหลายประการที่มีผลต่อประสิทธิภาพต่อการบริหารจัดการในภาวะวิกฤตในสถานการณ์อุทกภัยหรือภัยพิบัติขนาดใหญ่ ได้แก่ ทัศนคติในการทำงานของเจ้าหน้าที่ของ ศูนย์บรรเทาสาธารณภัยกองทัพบก และหน่วยขึ้นตรงศูนย์บรรเทาสาธารณภัยกองทัพบก การสั่งการ ร้องขอทรัพยากรในการบรรเทาสาธารณภัยจากภายนอก ศูนย์บรรเทาสาธารณภัยกองทัพบก การแบ่งพื้นที่รับผิดชอบให้กับหน่วยขึ้นตรงศูนย์บรรเทาสาธารณภัยกองทัพบก และการควบคุมอำนาจการของฝ่ายอำนาจการของศูนย์บรรเทาสาธารณภัยกองทัพบก และหน่วยขึ้นตรงศูนย์บรรเทาสาธารณภัยกองทัพบก

การใช้หน่วยทหารช่างให้เกิดประสิทธิผลสูงสุด

ทหารช่างถือได้ว่าเป็นหน่วยงานที่มีบทบาทสำคัญยิ่งในการบรรเทาสาธารณภัย โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องของการบริหารจัดการน้ำ อย่างไรก็ตามการใช้หน่วยทหารช่างในวิกฤตการณ์อุทกภัยที่ผ่านมา ยังมีความสับสน ขาดความเป็นระบบในการสั่งใช้

การใช้หน่วยแพทย์ให้เกิดประสิทธิผลสูงสุด

แนวทางการใช้หน่วยแพทย์ในเหตุการณ์อุทกภัยครั้งนี้เป็นการใช้แบบรวมการ ซึ่งเป็นวิธีที่มีประสิทธิภาพ และประสิทธิผลมาก

การติดต่อสื่อสารในสถานการณ์อุทกภัยหรือภัยพิบัติขนาดใหญ่

เครื่องมือสื่อสารทางทหาร ยังคงมีความจำเป็นในพื้นที่บางพื้นที่ ที่ห่างไกล นอกจากนั้นการบูรณาการติดต่อสื่อสารของหน่วยงาน ส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง ยังคงขาดประสิทธิภาพ

การประสานการปฏิบัติกับส่วนราชการและภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง

ก่อนออกปฏิบัติการกิจ และในระหว่างปฏิบัติการกิจ จะต้องติดต่อประสานงานกับเจ้าหน้าที่ของส่วนราชการในพื้นที่ และผู้นำชุมชน รวมไปถึงหน่วยข้างเคียง เพื่อรับทราบและแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารต่างๆ เช่น ปัญหาข้อขัดข้อง ข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับสถานการณ์อุทกภัยในพื้นที่ ทิศนาคติ ความคาดหวัง ความต้องการ ความขัดแย้งของประชาชนในพื้นที่ และอื่นๆ เป็นต้น ทั้งนี้ เพื่อสร้างความได้เปรียบทางด้านข้อมูลข่าวสารให้กับหน่วย ซึ่งความได้เปรียบทางด้านข้อมูลข่าวสาร จะช่วยให้หน่วยสามารถพัฒนาหนทางปฏิบัติรองรับภารกิจที่ได้รับมอบจากหน่วยเหนือ รวมไปถึงการให้ข้อเสนอแนะในการตัดสินใจใดๆ กับหน่วยเหนือ

การบูรณาการกับส่วนราชการ และภาคส่วนต่างๆ

การบูรณาการทรัพยากรร่วม (งบประมาณ และทรัพยากรอื่นๆ) ในทุกระดับไม่ว่าจะเป็นระดับท้องถิ่น ระดับจังหวัด และความร่วมมือกับภาคธุรกิจ มีส่วนสำคัญยิ่งต่อประสิทธิภาพ และประสิทธิผลของการบรรเทาสาธารณภัย ยกตัวอย่างเช่น การบูรณาการทรัพยากรในการสร้างสะพานไม้ ระหว่างกองทัพบก กรุงเทพมหานคร และวิทยาลัยอาชีวะ เพื่อให้ประชาชนในหลายๆ เขตของกรุงเทพมหานคร ใช้ในการสัญจรในพื้นที่กรุงเทพมหานคร การบูรณาการยานพาหนะในการรับส่งประชาชน ระหว่างกองทัพบก กับขสมก. และการบูรณาการในลักษณะอื่นๆ เป็นต้น

การบริหารจัดการ การมีส่วนร่วมจากภาคประชาชน (จิตอาสา)

เนื่องจากพื้นฐานทางด้านจิตใจของคนไทย จะเป็นคนมีจิตใจโอบอ้อมอารี เมื่อเห็นผู้อื่นตกทุกข์ได้ยาก สืบเนื่องจากสถานการณ์อุทกภัย พื้นที่ประชาชนคนไทยที่ไม่ได้รับผลกระทบ หรือได้รับผลกระทบน้อย ก็มีจิตอาสาเข้าร่วมกับกองทัพบก เพื่อช่วยเหลือพื้นที่คนไทยด้วยกันที่ประสบความทุกข์ยาก ให้ความช่วยเหลือด้วยความมีจิตอาสานั้น มีหลากหลายรูปแบบ อย่างไรก็ตาม การบริหารจัดการมวลชน ความมีจิตอาสายังขาดประสิทธิภาพ ทำให้ในบางครั้งการเข้ามามีส่วนร่วมกลับกลายเป็นภาระแทนที่จะเป็นประโยชน์

บทเรียนเฉพาะกรณี

การปฏิบัติการสนับสนุนการบรรเทาสาธารณภัยในวิกฤตการณ์อุทกภัยที่ผ่านมา ศูนย์บรรเทาสาธารณภัยกองทัพบกได้เรียนรู้บทเรียนเฉพาะกรณี ที่สามารถนำมาประยุกต์ใช้ในอนาคต

ได้ ได้แก่ บทเรียนในเรื่องการบริหารจัดการน้ำ การช่วยเหลือประชาชน การฟื้นฟู และบทเรียนเฉพาะกรณีอื่นๆ บทเรียน เป็นต้น

การประชาสัมพันธ์ และการบริหารภาพลักษณ์

ภาพเชิงบวกของกองทัพบก ที่เกิดขึ้นจากการปฏิบัติการบรรเทาสาธารณภัยในเหตุการณ์อุทกภัยปี 2554 ทั้งในส่วนที่ทำการเผยแพร่โดยกองทัพบกเอง และการเผยแพร่โดยสื่อมวลชน และทุกๆ ภาคส่วน ส่งผลให้ปัจจุบันประชาชน มีความเชื่อมั่นต่อกองทัพบกสูงมาก

การเสริมสร้างความเข้าใจ การบริหารความคาดหวังของประชาชน

ศูนย์บรรเทาสาธารณภัยกองทัพบกพบว่า แนวทางการเสริมสร้างความเข้าใจที่ ศูนย์บรรเทาสาธารณภัยกองทัพบกจัดทำให้หน่วยมีประโยชน์มาก อย่างไรก็ตาม มีข้อสังเกตที่เป็นประโยชน์หลายประการ เช่น ไม่ควรสร้างความคาดหวังให้กับประชาชน ในเรื่องที่หน่วยไม่สามารถปฏิบัติได้ ต้องทำความเข้าใจกับประชาชนอย่างต่อเนื่อง เป็นต้น

การบริหารความเสี่ยง

การปฏิบัติการสนับสนุนการบรรเทาสาธารณภัยมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องนำเรื่องการบริหารความเสี่ยงมาประยุกต์ใช้ เนื่องจากในวิกฤตการณ์อุทกภัยที่ผ่านมา เกิดผลกระทบหลายประการ เช่น มีกำลังพลเสียชีวิตจากการปฏิบัติการ ยุทโธปกรณ์ชำรุดเสียหายเป็นจำนวนมาก รวมไปถึงเกิดการฟ้องร้องของประชาชนบางกลุ่ม บางพื้นที่ที่ได้รับความเสียหายจากการปฏิบัติของหน่วยขึ้นตรงศูนย์บรรเทาสาธารณภัยกองทัพบก ดังนั้นจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องนำเรื่องการบริหารความเสี่ยงมาช่วยในการลดผลกระทบสิ่งเหล่านี้

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ศูนย์เครือข่ายวิชาการเพื่อสังเกตการณ์และวิจัยความสุขชุมชน มหาวิทยาลัยอัสสัมชัญ (2555) ได้ทำการสำรวจความพึงพอใจของประชาชนต่อบทบาทของกองทัพบกในการช่วยเหลือฟื้นฟูผู้ประสบภัยน้ำท่วม ในพื้นที่ภาคกลาง พบว่า ประชาชนนึกถึงกองทัพบกเป็นหน่วยแรกใน

การช่วยเหลือบรรเทาทุกข์จากภัยน้ำท่วม โดยระบุว่าเป็นหน่วยงานที่เข้าไปช่วยเหลือจริงในลำดับแรก รองลงมาได้แก่ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และตัวแทนจากรัฐบาล

รวมทั้งยังพบอีกว่า ลักษณะการช่วยเหลือของกองทัพบก ขณะเกิดภัยที่สำคัญได้แก่ การแจกจ่ายอาหารปรุงสุก อาหารแห้ง น้ำดื่ม อำนวยความสะดวกในการเดินทางและการอพยพคนลี้ภัย และสัตว์เลี้ยง การบริการทางการแพทย์ และการแจกจ่ายสิ่งของยังชีพที่จำเป็น อาทิ กระดาษชำระ ผ้าอนามัย ฯลฯ ในขณะที่น้ำลดพบว่า กองทัพบก ได้ช่วยเหลือเงินชดเชยเยียวยา ช่วยกำจัดขยะมูลฝอย สิ่งปฏิกูล ฟื้นฟูสภาพพื้นที่ชุมชน บำบัดน้ำเสีย ซ่อมแซมบ้านเรือน ถนน สะพาน โดยการประเมินความพึงพอใจ พบว่า ประชาชนมีความพึงพอใจการช่วยเหลือบรรเทาภัยน้ำท่วมในภาพรวมอยู่ในระดับพอใจ โดยมีองค์ประกอบย่อยได้แก่ ความมีน้ำใจ ความเต็มใจ ให้การช่วยเหลือ ความรวดเร็วในการให้ความช่วยเหลือ ความสามารถในการกู้ภัย และความเพียงพอของกำลังพลผู้ปฏิบัติงาน

เรื่องอุไร ชูช่วย (2540) ได้ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของผู้ใหญ่บ้าน: ศึกษาเฉพาะกรณี จังหวัดปทุมธานี ผลการศึกษาพบว่า ผู้ใหญ่บ้าน ส่วนใหญ่มีระยะเวลาดำรงตำแหน่ง 13 ปีขึ้นไป มีการศึกษาระดับประถมศึกษา และมีอาชีพเกษตรกรรม ในการประสานงานมีความสามารถระดับปานกลาง สำหรับความรู้ ที่เกี่ยวกับบทบาทอำนาจหน้าที่ และการปฏิบัติงานของผู้ใหญ่บ้านอยู่ในระดับสูง และพบอีกว่า อายุ ระยะเวลาดำรงตำแหน่ง อาชีพและการประสานงาน มีผลต่อประสิทธิภาพ ในการปฏิบัติงานของผู้ใหญ่บ้าน ส่วนระดับการศึกษา การก่ออบรม ศึกษาดูงาน และความรู้เกี่ยวกับบทบาทอำนาจหน้าที่ ไม่ทำให้ประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานแตกต่างกัน

ประดิษฐ์ สุคนธสวัสดิ์ (2540) ได้ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพ ในการปฏิบัติงานของคณะกรรมการสภาตำบลในการพัฒนาชนบท: ศึกษาเฉพาะกรณี ถึงอำเภอเสลภูมิ จังหวัดอุบลราชธานี ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยส่วนบุคคล และปัจจัยแวดล้อมคือ ระดับการศึกษา รายได้ ระยะเวลาที่ปฏิบัติหน้าที่คณะกรรมการสภา ตำบล ความมีมนุษยสัมพันธ์ ความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการสภาตำบล การได้รับการก่ออบรม และกิจกรรมร่วมในตำบลมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของคณะกรรมการสภาตำบล

สมเกียรติ ศรีขาว (2540) ได้ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับประสิทธิภาพ ในการปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการหมู่บ้าน: ศึกษาเฉพาะกรณีกิ่งอำเภอเบญจลักษ์ จังหวัดศรีสะเกษ ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานในด้านต่างๆ ของคณะกรรมการหมู่บ้านดังต่อไปนี้ คือ ด้านการประชุมประจำเดือน ด้านการตัดสินใจเกี่ยวกับการวางแผนและแก้ไขปัญหา และด้านผลการปฏิบัติงาน ด้านการพัฒนาพบว่าระดับของการศึกษา สถานภาพการสมรส อาชีพ ความรู้ เกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ของกรรมการหมู่บ้าน เพศ อายุ รายได้ ทั้งหมดของครอบครัว ตำแหน่งคณะกรรมการหมู่บ้าน ระยะเวลาดำรงตำแหน่งคณะกรรมการหมู่บ้าน การเป็นสมาชิกกลุ่มทางสังคม ประสบการณ์ในการก่ออบรมไม่มีความสัมพันธ์กับประสิทธิภาพในการปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการหมู่บ้าน

โสพล ปัญจะวิสุทธิ (2541) ได้ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของการบริหารกิจการประปาหมู่บ้าน: ศึกษาเฉพาะกรณีประปาหมู่บ้านขนาดใหญ่ ผลการศึกษาพบว่า

1. ในภาพรวมมีความสำเร็จอยู่ในระดับสูง โดยมีความสำเร็จมากที่สุด ด้านการบริหารจัดการ รองลงมาคือ การบริหารแก่สมาชิก และน้อยที่สุดคือ การมีกำไรจากกองทุน
2. ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความสำเร็จในการบริหารจัดการ คือ ระดับการศึกษากับการได้รับการนิเทศ ติดตามผลจากหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง
3. ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความสำเร็จของการบริหารกิจการ ได้แก่ เพศ อายุ อาชีพ รายได้ต่อเดือน การได้รับการก่ออบรม การสนับสนุนวัสดุอุปกรณ์ และการได้รับการติดต่อสื่อสาร

ควรคิด ชโลธรรังษี (2542) ศึกษาเรื่องประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของคณะกรรมการ สุขาภิบาล จังหวัดอุบลราชธานี ผลการศึกษาพบว่า

1. ประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของคณะกรรมการสุขาภิบาล โดยภาพรวมอยู่ในระดับสูง
2. ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของคณะกรรมการ สุขาภิบาล ได้แก่ ระดับการศึกษา รายได้ อายุ ระยะเวลาในการปฏิบัติงาน ความเข้าใจในวัตถุประสงค์และ

หน้าที่ การได้รับการแก้แค้น ความเพียงพอด้านทรัพยากรการบริหาร ความสามารถของประธาน กรรมการประสานงานของคณะกรรมการ และความพึงพอใจในการปฏิบัติหน้าที่

สุทธิชัย จรูญเนตร (2542) ได้ศึกษาเรื่อง ประสิทธิภาพในการวางแผนพัฒนาของ คณะกรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบล: ศึกษาเฉพาะ กรณีอำเภอตระการพืชผล จังหวัด อุบลราชธานี ผลการศึกษาพบว่า คณะกรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบล โดยภาพรวม มี ประสิทธิภาพในการวางแผนพัฒนาอยู่ในระดับสูงมาก และปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพ ด้านการ วางแผนพัฒนาตำบลของคณะกรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบลคือ การได้รับข้อมูล ข่าวสาร การได้รับการแก้แค้น ประสิทธิภาพทางการเมือง การประสานงานภายในคณะ กรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบล การประสานงานกับหน่วยงานอื่น และความรู้ความ เข้าใจในบทบาทหน้าที่ และการวางแผน ส่วนปัจจัยที่ไม่มีผลต่อประสิทธิภาพ ด้านการวางแผน พัฒนาตำบลของคณะกรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบลคือ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ตำแหน่ง และระยะเวลาในการดำรงตำแหน่งคณะกรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบล

เอกราช มณีกรณ์ (2542) ได้ศึกษาเรื่อง ประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานขององค์การ บริหารส่วนตำบล: ศึกษากรณีจังหวัดมุกดาหาร ผลการศึกษาพบว่า

1. คณะกรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบลส่วนใหญ่เป็นเพศชาย อายุ ระหว่าง 41-50 ปี ระดับการศึกษาประถมศึกษา อาชีพทำนา รายได้ต่อเดือนต่ำกว่า 5,001 บาท เป็นสมาชิก องค์การบริหารส่วนตำบลที่มาจากการเลือกตั้ง
2. คณะกรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบลส่วนใหญ่ มีความรู้ความเข้าใจในระดับ ปานกลาง
3. ประสิทธิภาพในด้านการปฏิบัติงานของคณะกรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบล ในภาพรวม อยู่ในระดับสูงโดยคณะกรรมการองค์การบริหารส่วนตำบลมีประสิทธิภาพสูงที่สุดใน ด้านการประเมินผล รองลงมาคือ ด้านการวางแผน และน้อยที่สุดในด้านการตัดสินใจ
4. ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน ขององค์การบริหารส่วนตำบล ได้แก่ ประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน และปัจจัยที่ไม่มี

ความสัมพันธ์กับประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานขององค์การบริหารส่วนตำบลได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ต่อเดือน ตำแหน่ง และความรู้ความเข้าใจในบทบาทขององค์การบริหารส่วนตำบล

บรรดิษฐ์ อินทสังข์ (2547) ได้ทำการศึกษา กองทัพบกกับงานบรรเทาสาธารณภัย ศึกษาเฉพาะกรณีการปฏิบัติภารกิจค้นหาและช่วยเหลือผู้ประสบภัยที่อยู่บนพื้นดิน เพื่อศึกษาถึงการปฏิบัติงานบรรเทาสาธารณภัยของกองทัพบกในงานบรรเทาสาธารณภัยของชาติ และศึกษาถึงปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการปฏิบัติงานของหน่วยงานที่รับผิดชอบในการค้นหาและช่วยเหลือผู้ประสบภัยของกองทัพบก รวมทั้งศึกษาถึงการจัดหน่วยค้นหาและช่วยเหลือชีวิตที่เหมาะสมของ กองทัพบก ในการปฏิบัติงานการค้นหาและช่วยเหลือผู้ประสบภัย ผลการศึกษาพบว่า

ซึ่ง บรรดิษฐ์ อินทสังข์ (2547) เห็นว่า การปฏิบัติงานบรรเทาสาธารณภัยของกองทัพบกในฐานะเป็นเครื่องมือหรือทรัพยากรของรัฐที่จะนำมาใช้ในการปฏิบัติงานด้านการบรรเทาสาธารณภัยให้มีประสิทธิภาพ โดยปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อความสำเร็จของกองทัพบก ในการปฏิบัติงานในด้านการค้นหาและช่วยเหลือผู้ประสบภัย ประกอบด้วย ความมีเอกภาพในการปฏิบัติงานร่วมกันของหน่วยงานที่มาสนธิกำลัง เพื่อปฏิบัติการกิจเดียวกัน การจัดเตรียมกำลังพลที่ได้รับการฝึกฝนมาอย่างดี ตลอดจนการจัดหาเครื่องมือ หรือนำยุทธโศปกรณ์ทางทหารที่หน่วยงานอื่นไม่มีมาใช้เสริมการปฏิบัติงาน

นอกจากนี้ บรรดิษฐ์ อินทสังข์ (2547) ยังพบอีกว่า ปัจจัยที่เป็นปัญหาหรืออุปสรรคต่อการปฏิบัติงานในด้านการค้นหาและช่วยเหลือผู้ประสบภัย เช่น ไม่มีการจัดหน่วยงานการค้นหาและช่วยเหลือชีวิตที่ชัดเจน กำลังพลขาดความรู้ความเข้าใจในงานการค้นหาและช่วยเหลือชีวิต ในการปฏิบัติการค้นหาและช่วยเหลือผู้ประสบภัยที่อยู่บนพื้นดิน โดยที่กองทัพบกเป็นหน่วยงานหนึ่งที่มีความพร้อมทั้งในด้านกำลังพล และยุทธโศปกรณ์ ที่สามารถให้การสนับสนุนงานบรรเทาสาธารณภัยของฝ่ายพลเรือนร่วมกับส่วนราชการอื่นๆ

โดย บรรดิษฐ์ อินทสังข์ (2547) ได้เสนอว่า การปฏิบัติงานควรจะต้องมีการปรับปรุงโครงสร้างการจัดหน่วยงานบรรเทาสาธารณภัยประจำพื้นที่ รวมถึงการกำหนดภารกิจเกี่ยวกับการค้นหาและช่วยเหลือชีวิตที่ชัดเจน มีการฝึกร่วมกันอย่างต่อเนื่อง ร่วมกับองค์กรภาคเอกชน รวมถึงการส่งเสริมและเผยแพร่ความรู้ให้กับประชาชน เพื่อให้ประชาชนมีความรู้ความเข้าใจในเรื่อง ภัยพิบัติ

บางประเภทที่เกิดจากการกระทำของมนุษย์ รวมถึงการรักษาตนเองให้มีชีวิตอยู่รอด ในท่ามกลางสถานการณ์ที่เกิดขึ้นต่าง ๆ เหล่านั้น

พระ จิมปรี (2548) ศึกษาบทบาทของกองทัพบกในการสนับสนุนการบรรเทาสาธารณภัย คลื่นยักษ์สึนามิ เพื่อหาแนวทางในการเตรียมความพร้อมของกองทัพบกทั้งในด้านการจัดเตรียม หน่วย กำลังพล การฝึกศึกษา ยุทธวิธีอุปกรณ์และเครื่องมือเครื่องใช้ ให้สามารถรองรับการช่วยเหลือ สนับสนุนการบรรเทาภัยพิบัติขนาดใหญ่ ที่อาจเกิดขึ้นได้อย่างรวดเร็วทันเหตุการณ์ โดยเป็นการ วิจัยเชิงคุณภาพ ซึ่งจะดำเนินการด้วยการศึกษาและรวบรวมข้อมูลจากเอกสารของทางราชการทหาร และพลเรือน ตำราวิชาการ ผลงานวิจัยที่มีผู้ทำไว้ และโดยการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ ทั้งในส่วน ราชการทหาร และข้าราชการพลเรือน ที่มีหน้าที่รับผิดชอบในการบรรเทาสาธารณภัยของชาติ รวมทั้งบทเรียนจากการช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติคลื่นยักษ์สึนามิ เมื่อวันที่ 26 ธันวาคม 2547 แล้ว นำข้อมูลที่รวบรวมได้มาวิเคราะห์ในลักษณะของการพรรณาวิเคราะห์ ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

1. แผนนโยบายในระดับชาติ ในระดับองค์กร ที่รองรับสมควรปรับปรุงให้สอดคล้องกับ ภัยพิบัติขนาดใหญ่ที่อาจเกิดขึ้น โดยให้ความสำคัญกับการบังคับบัญชา การสั่งการและการบูรณา การแผนและการปฏิบัติ
2. บทบาทของกองทัพบกในการสนับสนุนการบรรเทาสาธารณภัย เป็นไปตามหน้าที่ความ รับผิดชอบของแผนนโยบาย และกฎหมายที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งคำสั่งของกระทรวงกลาโหมโดย กองทัพบกได้ออกคำสั่งรองรับในการจัดตั้งศูนย์บรรเทาสาธารณภัยกองทัพบกและกำหนดระเบียบ ปฏิบัติประจำ เพื่อให้การบริหารจัดการในการบรรเทาภัยพิบัติมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล
3. กองทัพบกมีการจัดเตรียมความพร้อมในการรองรับสถานการณ์ภัยคุกคามทุกรูปแบบอยู่ แล้ว อย่างไรก็ตาม ในการบรรเทาภัยพิบัติขนาดใหญ่ สมควรจะได้มีการเตรียมแผนรองรับ และให้ การศึกษาในด้านเทคนิคความชำนาญ รวมทั้งจัดหาเครื่องมือเครื่องใช้ที่จำเป็นและเหมาะสมเพิ่มเติม

กฤษฎา อาริรัชกุล (2554) ได้ทำการวิจัยเรื่อง รูปแบบการจัดที่เหมาะสมของหน่วย บรรเทาสาธารณภัยเคลื่อนที่เร็วกองทัพบก เพื่อการบริหารจัดการภัยพิบัติที่มีประสิทธิภาพ เพื่อ การศึกษาความคิดเห็นเกี่ยวกับความเหมาะสมของรูปแบบการจัดหน่วยบรรเทาสาธารณภัยเคลื่อนที่ เร็วกองทัพบก (Model A และ B) ที่พัฒนาขึ้นมา โดยศูนย์บรรเทาสาธารณภัยกองทัพบก และความ

คิดเห็นทั่วไปเกี่ยวกับการบรรเทาสาธารณภัยของกองทัพบก ซึ่งเป็นการปฏิบัติภายใต้กรอบพระราชบัญญัติป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย พ.ศ. 2550 ผู้ให้ข้อมูลสำคัญคือ ผู้บริหาร ผู้บังคับบัญชาของหน่วยขึ้นตรงกองทัพบกที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการบรรเทาสาธารณภัย จำนวน 9 ท่าน

จากผลการวิจัย กฎหมาย อาริรัชชกุล (2554) พบว่า ผู้ให้ข้อมูลสำคัญมีความคิดเห็นว่า การยกระดับประสิทธิภาพในการบริหารจัดการภัยพิบัติ เพื่อรับมือกับสาธารณภัยในอนาคตที่มีแนวโน้มเพิ่มขึ้น ทั้งในเชิงความถี่ และระดับความรุนแรง ส่วนราชการหลักและสนับสนุนจะต้องปฏิบัติกรร่วมกันในลักษณะพันธมิตร (Partnership) เพื่อให้เกิดการบูรณาการทรัพยากรด้านการบรรเทาสาธารณภัยทั้ง ก่อน ระหว่าง และหลังการเกิดภัย อย่างแท้จริง ในส่วนของความเหมาะสมของรูปแบบการจัดหน่วยบรรเทาสาธารณภัยเคลื่อนที่เร็วของกองทัพบก ผู้ให้ข้อมูลสำคัญมีความเห็นว่า ทั้ง Model A และ B มีความเหมาะสม อย่างไรก็ตามเพื่อให้เกิดความสมบูรณ์จำเป็นจะต้องเพิ่มขีดความสามารถในการสื่อสาร ส่งข้อมูล และปรับเปลี่ยน เพิ่มเติมยุทธวิธีพิเศษบางชนิดต่อจากนั้นแบ่งมอบให้กับหน่วยขึ้นตรงกองทัพบกในแต่ละระดับที่มีโครงสร้างหน่วยบรรเทาสาธารณภัยรองรับ รวมไปถึงการปรับภารกิจ และอัตรากำลังของหน่วยเหล่านั้นให้สอดคล้องกับรูปแบบหน่วยบรรเทาสาธารณภัยเคลื่อนที่เร็ว เพื่อรองรับการแบ่งมอบการจัดหา การส่งกำลังบำรุง และการฝึกศึกษา ทั้งในระยะสั้น และระยะยาว โดยใช้ปัจจัยแนวโน้มสาธารณภัยในแต่ละพื้นที่เป็นปัจจัยในการกำหนดความเร่งด่วน และสิ่งสำคัญที่สุด ก็คือ การสร้างองค์ความรู้ทางด้านการบรรเทาสาธารณภัยให้เกิดขึ้นกับกำลังพลทุกระดับของกองทัพบก

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (2554) ได้ศึกษาการจัดการภัยพิบัติและการฟื้นฟูบูรณะหลังการเกิดภัย กรณีศึกษาประเทศไทยและต่างประเทศ ดังนี้

1. การเกิดคลื่นยักษ์สึนามิในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ เมื่อปี 2547 ในประเทศไทย ซึ่งพบว่า (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2554)

1.1 การช่วยเหลือผู้ประสบภัยและการฟื้นฟูความเสียหายของภาครัฐ การลงพื้นที่และการบัญชาการของฝ่ายบริหาร นายกรัฐมนตรีและผู้เกี่ยวข้องในขณะนั้น ได้แก่ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย รัฐมนตรีว่าการกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม รัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุข รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงมหาดไทย ปลัดกระทรวงมหาดไทย และอธิบดีกรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยได้เดินทางไปจังหวัดภูเก็ตทันทีที่เกิดเหตุ เพื่อประสานงานและ

สั่งการให้ทุกภาคส่วน ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชนและองค์กรระหว่างประเทศ ระดมสรรพกำลัง ช่วยเหลือประชาชนผู้ประสบภัยอย่างเต็มที่

1.2 การจัดตั้งศูนย์อำนวยการร่วมช่วยเหลือผู้ประสบภัย นายกรัฐมนตรีได้สั่งการให้ จัดตั้งศูนย์อำนวยการร่วมช่วยเหลือผู้ประสบภัยภาคใต้ขึ้นที่จังหวัดภูเก็ต โดยมอบหมายให้ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย เป็นผู้อำนวยการศูนย์ฯ รัฐมนตรี ปลัดกระทรวงและหัวหน้า ส่วนราชการที่เกี่ยวข้องเป็นกรรมการ มีอธิบดีกรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยเป็นกรรมการ และเลขานุการ เพื่อเป็นศูนย์กลางอำนวยการและประสานงานช่วยเหลือแก่ผู้ประสบภัยในพื้นที่ 6 จังหวัดภาคใต้

1.3 ข้อสั่งการเพื่อการระดมสรรพกำลัง นายกรัฐมนตรีได้ประชุมรัฐมนตรีและ ผู้เกี่ยวข้องที่ศูนย์อำนวยการร่วม ช่วยเหลือผู้ประสบภัยภาคใต้และมีข้อสั่งการให้หน่วยงานที่ เกี่ยวข้องดำเนินการเบื้องต้น ดังนี้

1. ให้กองทัพภาคที่ 4 ส่งรถสื่อสารดาวเทียมสนับสนุนการติดต่อสื่อสารในพื้นที่ จังหวัดภูเก็ต

2. ให้ระดมเจ้าหน้าที่และอาสาสมัครสนับสนุนค้นหาผู้ประสบภัยในพื้นที่เขา หลัก อำเภอดงตาล จังหวัดพังงา อย่างต่อเนื่อง

3. ให้จังหวัดภูเก็ตและจังหวัดอื่นๆ ที่ประสบภัย ประกาศแจ้งเตือนให้ประชาชน พักอาศัยในจุดที่ห่างจากชายฝั่งทะเลอย่างน้อย 300 เมตร เพื่อป้องกันเหตุการณ์อาฟเตอร์ช็อกที่อาจ เกิดขึ้นอีก

4. ให้กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยประสานกับมูลนิธิปอเต็กตึ๊ง มูลนิธิร่วม กตัญญูและอาสาสมัครอื่นๆ จัดเจ้าหน้าที่อาสาสมัครกู้ภัยเดินทางไปช่วยเหลือค้นหาผู้รอดชีวิตและ ผู้เสียชีวิตในพื้นที่บริเวณเขาหลัก อำเภอดงตาล จังหวัดพังงา ในเช้าวันที่ 27 ธันวาคม 2547 โดยให้ กองทัพอากาศจัดเครื่องบิน ซี 130 สนับสนุนการเดินทางและให้กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณ ภัยร่วมประสานงาน

5. ให้กองทัพเรือจัดส่งเรือลาดตระเวนไปเพิ่มเติมในการค้นหาช่วยเหลือผู้ประสบภัยและใช้เฮลิคอปเตอร์ส่งอาหาร น้ำดื่ม และอพยพประชาชน นักท่องเที่ยวไปอยู่ในที่ปลอดภัย

6. มอบหมายพื้นที่ให้รัฐมนตรีดูแลและอำนวยการ สั่งการ แก้ปัญหา โดยรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย ดูแลอำนวยการที่จังหวัดภูเก็ต รัฐมนตรีว่าการกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ดูแลอำนวยการที่จังหวัดพังงา รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงมหาดไทย ดูแลอำนวยการที่จังหวัดกระบี่ และรองนายกรัฐมนตรีดูแลอำนวยการที่จังหวัดระนอง

1.4 การจัดตั้งศูนย์อำนวยการเฉพาะกิจเพื่อช่วยเหลือผู้ประสบภัยระดับพื้นที่ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยในฐานะผู้อำนวยการป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนแห่งราชอาณาจักร ได้ประกาศให้พื้นที่จังหวัดภูเก็ต พังงา กระบี่ ตรัง สตูลและระนอง เป็นพื้นที่ประสบภัยพิบัติฉุกเฉิน ตั้งแต่วันที่ 26 ธันวาคม 2547 และให้ทุกจังหวัดที่ประสบภัยตั้งศูนย์อำนวยการเฉพาะกิจ เพื่อช่วยเหลือผู้ประสบภัยและจัดตั้งศูนย์ประสานงานการรับแจ้งค้นหาและช่วยเหลือผู้ประสบภัยทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศ ณ ศาลากลางจังหวัดทุกจังหวัด โดยมีศูนย์โทรศัพท์สำหรับรับแจ้งผู้สูญหาย และบริการข้อมูลแก่ ประชาชนและญาติของนักท่องเที่ยว รวมทั้งประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

1.5 การจัดตั้งศูนย์อำนวยการเฉพาะกิจ ช่วยเหลือผู้ประสบภัยส่วนหลัง (กรุงเทพฯ) สำนักเลขาธิการป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน กรมป้องกัน และบรรเทาสาธารณภัย กระทรวงมหาดไทย ได้จัดตั้งศูนย์อำนวยการเฉพาะกิจช่วยเหลือผู้ประสบภัยจากแผ่นดินไหวและคลื่นสึนามิในมหาสมุทรอินเดียและคาบสมุทรอินโดจีน ส่วนหลัง (กรุงเทพฯ) ณ กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย โดยให้มีศูนย์โทรศัพท์บริการข้อมูลสถานการณ์ รายชื่อผู้บาดเจ็บและผู้เสียชีวิตตลอด 24 ชั่วโมง

1.6 การแต่งตั้งผู้รับผิดชอบในพื้นที่ประสบภัย รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยได้แต่งตั้งข้าราชการกระทรวงมหาดไทยปฏิบัติหน้าที่ช่วยเหลือการปฏิบัติงานของจังหวัดที่ประสบภัย

1.7 การให้ข้อมูลข่าวสารแก่สาธารณชน ศูนย์อำนวยการเฉพาะกิจฯ สำนักเลขาธิการป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน ได้จัดทำแถลงการณ์เพื่อให้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับสถานการณ์แก่สาธารณชนผ่านสื่อมวลชนอย่างต่อเนื่องตลอดเวลา จนกว่าสถานการณ์จะเข้าสู่สภาวะปกติ

2. กรณีพายุเฮอริเคนแคทรีนา ประเทศสหรัฐอเมริกา ปี 2548 (ค.ศ. 2005) การดำเนินงานของรัฐบาลท้องถิ่น (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2554)

2.1 การจัดตั้งหน่วยป้องกันภัยระดับท้องถิ่น รัฐบาลท้องถิ่นได้ตั้งหน่วยป้องกันภัยของตนเพื่อเตรียมพร้อมรับการขึ้นฝั่งของเฮอริเคนแคทรีนาและรัฐบาลแห่งรัฐได้ตั้งศูนย์ฉุกเฉินขึ้น โดยรัฐบาลท้องถิ่นจะรับผิดชอบการปฏิบัติ หากมีคำสั่งอพยพและได้เตรียมการโดยสร้างที่พักชั่วคราวฉุกเฉินในชุมชนแถบชายฝั่ง รวมทั้งมีที่พักชั่วคราวที่เตรียมสำรองไว้ โดยที่พักชั่วคราวที่เตรียมไว้ได้แก่สนามกีฬาซูเปอร์โดม ซึ่งรองรับคนได้ 26,000 คน และมีการจัดเตรียมน้ำและอาหารสำรองไว้

2.2 การอพยพประชาชน ได้เตรียมแผนอพยพไว้เพื่อให้รัฐบาลท้องถิ่นทำการอพยพประชาชนออกจากพื้นที่ โดยแบ่งเป็น 3 ช่วง เริ่มจาก 50 ชั่วโมง 40 ชั่วโมง และ 30 ชั่วโมงก่อนพายุเข้าฝั่ง ซึ่งอาสาสมัครและเจ้าหน้าที่ได้อพยพประชาชนในพื้นที่ส่วนใหญ่ทางตะวันออกเฉียงใต้ของหลุยส์เซียนา ชายฝั่งมิสซิสซิปปีและอลาบามา โดยในแผนฉุกเฉินของรัฐบาลท้องถิ่นได้กำหนดให้ใช้รถประจำทาง รถโรงเรียน รถพยาบาล และขนส่งสาธารณะอื่นๆ เพื่อการอพยพ อย่างไรก็ตาม รัฐบาลท้องถิ่นไม่สามารถทำการอพยพประชาชนได้ทัน แม้ว่าจะมียานพาหนะจำนวนมากแต่ก็ไม่มีคนขับรถที่เพียงพอ

2.3 ปัญหาการจัดการในภาวะฉุกเฉิน

1. การช่วยเหลือที่หุ้ดชะงักไปขณะเกิดภัย เมื่อเฮอริเคนแคทรีนามีความรุนแรงขึ้นและพัดเข้าสู่ชายฝั่งได้ก่อให้เกิดฝนตกหนัก เกิดคลื่นลูกใหญ่โถมทำลายบ้านเรือนบริเวณชายฝั่ง ทำให้เกิดน้ำท่วมเป็นบริเวณกว้าง อาคารบ้านเรือนเสียหาย เส้นทางคมนาคมหลักถูกทำลาย ไฟฟ้าดับ น้ำประปาไม่ไหล โทรศัพท์เสียหายใช้การไม่ได้ เมื่อพายุพัดผ่านพื้นที่ประสบภัยแล้ว ได้เกิดภาวะสูญญากาศ โดยความช่วยเหลือได้หุ้ดชะงักไปช่วงเวลาหนึ่ง ทำให้เกิดปัญหากับผู้ประสบภัยในพื้นที่หลบภัย เช่น ในช่วงสี่วันแรก ผู้อพยพในซูเปอร์โดมนับหมื่นคน ขาดอาหาร และน้ำ เด็ก

ทารกขาดนม ผู้สูงอายุไม่ได้รับยาที่จำเป็น ไม่มีการจัดการเรื่องสุขอนามัย น้ำสะอาด และห้องน้ำไม่เพียงพอ

2. ระบบการติดต่อสื่อสารไม่มีประสิทธิภาพเพียงพอ เมื่อเกิดพิบัติภัยจากเฮอริเคนแคทรีนา ระบบการติดต่อสื่อสารเกิดความเสียหาย ทำให้ไม่สามารถติดต่อประสานงานให้ผู้ประสบภัยทราบแนวทางที่ควรปฏิบัติ เช่น เส้นทางหลีกเลี่ยงภัยพิบัติ และการให้ความช่วยเหลือของรัฐด้านต่างๆ โดยกรณีเฮอริเคนแคทรีนานั้น พบว่า ระบบการสื่อสารของรัฐไม่มีประสิทธิภาพเพียงพอในระยะแรก รัฐบาลกลางไม่ทราบหรือประเมินระดับความรุนแรงของความหายนะที่เกิดขึ้นต่ำกว่าที่เกิดจริง ความล่าช้าของความช่วยเหลือจากรัฐบาลกลาง ประกอบกับอุปสรรคต่างๆ ทำให้ประชาชนต้องร้องขอความช่วยเหลือผ่านสื่อมวลชน ประธานาธิบดีและรัฐบาลกลางจึงถูกตั้งข้อสังเกตว่าไร้ประสิทธิภาพในภาวะฉุกเฉิน ซึ่งมีผลต่อความมั่นคงของรัฐบาลและทำให้เกิดความสั่นคลอนทางการเมืองต่อมา

3. การระดมสรรพกำลังและการใช้ทรัพยากรในภาวะฉุกเฉินยังขาดประสิทธิภาพ เช่น

3.1 ก่อนเกิดเหตุ รัฐบาลไม่ได้ประสานงานเพื่อขอความร่วมมือจากบริษัทโดยสื่อสารเพื่อนำประชาชนอพยพออกจากพื้นที่

3.2 ในขณะที่ความช่วยเหลือยังไปไม่ถึง รัฐบาลไม่ได้พยายามหาอาหารออกมาแจกจ่ายให้ เพื่อประชาชนใช้ประทังชีวิตเบื้องต้น ซึ่งสามารถขอจัดสรรจากซูเปอร์มาร์เก็ตที่มีอาหารสำรองอยู่

3.3 กองกำลังทหาร 40,000 นาย ที่รัฐบาลส่งเข้าไปรักษาการในพื้นที่เกิดเหตุให้ความสำคัญกับการควบคุมความรุนแรงและการปล้นชิงทรัพย์สิน โดยได้ทำหน้าที่การช่วยเหลือบรรเทาทุกข์เพียงเล็กน้อย

จากการทบทวนงานวิจัยข้างต้น สรุปได้ว่า กองทัพบก มีฐานะเป็นกลไกของรัฐที่มีศักยภาพทั้งในด้านเครื่องมือหรือทรัพยากร และมีเอกภาพในการบังคับบัญชาด้านกำลังพลที่มีระเบียบ วินัย และได้รับการฝึกฝนมาอย่างดี โดย กองทัพบก มีภารกิจหลักในการเตรียม และใช้กำลังในการป้องกันประเทศ ซึ่งทั้งสถานภาพกำลังพล และยุทธโศปกรณ์ของ กองทัพบก สามารถนำไปใช้ในการ

ปฏิบัติงานด้านการบรรเทาสาธารณภัยได้อย่างมีประสิทธิภาพ ดังนั้น บทบาทของกองทัพบกในการปฏิบัติงานด้านการบรรเทาสาธารณภัย จึงเป็นไปในลักษณะการสนับสนุนส่วนราชการตามหน้าที่ความรับผิดชอบของแผนนโยบาย และกฎหมายที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งคำสั่งของกระทรวงกลาโหม โดย กองทัพบก มีหน้าที่รับผิดชอบในการจัดเตรียมความพร้อมด้านกำลังพลและยุทโธปกรณ์ สนับสนุนงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย ซึ่งเป็นบทบาทที่สังคมได้ความคาดหวังต่อ กองทัพบก ที่จะใช้ศักยภาพในการบรรเทาสาธารณภัย

ทั้งนี้ การที่จะศึกษาค้นคว้าบทบาทที่เหมาะสมของ กองทัพบก ในการบรรเทาสาธารณภัย นั้น จำเป็นต้องศึกษาถึงกฎหมายที่เกี่ยวข้อง ทั้งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 พระราชบัญญัติป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย พ.ศ. 2550 แผนป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ พ.ศ. 2550 แผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ พ.ศ. 2553 – 2557 งานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยกับทิศทางของแผนพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 (พ.ศ. 2555 – 2559) นโยบายด้านการบรรเทาสาธารณภัยของกองทัพบก และระเบียบปฏิบัติประจำ และแนวทางการบรรเทาสาธารณภัยของกองทัพบก แล้วนำมาวิเคราะห์กับแนวคิดทฤษฎี องค์การ และสมรรถนะขององค์การ และแนวความคิดทฤษฎีบทบาทหน้าที่ และข้อคิดเห็นของผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ส่วนการศึกษาประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานด้านการบรรเทาสาธารณภัยของ กองทัพบก นั้น จำเป็นต้องศึกษาถึงโครงสร้าง (Structures) ของกองทัพบกที่เอื้อต่อการปฏิบัติงาน กลยุทธ์ (Strategy) ในการดำเนินงาน ระบบ (Systems) และแบบ (Styles) ของการปฏิบัติงานที่ทำให้บรรลุเป้าหมาย รวมทั้งต้องศึกษาถึงกำลังพล (Staff) ของ กองทัพบก ความสามารถ (Skill) ของกำลังพล และค่านิยม (Shared Values) ของกำลังพลกองทัพบก ในการปฏิบัติงาน ตามแนวคิดปัจจัยสำคัญในการปฏิบัติงานให้มีประสิทธิภาพของ สมยศ นาวิกาน (2544) โดยผู้ศึกษาสามารถกำหนดเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัยได้ตามภาพที่ 2.1

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพที่ 2.1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

บทที่ 3

วิธีการวิจัย

การศึกษา บทบาทการปฏิบัติการบรรเทาสาธารณภัยในเหตุการณ์อุทกภัย: กรณีศึกษาการช่วยเหลือของกองทัพบกในพื้นที่จังหวัดลพบุรี ในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยผู้ศึกษากำหนดระเบียบวิธีวิจัย ดังนี้

กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ เป็นผู้ที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานบรรเทาสาธารณภัยของกองทัพบกในพื้นที่จังหวัดลพบุรี จำนวน 16 คน ประกอบด้วย

1. ผู้บริหารฝ่ายข้าราชการพลเรือน จำนวน 3 คน ได้แก่

- 1.1 ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดลพบุรี
- 1.2 หัวหน้าสำนักงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยจังหวัดลพบุรี
- 1.3 หัวหน้าสำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดลพบุรี

2. ผู้บริหารฝ่ายทหาร จำนวน 5 คน ได้แก่

- 2.1 ผู้บัญชาการหน่วยบัญชาการสงครามพิเศษ
- 2.2 รองผู้บัญชาการหน่วยบัญชาการสงครามพิเศษ
- 2.3 ผู้บัญชาการมณฑลทหารบกที่ 13
- 2.4 รองผู้อำนวยการรักษาความมั่นคงภายในจังหวัดลพบุรี ฝ่ายทหาร
- 2.5 ผู้อำนวยการกองกิจการพลเรือนหน่วยบัญชาการสงครามพิเศษ

3. ผู้ปฏิบัติงานขององค์กรอิสระด้านการบรรเทาสาธารณภัยในพื้นที่จังหวัดลพบุรี จำนวน 4 คน

4. ประชาชนผู้ประสบภัยในพื้นที่ อำเภอเมือง อำเภอท่าม่วง และอำเภอบ้านหมี่ จังหวัดลพบุรี
จำนวน 4 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ กำหนดใช้การสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้าง เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ เพื่อให้ได้ประเด็นเกี่ยวกับ บทบาทของกองทัพบกในการปฏิบัติงานบรรเทาสาธารณภัย การปฏิบัติงานบรรเทาสาธารณภัยของกองทัพบก และประสิทธิภาพการปฏิบัติงานบรรเทาสาธารณภัยของกองทัพบกในพื้นที่จังหวัดลพบุรี

การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือวิจัย

ผู้ศึกษากำหนดทำการรวบรวมข้อมูลทุติยภูมิ จากการทบทวนวรรณกรรมและงานวิจัย แล้วนำมาสร้างเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัย เพื่อนำมาสร้างประเด็นข้อคำถามในการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก สำหรับเก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ผ่านการตรวจสอบความเหมาะสมของข้อคำถาม โดยอาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อให้ข้อคำถามมีความถูกต้อง สมบูรณ์ ครบถ้วน และมีความน่าเชื่อถือมากที่สุด

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้ศึกษามีหนังสือถึงกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ เพื่อขออนุญาตสัมภาษณ์ บันทึกเสียง และบันทึกภาพนิ่ง โดยใช้การสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้าง ซึ่งผู้ศึกษาเป็นผู้ดำเนินการสัมภาษณ์ด้วยตัวเอง

วิธีการตรวจสอบข้อมูล

ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้ศึกษากำหนดใช้วิธีการตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า (Triangulation Design) ด้วยการทบทวนวรรณกรรม จากเอกสาร วารสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ซึ่งอยู่ในพื้นที่ที่แตกต่างกันในแต่ละอำเภอที่กำหนด ได้แก่ อำเภอเมือง อำเภอท่าม่วง และอำเภอบ้านหมี่ จังหวัดลพบุรี

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้ศึกษากำหนดใช้การวิเคราะห์ข้อมูลแบบอุปนัย (Analytic induction) ด้วยการตีความจากการทบทวนวรรณกรรม จากเอกสาร วารสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และข้อมูลจากการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ นำมาวิเคราะห์ (Analysis) สังเคราะห์ (Synthesis) และตีความ (Interpretation) เพื่อสร้างข้อสรุปเชิงนามธรรม (Analytic induction) ตามวัตถุประสงค์ของการศึกษา

การนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้ศึกษากำหนดนำเสนอข้อค้นพบจากการวิจัยเชิงคุณภาพ ในประเด็นหลัก 3 ประเด็นหลัก คือ

1. วิเคราะห์บทบาทของกองทัพในการปฏิบัติงานบรรเทาสาธารณภัย
2. วิเคราะห์การปฏิบัติงานบรรเทาสาธารณภัยของกองทัพในพื้นที่จังหวัดลพบุรี
3. วิเคราะห์ผลสัมฤทธิ์การปฏิบัติงานบรรเทาสาธารณภัยของกองทัพในพื้นที่จังหวัดลพบุรี

บทที่ 4

ผลการวิจัยและข้อวิจารณ์

ข้อมูลพื้นฐานของจังหวัดลพบุรี

จังหวัดลพบุรี ตั้งอยู่ภาคกลางของประเทศ ระหว่างเส้นรุ้งที่ 47 องศา 37 ลิปดาเหนือ และเส้นแวงที่ 100 องศา 25 ลิปดาตะวันออก อยู่ห่างจากกรุงเทพมหานครไปทางเหนือตามเส้นทางหลวงหมายเลข 1 ถนนพหลโยธิน ประมาณ 153 กิโลเมตร หรือทางรถไฟสายเหนือประมาณ 133 กิโลเมตร พื้นที่ทั้งหมด 6,641.59 ตารางกิโลเมตร คิดเป็น 3.87 ล้านไร่ พื้นที่การเกษตร 2,535,627 ไร่ อยู่ในเขตชลประทาน 0.54 ล้านไร่ (กลุ่มงานข้อมูลสารสนเทศและการสื่อสาร, 2556)

1. อาณาเขต จังหวัดลพบุรีมีอาณาเขตติดต่อกับจังหวัดต่างๆ 8 จังหวัด คือ

ทิศเหนือ ติดต่อกับ อำเภอดากฟ้า อำเภอดาคลี จังหวัดนครสวรรค์ และอำเภอสรีเทพ จังหวัดเพชรบูรณ์

ทิศใต้ ติดต่อกับ อำเภอบ้านแพรก จังหวัดพระนครศรีอยุธยา อำเภอพระพุทธบาท และอำเภอหนองโดน จังหวัดสระบุรี

ทิศตะวันออก ติดต่อกับ อำเภอเทพสถิต จังหวัดชัยภูมิ อำเภอด่านขุนทด จังหวัดนครราชสีมา และอำเภอวังม่วง จังหวัดสระบุรี

ทิศตะวันตก ติดต่อกับ อำเภอเมืองสิงห์บุรี จังหวัดสิงห์บุรี และอำเภอดากฟ้า จังหวัดนครสวรรค์

ภาพที่ 4.1 แผนที่จังหวัดลพบุรี

ที่มา: กลุ่มงานข้อมูลสารสนเทศและการสื่อสาร (2556)

2. การปกครอง จังหวัดลพบุรีแบ่งเขตการปกครองออกเป็น 11 อำเภอ 121 ตำบล 1,122 หมู่บ้าน 1 องค์การบริหารส่วนจังหวัด 22 เทศบาล (3 เทศบาลเมือง 19 เทศบาลตำบล) 103 องค์การบริหารส่วนตำบล (กลุ่มงานข้อมูลสารสนเทศและการสื่อสาร, 2556)

3. สภาพภูมิประเทศของจังหวัดลพบุรี อาจแบ่งได้เป็น 2 บริเวณ คือ บริเวณพื้นที่ราบสลับเนินเขาและภูเขา คิดเป็นพื้นที่ประมาณ 70 เปอร์เซ็นต์ของพื้นที่ทั้งหมด อีกบริเวณหนึ่งเป็นพื้นที่ราบลุ่ม คิดเป็นพื้นที่ประมาณ 30 เปอร์เซ็นต์ของพื้นที่ทั้งหมด (กลุ่มงานสิ่งแวดล้อม, 2555)

3.1 ที่ราบน้ำท่วมถึง เกิดจากการทับถมของตะกอนลำน้ำใหญ่ในฤดูน้ำหลาก แต่ละปีน้ำจากแม่น้ำลำคลองจะไหลท่วมบริเวณนี้ แล้วจะพัดพาเอาตะกอนมาทับถมกันทุกปี ทำให้เกิดมีสภาพเป็นที่ราบ มีความลาดเทน้อยกว่า 1 เปอร์เซ็นต์ พื้นที่กว้างใหญ่อยู่ในอำเภอท่าม่วง บ้านหมี่ และอำเภอเมืองลพบุรี พื้นที่บริเวณนี้จะสูงกว่าระดับน้ำทะเล 2 – 20 เมตร ส่วนการทับถมของตะกอนใหม่จากแม่น้ำป่าสักจะทำให้เกิดเป็นที่ราบลุ่มเป็นแนวแคบๆ ตามความยาวของแม่น้ำ ซึ่งไหลผ่านอาณาเขตอำเภอชัยบาดาลและอำเภอพัฒนานิคม จากทิศเหนือลงทิศใต้ ที่ราบลุ่มบริเวณนี้จะมี

สูงจากระดับน้ำทะเลประมาณ 25 – 60 เมตร บริเวณพื้นที่ราบลุ่มนี้ถูกใช้ประโยชน์ในการทำนาส่วนใหญ่และได้ผลดี

3.2 ลานตะพักน้ำกลางเก่ากลางใหม่ รวมทั้งเนินตะกอนรูปพัด ส่วนใหญ่พบเกิดอยู่ติดต่อกับที่ราบน้ำท่วมถึง ลักษณะสภาพส่วนใหญ่เป็นพื้นที่ราบเรียบมีความลาดเทน้อยกว่า 1 เปอร์เซ็นต์ พบเป็นบริเวณกว้างในเขตอำเภอบ้านหมี่ อำเภอเมืองลพบุรี และอำเภอโคกสำโรง โดยจะมีความสูงจากระดับน้ำทะเลประมาณ 8 - 20 เมตร สำหรับเนินตะกอนรูปพัด พบเกิดเป็นส่วนน้อย และมักอยู่บริเวณเชิงเขา การใช้ประโยชน์ที่ดินบริเวณเหล่านี้ส่วนใหญ่ใช้ทำนาซึ่งให้ผลผลิตอยู่ในเกณฑ์ดี

3.3 ลานตะพักน้ำเก่า เกิดจากการทับถมของตะกอนลำน้ำที่มาทับถมกันนานแล้ว โดยแบ่งเป็นลานตะพักน้ำระดับต่ำซึ่งอยู่สูงจากระดับน้ำทะเลประมาณ 20 - 50 เมตร และลานตะพักน้ำระดับสูง ซึ่งอยู่สูงจากระดับน้ำทะเลประมาณ 50 - 70 เมตร ลานตะพักน้ำระดับต่ำส่วนใหญ่พบอยู่ติดต่อกับลานตะพักน้ำกลางเก่ากลางใหม่ มีความลาดเทน้อยกว่า 1 เปอร์เซ็นต์ และพบเป็นบริเวณเล็กน้อย ในเขตอำเภอโคกสำโรงและอำเภอพัฒนานิคม ใช้ประโยชน์ในการทำนาเป็นส่วนใหญ่ ให้ผลผลิตค่อนข้างต่ำ ส่วนลานตะพักน้ำระดับสูงมีพื้นที่ติดต่อกับและสูงขึ้นมาจากลานตะพักน้ำระดับต่ำ สภาพพื้นที่เป็นลูกคลื่นใหญ่ มีความลาดเท 2 - 8 เปอร์เซ็นต์ พบเป็นบริเวณเล็กน้อยในเขตอำเภอโคกสำโรงและอำเภอพัฒนานิคมใช้ประโยชน์ในการทำไร่

3.4 พื้นที่ที่ถูกกัดกร่อนและเนินเขา พื้นที่เป็นลูกคลื่นส่วนใหญ่มีความลาดเท ประมาณ 2 - 16 เปอร์เซ็นต์ สภาพภูมิประเทศแบบนี้จะพบเป็นบริเวณกว้างในเขตอำเภอชัยบาดาล อำเภอพัฒนานิคม อำเภอโคกสำโรงและทางด้านทิศตะวันออกของอำเภอเมืองลพบุรี ส่วนใหญ่ที่ดินจะใช้ประโยชน์ในการปลูกพืชไร่

3.5 ภูเขา พื้นที่บริเวณนี้เกิดจากการโค้งตัวและการยุบตัวของผิวโลก ทำให้มีระดับความสูงต่ำต่างกันอย่างมาก มีความลาดเทมากกว่า 16 เปอร์เซ็นต์ และมีความสูงจากระดับน้ำทะเลประมาณ 100 - 750 เมตร พบอยู่กระจัดกระจายในอำเภอชัยบาดาล อำเภอพัฒนานิคม อำเภอโคกสำโรง และทางด้านทิศตะวันออกของอำเภอเมืองลพบุรี ส่วนใหญ่ไม่ได้ทำกิจกรรม บริเวณนี้เป็นที่ลาดชันเชิงชัน

ภาพที่ 4.2 แผนที่จังหวัดลพบุรี

ที่มา: กลุ่มงานสิ่งแวดล้อม (2555)

กล่าวโดยสรุป สภาพภูมิประเทศของจังหวัดลพบุรี อาจแบ่งได้เป็น 2 บริเวณ คือ บริเวณพื้นที่ราบสลับเนินเขาและภูเขา ครอบคลุมพื้นที่ทางทิศตะวันออกของอำเภอเมืองลพบุรีบางส่วน ด้านตะวันออกเฉียงเหนือของอำเภอบ้านหมี่ ด้านเหนือและด้านใต้ของอำเภอโคกสำโรง พื้นที่เกือบทั้งหมดของอำเภอสระโบสถ์ อำเภอโคกเจริญ อำเภอท่าหลวง อำเภอชัยบาดาล และอำเภอพัฒนานิคม คิดเป็นพื้นที่ประมาณ 70 เปอร์เซ็นต์ของพื้นที่ทั้งหมด อีกบริเวณหนึ่งเป็นพื้นที่ราบลุ่ม ครอบคลุมพื้นที่อำเภอท่าเรือซึ่งอยู่ทางทิศตะวันตกของอำเภอเมืองลพบุรี บางส่วนของอำเภอบ้านหมี่ และอำเภอโคกสำโรง คิดเป็นพื้นที่ประมาณ 30 เปอร์เซ็นต์ของพื้นที่ทั้งหมด

สถานการณ์อุทกภัยในภาพรวมของประเทศไทย 2554

อุทกภัยในประเทศไทย พ.ศ. 2554 เป็นอุทกภัยรุนแรงที่เกิดขึ้นตั้งแต่เดือนพฤษภาคม-ธันวาคม พ.ศ. 2554 จากอิทธิพลการพาดผ่านของพายุโซนร้อนนกกเต็น (Nok-Ten) ไหหมา (Haima) ไหถาง (Haitang) เนสาด (Nasat) และร่องมรสุมกำลังปานกลางถึงค่อนข้างแรง และหย่อมความกดอากาศต่ำ ไหถาง พาดผ่านประเทศไทย ทำให้เกิดฝนตกหนักถึงหนักมากทางภาคเหนือและภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศ ส่งผลให้เกิดน้ำท่วมฉับพลันและน้ำป่าไหลหลาก น้ำล้นตลิ่ง โดย

มีพื้นที่ได้รับผลกระทบและประกาศเป็นพื้นที่ประสบภัยพิบัติกรณีฉุกเฉิน (อุทกภัย) รวมทั้งสิ้น 65 จังหวัด (ประกอบด้วย จังหวัดเชียงราย เชียงใหม่ แม่ฮ่องสอน ลำปาง ลำพูน อุตรดิตถ์ สุโขทัย พิษณุโลก พิจิตร เพชรบูรณ์ ตาก กำแพงเพชร นครสวรรค์ อุทัยธานี ชัยนาท สิงห์บุรี อ่างทอง พระนครศรีอยุธยา ลพบุรี สระบุรี สุพรรณบุรี ราชบุรี นครปฐม ปทุมธานี นนทบุรี เลย อุตรดิตถ์ หนองคาย หนองบัวลำภู บึงกาฬ นครพนม อำนาจเจริญ มุกดาหาร สกลนคร ยโสธร ขอนแก่น กาฬสินธุ์ สุรินทร์ ร้อยเอ็ด มหาสารคาม บุรีรัมย์ ศรีสะเกษ อุบลราชธานี ชัยภูมิ นครราชสีมา นครนายก สระแก้ว ปราจีนบุรี ฉะเชิงเทรา ชลบุรี ระยอง จันทบุรี ตราด ประจวบคีรีขันธ์ สุราษฎร์ธานี ระนอง พังงา ภูเก็ต ตรัง สตูล สมุทรสาคร สมุทรปราการ และ กรุงเทพมหานคร โดยไม่นับรวมเหตุการณ์อุทกภัยภาคใต้ 14 จังหวัด) มีราษฎรจาก 684 อำเภอ 4,920 ตำบล 43,636 หมู่บ้าน 4,086,138ครัวเรือน 13,595,192 ราย ได้รับความเดือดร้อน โดยมี ผู้เสียชีวิต 815 ราย และสูญหาย 3 คน (ศูนย์อำนวยการเฉพาะกิจป้องกันและแก้ไขปัญหาอุทกภัย วาตภัย ดินถล่ม จังหวัดลพบุรี, 2554)

อุทกภัยที่เกิดขึ้นครั้งนี้มีความร้ายแรงทั้งในแง่ของปริมาณน้ำ จำนวนผู้ได้รับผลกระทบ ตลอดจนความเสียหายทั้งต่อสิ่งปลูกสร้าง อาคาร บ้านเรือน โรงเรียน ทรัพย์สิน ถนน สะพาน/คอสะพาน ฝาย ทำนบ รวมถึงพื้นที่ศูนย์กลางอุตสาหกรรมการผลิตที่สำคัญของประเทศ โดยสามารถ จำแนกผลกระทบและความเสียหายได้ดังนี้ (ศูนย์อำนวยการเฉพาะกิจป้องกันและแก้ไขปัญหาอุทกภัย วาตภัย ดินถล่ม จังหวัดลพบุรี, 2554)

1. ด้านการศึกษา สถานศึกษาทั่วประเทศกว่า 2,000 แห่ง ถูกน้ำท่วม โดยมีโรงเรียน 1,053 แห่ง ต้องปิดภาคเรียนก่อนกำหนด นอกจากนี้ สถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติได้เลื่อนสอบแบบทดสอบความถนัดทั่วไป (GAT) และแบบทดสอบความถนัดทางวิชาชีพ (PAT) จากเดิมที่สอบเดือนตุลาคม ไปสอบเดือนธันวาคม เพราะปัญหาน้ำท่วมทำให้นักเรียนไม่สามารถมาสอบได้ นอกจากนี้ โรงเรียนซึ่งเป็นสนามสอบกว่า 200 แห่ง ล้วนถูกน้ำท่วมเช่นกัน

2. ด้านเกษตรกรรม ข้อมูลศูนย์ปฏิบัติการรองรับเหตุฉุกเฉิน กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย (สปฉ.ปภ.) ได้รายงานเมื่อวันที่ 10 ธันวาคม 2554 ว่าอุทกภัยครั้งนี้ ส่งผลกระทบต่อเกษตรกร 1,284,106 ราย โดยคาดการณ์ว่ามีพื้นที่การเกษตรที่ได้รับความเสียหายจำนวน 12.60 ล้านไร่ แบ่งเป็นข้าว 9.98 ล้านไร่ พืชไร่ 1.87 ล้านไร่ พืชสวนและอื่นๆ 0.75 ล้านไร่ ส่วนด้านประมงเกษตรกร 130,041 ราย ได้รับผลกระทบ โดยมีพื้นที่เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำซึ่งคาดว่าจะเสียหาย แบ่งเป็น

บ่อปลา 215,531 ไร่ บ่อกุ้ง/ปู/หอย 53,557 ไร่ กระชัง/บ่อซีเมนต์ 288,387 ตารางเมตร สำหรับด้านปศุสัตว์มีเกษตรกร 254,670 ราย ได้รับความเสียหาย จำแนกเป็นผลกระทบต่อสัตว์เลี้ยงรวมทั้งสิ้น 30.32 ล้านตัว แปลงหญ้า 17,776 ไร่

3. ด้านอุตสาหกรรม นิคมอุตสาหกรรมหลายแห่ง เช่น นิคมอุตสาหกรรมสหรัตนนคร นิคมอุตสาหกรรมโรจนะ นิคมอุตสาหกรรมไฮเทค นิคมอุตสาหกรรมบางปะอิน นิคมอุตสาหกรรมแฟคตอรีแลนด์ นิคมอุตสาหกรรมนวนคร และนิคมอุตสาหกรรมบางกะดี ได้รับความเสียหายอย่างหนักจากอุทกภัย เป็นผลให้เกิดความขัดข้องในการผลิตและการขาดแคลนปัจจัยป้อนโรงงานทั่วโลก

4. ด้านเศรษฐกิจ เมื่อวันที่ 26 พฤศจิกายน 2554 แอนเน็ต ดิกซอน ผู้อำนวยการธนาคารโลก ประจำประเทศไทยเปิดเผยว่าอุทกภัยครั้งนี้ก่อให้เกิดความเสียหายด้านเศรษฐกิจรวมประมาณ 1.4 ล้านล้านบาท แบ่งเป็นความเสียหายจากทรัพย์สินคงที่ เช่น บ้าน โรงงาน มูลค่าประมาณ 6.6 แสนล้านบาท และความสูญเสียจากค่าเสียโอกาส เช่น การผลิต อีกประมาณ 7 แสนล้านบาท พร้อมกันนี้ธนาคารโลกยังได้ประเมินว่า อุทกภัยที่เกิดขึ้นจะส่งผลให้จีดีพีของไทยลดลงประมาณร้อยละ 1.2 เหลือร้อยละ 2.4 จากเดิมที่คาดไว้ร้อยละ 3.6

5. ด้านการท่องเที่ยว การท่องเที่ยวได้รับความเสียหายในรูปแบบของค่าเสียโอกาสในการนำรายได้เข้าสู่ประเทศรวมถึงชื่อเสียงของประเทศเนื่องจากหลายประเทศได้ออกเตือนภัยให้นักท่องเที่ยวระมัดระวังในการเดินทางเข้าประเทศไทยช่วงที่เกิดอุทกภัย

6. ด้านการสาธารณสุข ปัญหาโรคที่มากับน้ำ สัตว์มีพิษ และขยะล้นเมือง เป็นสิ่งที่หลีกเลี่ยงไม่ได้ในช่วงที่เกิดอุทกภัย นอกจากนี้ยังเกิดปัญหาการขาดแคลนยา การได้รับบาดเจ็บหรือเสียชีวิตจากการถูกไฟฟ้าดูด ตลอดจนปัญหาสุขภาพจิต

7. ด้านการขนส่งคมนาคม มีการปิดทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 32 (ถนนสายเอเชีย) เมื่อวันที่ 6 ตุลาคม พ.ศ. 2554 เพราะน้ำท่วมจนรถไม่สามารถสัญจรได้ นอกจากนี้ น้ำยังท่วมถนน 117 สาย ในพื้นที่ 21 จังหวัด ตลอดจนองค์การขนส่งมวลชนกรุงเทพได้เปลี่ยนเส้นทางรถโดยสารประจำทางในกรุงเทพมหานคร และปริมณฑล ส่งผลให้ผู้โดยสารไม่ได้รับความสะดวกในการเดินทาง

8. ความขัดแย้งเรื่องการกั้นน้ำและการประท้วงปิดถนน การใช้พลังกันน้ำท่วมส่งผลให้เกิดความขัดแย้งระหว่างประชาชนฝั่งที่ถูกน้ำท่วมและฝั่งที่ได้รับการป้องกัน โดยมีการประท้วงปิดถนนหลายครั้ง

สถานการณ์อุทกภัยในภาพรวมของจังหวัดลพบุรี

สถานการณ์อุทกภัยในภาพรวม

สำหรับจังหวัดลพบุรีได้เกิดสถานการณ์น้ำท่วมตั้งแต่วันที่ 9 กันยายน พ.ศ. 2554 เป็นต้นมา โดยวันที่ 11 กันยายน พ.ศ. 2554 ภายหลังฝนตกลงมาอย่างต่อเนื่องเมื่อ 2 วันที่ผ่านมา ทำให้น้ำป่าจากภูเขาในเขตอำเภอพัฒนานิคม ไหลท่วมตำบลนิคมสร้างตนเอง ตั้งแต่เช้าวันที่ 4 กันยายน พ.ศ. 2554 ส่งผลให้พื้นที่เกษตรเสียหายเป็นวงกว้าง และน้ำป่ายังทะลักท่วมบ้านเรือนตำบลเขาสามยอด ท่าศาลา และกกโก อำเภอเมือง แบ่งเป็น 2 สาเหตุ (ศูนย์อำนวยการเฉพาะกิจป้องกันและแก้ไขปัญหาอุทกภัย วาตภัย ดินถล่ม จังหวัดลพบุรี, 2554)

1. น้ำฝน ที่ตกลงมาในพื้นที่จังหวัดลพบุรีตั้งแต่วันที่ 9 - 12 กันยายน 2554 ทำให้เกิดน้ำท่วมฉับพลันในพื้นที่ 11 อำเภอ โดยปริมาณน้ำฝนมากที่สุดที่อำเภอหนองม่วง และอำเภอสระโบสถ์ วัดได้ 130 มม. และพื้นที่อีกหลายอำเภอมีปริมาณฝนที่ตกมากกว่า 100 มม. ทำให้น้ำไหลจากที่สูงลงสู่ที่ราบลุ่มในเขตชุมชนเมือง
2. น้ำท่า เนื่องจากสาเหตุความชำรุดประตูละบายน้ำบางโนนศรี อำเภออินทร์บุรี จังหวัดสิงห์บุรี เกิดการชำรุด ตั้งแต่วันที่ 13 กันยายน พ.ศ. 2554 และทางน้ำล้นของเขื่อนเจ้าพระยาล้น (Spillway) อำเภอเมือง จังหวัดชัยนาท และคันกั้นน้ำที่สำคัญรวม 5 จุด จึงทำให้น้ำล้นเข้าสู่พื้นที่ราบลุ่มในเขตพื้นที่จังหวัดลพบุรี พื้นที่นามากกว่า 458,444 ไร่

ภาพที่ 4.3 ประตูระบายน้ำบางโจมศรี อำเภออินทร์บุรี จังหวัดสิงห์บุรี

โดยจังหวัดลพบุรี ได้ประกาศพื้นที่ประสบภัยพิบัติกรณีฉุกเฉินแล้ว 11 อำเภอ 122 ตำบล 1,099 หมู่บ้าน 83 ชุมชนฯ โดยมีสถานการณ์สำคัญ ได้แก่

1. อำเภอเมืองลพบุรี น้ำท่วมสูงประมาณ 0.50-2.26 ม. ได้แก่ ตำบลทะเลชุบศร บ้านข่อย ตี่คลอง พรหมมาستر บางขันหมาก โคกลำพาน คอนโพธิ์ โพธิ์เก้าต้น โก่งธนู จีวราย ท้ายตลาด โพธิ์ตรุ ตะลุง
2. อำเภอบ้านหมี่ น้ำท่วมสูงประมาณ 0.50-1.94 ม. ได้แก่ ตำบลบางขาม มหาสอน บ้านชีบางพิ่ง ไร่ใหญ่ สนามแจง สายห้วยแก้ว หนองเต่า
3. อำเภอท่าเรือ น้ำท่วมสูงประมาณ 0.50-1.46 ม. ได้แก่ ตำบลท่าโหลง เขาสมอคอน บางคูลาดสาตี บางลี โปตลาดแก้ว โคกสลด บางนา บ้านเบิก มุขลินทร์ หัวสำโรง

สถานการณ์ด้านผู้ประสบภัย

ผู้ประสบภัยทั้งสิ้น 101,281 (คิดเป็นร้อยละ 40.24) คราวเรือน 344,439 คน (คิดเป็นร้อยละ 45.71) ผู้เสียชีวิตจำนวน 41 ราย สาเหตุจมน้ำ 35 ราย ไฟฟ้าช็อต 6 ราย

การช่วยเหลือ

กำลังของทหาร จำนวน 1,650 นาย ตำรวจ 858 นาย เจ้าหน้าที่พลเรือน 420 นาย เจ้าหน้าที่สาธารณสุข 60 คน อปพร./อสม./มูลนิธิ/ภาคเอกชน 500 คน รวมบุคลากรที่ปฏิบัติงานช่วยเหลือประชาชน 3,488 คน ได้ดำเนินการให้ความช่วยเหลือผู้ประสบอุทกภัย ดังกล่าวมาอยู่ที่พักพิงชั่วคราวจังหวัดลพบุรี

1. การอพยพผู้ประสบภัย

1.1 อพยพประชาชนที่ประสบอุทกภัยจาก อำเภอธัญบุรี จังหวัดปทุมธานี กรุงเทพมหานคร และวัดพระธรรมกาย รวมทั้งสิ้น 833 คน ไปยังพื้นที่พักพิงชั่วคราว โรงเรียนสงครามพิเศษ ศูนย์สงครามพิเศษ จำนวน 618 คน โรงพยาบาลอานันทมหิดล จำนวน 83 คน และศูนย์อบรมเยาวชนลพบุรี อำเภอโคกสำโรง จำนวน 132 คน

1.2 อพยพประชาชนที่ประสบอุทกภัยจากอำเภอเมืองลพบุรี จำนวน 6,292 คน 1,883 คราวเรือน ไปยังพื้นที่พักพิง 26 จุด

1.3 อพยพประชาชนที่ประสบอุทกภัยจากอำเภอบ้านหมี่ จำนวน 2,410 คน 774 คราวเรือน ไปยังพื้นที่พักพิง 22 จุด

1.4 อพยพประชาชนที่ประสบอุทกภัยจากอำเภอท่าเรือ จำนวน 8,347 คน ไปยังพื้นที่พักพิง 23 จุด

ภาพที่ 4.4 การขนย้ายสิ่งของ

ภาพที่ 4.5 การอพยพประชาชน

2. การแจกจ่าย

2.1 ถุงยังชีพ 190,936 ถุง ยาและเวชภัณฑ์ 154,797 ชุด ผู้ป่วยที่ได้รับการตรวจรักษา 65,600 คน

2.2 น้ำดื่ม 750,000 ขวด เรือท้องแบน 151 ลำ เรือไฟเบอร์ ที่นั่ง 1,450 ลำ

2.3 เติ้นท้ายพื้น 700 หลัง ทราบ 3,000 คิว ถูงบรรจุทราบ 500,000 กระสอบ

2.4 เติ้นที่ส่วนบุคคล 2,350 หลัง สุขาลอยน้ำ 262 หลัง แก้วสุขา 5,733 ชุด

2.5 รองเท้าบู๊ต 4,099 คู่ เสื้อชูชีพ 9,500 ตัว

ภาพที่ 4.6 แจกจ่ายสิ่งของยังชีพ

3. ด้านวัสดุอุปกรณ์

3.1 เครื่องสูบน้ำ 62 เครื่อง รถเบ็คโฮ 10 คัน รถยนต์บรรทุกขนาดใหญ่ 147 คัน

3.2 รถไฟฟ้าส่องสว่าง 2 คัน รถผลิตน้ำดื่ม 2 คัน แพפקอัส 9 แพ

ปัญหาและอุปสรรค

ในการบริหารจัดการน้ำในจังหวัดลพบุรี ได้แก่ ด้านสิ่งก่อสร้าง มีการเปลี่ยนแปลงจากลำคลองเป็นถนน ทางระบายน้ำมีน้อย ไม่มีที่ชะลอน้ำ และคันกั้นน้ำชลประทานไม่แข็งแรง ด้านภูมิศาสตร์ มีการถมที่เพื่อพัฒนาสู่ภาคอุตสาหกรรมจนไม่สามารถรองรับน้ำได้ อีกทั้งยังขวางทางเดินของน้ำ คลองชัยนาท-ป่าสัก มีลักษณะเป็นคอขวด น้ำไม่สามารถระบายได้คล่องและ

รวดเร็ว ด้านการบริหารน้ำ การจัดการน้ำในเขื่อนไม่มีการพร่องน้ำ และเมื่อฝนตกไม่ควรระบายน้ำออกมาสู่พื้นที่อีก การใช้เครื่องสูบน้ำเป็นวิธีการที่ไม่ถูกต้องเพราะใช้ได้เฉพาะพื้นที่ เฉพาะเวลา ขาดการบริหารจัดการน้ำอย่างมีระบบ ขาดการเชื่อมโยงของแต่ละองค์กรที่ต้องมีการจัดการน้ำร่วมกันและขาดการมีส่วนร่วมของชุมชนทุกฝ่าย น้ำไม่ไหลไปตามระบบชลประทานแต่ไปไหลลงสู่ชุมชนบ้านหมืออย่างเดียว ขาดความจริงใจในการแก้ปัญหา พอน้ำมาก็หมดปัญญาบริหารไม่ได้ ด้านข้อมูลข่าวสารไม่น่าเชื่อถือ แต่ละฝ่ายพูดไม่ตรงกัน บางครั้งข้อมูลน้อยไม่เพียงพอต่อการตัดสินใจ ข้อมูลที่ให้มาเป็นภาษาที่ชาวบ้านไม่เข้าใจ (ศูนย์อำนวยการเฉพาะกิจป้องกันและแก้ไขปัญหาอุทกภัย วาตภัยดินถล่มจังหวัดลพบุรี, 2554)

ข้อค้นพบจากการสัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้ศึกษาใช้เทคนิคการวิจัยเชิงคุณภาพ ในการศึกษาด้วยการสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้าง ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ประกอบด้วย ผู้บริหารฝ่ายพลเรือน จำนวน 5 คน ผู้บริหารฝ่ายทหาร จำนวน 5 คน ผู้บริหารองค์กรอิสระด้านบรรเทาสาธารณภัยในพื้นที่จังหวัดลพบุรี จำนวน 4 คน และประชาชนผู้ประสบภัยในพื้นที่ อำเภอเมือง อำเภอท่าเรือ และอำเภอบ้านหมือ จำนวน 6 คน เพื่อวิเคราะห์บทบาทและการปฏิบัติการบรรเทาสาธารณภัย รวมทั้งวิเคราะห์ผลสัมฤทธิ์ของการปฏิบัติงานบรรเทาสาธารณภัยของกองทัพบกในพื้นที่จังหวัดลพบุรี มีข้อค้นพบจากการสัมภาษณ์ ดังนี้

1. บทบาทของ กองทัพบก ซึ่งเป็นหน่วยงานด้านความมั่นคง โดยเฉพาะด้านการป้องกันประเทศจากภัยคุกคามภายนอกประเทศด้วยการใช้กำลัง มีการปรับเปลี่ยนบทบาทเป็นการช่วยเหลือประชาชนจากภัยพิบัติต่างๆ หรือสาธารณภัย มีความเหมาะสมหรือไม่ อย่างไร

ตารางที่ 4.1 ข้อค้นพบของผู้ให้ข้อมูลสำคัญในด้านบทบาทของกองทัพบกในการปฏิบัติงาน
บรรเทาสาธารณภัย

ข้อค้นพบ	จำนวน (คน)
1. ความเหมาะสมของ กองทัพบก ต่อบทบาทในการปฏิบัติงานช่วยเหลือประชาชน และการบรรเทาสาธารณภัย	
มีความเหมาะสมในการปฏิบัติงานช่วยเหลือประชาชน	16
อุปกรณ์มีจำกัด	3
บทบัญญัติตามรัฐธรรมนูญกำหนดให้ทหาร เป็นเจ้าหน้าที่ให้การสนับสนุน หน่วยงานหลักของกระทรวงมหาดไทย	1
2. ปัญหาและอุปสรรคของ กองทัพบก ต่อบทบาทในการปฏิบัติงานช่วยเหลือ ประชาชนและการบรรเทาสาธารณภัย	
ขาดองค์ความรู้ในการบริหารวิกฤต	5
ขาดการจัด โครงสร้างหน้าที่ของแต่ละส่วน	4
พื้นที่ในการช่วยเหลือมีมากทำให้เข้าช่วยเหลือไม่ทั่วถึง	5
โครงสร้างและยุทธโรปกรณ์ของกองทัพบกไม่มีความเหมาะสมในการนำมา ช่วยเหลือประชาชน	2
งบประมาณกับการบริหารจัดการเรื่องงบประมาณไม่มีความเหมาะสม	3
การนำของไปช่วยเหลือประชาชน ทางหน่วยต้องได้รับการร้องขอจาก ประชาชนและหน่วยงานเอกชน	1
อุปกรณ์มีจำกัด เช่น เสื้อชูชีพ เรือยนต์หรือเรือยาง	1
ต้องรอคำสั่ง ทำให้การช่วยเหลือล่าช้า การดูแลไม่ทั่วถึง	1
3. จุดแข็งของกองทัพบก ในการปฏิบัติงานช่วยเหลือประชาชนและการบรรเทา สาธารณภัย	
มีเอกภาพในการบังคับบัญชา	10
มีกำลังพล พาหนะเครื่องมือเครื่องจักร ที่หน่วยงานเอกชนไม่มี	7
ความรวดเร็วและเข้มแข็งที่มีระเบียบวินัย	3
สามารถปฏิบัติงาน ได้หลายด้านและทุกภารกิจ	5

ตารางที่ 4.1 (ต่อ)

ข้อค้นพบ	จำนวน (คน)
4. จุดอ่อนของกองทัพบก ในการปฏิบัติงานช่วยเหลือประชาชนและการบรรเทาสาธารณภัย	
ขาดอุปกรณ์สำหรับการบรรเทาสาธารณภัย	4
ไม่มีกำลังพลทดแทนในการปฏิบัติภารกิจ	3
สายการบังคับบัญชายาว ทำให้เกิดความล่าช้าในการสั่งการปฏิบัติงาน	7
งบประมาณล่าช้า (เหมือนพลเรือน)	5
ขาดผู้ชำนาญการ ด้านการแก้ไขปัญหาภัยพิบัติ รวมถึงการใช้เครื่องมือในการบรรเทาภัยพิบัติ ซึ่งเป็นความชำนาญเฉพาะด้านในแต่ละประเภทของภัย	2
การประสานกับเจ้าหน้าที่บ้านเมืองยังไม่ดีเท่าที่ควร	2
กำลังพลมาจากต่างจังหวัด ทำให้เกิดปัญหาการเดินทางในการบรรเทาสาธารณภัย	1
5. รูปแบบการปฏิบัติงานในการบรรเทาสาธารณภัยของกองทัพบก	
เป็นหน่วยให้การสนับสนุน	7
ผบ.นสศ.ได้รับนโยบายให้มีการประสานร่วมมือกับพลเรือนอย่างใกล้ชิด	3
มีการประชุมร่วมกันระหว่างส่วนราชการทุกภาคส่วน	4
ทบ.ปฏิบัติตามแผนบรรเทาสาธารณภัย กระทรวงกลาโหม ปี 2554	2
มีการกำหนดพื้นที่รับผิดชอบ ซึ่งมีกำลังพลและยุทโธปกรณ์รับผิดชอบเป็นรายอำเภอ	4
การระดมกำลังพล และสิ่งอุปกรณ์ในการให้ความช่วยเหลือประชาชนมีความเป็นเอกภาพ	9
6. วิธีการจัดการภัยพิบัติหรือการบรรเทาสาธารณภัยของกองทัพบก	
มีเอกภาพในการบังคับบัญชา	8
เป็นหน่วยให้การสนับสนุน	6
กำหนดประเภทของภัยพิบัติ ในแต่ละวงรอบของการเกิดภัย	2
กำหนดความเสี่ยงของภัยในแต่ละพื้นที่รวมถึง ขอบเขตการสูญเสียและความรุนแรง	1

ตารางที่ 4.1 (ต่อ)

ข้อค้นพบ	จำนวน (คน)
กำหนดส่วนหน้าในการประสานงานและติดตามสถานการณ์ในการกำหนดความรุนแรงของภัย	5
ส่งข้อมูลการบริหารจัดการต่อภัยพิบัติ	3
จัดทำถัง และสิ่งอุปกรณ์ในการช่วยเหลือการแก้ไขจุดวิกฤตภัยพิบัติโดยฝึกและเตรียมการล่วงหน้า	7
ประสานการปฏิบัติในระดับปฏิบัติการ ระดับนโยบายและแผนของส่วนราชการพลเรือน	6
ใช้อาคารที่อยู่ในความรับผิดชอบเป็นที่พักพิงของประชาชน	4
ใช้พื้นที่ว่างเปล่าในหน่วยของกองทัพบก เป็นที่เก็บถังไว้เก็บพักน้ำ	3
7. ข้อเสนอแนะต่อบทบาทของ กองทัพบก ในการปฏิบัติงานช่วยเหลือประชาชนและการบรรเทาสาธารณภัย	
สนับสนุนเครื่องมือ อุปกรณ์ที่เหมาะสมในการเกิดภัยพิบัติในแต่ละประเภท	5
กำหนดการศึกษาในทุกหลักสูตร ในทุกระดับ ในเรื่องของประเภทภัยพิบัติ รวมถึงกรณีศึกษาในเหตุการณ์ที่เป็นวิกฤตภัยพิบัติในแต่ละพื้นที่	4
พิจารณา กำหนด พื้นที่รับผิดชอบให้เหมาะสมในการช่วยเหลือประชาชน	5
จัดให้มีกำลังพลสับเปลี่ยนทดแทนในการปฏิบัติการกิจ	3
กำหนดให้มีกองร้อยบรรเทาสาธารณภัย โดยเฉพาะ	2
ในเชิงนโยบายของกองทัพบกคืออยู่แล้วขอให้สานต่อ	5
ควรมีการฝึกซ้อมอย่างสม่ำเสมอ	2

จากตารางที่ 4.1 ผู้ให้ข้อมูลสำคัญมีความเห็นตรงกันว่า สถานการณ์ประเทศไทยในปัจจุบัน ที่เกิดภัยคุกคามต่อความมั่นคงของมนุษย์ประเภทใหม่คือ ภัยจากธรรมชาติ หรือสาธารณภัย ดังนั้น บทบาทของกองทัพบก ซึ่งเป็นหน่วยงานด้านความมั่นคง โดยเฉพาะด้านการป้องกันประเทศจากภัยคุกคามภายนอกประเทศ ด้วยการใช้อำนาจ จึงมีการปรับเปลี่ยนบทบาทมาเป็น การช่วยเหลือประชาชนจากภัยพิบัติต่างๆ หรือสาธารณภัย มีความเหมาะสม เพราะกองทัพบก

กำหนดให้สาธารณภัย เป็นรูปแบบของภัยคุกคามในปัจจุบันที่จะทำให้เสถียรภาพของสังคมไทยมีอุปสรรคในการพัฒนาประเทศ และเกิดความไม่ปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน เท่ากับเป็นการสกัดกั้นการพัฒนา รวมถึงการสูญเสียงบประมาณมหาศาล ทั้งนี้บทบัญญัติตามรัฐธรรมนูญ ให้ทหารมีบทบาทในการให้ความช่วยเหลือประชาชน และกฎหมายได้กำหนดให้ทหารเป็นเจ้าหน้าที่ให้การสนับสนุนหน่วยงานหลักของกระทรวงมหาดไทย โดยใช้ศักยภาพด้านกำลังพลและสิ่งอุปกรณ์ในการสนับสนุน ที่สามารถนำมาปรับใช้ในการช่วยเหลือประชาชนจากภัยพิบัติหรือสาธารณภัย ไม่ว่าจะเป็นการนำพาหนะช่วยในการขนส่งประชาชน และขนส่งของอุปโภคบริโภค หรือการนำกำลังเข้าช่วยในการขนย้ายสิ่งของและซ่อมแซมที่อยู่อาศัย รวมถึงการใช้อาคารที่อยู่ในความรับผิดชอบเป็นที่พักพิงของประชาชน รวมทั้งใช้พื้นที่ว่างเปล่าในหน่วยของกองทัพบก เป็นที่เก็บถังไว้เก็บพักน้ำ เป็นต้น มีการปฏิบัติงานร่วมกันระหว่างทหารและพลเรือน โดยจัดตั้งศูนย์ให้ความช่วยเหลือประชาชน ดำเนินการอพยพผู้ประสบภัย จัดตั้งหน่วยแพทย์เคลื่อนที่ จัดสร้างที่พักชั่วคราว จัดกิจกรรมฟื้นฟูจิตใจกองทัพบกช่วยเหลือผู้ประสบภัย และอำนวยความสะดวกให้แก่ประชาชนที่เดือดร้อนในทุกด้าน จัดหน่วยประชาสัมพันธ์ จัดหน่วยบริการบรรเทาสาธารณภัย และช่วยหน่วยปฏิบัติการตรวจรักษาผู้ประสบภัย ซ่อมแซมบ้านเรือนหลังจากภัยสิ้นสุด อีกทั้งโครงสร้างของการบังคับบัญชา ทำให้สามารถออกคำสั่งในการปฏิบัติการอย่างรวดเร็ว และเต็มขีดความสามารถ ในพื้นที่ ๆ รับผิดชอบตามที่ได้รับการแบ่งมอบ ทหารเน้นโครงสร้างพื้นฐานหลักของคนส่วนใหญ่ของประเทศ ซึ่งเป็นภาคเกษตรกรรม หมายถึง พลทหารกองประจำการร้อยละ 90 ที่เป็นบุตรหลานของเกษตรกร เป็นกลไกที่ใช้แรงงานในการขับเคลื่อนการปฏิบัติให้ภารกิจสำเร็จ และเต็มใจที่จะช่วยเหลือประชาชน การปลูกฝังความรับผิดชอบต่อทุกระดับชั้นของกองทัพบก ต้องปฏิบัติเพื่อประชาชน และยังมีความเห็นที่สอดคล้องกันว่า กองทัพบก มีความพร้อมทั้งทางด้านกำลังพล และยุทธโศปกรณ์ ซึ่งส่วนบริหารการปกครองท้องถิ่นไม่มี เมื่อเกิดภัยพิบัติต่างๆ สามารถเข้าช่วยเหลือได้ทันที แต่ทั้งนี้บทบาทและหน้าที่หลักเป็นของกรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย กระทรวงมหาดไทย ที่จะต้องรับผิดชอบเมื่อเกิดภัยพิบัติในพื้นที่ต่างๆ ของประเทศ และประสานขอความร่วมมือกับหน่วยทหารในพื้นที่ในการดำเนินการแก้ไขปัญหากลุ่มภัยพิบัติต่างๆ โดยกองทัพบกมีบทบาทและหน้าที่ในการสนับสนุนให้ความช่วยเหลือบรรเทาสาธารณภัยแก่ผู้ประสบภัย ทหารทุกคนปฏิบัติหน้าที่ได้ประทับใจประชาชนทั่วไป และผู้ประสบภัยเป็นอย่างมาก ถือได้ว่ากองทัพบกเป็นหน่วยงานที่สำคัญอย่างยิ่ง

ยังมีความเห็นเพิ่มเติมว่า ปัญหาข้อขัดข้องในการดำเนินการบรรเทาสาธารณภัย ของกองทัพบก นั้น มีขั้นตอนการบังคับบัญชาและการติดต่อประสานงานมาก ทำให้เกิดความล่าช้าใน

หลายจุด รวมทั้งขาดการประชาสัมพันธ์ จึงอยากให้ทหารเข้าช่วยเหลือประชาชนในพื้นที่ที่ประสบอุทกภัยที่อยู่ชนบทห่างไกลอย่างรวดเร็วมากกว่านี้ เนื่องจากทหารมีความพร้อมในด้านกำลังพลและยุทโธปกรณ์ รวมถึงจัดให้มีการฝึกและซักซ้อมความเข้าใจในการเข้าไปช่วยเหลือประชาชนที่ประสบอุทกภัยของกำลังพลทหารบก และหน่วยงานในพื้นที่เพื่อไม่ให้เกิดความซับซ้อนในพื้นที่ปฏิบัติ จนทำให้พื้นที่ที่อยู่ห่างไกลถูกทอดทิ้ง ควรให้ทุกหน่วยงานประสานและแบ่งเขตความรับผิดชอบให้ชัดเจน ป้องกันการทำงานในพื้นที่ที่ทับซ้อน เนื่องจากมีประชาชนที่ประสบอุทกภัยอยู่ในพื้นที่ชนบทห่างไกล ได้รับความช่วยเหลือไม่ทั่วถึง อย่างไรก็ตามที่ผ่านมามหาทหารทำเต็มที่อยู่แล้ว แต่อาจล่าช้าไปบ้าง เพราะไม่ชำนาญพื้นที่ ทำให้ประชาชนที่อยู่ในชนบทห่างไกล ไม่ได้รับความช่วยเหลือจากหน่วยทหารจะมีแต่ อบต. และทางอำเภอเข้าไปให้การช่วยเหลือ หน่วยทหารจะมาเวลาดภัยพิบัติก็คลายลงแล้ว อุปกรณ์ที่ใช้ในการช่วยเหลือไม่ทันสมัย ไม่ตรงกับการที่จะใช้ในการช่วยเหลือบรรเทาสาธารณภัย

จากการสัมภาษณ์ข้างต้น สรุปได้ว่า บทบาทในการป้องกันและการบรรเทาสาธารณภัยเป็นความรับผิดชอบหลักของ กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย ที่จะต้องรับผิดชอบเมื่อเกิดภัยพิบัติในพื้นที่ต่างๆ ของประเทศ และประสานขอความร่วมมือกับหน่วยทหารหรือหน่วยงานต่างๆ ในพื้นที่ที่เกิดภัย ซึ่งบทบาทของ กองทัพบก ในการบรรเทาสาธารณภัย เป็นการสนับสนุนให้ความช่วยเหลือบรรเทาสาธารณภัยแก่ผู้ประสบภัย เนื่องจากทหารมีความพร้อมทั้งทางด้านกำลังพล และยุทโธปกรณ์ที่สามารถนำมาปรับใช้ในการช่วยเหลือประชาชนจากภัยพิบัติหรือสาธารณภัย ไม่ว่าจะเป็นการนำพาหนะช่วยในการขนส่งประชาชน และขนส่งของอุปโภคบริโภค หรือการนำกำลังช่วยในการขนย้ายสิ่งของและซ่อมแซมที่อยู่อาศัย รวมถึงการใช้อาคารที่อยู่ในความรับผิดชอบ เป็นที่พักพิงของประชาชน รวมทั้งใช้พื้นที่ว่างเปล่าในหน่วยของกองทัพบก เป็นที่แกล้งไว้เก็บพักน้ำ

ซึ่งที่ผ่านมามหาทหารทำเต็มที่อยู่แล้ว แต่อาจล่าช้าไปบ้าง เพราะไม่ชำนาญพื้นที่ ทำให้ประชาชนที่อยู่ในชนบทห่างไกล ได้รับการช่วยเหลือไม่ทั่วถึง อีกทั้งอุปกรณ์ที่ใช้ในการช่วยเหลือไม่ทันสมัย ไม่ตรงกับการที่จะใช้ในการช่วยเหลือ ดังนั้น การปรับเปลี่ยนบทบาทของกองทัพบกมาเป็นการช่วยเหลือประชาชนจากภัยพิบัติต่างๆ หรือสาธารณภัย มีความเหมาะสมอย่างยิ่ง

2. จากสถานการณ์อุทกภัยในปี 2554 ซึ่งรัฐบาลได้สั่งการให้ กองทัพบก เข้าช่วยเหลือและบรรเทาความเดือดร้อนของประชาชน โดยเฉพาะในพื้นที่จังหวัดลพบุรีนั้น มีลักษณะเป็นอย่างไร และมีการปฏิบัติที่สำคัญอะไรบ้าง

ตารางที่ 4.2 ข้อค้นพบข้อมูลของผู้ให้ข้อมูลสำคัญในด้านการปฏิบัติงานบรรเทาสาธารณภัยของ
กองทัพบกในพื้นที่จังหวัดลพบุรี

ข้อค้นพบ	จำนวน (คน)
1. ลักษณะการปฏิบัติงานบรรเทาสาธารณภัยของกองทัพบกในพื้นที่ลพบุรี	
ศบภ.ทบ.สั่งการให้ ศบภ.นสศ.ให้การ สนับสนุนต่อ ศบภ.ทก. และศบภ.นขต. ทบ.อื่นๆ (พื้นที่ลพบุรี)	6
นโยบายนายกรัฐมนตรี 3 ก.ย.54 มอบหมายให้รัฐมนตรี กำกับดูแลภัย พิบัติเป็นพื้นที่ และบูรณาการดำเนินการร่วมกับทุกกระทรวง	1
การจัดทำคำสั่งศูนย์อำนวยการร่วมปฏิบัติการช่วยเหลือผู้ประสบอุทกภัยจังหวัด ลพบุรี	2
ผบ.นสศ.ได้รับมอบหมายจาก ผบ.ทบ.และผวจ.ลพบุรี เป็นผู้อำนวยการฯ รับผิดชอบสถานการณ์	1
ออกคำสั่งให้ ศูนย์บรรเทาสาธารณภัย หน่วยทหารในพื้นที่จังหวัด ลพบุรี เป็นหน่วยปฏิบัติการ จำนวน 14 หน่วย พร้อมกำหนดหน้าที่และความ รับผิดชอบ	1
จัดการเคลื่อนย้ายผู้ประสบภัย ไปอยู่ในที่ปลอดภัย	3
ให้การช่วยเหลือด้านอุปโภค สาธารณูปโภค	5
2. การปฏิบัติงานบรรเทาสาธารณภัยของ กองทัพบกที่สำคัญในพื้นที่จังหวัดลพบุรี	
การป้องกัน เช่น ทำแนวกันน้ำท่วม แจกเตือนภัยน้ำท่วม เตรียมแผน อพยพและซักซ้อมการปฏิบัติร่วมกับหน่วยอื่นๆ	8
การช่วยเหลือประชาชน เช่น รับ-ส่ง และขนย้ายของประชาชน บริการทาง การแพทย์ ศูนย์พักพิง	11
การฟื้นฟู เช่น ซ่อมแซมบ้านเรือน บำบัดน้ำเสียโดยใช้ EM การฟื้นคว้น กำจัดขุม	8
การเตรียมความพร้อมก่อนเกิดอุทกภัย	1
การเผชิญเหตุ กำหนดระดับความรุนแรงของสถานการณ์	1
ช่วยเหลือผู้ประสบภัยทุกประเภท เช่น น้ำท่วม ภัยแล้งฯ	3

ตารางที่ 4.2 (ต่อ)

ข้อค้นพบ	จำนวน (คน)
3. ปัญหาอุปสรรคของ กองทัพบก ในการปฏิบัติงานบรรเทาสาธารณภัยในจังหวัดลพบุรี	
ด้านกำลังพลไม่มีทดแทนเนื่องจากรับผิดชอบหลายพื้นที่	7
ด้านการข่าว ได้รับข่าวสารจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องล่าช้า	4
ด้านยุทธการ การจัดชุดปฏิบัติการที่เหมาะสม ต้องสอดคล้องทั้งกำลังพล และอุปกรณ์ซึ่งต้องมีเพียงพอด้วย	3
ด้านส่งกำลังบำรุง ขาดการสนับสนุนจำนวนมาก เช่น เรือยนต์เรือชูชีพ รองเท้ายาง	4
ด้านกิจการพลเรือนไม่ได้รับความร่วมมือก่อนการบูรณาการ	3
การปฏิบัติการร่วมระหว่างทหาร-พลเรือนในสถานการณ์อุทกภัยขึ้นอยู่กับส่วนราชการท้องถิ่น หากมีความเข้มแข็งจะทำให้การปฏิบัติมีประสิทธิภาพมากขึ้น	6
พื้นที่ในการช่วยเหลือมีมาก ทำให้เข้าช่วยเหลือไม่ทั่วถึง	4
งบประมาณน้อย	2
บางพื้นที่ไม่สามารถให้ความช่วยเหลือได้	3
4. จุดแข็งของ กองทัพบก ในการปฏิบัติงานบรรเทาสาธารณภัยในจังหวัดลพบุรี	
ทำงานแบบบูรณาการผ่านศูนย์อำนวยการร่วม	7
มีการแบ่งมอบพื้นที่รับผิดชอบชัดเจน	6
สามารถอ่อนตัวในการใช้ยุทธวิธีในการปรับเปลี่ยนเป็นการช่วยเหลือประชาชน	1
การปฏิบัติคำนึงถึงชีวิต และทรัพย์สินของประชาชนเป็นหลักมากกว่าเรื่องงบประมาณ	1
มีการปฏิบัติงานที่มีประสิทธิภาพแล้ว	7
5. จุดอ่อนของ กองทัพบก ในการปฏิบัติงานบรรเทาสาธารณภัยในจังหวัดลพบุรี	
มีอุปกรณ์ไม่เพียงพอ เช่น เรือยนต์ เรือชูชีพ เครื่องมือสื่อสาร	8
ศักยภาพด้านงบประมาณในการบริหารจัดการภัยพิบัติที่ควรจะเป็น	3
การกำหนดพื้นที่ความรับผิดชอบเมื่อเกิดภัยขนาดใหญ่	2

ตารางที่ 4.2 (ต่อ)

ข้อค้นพบ	จำนวน (คน)
การเป็นหน่วยสนับสนุนส่วนราชการพลเรือน	1
การสนับสนุนการประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อสารมวลชนโดยสื่อของ กองทัพบก	1
ต้องรอคำสั่งจากผู้บังคับบัญชาชั้นสูงโดยสื่อของ กองทัพบก	3
ต้องรอคำสั่งจากผู้บังคับบัญชาชั้นสูง	3
6. ข้อเสนอแนะต่อ กองทัพบกในการปฏิบัติงานบรรเทาสาธารณภัยในจังหวัด ลพบุรี	
จัดหาอุปกรณ์ให้เพียงพอ เช่น เรือยนต์ เสื้อชูชีพ เครื่องมือสื่อสาร ที่ ทันสมัย	7
กำหนดสมมติฐาน เป็นพื้นที่ประสบภัยพิบัติขนาดใหญ่ของ กองทัพบก	2
จัดตั้งกองร้อยบรรเทาสาธารณภัย (โดยเฉพาะ) เน้นพื้นที่ตามสมมติฐาน	2
สนับสนุนการอำนวยความสะดวก เรื่องการจัดการบริหารงบประมาณ เพื่อแบ่ง เบาภาระของหน่วยปฏิบัติ	3
ทหารมีบทบาทที่ชัดเจนแล้ว	1
ควรมีการฝึกซ้อมการปฏิบัติอยู่เสมอ	2
การให้ขวัญและกำลังใจต่อผู้ปฏิบัติงาน	1
ลดขั้นตอนการปฏิบัติ เพื่อให้เกิดความรวดเร็ว	1

จากตารางที่ 4.2 ผู้ให้ข้อมูลสำคัญมีความเห็นตรงกันว่า จากสถานการณ์อุทกภัยในปี 2554 ซึ่งรัฐบาลได้สั่งการให้ กองทัพบก เข้าช่วยเหลือและบรรเทาความเดือดร้อนของประชาชน โดยเฉพาะในพื้นที่จังหวัดลพบุรีนั้น มีลักษณะ ศบก.ทบ.สั่งการ ศบก.นสศ.ให้การสนับสนุนการปฏิบัติต่อ ศบก.ทก. และศบก.นขต.ทบ.อื่นๆ ให้การช่วยเหลือผู้ประสบสาธารณภัยที่เกิดขึ้นในที่ตั้งของหน่วย และพื้นที่อื่นๆ ที่รับผิดชอบรวมถึงเมื่อมีการร้องขอจากส่วนราชการพลเรือน ให้การสนับสนุนการปฏิบัติช่วยเหลือผู้ประสบสาธารณภัยที่เกิดขึ้นในทันที เพื่อปฏิบัติการกิจดังกล่าว เฉพาะภายในพื้นที่จังหวัดลพบุรี มีการฟื้นฟู เช่น ช่วยเหลือซ่อมแซมบ้านเรือน ทำความสะอาดสถานที่ บำบัดน้ำเสียโดยใช้ EM (Effective Microorganisms หมายถึง กลุ่มจุลินทรีย์ที่มีความสามารถเฉพาะทาง สามารถนำมาประยุกต์ใช้งานในหลากหลายด้าน อาทิ ด้านการเกษตร ด้าน

การหมักขยะมูลฝอยเพื่อทำปุ๋ย และด้านการย่อยสลายสารอินทรีย์ในสุขา (โถส้วม) เป็นต้น) มีการป้องกัน เช่น ทำแนวกันน้ำท่วม ลาดตระเวนเฝ้าตรวจ แจ้งเตือนภัยน้ำท่วม เตรียมแผนอพยพและซักซ้อมการปฏิบัติร่วมกับหน่วยอื่นๆ ด้านการช่วยเหลือประชาชน เช่น รับ-ส่ง และขนย้ายของประชาชน บริการทางการแพทย์ จ่ายถุงยังชีพ ปจว./ปชส. พื้นฟูจิตใจ ศูนย์พักพิง ฯลฯ และยังมีการชี้แจงถึงการปฏิบัติงานที่สำคัญของกองทัพบก ในพื้นที่จังหวัดลพบุรี ได้แก่ การเตรียมความพร้อมก่อนเกิดอุทกภัย ประกอบด้วย การสำรวจและเตรียมความพร้อมด้านการป้องกัน การจัดเตรียมแผนการปฏิบัติในแต่ละขั้นตอน การจัดเตรียมระบบการแจ้งเตือน การจัดเตรียมประสานการติดต่อสื่อสาร การเฝ้าระวังและการติดตามสถานการณ์ การเตรียมกำลังพลและยุทโธปกรณ์ การจัดองค์กรช่วยเหลือประชาชน การจัดเตรียมศูนย์พักพิง และการเผชิญเหตุ กำหนดระดับความรุนแรงของสถานการณ์ ให้ความช่วยเหลือ รวมถึงการบริหารจัดการภัยให้มีความเหมาะสม ทันเวลา ในแต่ละพื้นที่ๆ เกิดภัยพิบัติ การอพยพผู้ประสบภัย การวางแผน/เตรียมการอพยพ การจัดตั้งศูนย์พักพิง และการช่วยเหลือประชาชน อาทิ งานขนย้าย งานแจกจ่ายของบรรเทาทุกข์ งานรักษาความปลอดภัย งานรักษาพยาบาล งานรับ-ส่งประชาชน การกู้ชีพ-กู้ภัย เป็นต้น อีกทั้งคุณลักษณะและการปฏิบัติการเข้าช่วยเหลือประชาชนของกองทัพบก มีการช่วยเหลือด้านอุปโภค สาธารณูปโภค มีการจัดการเคลื่อนย้ายผู้ประสบภัยไปอยู่ในที่ปลอดภัย สนับสนุนกำลังพล และพาหนะ ในการช่วยขนย้ายสิ่งของ ซ่อมแซมที่อยู่อาศัย และให้ที่พักอาศัยแก่ประชาชน กองทัพบก มีกำลังพล พาหนะ สถานที่ที่พร้อมดำเนินการช่วยเหลือประชาชนได้ทันที การช่วยเหลือประสบภัยน้ำท่วม ความรวดเร็วและมีระเบียบวินัย มีขีดความสามารถในการช่วยเหลือบรรเทาสาธารณภัยได้ทุกประเภท เช่น น้ำท่วม ภัยหนาว และภัยแล้ง เป็นต้น

ยังมีความเห็นเพิ่มเติมที่ตรงกันอีกว่า ด้านกำลังพลที่หน่วยรับผิดชอบมีหลายพื้นที่ ไม่มีการฟื้นฟูและการพักฟื้น กำลังพลล้าสมัย ทำให้ไม่เพียงพอ การได้รับข้อมูลด้านการข่าวเรื่องสถานการณ์น้ำจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องล่าช้า ด้านการจัดกำลังชุดปฏิบัติการช่วยเหลือประชาชนที่เหมาะสม ต้องสอดคล้องทั้งกำลังพลและอุปกรณ์ รวมทั้งต้องเพียงพอ ด้านส่งกำลังบำรุงอุปกรณ์ไม่เพียงพอ ขาดการสนับสนุนอุปกรณ์ อาทิ เรือยนต์ เรือชูชีพ รองเท้ายาง ฯลฯ เป็นจำนวนมาก ซึ่งอุปกรณ์ดังกล่าวควรทันสมัย ด้านกิจการพลเรือน เบื้องต้นมีข้อขัดข้องเกี่ยวกับความร่วมมือในการช่วยเหลือประชาชน ภายหลังการบูรณาการแล้วจึงมีเอกภาพมากขึ้น ในการปฏิบัติการร่วมระหว่างทหาร-พลเรือน รวมถึงยังมีความล่าช้าในการเข้าไปช่วยเหลือตอนเริ่มต้น และความซ้ำซ้อนในการแบ่งเขตรับผิดชอบของแต่ละหน่วย และควรมีการซักซ้อมการปฏิบัติอยู่เสมอ หน่วยต้องมีความพร้อมก่อนถึงจะออกไปช่วยเหลือประชาชน ซึ่งบางพื้นที่ไม่สามารถให้ความช่วยเหลือได้ แต่ภาพที่

ดีของ ลพบุรี Model คือ ภาพของการร่วมมือบูรณาการทุกภาคส่วนเข้าด้วยกัน และมีการสั่งการอย่างมีเอกภาพ มีการมอบอำนาจการปฏิบัติอย่างชัดเจน ในสถานการณ์อุทกภัย และเพื่อให้การปฏิบัติงานมีประสิทธิภาพมากขึ้น เห็นควรให้มีการจัดตั้งกองร้อยบรรเทาสาธารณภัย โดยเฉพาะในพื้นที่ตามสมมติฐานหรือพื้นที่เสี่ยงภัย

จึงสรุปได้ว่า การปฏิบัติงานบรรเทาสาธารณภัยของกองทัพบกในพื้นที่จังหวัดลพบุรี ได้ปฏิบัติตามที่รัฐบาลสั่งการ โดย กองทัพบก ได้เข้าช่วยเหลือและบรรเทาความเดือดร้อนของประชาชน ซึ่งในพื้นที่จังหวัดลพบุรีนั้น กองทัพบก โดย ศบก.ทบ. ได้สั่งการให้จัดตั้ง ศบก.นสท. ให้การสนับสนุนการปฏิบัติต่อ ศบก.ทก. และศบก.นขต.ทบ.อื่นๆ และให้การช่วยเหลือผู้ประสบสาธารณภัยที่เกิดขึ้นในที่ตั้งของหน่วย และพื้นที่อื่นๆ ที่รับผลกระทบเมื่อมีการร้องขอ โดยมีการปฏิบัติภารกิจที่สำคัญ ได้แก่ การเตรียมความพร้อมก่อนเกิดอุทกภัย ประกอบด้วย การสำรวจและเตรียมความพร้อมด้านการป้องกัน การจัดเตรียมแผนการปฏิบัติในแต่ละขั้นตอน การจัดเตรียมระบบการแจ้งเตือน การจัดเตรียมประสานการติดต่อสื่อสาร การเฝ้าระวังและการติดตามสถานการณ์ การเตรียมกำลังพลและยุทโธปกรณ์ การจัดองค์กรช่วยเหลือประชาชน การจัดเตรียมศูนย์พักพิง และการเผชิญเหตุ กำหนดระดับความรุนแรงของสถานการณ์ ให้ความช่วยเหลือ รวมถึงการบริหารจัดการภัยให้มีความเหมาะสม ทันเวลา ในแต่ละพื้นที่ๆ เกิดภัยพิบัติ การอพยพผู้ประสบภัย การวางแผน/เตรียมการอพยพ การจัดตั้งศูนย์พักพิง และการช่วยเหลือประชาชน อาทิ งานขนย้าย งานแจกจ่ายของบรรเทาทุกข์ งานรักษาความปลอดภัย งานรักษาพยาบาล งานรับ-ส่งประชาชน การกู้ชีพ-กู้ภัย เป็นต้น

โดยการปฏิบัติภารกิจช่วยเหลือผู้ประสบสาธารณภัยในช่วงแรก ยังขาดการสนับสนุนอุปกรณ์ที่ทันสมัย ด้านกิจการพลเรือน ซึ่งภายหลังการบูรณาการแล้ว จึงทำให้การปฏิบัติความร่วมมือระหว่างทหาร-พลเรือนดีขึ้น โดยมีตั้งศูนย์ให้ความช่วยเหลือประชาชน ดำเนินการอพยพผู้ประสบภัย จัดตั้งหน่วยแพทย์เคลื่อนที่ จัดสร้างที่พักชั่วคราว จัดกิจกรรมฟื้นฟูจิตใจ กองทัพบกช่วยเหลือผู้ประสบภัยและอำนวยความสะดวกให้แก่ประชาชนที่เดือดร้อนในทุกด้าน ทหารทุกนายปฏิบัติหน้าที่ได้ประทับใจประชาชนทั่วไป และผู้ประสบภัยเป็นอย่างมาก ดังนั้น ลพบุรี Model คือ ภาพของการร่วมมือบูรณาการทุกภาคส่วนเข้าด้วยกัน และมีการสั่งการอย่างมีเอกภาพ มีการมอบอำนาจให้ปฏิบัติอย่างชัดเจน ในสถานการณ์อุทกภัย เพื่อให้การปฏิบัติงานมีประสิทธิภาพมากขึ้น โดยเห็นควรให้มีการจัดตั้ง กองร้อยบรรเทาสาธารณภัย โดยเฉพาะในพื้นที่ตามสมมติฐานหรือพื้นที่เสี่ยงภัย

3. ในการปฏิบัติงานช่วยเหลือประชาชนและการบรรเทาสาธารณภัยในพื้นที่จังหวัดลพบุรี ของ กองทัพบก มีประสิทธิภาพหรือไม่ และปัจจัยที่สำคัญที่ทำให้การปฏิบัติงานของ กองทัพบก สามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพและมีผลสัมฤทธิ์ หรือไม่ อย่างไร

ตารางที่ 4.3 ข้อค้นพบของผู้ให้ข้อมูลสำคัญในด้านผลสัมฤทธิ์ของการปฏิบัติงานบรรเทาสาธารณภัยของกองทัพบกในพื้นที่จังหวัดลพบุรี

ข้อค้นพบ	จำนวน (คน)
1. ลักษณะการปฏิบัติงานบรรเทาสาธารณภัยของกองทัพบก ในพื้นที่จังหวัดลพบุรี ที่มีประสิทธิภาพอย่างมีผลสัมฤทธิ์ ประกอบด้วย	
การป้องกัน เช่น ทำแนวกันน้ำท่วม แจ่งเตือนภัยน้ำท่วม เตรียมแผนอพยพและซักซ้อมการปฏิบัติร่วมกับหน่วยอื่นๆ	8
การช่วยเหลือประชาชน เช่น รับ-ส่ง และขนย้ายของประชาชนบริการทางการแพทย์ ศูนย์พักพิง	12
การฟื้นฟู เช่น ซ่อมแซมบ้านเรือน บำบัดน้ำเสียโดยใช้ EM การฟื้นฟูกำจัดขยะ	9
การประสานงานระหว่าง กระทรวง มินโยบาย/คำสั่งและกฎหมายรองรับการปฏิบัติ	6
ความมีระเบียบวินัย	2
2. รูปแบบการปฏิบัติงานบรรเทาสาธารณภัยของกองทัพบก ในพื้นที่จังหวัดลพบุรีที่มีประสิทธิภาพอย่างมีผลสัมฤทธิ์ ประกอบด้วย	
ศบภ.นสศ.ได้ร่วมกับจังหวัดลพบุรี จัดตั้งศูนย์อำนวยการร่วม ดำเนินการวางแผน อำนวยการ ควบคุมบังคับบัญชาหน่วยต่างๆ ที่มาร่วมบูรณาการ	6
การ Co-operation ของหน่วย ทบ. กระทรวง ทบวง กรมและภาคเอกชน	4
การบริหารจัดการทรัพยากร ทั้งในส่วนงบประมาณ	1
การกระจายความทั่วถึงในการช่วยเหลือประชาชนอย่างเป็นระบบ	9
เป็นหน่วยหลักที่สนับสนุนภาคจังหวัดในการช่วยเหลือบรรเทาสาธารณภัย	3

ตารางที่ 4.3 (ต่อ)

ข้อค้นพบ	จำนวน (คน)
กิจกรรมช่วยเหลือมีความหลากหลาย (ปจว. ฝึกออาชีพ)	5
3. ปัจจัยที่เอื้อต่อการปฏิบัติงานบรรเทาสาธารณภัยของกองทัพบก ในพื้นที่จังหวัดลพบุรี	
ความร่วมมือ ซึ่งเกิดจากการตั้งศูนย์อำนวยความสะดวกร่วมของทุกภาคส่วนในจังหวัดลพบุรี	10
มีที่ตั้งของหน่วยในกองทัพบกอยู่ในพื้นที่	4
ความชำนาญในพื้นที่	1
4. ปัจจัยที่เอื้อต่อผลสัมฤทธิ์ในการปฏิบัติงานบรรเทาสาธารณภัยของกองทัพบก ในจังหวัดลพบุรี	
พันธกิจของกองทัพบกมีความเหมาะสม	13
ผู้บังคับบัญชาของกองทัพบกทุกระดับรู้เป้าหมายชัดเจน	14
เป้าหมายของกองทัพบกสามารถวัดได้เป็นรูปธรรม	13
งบประมาณการปฏิบัติงานพิจารณาจากผลสัมฤทธิ์ ที่ทำให้บรรลุเป้าหมาย	6
งบประมาณที่ได้รับไม่เพียงพอ	2
เจ้าหน้าที่ทุกคนของ กองทัพบกมีความคาดหวังขององค์การในการปฏิบัติงาน	12
กองทัพบก มีการกระจายอำนาจการตัดสินใจในการปฏิบัติงาน	9
กองทัพบก มีการกระจายอำนาจ ค่อนข้างน้อย	1
ทหารปฏิบัติการช่วยเหลือกับจังหวัด การตัดสินใจ จึงทำได้น้อยในฐานะเป็นหน่วยสนับสนุน	1
กองทัพบกทำงานตามคำสั่งผู้บังคับบัญชาอย่างเคร่งครัด	4
กองทัพบก มีวัฒนธรรมและอุดมการณ์ร่วมกันในการปฏิบัติงาน	13
เจ้าหน้าที่ของ กองทัพบก มีขวัญและกำลังใจที่ดี ในการปฏิบัติงาน	11

ตารางที่ 4.3 (ต่อ)

ข้อค้นพบ	จำนวน (คน)
5. ข้อเสนอแนะต่อปัจจัยที่เอื้อต่อการปฏิบัติงานบรรเทาสาธารณภัยของ กองทัพบก	
เมื่อมีการเปลี่ยนตำแหน่ง เปลี่ยนคนทำงานใหม่ ทำให้การร่วมมือไม่ประสานสอดคล้องต้องเสียเวลาสร้างความสัมพันธ์ภาพใหม่	3
แยก ศปก.ทบ.ซึ่งมีภารกิจด้านการป้องกันประเทศออกจาก ศบภ.ทบ.ซึ่งมีภารกิจแก้ไขปัญหายภัยพิบัติ เพื่อกำหนดยุทธศาสตร์ และการปฏิบัติให้ชัดเจน	1
จัดกองร้อยบรรเทาสาธารณภัย ในพื้นที่ กำหนดเป็นเป้าหมายจุดเสี่ยง โดยมีอัตรากำลังพล สิ่งอุปกรณ์ และมีการฝึกตามวงรอบโดยเฉพาะ	1
จัดทำคู่มือ ขั้นตอน/หลักการบรรเทาภัยพิบัติแต่ละประเภท และนำการจัดหน่วยให้สอดคล้องแต่ละประเภทของภัยนั้นๆ	2
ให้มีคำสั่งที่รวดเร็วขึ้น	1
การสนับสนุนทางปัจจัยต่างๆ เช่น สิ่งของ	2
ความบูรณาการของกำลังพลทุกส่วน	2
มีการจัดตั้งองค์กร และงบประมาณในการช่วยเหลือ และนำงบประมาณที่ได้มาใช้ให้ถูกต้องเหมาะสม และเกิดผลสัมฤทธิ์กับประชาชน	1

จากตารางที่ 4.3 ผู้ให้ข้อมูลสำคัญมีความเห็นตรงกันว่า ลักษณะและรูปแบบการปฏิบัติงานบรรเทาสาธารณภัยของกองทัพบก ในพื้นที่จังหวัดลพบุรี ที่มีประสิทธิภาพอย่างมีผลสัมฤทธิ์ ประกอบด้วย การประสานงานระหว่าง กระทรวง มินโยบาย/คำสั่ง และกฎหมายรับรองการปฏิบัติ เป็นการบูรณาการระหว่าง กระทรวงในรูปของ ศูนย์อำนวยการร่วมบริหารจัดการอย่างเป็นระบบ มีการจัดการระบบศูนย์พักพิง(อพยพ) ที่เป็นแบบสากล มีการฟื้นฟู เช่น ช่วยเหลือซ่อมแซมบ้านเรือน ทำความสะอาดสถานที่ บำบัดน้ำเสียโดยใช้ EM (Effective Microorganisms หมายถึง กลุ่มจุลินทรีย์ที่มีความสามารถเฉพาะทาง สามารถนำมาประยุกต์ใช้งานในหลากหลายด้าน อาทิ ด้านการเกษตร ด้านการหมักขยะมูลฝอยเพื่อทำปุ๋ย และด้านการย่อยสลายสารอินทรีย์ในสุขา (โถส้วม) เป็นต้น) มีการฟื้นคว้นกำจัดขยะ มีการป้องกัน เช่น ทำแนวกันน้ำท่วม ลาดตระเวนเฝ้าตรวจ แจ้งเตือนภัยน้ำท่วม เตรียมแผนอพยพและซักซ้อมการปฏิบัติร่วมกับหน่วยอื่นๆ ด้านการช่วยเหลือประชาชน เช่น รับ-ส่ง และขนย้ายของประชาชน

อีกทั้งยังมีข้อมูลเพิ่มเติมว่า กองทัพบก มีการกระจายความทั่วถึงในการช่วยเหลือประชาชน อย่างเป็นระบบ โดยยังมีปัจจัยที่เอื้อต่อการปฏิบัติงานและผลสัมฤทธิ์ ได้แก่ ภาครัฐและส่วนราชการ มีความเข้าใจในเรื่อง การบังคับบัญชาของหน่วยทหารและการบริหารจัดการทรัพยากรบุคคล/เครื่องมือ การประชุมติดตามสถานการณ์ และแจ้งข้อมูลข่าวสาร แก้ไขปัญหาข้อขัดข้องเป็นรายวัน โดยระดับผู้บริหารหน่วยงานให้ความสำคัญ เจ้าหน้าที่ทุกคนของ กองทัพบก ได้รับความคาดหวังในการการปฏิบัติ และทำงานตามคำสั่งผู้บังคับบัญชาอย่างเคร่งครัด มีขวัญและกำลังใจที่ดี ในการปฏิบัติหน้าที่ ทำให้เป้าหมายของกองทัพบกสามารถวัดเป็นรูปธรรมได้ รวมถึงงบประมาณที่มีอยู่อย่างจำกัดแต่ก็สามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ เพราะกองทัพบกมีวัฒนธรรมและอุดมการณ์ร่วมกัน คือ ช่วยเหลือประชาชน โดยทั้งนี้ มีหน่วยทหารซึ่งสามารถปฏิบัติการได้จำนวน 14 หน่วย และมีการประสานสัมพันธ์อันดีกับส่วนราชการตั้งแต่สภาวะปกติ การกำหนดในคำสั่ง/นโยบาย ในการปฏิบัติตั้งแต่ผู้บังคับบัญชา กองฝ่ายอำนวยการ หน่วยปฏิบัติ จนกระทั่งผู้ปฏิบัติ การกำหนดให้ภัยพิบัติเป็นภัยคุกคามต่อเสถียรภาพของประเทศทั้งในด้านความปลอดภัยชีวิตและทรัพย์สินของประชาชน องค์กร และการสูญเสียงบประมาณจำนวนมหาศาลในการจัดการ ซึ่งกองทัพบกให้ความสำคัญ และผู้ให้ข้อมูลสำคัญยังมีข้อเสนอแนะต่อปัจจัยที่เอื้อต่อการปฏิบัติงานบรรเทาสาธารณภัยของ กองทัพบก อีกว่า การเปลี่ยนคนทำงานใหม่ ทำให้การร่วมมือไม่ประสานสอดคล้องต้องเสียเวลาสร้างความสัมพันธ์ภาพใหม่ และควรแยก สปท.ทบ.ซึ่งมีภารกิจด้านการป้องกันประเทศออกจาก สปท.ทบ.ซึ่งมีภารกิจแก้ไขปัญหาระดับพื้นที่ เพื่อกำหนดยุทธศาสตร์ และการปฏิบัติให้ชัดเจน รวมทั้งเห็นควรจัดกองร้อยบรรเทาสาธารณภัยในพื้นที่กำหนดเป็นเป้าหมายจุดเสี่ยง โดยมีอัตรากำลังพล สิ่งอุปกรณ์ และมีการฝึกตามวงรอบโดยเฉพาะควรมีการจัดทำคู่มือ ขั้นตอน/หลักการบรรเทาภัยพิบัติแต่ละประเภท และนำการจัดหน่วยให้สอดคล้องแต่ละประเภทของภัยนั้นๆ มีการจัดตั้งองค์กร และงบประมาณในการช่วยเหลือ และนำงบประมาณที่ได้มาใช้ให้ถูกต้องเหมาะสม และเกิดผลสัมฤทธิ์กับประชาชนต่อไป

สรุปได้ว่า ผลสัมฤทธิ์ของการปฏิบัติงานบรรเทาสาธารณภัยของกองทัพบกในพื้นที่จังหวัดลพบุรี ประกอบด้วย การประสานงานระหว่าง กระทรวง มินนโยบาย/คำสั่ง และกฎหมายรับรองการปฏิบัติ เป็นการบูรณาการระหว่าง กระทรวงในรูปของ ศูนย์อำนวยการร่วมบริหารจัดการอย่างเป็นระบบ มีการจัดการระบบศูนย์พักพิง (อพยพ) ที่เป็นแบบสากล

นอกจากนี้ยังมีปัจจัยที่เอื้อต่อการปฏิบัติงานและผลสัมฤทธิ์ ได้แก่ ภาครัฐ และส่วนราชการ มีความเข้าใจในเรื่อง การบังคับบัญชาของหน่วยทหาร และการบริหารจัดการทรัพยากรบุคคล/

เครื่องมือ การประชุมติดตามสถานการณ์ และแจ้งข้อมูลข่าวสาร แก้ไขปัญหาข้อขัดข้องเป็นรายวัน โดยระดับผู้บริหารหน่วยงานให้ความสำคัญ ซึ่งมีหน่วยทหารที่สามารถปฏิบัติการได้จำนวน 14 หน่วย และมีการประสานสัมพันธ์อันดีกับส่วนราชการตั้งแต่สภาวะปกติ การกำหนดในคำสั่ง/นโยบาย ในการปฏิบัติตั้งแต่ผู้บังคับบัญชา กองฝ่ายอำนวยการ หน่วยปฏิบัติ จนกระทั่งผู้ปฏิบัติ การกำหนดให้ภัยพิบัติเป็นภัยคุกคามต่อเสถียรภาพของประเทศทั้งในด้านความปลอดภัยชีวิตและทรัพย์สินของประชาชน องค์กร และการสูญเสียงบประมาณจำนวนมหาศาลในการจัดการ ซึ่งกองทัพบกให้ความสำคัญ

แต่อย่างไรก็ตาม กองทัพบก ก็ยังมีปัญหาข้อขัดข้องของกองทัพบก ในการดำเนินการบรรเทาสาธารณภัยนั้น เนื่องจาก กองทัพบก มีขั้นตอนการบังคับบัญชา และการติดต่อประสานงานมาก ทำให้เกิดความล่าช้าในหลายจุด รวมทั้งขาดการประชาสัมพันธ์ จึงอยากให้ทหารเข้าช่วยเหลือประชาชนในพื้นที่ที่ประสบอุทกภัยที่อยู่ชนบทห่างไกลอย่างรวดเร็วมากกว่านี้ เนื่องจากทหารมีความพร้อมในด้านกำลังพลและยุทโธปกรณ์ จัดให้มีการฝึกและซักซ้อมความเข้าใจในการเข้าไปช่วยเหลือประชาชนที่ประสบอุทกภัยของกำลังพลทหารบก และหน่วยงานในพื้นที่เพื่อไม่ให้เกิดความทับซ้อนในพื้นที่ปฏิบัติ จนทำให้พื้นที่ที่อยู่ห่างไกลถูกทอดทิ้ง

อภิปรายผล

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ มุ่งค้นหาบทบาทและการปฏิบัติการบรรเทาสาธารณภัย รวมทั้งผลสัมฤทธิ์ของการปฏิบัติงานบรรเทาสาธารณภัยของกองทัพบกในพื้นที่จังหวัดลพบุรี ซึ่งจากการศึกษาค้นคว้า พบประเด็นสำคัญดังนี้

วิเคราะห์บทบาทของกองทัพบกในการปฏิบัติงานบรรเทาสาธารณภัย

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช 2550 มาตรา 73 ได้กำหนดบทบัญญัติไว้ว่า “บุคคลมีหน้าที่รับราชการช่วยเหลือในการป้องกันและบรรเทาภัยพิบัติสาธารณะเสียภาษีอากรช่วยเหลือราชการรับการศึกษาอบรมพิทักษ์ปกป้องและสืบสานศิลปวัฒนธรรมของชาติและภูมิปัญญาท้องถิ่นและอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม” โดยสอดคล้องกับทัศนะของผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่มีความเห็นตรงกันว่า

“... บทบาทของกองทัพบก ซึ่งเป็นหน่วยงานด้านความมั่นคง โดยเฉพาะด้านการป้องกันประเทศจากภัยคุกคามภายนอกประเทศ ด้วยการใช้จ่าย มี การปรับเปลี่ยนบทบาทมาเป็น การช่วยเหลือประชาชนจากภัยพิบัติต่างๆ หรือสาธารณภัย มีความเหมาะสม ...”

สอดคล้องกับการศึกษาของ พิระ ฉิมปรี (2548) ที่ศึกษาบทบาทของกองทัพบกในการสนับสนุนการบรรเทาสาธารณภัยคลื่นยักษ์สึนามิโดยพบว่า บทบาทของกองทัพบกในการสนับสนุนการบรรเทาสาธารณภัยเป็นไปตามหน้าที่ความรับผิดชอบของแผนนโยบายและกฎหมายที่เกี่ยวข้องรวมทั้งคำสั่งของกระทรวงกลาโหมโดยกองทัพบกได้ออกคำสั่งรองรับในการจัดตั้งศูนย์บรรเทาสาธารณภัยกองทัพบกและกำหนดระเบียบปฏิบัติประจำเพื่อให้การบริหารจัดการในการบรรเทาภัยพิบัติมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลทั้งนี้ พิระ ฉิมปรี (2548) ยังพบอีกว่า กองทัพบกมีการจัดเตรียมความพร้อมในการรองรับสถานการณ์ภัยคุกคามทุกรูปแบบอยู่แล้วอย่างไรก็ตามในการบรรเทาภัยพิบัติขนาดใหญ่สมควรจะได้มีการเตรียมแผนรองรับและให้การศึกษาในด้านเทคนิคความชำนาญรวมทั้งจัดหาเครื่องมือเครื่องใช้ที่จำเป็นและเหมาะสมเพิ่มเติม

“...ในปัจจุบันสาธารณภัยเป็นรูปแบบของภัยคุกคามที่จะทำให้เสถียรภาพของสังคมไทยมีอุปสรรคในการพัฒนาประเทศ และเกิดความไม่ปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน เท่ากับเป็นการสกัดกั้นการพัฒนา รวมถึงการสูญเสียงบประมาณมหาศาล ทั้งนี้บทบัญญัติตามรัฐธรรมนูญ ให้ทหารมีบทบาทในการให้ความช่วยเหลือประชาชน และกฎหมายได้กำหนดให้ทหารเป็นเจ้าหน้าที่ให้การสนับสนุนหน่วยงานหลักของกระทรวงมหาดไทย โดยใช้ศักยภาพด้านกำลังพลและสิ่งอุปกรณ์ในการสนับสนุน ...”

ซึ่งเป็นตามแนวคิดของ กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย (2554) ที่เห็นว่าประเทศไทยประสบกับปัญหาอุทกภัยเป็นประจำ และเกิดขึ้นทุกปีนับเป็นภัยพิบัติที่ก่อให้เกิดความเสียหายให้แก่ประเทศมากที่สุด โดยในระยะหลังปัญหาอุทกภัยเริ่มมีความรุนแรงมากขึ้น มีมูลค่าความเสียหายสูงขึ้นโดยมีความสอดคล้องกับแนวคิดของผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ที่มีความเห็นที่สอดคล้องกันว่า การปรับเปลี่ยนบทบาทของกองทัพบกมาเป็นการช่วยเหลือประชาชนจากภัยพิบัติต่างๆ หรือสาธารณภัย มีความเหมาะสมอย่างยิ่ง เพราะกองทัพบกเป็นหน่วยงานราชการที่มีพร้อม ทั้งทางด้านกำลังพลและยุทโธปกรณ์ ที่สามารถนำมาปรับใช้ในการช่วยเหลือประชาชนจากภัยพิบัติหรือสาธารณภัยเป็นไปตามแนวคิดของ Broom and Selnick (1977) และจิตยา สุวรรณะชฎ (2527) ได้อธิบายถึงคำว่า “บทบาท” ไว้ว่า ประกอบด้วย บทบาทที่กำหนดไว้หรือบทบาทในอุดมคติ (Socially Prescribed

or Ideal Role) บทบาทที่ควรกระทำ (Perceived Role) และบทบาทที่กระทำจริง (Performed Role) เป็นบทบาทที่บุคคลได้กระทำไปจริงตามความเชื่อความคาดหวัง ตลอดจนความกดดันและโอกาสที่จะกระทำในแต่ละสังคม ในช่วงระยะเวลาหนึ่ง

“... บทบาทในการป้องกันและการบรรเทาสาธารณภัย เป็นความรับผิดชอบหลักของ กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย ที่จะต้องรับผิดชอบเมื่อเกิดภัยพิบัติในพื้นที่ต่างๆ ของประเทศ และประสานขอความร่วมมือกับหน่วยทหารในพื้นที่ในการดำเนินการแก้ไขปัญหาภัยพิบัติต่างๆ...”

ซึ่งเป็นไปตามพระราชบัญญัติป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย พ.ศ. 2550 ที่ได้กำหนดให้ กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยซึ่งเป็นส่วนราชการสังกัดกระทรวงมหาดไทยมีภารกิจหลักในการดำเนินการป้องกันบรรเทาฟื้นฟูสาธารณภัยและอุบัติภัยโดยเป็นการบูรณาการร่วมกันจากทุกภาคส่วนทั้งหน่วยงานของรัฐองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นหน่วยงานภาคเอกชนและประชาชน

จึงสรุปได้ว่า บทบาทของกองทัพบกในการปฏิบัติงานบรรเทาสาธารณภัยเป็นบทบาทตามที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช 2550 มาตรา 73 ได้กำหนดไว้ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Broom and Selnick (1977) และทิตยาสุวรรณะชญ (2527) ได้อธิบายถึงคำว่า “บทบาท” ไว้ว่าประกอบด้วย

1. บทบาทที่กำหนดไว้หรือบทบาทในอุดมคติ (Socially Prescribed or Ideal Role) เป็นบทบาทตามอุดมคติที่กำหนดสิทธิและหน้าที่ของตำแหน่ง
2. บทบาทที่ควรกระทำ (Perceived Role) เป็นบทบาทที่แต่ละบุคคลเชื่อว่า ควรจะกระทำหน้าที่ของตำแหน่ง โดยอาจจะไม่ตรงกับบทบาทในอุดมคติทุกประการ และอาจแตกต่างกันไปในแต่ละบุคคล
3. บทบาทที่กระทำจริง (Performed Role) เป็นบทบาทที่บุคคลได้กระทำไปจริงตามความเชื่อความคาดหวัง ตลอดจนความกดดันและโอกาสที่จะกระทำในแต่ละสังคม ในช่วงระยะเวลาหนึ่ง

รวมทั้งเป็นบทบาทตามความคาดหวังของสังคมหรือประชาชน และส่วนราชการที่เกี่ยวข้องตามแนวความคิดการปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่ที่ Gordon Willard Allport (1973) ได้เสนอแนวความคิดไว้ว่า บุคคลอาจจะแสดงบทบาทตามที่สังคมคาดหวังหรือเป็นการแสดงบทบาทตามการรับรู้ สอดรับกับการสำรวจของศูนย์เครือข่ายวิชาการเพื่อสังเกตการณ์และวิจัยความสุขชุมชน มหาวิทยาลัยอัสสัมชัญ (2555) ได้ทำการสำรวจความพึงพอใจของประชาชนต่อบทบาทของกองทัพบกในการช่วยเหลือ พื้นฟูผู้ประสบภัยน้ำท่วม ในพื้นที่ภาคกลาง พบว่า ประชาชนนึกถึงกองทัพบกเป็นหน่วยแรกในการช่วยเหลือบรรเทาทุกข์จากภัยน้ำท่วม โดยระบุว่าเป็นหน่วยงานที่เข้าไปช่วยเหลือจริงในลำดับแรกตลอดจนเป็นไปตาม รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 ที่กำหนดไว้ว่าการบรรเทาสาธารณภัยถือเป็นงานส่วนหนึ่งของงานพัฒนาประเทศซึ่งกองทัพบกเป็นส่วนหนึ่งของหน่วยงานราชการที่ต้องเข้าไปมีส่วนเกี่ยวข้องกับการดังกล่าว (มาตรา 77) ซึ่งมีเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญฯ ที่สำคัญ คือ การบริหารจัดการสาธารณภัย หน่วยงานราชการและภาคส่วนที่เกี่ยวข้องจะต้องมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องการบรรเทาสาธารณภัย เช่น ประเภทของสาธารณภัย วงรอบบริหารสาธารณภัยอื่น เป็นต้น ทั้งนี้ เพื่อให้การบรรเทาสาธารณภัยได้อำนาจหน้าที่และความรับผิดชอบของหน่วยงานราชการและภาคส่วนนั้นนำไปสู่การสร้างความสามารถในการป้องกันและลดอันตรายที่จะเกิดขึ้นจากสาธารณภัยได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงสุด

วิเคราะห์การปฏิบัติงานบรรเทาสาธารณภัยของกองทัพบกในพื้นที่จังหวัดลพบุรี

จากการสรุปบทเรียนการปฏิบัติการบรรเทาสาธารณภัยของ ศูนย์บรรเทาสาธารณภัยกองทัพบกและหน่วยขึ้นตรงศูนย์บรรเทาสาธารณภัยกองทัพบกของ ธรรมสิทธิ หัตถิธรรม (2555) พบว่า การปฏิบัติการสนับสนุนการบรรเทาสาธารณภัยในวิกฤตการณ์อุทกภัยปี 2554 ของศูนย์บรรเทาสาธารณภัยกองทัพบกพบว่า

“...ปัจจัยสำคัญหลายประการที่มีผลต่อประสิทธิภาพต่อการบริหารจัดการในภาวะวิกฤตในสถานการณ์อุทกภัยหรือภัยพิบัติขนาดใหญ่ ได้แก่ ทักษะคติในการทำงานของเจ้าหน้าที่ของศูนย์บรรเทาสาธารณภัยกองทัพบก และหน่วยขึ้นตรงศูนย์บรรเทาสาธารณภัยกองทัพบก การสั่งการร้องขอทรัพยากรในการบรรเทาสาธารณภัยจากภายนอกศูนย์บรรเทาสาธารณภัยกองทัพบก การแบ่งพื้นที่รับผิดชอบให้กับหน่วยขึ้นตรงศูนย์บรรเทาสาธารณภัยกองทัพบก และการควบคุม

อำนาจการของฝ่ายอำนาจการของศูนย์บรรเทาสาธารณภัยกองทัพบก และหน่วยขึ้นตรงศูนย์บรรเทาสาธารณภัยกองทัพบก...”

เป็นไปตามทศนะของผู้ปฏิบัติงานที่ให้ข้อมูลสำคัญซึ่งให้ความเห็นที่ตรงกันว่า จากสถานการณ์อุทกภัยในปี 2554 กองทัพบก ได้เข้าช่วยเหลือและบรรเทาความเดือดร้อนของประชาชน โดยเฉพาะในพื้นที่จังหวัดลพบุรีนั้น มีลักษณะ สบภ.ทบ. ได้สั่งการให้ สบภ.นสศ.ให้การสนับสนุนการปฏิบัติต่อ สบภ.ทก. และสบภ.นขต.ทบ.อื่นๆ และให้การช่วยเหลือผู้ประสบสาธารณภัยที่เกิดขึ้นในที่ตั้งของหน่วย และพื้นที่อื่นๆ ที่รับผิดชอบ เมื่อมีการร้องขอ นสศ.จึงจัดตั้ง สบภ.นสศ.ขึ้น เพื่อปฏิบัติการกิจดังกล่าว อีกทั้งได้ชี้แจงถึงการปฏิบัติงานที่สำคัญของกองทัพบก ในพื้นที่จังหวัดลพบุรี ได้แก่ การเตรียมความพร้อมก่อนเกิดอุทกภัย ประกอบด้วย การสำรวจและเตรียมความพร้อมด้านการป้องกัน การจัดเตรียมแผนการปฏิบัติในแต่ละขั้นตอน การจัดเตรียมระบบการแจ้งเตือน การจัดเตรียมประสาน การติดต่อสื่อสาร การเฝ้าระวังและการติดตามสถานการณ์ การเตรียมกำลังพลและยุทโธปกรณ์ การจัดองค์กรช่วยเหลือประชาชน การจัดเตรียมศูนย์พักพิง และการเผชิญเหตุ กำหนดระดับความรุนแรงของสถานการณ์ ให้ความช่วยเหลือ รวมถึงการบริหารจัดการภัยให้มีความเหมาะสม ทันเวลาในแต่ละพื้นที่ที่เกิดภัยพิบัติ การอพยพผู้ประสบภัย การวางแผน/เตรียมการอพยพ การจัดตั้งศูนย์พักพิง และการช่วยเหลือประชาชนอาทิ งานขนย้าย งานแจกจ่ายของบรรเทาทุกข์ งานรักษาความปลอดภัย งานรักษาพยาบาล งานรับ-ส่งประชาชน การกู้ชีพ-กู้ภัย เป็นต้น

ซึ่งเป็นไปตามแนวทางการปฏิบัติงานบรรเทาสาธารณภัยของกองทัพบกในพื้นที่จังหวัดลพบุรี (ลพบุรี Model) ของศูนย์บรรเทาสาธารณภัยกองทัพบก (2555) ที่กำหนดการปฏิบัติก่อนเกิดอุทกภัย โดยการจัดระบบข้อมูลสารสนเทศด้านการบริหารจัดการต่ออุทกภัยการประเมินความเสี่ยงภัยและจัดทำแผนที่เสี่ยงอุทกภัย การจัดทำแผนการปฏิบัติการป้องกันและแผนเผชิญเหตุอุทกภัย การจัดเตรียมพื้นที่ศูนย์พักพิงผู้ประสบภัย และกำหนดการปฏิบัติระหว่างเกิดอุทกภัย มุ่งหมายเพื่อลดผลกระทบที่จะเกิดขึ้นต่อชีวิตและทรัพย์สินของประชาชนให้น้อยที่สุด โดยเน้นการจำกัดและควบคุมสถานการณ์ของอุทกภัย ประกอบด้วยการจำกัดพื้นที่ที่เกิดอุทกภัย การระบายน้ำจากพื้นที่อุทกภัย การเฝ้าระวัง โดยการจัดการช่วยเหลือประชาชนนั้น ประกอบด้วย การกู้ชีพ กู้ภัย และการช่วยเหลือชีวิตการอพยพประชาชนการจัดตั้งศูนย์พักพิงผู้ประสบอุทกภัยและการสนับสนุนประชาชนในพื้นที่ประสบภัยประกอบด้วย การขนย้ายสิ่งของ และการรับ – ส่งประชาชนทางบก ทางน้ำ และทางอากาศ (กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย และทหารรับผิดชอบหลัก) การบริการ

ทางการแพทย์ (สาธารณสุขจังหวัดรับผิดชอบหลัก) การแจกจ่ายอาหาร น้ำยังชีพ และอื่นๆ (องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น รับผิดชอบหลัก โดยการจ้างผู้แทนกลุ่มหรือชุมชน นำสิ่งของดังกล่าวไปแจกจ่าย พร้อมทั้งให้เป็นที่กระจายข่าวสารต่างๆ และการประชาสัมพันธ์จากทางรัฐบาลด้วย) การรักษาความปลอดภัยชีวิตและทรัพย์สินการป้องกันพื้นที่สำคัญ การจราจรและการปฏิบัติการจิตวิทยา (ตำรวจภูธรจังหวัด รับผิดชอบหลัก) โดยเน้นการช่วยเหลือที่รวดเร็วและทั่วถึง

และยังมีความเห็นเพิ่มเติมอีกว่า กองทัพบกให้การสนับสนุนการปฏิบัติช่วยเหลือผู้ประสบสาธารณภัยที่เกิดขึ้นในทันที และเมื่อมีการร้องขอจากส่วนราชการพลเรือน เพื่อปฏิบัติการกิจดังกล่าว เฉพาะภายในพื้นที่จังหวัดลพบุรีมีการฟื้นฟู เช่น ช่วยเหลือซ่อมแซมบ้านเรือน ทำความสะอาดสถานที่ บำบัดน้ำเสียโดยใช้ EM ฯลฯ มีการป้องกัน เช่น ทำแนวกันน้ำท่วม ลาดตระเวนเฝ้าตรวจ แจ้งเตือนภัยน้ำท่วม เตรียมแผนอพยพและซักซ้อมการปฏิบัติร่วมกับหน่วยอื่นๆ ด้านการช่วยเหลือประชาชน เช่น รับ-ส่ง และขนย้ายของประชาชน บริการทางการแพทย์ จ่ายยังชีพ บจว./ปชต. ฟื้นฟูจิตใจ ศูนย์พักพิง ฯลฯ ให้การช่วยเหลือด้านอุปโภค สาธารณูปโภค มีการจัดการเคลื่อนย้ายผู้ประสบภัยไปอยู่ในที่ปลอดภัยสนับสนุนกำลังพลและพาหนะ ในการช่วยขนย้ายสิ่งของ ซ่อมแซมที่อยู่อาศัยและให้ที่พักอาศัยแก่ประชาชน กองทัพบก มีกำลังพล พาหนะ สถานที่ที่พร้อมดำเนินการช่วยเหลือประชาชนได้ทันที การช่วยเหลือประสบภัยน้ำท่วมความรวดเร็วและมีระเบียบวินัย มีขีดความสามารถในการช่วยเหลือบรรเทาสาธารณภัยได้ทุกประเภท เช่น น้ำท่วม ภัยหนาว และภัยแล้ง เป็นต้น และยังมีปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติให้ความช่วยเหลือ กล่าวคือในด้านการกำลังพลที่หน่วยรับผิดชอบมีหลายพื้นที่ ไม่มีการฟื้นฟูและการพักฟื้น กำลังพลล้าสมัย ทำให้ไม่เพียงพอ การได้รับข้อมูลด้านการข่าวเรื่องสถานการณ์น้ำจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องล่าช้า ด้านการจัดกำลังชุดปฏิบัติการช่วยเหลือประชาชนที่เหมาะสม ต้องสอดคล้องทั้งกำลังพล และอุปกรณ์ รวมทั้งต้องเพียงพอด้านส่งกำลังบำรุง อุปกรณ์ไม่เพียงพอ ขาดการสนับสนุนอุปกรณ์ อาทิ เรือยนต์ เรือชูชีพ รองเท้ายาง ฯลฯ เป็นจำนวนมาก ซึ่งอุปกรณ์ดังกล่าว ควรทันสมัย ด้านกิจการพลเรือน เบื้องต้นมีข้อขัดข้องเกี่ยวกับความร่วมมือในการช่วยเหลือประชาชน ภายหลังการบูรณาการแล้วจึงมีเอกภาพมากขึ้น การปฏิบัติการร่วมระหว่างทหาร-พลเรือน ภาพที่ดีของ ลพบุรี Model คือ ภาพของการร่วมมือบูรณาการทุกภาคส่วนเข้าด้วยกัน และมีการสั่งการอย่างมีเอกภาพ มีการมอบอำนาจให้ปฏิบัติอย่างชัดเจน ในสถานการณ์ฉุกเฉิน เพื่อให้การปฏิบัติงานมีประสิทธิภาพมากขึ้น โดยเห็นควรให้มีการจัดตั้ง กองร้อยบรรเทาสาธารณภัย โดยเฉพาะในพื้นที่ตามสมมติฐานหรือพื้นที่เสี่ยงภัย

สอดคล้องกับการวิเคราะห์จุดอ่อนของการปฏิบัติงานด้านการบรรเทาสาธารณภัยของ ศูนย์บรรเทาสาธารณภัยกองทัพบก (2555) ที่พบว่า มีจุดอ่อนในด้านการติดตามสถานการณ์และพื้นที่เกิดอุทกภัย ความรู้ความสามารถด้านการช่วยเหลือผู้ประสบภัยของกำลังพล การวางแผนร่วมในชั้นปกติโครงสร้างการจัดหน่วยที่ไม่รองรับสำหรับภารกิจในการบรรเทาสาธารณภัย ทั้งด้านกำลังพล และยุทโธปกรณ์และการขาดแคลนสิ่งอุปกรณ์/เครื่องมือ/กู้ภัยสิ่งอุปกรณ์ในการบรรเทาสาธารณภัย

“... กองทัพบกมีความล่าช้าในการเข้าไปช่วยเหลือตอนเริ่มต้น และความซ้ำซ้อนในการแบ่งเขตรับผิดชอบของแต่ละหน่วย งบประมาณและยุทโธปกรณ์ไม่เพียงพอ และไม่ทันสมัย ไม่ตรงกับภารกิจที่จะใช้ในการช่วยเหลือ มีจำกัด และควรมีการซักซ้อมการปฏิบัติอยู่เสมอหน่วยต้องมีความพร้อมก่อนถึงจะออกไปช่วยเหลือประชาชน ซึ่งบางพื้นที่ไม่สามารถให้ความช่วยเหลือได้ ...”

ซึ่งเป็นไปตามผลการศึกษาของ บรรดิษฐ์ อินทสังข์ (2547) ที่ได้ทำการศึกษากองทัพบกกับงานบรรเทาสาธารณภัยศึกษาเฉพาะกรณีการปฏิบัติภารกิจค้นหาและช่วยเหลือผู้ประสบภัยที่อยู่บนพื้นดิน โดยพบว่า ปัญหาหรืออุปสรรคต่อการปฏิบัติงานในด้านการค้นหาและช่วยเหลือผู้ประสบภัย เช่น ไม่มีการจัดหน่วยงานการค้นหาและช่วยชีวิตที่ชัดเจนกำลังพลขาดความรู้ความเข้าใจในงานการค้นหาและช่วยชีวิต ในการปฏิบัติการค้นหาและช่วยชีวิตผู้ประสบภัยที่อยู่บนพื้นดินทั้งนี้ บรรดิษฐ์ อินทสังข์ (2547) ได้เสนอว่า การปฏิบัติงานต้องมีการปรับปรุงโครงสร้างการจัดหน่วยงานบรรเทาสาธารณภัยประจำพื้นที่ รวมถึงการกำหนดภารกิจเกี่ยวกับการค้นหาและช่วยชีวิตที่ชัดเจน มีการฝึกร่วมกันอย่างต่อเนื่องร่วมกับองค์กรภาคเอกชน รวมถึงการส่งเสริมและเผยแพร่ความรู้ให้กับประชาชนเพื่อให้ประชาชนมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องภัยพิบัติบางประเภทที่เกิดจากการกระทำของมนุษย์ การรักษาดนเองให้มีชีวิตอยู่รอดในท่ามกลางสถานการณ์ที่เกิดภัยต่างๆ

วิเคราะห์ผลสัมฤทธิ์ของการปฏิบัติงานบรรเทาสาธารณภัยของกองทัพบกในพื้นที่จังหวัดลพบุรี

1. กลยุทธ์ (Strategy) ผู้ให้ข้อมูลสำคัญเห็นว่า การปฏิบัติงานด้านการบรรเทาสาธารณภัยของ กองทัพบก เป็นการบูรณาการการปฏิบัติงานร่วมระหว่างทหาร-พลเรือน และทุกภาคส่วนเข้าด้วยกัน ทำให้มีการสั่งการอย่างมีเอกภาพ มีการมอบอำนาจให้ปฏิบัติอย่างชัดเจน เพื่อให้การปฏิบัติงานมีประสิทธิภาพมากขึ้น สอดคล้องกับการศึกษาของ พิระ นิมปรี (2548) ที่ทำการศึกษาบทบาทของกองทัพบกในการสนับสนุนการบรรเทาสาธารณภัยคลื่นยักษ์สึนามิโดยพบว่า

กองทัพบก มีการจัดเตรียมความพร้อมในการรองรับสถานการณ์ภัยคุกคามทุกรูปแบบอยู่แล้ว รวมทั้งเป็นไปตามแนวคิดของ ทิพาดี เมฆสวรรค์ (2543) ที่กล่าวถึงองค์การที่ได้ใช้ระบบการบริหารงานแบบมุ่งเน้นผลสัมฤทธิ์ จะมีต้องมี พันธกิจ วัตถุประสงค์ขององค์การที่ชัดเจน และมีเป้าหมายที่เป็นรูปธรรม โดยเจ้าหน้าที่ทุกคนรู้งานที่องค์การคาดหวัง และมีการกระจายอำนาจ การตัดสินใจ การบริหารเงิน บริหารคน คู่มืองานระดับล่างเพื่อให้สามารถทำงานบรรลุผลได้อย่างเหมาะสม

ซึ่งเป็นไปตามที่ ศูนย์บรรเทาสาธารณภัยกองทัพบก (2555) ได้วิเคราะห์จุดแข็งและจุดอ่อนในการปฏิบัติงานของ ศูนย์บรรเทาสาธารณภัยหน่วยบัญชาการสงครามพิเศษ โดยพบว่า ทุกภาคส่วนงานและมีโครงสร้างการจัดที่เหมาะสมสอดคล้องกับการปฏิบัติงานมีการร่วมวางแผน มีเอกภาพและมีการประสานการปฏิบัติอย่างใกล้ชิดและต่อเนื่องทำให้การแก้ปัญหา มีความรวดเร็วทั่วถึงและมีประสิทธิภาพ

2. โครงสร้าง (Structures) กองทัพบก ได้กำหนดโครงสร้างการปฏิบัติงานด้านการบรรเทาสาธารณภัย โดยจัดตั้ง สบก.ทบ. เป็นหน่วยในการสั่งการในระดับ ทบ. ซึ่งได้สั่งการให้ นสศ. จัดตั้ง สบก.นสศ. เพื่อให้การสนับสนุนการปฏิบัติต่อ สบก.ทก. และ สบก.นขต.ทบ.อื่นๆ ในการช่วยเหลือผู้ประสบสาธารณภัยที่เกิดขึ้น ทั้งในที่ตั้งของหน่วย และพื้นที่อื่นๆ ที่รับผิดชอบเมื่อมีการร้องขอ ซึ่งเป็นการศึกษา กรณีพายุเฮอริเคน แคทรินา ประเทศสหรัฐอเมริกาปี 2548 (ค.ศ. 2005) การดำเนินงานของรัฐบาลท้องถิ่นของ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (2554) ที่ให้ความสำคัญกับการจัดตั้งหน่วยป้องกันภัยระดับท้องถิ่นและการตั้งศูนย์ฉุกเฉินขึ้นรับผิดชอบการปฏิบัติและเป็นตามที่ อรรถสิทธิ์ หัสธีธรรม (2555) ได้สรุปบทเรียนการปฏิบัติการบรรเทาสาธารณภัยของ ศูนย์บรรเทาสาธารณภัยกองทัพบกและหน่วยขึ้นตรงศูนย์บรรเทาสาธารณภัยกองทัพบกโดยพบว่า กองทัพบก ได้ใช้หน่วยทหารช่างให้เกิดประสิทธิผลสูงสุดในการบรรเทาสาธารณภัยโดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องของการบริหารจัดการน้ำ และใช้หน่วยแพทย์ให้เกิดประสิทธิผลสูงสุดโดยเป็นการใช้แบบรวมการซึ่งเป็นวิธีที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลมาก

ซึ่งขัดแย้งกับการวิเคราะห์จุดอ่อนการปฏิบัติงานด้านการบรรเทาสาธารณภัยของ กองทัพบก (ศูนย์บรรเทาสาธารณภัยกองทัพบก, 2555) โดยเห็นว่า โครงสร้างการจัดหน่วยของฝ่ายทหารบางหน่วยไม่รองรับสำหรับภารกิจในการบรรเทาสาธารณภัย ทั้งด้านกำลังพลและยุทโธปกรณ์นอกจากนั้น เมื่อมีการจัดศูนย์บรรเทาสาธารณภัยหน่วยบัญชาการสงครามพิเศษ

โครงสร้างการจัดของศูนย์บรรเทาสาธารณภัยหน่วยบัญชาการสงครามพิเศษในหัวแรกไม่มีส่วนของพลเรือนเข้ามาอยู่ในโครงสร้างทำให้การประสานงานการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารและการปฏิบัติการในการช่วยเหลือและบรรเทาสาธารณภัยเป็นไปอย่างจำกัด

3. ระบบ (Systems) ผู้ให้ข้อมูลสำคัญมีความเห็นที่สอดคล้องกันว่า กองทัพบก มีความพร้อมทั้งทางด้านกำลังพล ยุทโธปกรณ์ และมีระเบียบปฏิบัติประจำในการปฏิบัติงานด้านการบรรเทาสาธารณภัย ซึ่งส่วนบริหารการปกครองท้องถิ่นไม่มี เมื่อเกิดภัยพิบัติต่างๆ สามารถเข้าช่วยเหลือได้ทันทีซึ่งเป็นไปตามแนวคิดของ Becker and Neuhauser (1975 อ้างใน คหาวิช พรหมมาชน, 2545) ที่เชื่อว่า การกำหนดระเบียบปฏิบัติชัดเจน เพื่อเพิ่มผลการทำงานที่มองเห็นได้มีผลทำให้ประสิทธิภาพมากขึ้นด้วย และสอดคล้องกับแนวคิดปัจจัยมีผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของ Becker and Neuhauser (1975 อ้างใน โสฬส ปัญจะวิสุทธ์, 2541) ที่ได้เสนอว่า การกำหนดระเบียบปฏิบัติชัดเจนเพื่อเพิ่มผลการทำงานที่มองเห็นได้มีผลทำให้ประสิทธิภาพมากขึ้นด้วย

เป็นไปตามที่ อรรถสิทธิ์ หัสถิธรรม (2555) ได้สรุปบทเรียนการปฏิบัติการบรรเทาสาธารณภัยของ ศูนย์บรรเทาสาธารณภัยกองทัพบกและหน่วยขึ้นตรงศูนย์บรรเทาสาธารณภัยกองทัพบก ว่า ลักษณะภารกิจในการสนับสนุนการบรรเทาสาธารณภัยที่ศูนย์บรรเทาสาธารณภัยกองทัพบกปฏิบัติ มีผลต่อประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการพัฒนาหนทางปฏิบัติและการบริหารจัดการทรัพยากร ในการบรรเทาสาธารณภัยของ กองทัพบก ศูนย์บรรเทาสาธารณภัยกองทัพบกมีความได้เปรียบทางด้านข้อมูลข่าวสารในด้านต่างๆ และข้อมูลสถานภาพกำลังพลยุทโธปกรณ์ การประสานการปฏิบัติกับส่วนราชการและภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง จะช่วยให้หน่วยสามารถพัฒนาหนทางปฏิบัติรองรับภารกิจที่ได้รับมอบจากหน่วยเหนือ รวมไปถึงการให้ข้อเสนอแนะในการตัดสินใจใดๆ กับหน่วยเหนือการบูรณาการกับส่วนราชการและภาคส่วนต่างๆ และการบริหารจัดการการมีส่วนร่วมจากภาคประชาชนมีส่วนสำคัญยิ่งต่อประสิทธิภาพและประสิทธิผลของการบรรเทาสาธารณภัย

ซึ่งยังสอดคล้องกับที่ ศูนย์บรรเทาสาธารณภัยกองทัพบก (2555) ได้วิเคราะห์จุดแข็งและจุดอ่อนในการปฏิบัติของ กองทัพบก โดยพบว่า เนื่องจากศูนย์บรรเทาสาธารณภัยหน่วยบัญชาการสงครามพิเศษได้มอบภารกิจจากศูนย์บรรเทาสาธารณภัยกองทัพบกให้รับผิดชอบในการบูรณาการกำลังหน่วยทหารในจังหวัดลพบุรี ตลอดจนการประสานความร่วมมือกันกับจังหวัดลพบุรีและส่วนราชการอย่างต่อเนื่อง ทำให้มีกำลังพลและทรัพยากรในการช่วยเหลือผู้ประสบอุทกภัยอย่างเหมาะสมและทั่วถึง

4. แบบ (Styles) ในการช่วยเหลือประชาชนจากภัยพิบัติหรือสาธารณภัย ประกอบด้วย การนำพาช่วยเหลือในการขนส่งประชาชน และขนส่งของอุปโภคบริโภค หรือการนำกำลังช่วยในการขนย้ายสิ่งของและซ่อมแซมที่อยู่อาศัย รวมถึงการใช้อาคารที่อยู่ในความรับผิดชอบเป็นที่พักพิงของประชาชน รวมทั้งใช้พื้นที่ว่างเปล่าในหน่วยของ กองทัพบก เป็นที่เก็บสิ่งไว้เก็บพักน้ำการตั้งศูนย์ให้ความช่วยเหลือประชาชน ดำเนินการอพยพผู้ประสบภัย จัดตั้งหน่วยแพทย์เคลื่อนที่ จัดสร้างที่พักชั่วคราว จัดกิจกรรมฟื้นฟูจิตใจกองทัพบกช่วยเหลือผู้ประสบภัย และอำนวยความสะดวกให้แก่ประชาชนที่เดือดร้อนในทุกด้าน การจัดหน่วยประชาสัมพันธ์ จัดหน่วยบริการบรรเทาสาธารณภัย และช่วยหน่วยปฏิบัติการตรวจรักษาผู้ประสบภัย ซ่อมแซมบ้านเรือนหลังจากภัยสิ้นสุดเป็นไปตามการศึกษา การเกิดคลื่นยักษ์สึนามิในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ เมื่อปี 2547 ในประเทศไทย ของสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (2554) ที่พบว่าประกอบด้วย การจัดตั้งศูนย์อำนวยความสะดวกช่วยเหลือผู้ประสบภัยการระดมสรรพกำลังช่วยเหลือผู้ประสบภัยและเป็นไปตามแนวทางการปฏิบัติงานบรรเทาสาธารณภัยของกองทัพบกในพื้นที่จังหวัดลพบุรี (ลพบุรี Model) ของศูนย์บรรเทาสาธารณภัยกองทัพบก (2555) ขึ้นการปฏิบัติระหว่างเกิดอุทกภัยที่มุ่งหมายเพื่อลดผลกระทบที่จะเกิดขึ้นต่อชีวิตและทรัพย์สินของประชาชนให้น้อยที่สุด โดยเน้นการจำกัดและควบคุมสถานการณ์ของอุทกภัยโดยการปฏิบัติฝ่ายทหาร ประกอบด้วย การสนับสนุนการปฏิบัติการค้นหาผู้ประสบภัย เพื่อให้การช่วยเหลือ โดยจัดกำลังพล ยานพาหนะอากาศยาน ชุดแพทย์เคลื่อนที่ ยุทโธปกรณ์หรือการกู้ภัยทางน้ำ และทางอากาศชุดปฏิบัติการจิตวิทยา เข้าทำการอพยพประชาชนจากจุดรวมพลในพื้นที่ที่ยังต่ำตบล รวบรวมผู้อพยพตามเส้นทางที่กำหนด จัดเตรียมพื้นที่ศูนย์พักพิงในหน่วยทหาร และจัดบริการอาหารน้ำดื่มการรักษาพยาบาล การรักษาความปลอดภัย การลงทะเบียน การฝึกอาชีพการฟื้นฟูสภาพจิตใจ

ทั้งนี้ ยังเป็นไปตามที่ ศูนย์บรรเทาสาธารณภัยกองทัพบก (2555) ได้วิเคราะห์การปฏิบัติงานด้านการบรรเทาสาธารณภัยของกองทัพบกว่า ประชาชนและผู้นำชุมชนในพื้นที่จังหวัดลพบุรีให้ความเชื่อถือและร่วมมือกับเจ้าหน้าที่ทหารเป็นอย่างดี ซึ่งเป็นผลจากการร่วมมือกันในการร่วมกิจกรรมต่างๆ ในห้วงที่ผ่านมาอย่างต่อเนื่อง

5. บุคลากร (Staff) การปฏิบัติงานของทหารทุกนาย ปฏิบัติหน้าที่ได้ประทับใจประชาชนทั่วไป และผู้ประสบภัยเป็นอย่างมากสอดคล้องกับแนวคิดของ Millet (อ้างใน สถิต คำลาเลียง, 2544) และจิโรช วีระสย สุรพล ราชภัฏจารักษ์ และสุรพันธ์ ทับสุวรรณ (2546) ที่ได้ให้ทรรศนะเกี่ยวกับประสิทธิภาพ (efficiency) ว่าหมายถึง ผลการปฏิบัติงานที่ก่อให้เกิดความพึงพอใจให้กับ

ประชาชนรวมทั้งยังเป็นไปตามแนวคิดทฤษฎีสองปัจจัยเกี่ยวกับความพึงพอใจในงานของ Frederick Herzberg cited in Klein, Stephen (1982) ที่เสนอว่า ปัจจัยที่จูงใจให้คนชอบและรักงานที่ทำ ประกอบด้วย 1) ความสำเร็จของงาน (Achievement) 2) การได้รับการยอมรับนับถือ (Recognition) 3) ลักษณะของงานที่ปฏิบัติ (Work Itself) เป็นงานที่น่าสนใจ 4) ความรับผิดชอบ (Responsibility) และ 5) ความก้าวหน้า (Advancement) โดยเจ้าหน้าที่ทุกนายมีขวัญและกำลังใจดีในการทำงาน เป็นไปตามแนวคิดของ ทิพาดี เมฆสวรรค์ (2543) ที่ได้กล่าวถึงองค์การที่ได้ใช้ระบบการบริหารงานแบบมุ่งเน้นผลสัมฤทธิ์

ทั้งนี้ มีความเห็นเพิ่มเติมที่สอดคล้องกันอีกว่า กองทัพบก ควรมีการชักจูงการปฏิบัติอยู่เสมอ หน่วยต้องมีความพร้อมก่อนถึงจะออกไปช่วยเหลือประชาชน ซึ่งเป็นไปตามการศึกษาของ บรรดิษฐ์ อินทสังข์ (2547, บทคัดย่อ) ที่พบว่า กำลังพลขาดความรู้ความเข้าใจในงานการค้นหาค้นหาและช่วยชีวิต ในการปฏิบัติการค้นหาและช่วยชีวิตผู้ประสบภัยที่อยู่บนพื้นดินสอดคล้องกับ กฤษฎา อารีรัชชกุล (2554, บทคัดย่อ) ที่ได้ทำการวิจัยเรื่องรูปแบบการจัดที่เหมาะสมของหน่วยบรรเทาสาธารณภัยเคลื่อนที่เร็ว กองทัพบกเพื่อการบริหารจัดการภัยพิบัติที่มีประสิทธิภาพพบว่า สิ่งสำคัญที่สุดก็คือ การสร้างองค์ความรู้ทางด้านการบรรเทาสาธารณภัยให้เกิดขึ้นกับกำลังพลทุกระดับของกองทัพบก รวมทั้งเป็นไปตามที่ ศูนย์บรรเทาสาธารณภัยกองทัพบก (2555) ได้วิเคราะห์จุดแข็งของการปฏิบัติงานด้านการบรรเทาสาธารณภัยของ กองทัพบก ว่าทหารเป็นองค์กรที่มีระเบียบวินัย มีสายการบังคับบัญชาที่ชัดเจน ในการสั่งการโดยผู้บังคับหน่วยทุกระดับได้กำกับดูแลการปฏิบัติอย่างใกล้ชิด มีการตรวจเยี่ยมหน่วยปฏิบัติอย่างต่อเนื่องเพื่อแก้ไขปัญหาในการปฏิบัติงานได้อย่างทันเวลา

6. ความสามารถ (Skill) กองทัพบก เป็นหน่วยงานราชการที่มีพร้อมทั้งทางด้านกำลังพลและยุทธโศปกรณ์ ที่สามารถนำมาปรับใช้ในการช่วยเหลือประชาชนจากภัยพิบัติหรือสาธารณภัย มีการจัดตั้งศูนย์อำนวยการร่วมบริหารจัดการอย่างเป็นระบบ มีการจัดการระบบศูนย์พักพิง (อพยพ) ที่เป็นแบบสากล และมีการกระจายความทั่วถึงในการช่วยเหลือประชาชนอย่างเป็นระบบ ซึ่งเป็นไปตามแนวทางการปฏิบัติงานบรรเทาสาธารณภัยของ กองทัพบก ในพื้นที่จังหวัดลพบุรี (ลพบุรี Model) ของศูนย์บรรเทาสาธารณภัยกองทัพบก (2555) และยังสอดคล้องกับ การสรุปบทเรียนการปฏิบัติการบรรเทาสาธารณภัยของ กองทัพบกของ อรรถสิทธิ์ หัสดีธรรม (2555) ที่พบว่า กองทัพบก ได้ใช้หน่วยทหารช่างในเรื่องของการบริหารจัดการน้ำ และหน่วยแพทย์ในเหตุการณ์อุทกภัยแบบรวมการให้เกิดประสิทธิผลสูงสุด

ทั้งนี้ ยังเป็นไปตามที่ ศูนย์บรรเทาสาธารณภัยกองทัพบก (2555) ได้วิเคราะห์การปฏิบัติงานด้านการบรรเทาสาธารณภัยของ กองทัพบก ว่าขีดความสามารถที่หลากหลายจากความร่วมมือของฝ่ายทหารในพื้นที่จังหวัดลพบุรี ซึ่งมีการจัดและขีดความสามารถที่หลากหลาย เช่น หน่วยรบพิเศษ หน่วยกู้ภัยทางอากาศและทางน้ำ หน่วยปฏิบัติการจิตวิทยาประชาสัมพันธ์ รวมทั้งส่วนราชการพลเรือน เช่น ป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยจังหวัด โรงพยาบาลสมเด็จพระนารายณ์มหาราช โดยมีศูนย์อำนวยการร่วมฯ เป็นส่วนในการควบคุมประสานงานกำกับดูแลทำให้มีขีดความสามารถ ทั้งด้านกำลังพลและเครื่องมือในการช่วยเหลือประชาชนได้ทุกรูปแบบอย่างเหมาะสมและรวดเร็วซึ่งเป็นไปตามที่ ศูนย์เครือข่ายวิชาการเพื่อสังเกตการณ์และวิจัยความสุขชุมชน มหาวิทยาลัยอัสสัมชัญ (2555) ได้ทำการสำรวจความพึงพอใจของประชาชนต่อบทบาทของกองทัพบกในการช่วยเหลือ พื้นฟูผู้ประสบภัยน้ำท่วม ในพื้นที่ภาคกลาง พบว่า ประชาชนมีความพึงพอใจการช่วยเหลือบรรเทาภัยน้ำท่วมในภาพรวมอยู่ในระดับพอใจ โดยมีองค์ประกอบย่อยได้แก่ ความมีน้ำใจ ความเต็มใจให้การช่วยเหลือ ความรวดเร็วในการให้ความช่วยเหลือ ความสามารถด้านการกู้ภัย และความเพียงพอของกำลังพลผู้ปฏิบัติงาน

7. ค่านิยม (Shared values) ผู้ให้ข้อมูลสำคัญเสนอว่าผู้บังคับบัญชา ฝ่ายอำนวยการ หน่วยปฏิบัติ จนกระทั่งผู้ปฏิบัติการของกองทัพบก เห็นความสำคัญของการปฏิบัติงานด้านการบรรเทาสาธารณภัย โดยได้กำหนดให้ภัยพิบัติเป็นภัยคุกคามต่อเสถียรภาพของประเทศ ทั้งในด้านความปลอดภัยชีวิตและทรัพย์สินของประชาชน องค์กร และการสูญเสียงบประมาณจํานวนมหาศาลในการจัดการ ซึ่งเป็นไปตามแนวคิดของ ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2544) ที่เสนอว่า ทีมงานหรือกลุ่มทำงานที่มีประสิทธิภาพ จะต้องมีความรู้สึกที่ดีต่อกันและกันในหมู่สมาชิกและมีความปรารถนาอย่างแรงกล้าที่จะคงความเป็นสมาชิกในองค์กรมีความตั้งใจและความพร้อมที่จะใช้ความพยายามที่มีอยู่เพื่อองค์กรมีความเชื่อและยอมรับในคุณค่าและเป้าหมายขององค์กรและสอดคล้องกับแนวคิดของ ทิพาวัดี เมฆสุวรรณค์ (2543) ได้กล่าวถึงองค์การที่ได้ใช้ระบบการบริหารงานแบบมุ่งเน้นผลสัมฤทธิ์จะต้องมีวัฒนธรรมและอุดมการณ์ร่วมกัน เพื่อการทำงานที่สร้างสรรค์ เป็นองค์กรที่มุ่งมั่นจะทำงานร่วมกันเพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ รวมทั้งเป็นไปตามนโยบายสำคัญคือ “ให้ความช่วยเหลือโดยทันทีเมื่อภัยพิบัติที่เกิดขึ้นคุกคามต่อชีวิตและทรัพย์สินของประชาชน” ที่กำลังพลยึดถือเป็นหลักปฏิบัติในการปฏิบัติงาน (ศูนย์บรรเทาสาธารณภัยกองทัพบก, 2555)

จากข้อค้นพบจึงสรุปได้ว่า บทบาทของกองทัพบกในการปฏิบัติงานบรรเทาสาธารณภัย เป็นบทบาทที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช 2550 มาตรา 73 ซึ่งเป็น บทบาทตามภารกิจที่กองทัพบกควรจะทำ เป็นบทบาทในอุดมคติของกำลังพลกองทัพบก โดยการปฏิบัติงานด้านการบรรเทาสาธารณภัยของ กองทัพบก ในพื้นที่จังหวัดลพบุรี ครั้งเมื่อปี พ.ศ. 2554 นั้น กองทัพบก ได้รับบทบาทเป็นผู้บูรณาการในทุกๆ ด้าน เพื่อแก้ปัญหาและให้ความช่วยเหลือผู้ประสบภัย ซึ่ง กองทัพบก ได้กระทำตามบทบาทนั้นจริง รวมทั้งบทบาทดังกล่าว ยัง เป็นไปตามความคาดหวังของประชาชนอีกด้วย โดยสามารถอธิบายบทบาทของ กองทัพบก ในการ ปฏิบัติงานบรรเทาสาธารณภัย ในรูปแบบของ “จิตวิญญาณ” ของกองทัพบกหรือ “SPIRIT” ซึ่ง ประกอบด้วย

S	Socially Prescribed	บทบาทของกองทัพบกที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญฯ
P	Priorities of the Public	บทบาทของกองทัพบกตามความคาดหวังของประชาชน
I	Ideal Role	บทบาทของกองทัพบกในอุดมคติ
R	Real Action	บทบาทของกองทัพบกที่กระทำจริง
I	Integrator Role	บทบาทในฐานะผู้บูรณาการ
T	Task Role	บทบาทตามภารกิจของกองทัพบก

สำหรับผลสัมฤทธิ์การปฏิบัติงานบรรเทาสาธารณภัยของกองทัพบกในพื้นที่จังหวัดลพบุรี เป็นไปตามรูปแบบ 7S ดังนี้

Strategy	กลยุทธ์	กองทัพบกมีการจัดเตรียมความพร้อมในการรองรับสถานการณ์ ภัยคุกคามทุกรูปแบบโดยเจ้าหน้าที่ทุกคนรู้ว่าจะงานที่องค์การ คาดหวัง และมีการกระจายอำนาจการตัดสินใจสู่หน่วยงานระดับล่างเพื่อให้สามารถทำงานบรรลุผลได้อย่างเหมาะสม
Structures	โครงสร้าง	กองทัพบกได้กำหนดโครงสร้างการปฏิบัติงานด้านการบรรเทา สาธารณภัยไว้อย่างชัดเจน
Systems	ระบบ	ศูนย์บรรเทาสาธารณภัยกองทัพบกได้มอบภารกิจให้รับผิดชอบ ในการบูรณาการกำลังหน่วยทหารในจังหวัดลพบุรี

Styles	แบบ	ประชาชนและผู้นำชุมชนในพื้นที่จังหวัดลพบุรีให้ความช่วยเหลือกับเจ้าหน้าที่ทหารเป็นอย่างดี
Staff	บุคลากร	ผลการปฏิบัติงานที่ก่อให้เกิดความพึงพอใจให้กับประชาชน
Skill	ความสามารถ	ความรวดเร็วในการให้ความช่วยเหลือ ความสามารถด้านการกู้ภัย และความเพียงพอของกำลังพลผู้ปฏิบัติงาน
Shared Values	ค่านิยม	ให้ความช่วยเหลือโดยทันที เมื่อภัยพิบัติที่เกิดขึ้น ुकคามต่อชีวิตและทรัพย์สินของประชาชน

บทที่ 5

สรุปและข้อเสนอแนะ

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์ประการสำคัญ คือ วิเคราะห์บทบาทและการปฏิบัติการบรรเทาสาธารณภัย รวมทั้งวิเคราะห์ผลสัมฤทธิ์ของการปฏิบัติงานบรรเทาสาธารณภัยของกองทัพบกในพื้นที่จังหวัดลพบุรีโดยมีข้อค้นพบจากการศึกษา ดังนี้

สรุปผลการศึกษา

อุทกภัยในประเทศไทย พ.ศ. 2554 เป็นอุทกภัยรุนแรงที่เกิดขึ้นตั้งแต่เดือนพฤษภาคม – ธันวาคม พ.ศ. 2554 จากอิทธิพลการพาดผ่านของพายุโซนร้อนนกกเต็น (Nok-Ten) ไหหมา (Haima) ไหถ่าง (Haitang) เนสาด (Nasat) และร่องมรสุมกำลังปานกลางถึงค่อนข้างแรง และหย่อมความกดอากาศต่ำไถถ่างพาดผ่านประเทศไทย ทำให้เกิดฝนตกหนักถึงหนักมากทางภาคเหนือและภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศ ส่งผลให้เกิดน้ำท่วมฉับพลันและน้ำป่าไหลหลากน้ำล้นตลิ่ง โดยพื้นที่ได้รับผลกระทบและประกาศเป็นพื้นที่ประสบภัยพิบัติกรณีฉุกเฉิน (อุทกภัย) รวมทั้งสิ้น 65 จังหวัด (ประกอบด้วยจังหวัดเชียงราย เชียงใหม่ แพร่ น่าน แม่ฮ่องสอน ลำปาง ลำพูน อุตรดิตถ์ สุโขทัย พิษณุโลก พิจิตร เพชรบูรณ์ ตาก กำแพงเพชร นครสวรรค์ อุทัยธานี ชัยนาท สิงห์บุรี อ่างทอง พระนครศรีอยุธยา ลพบุรี สระบุรี สุพรรณบุรี ราชบุรี นครปฐม ปทุมธานี นนทบุรี เลย์ อุตรธานี หนองคาย หนองบัวลำภู บึงกาฬ นครพนม อำนาจเจริญ มุกดาหาร สกลนคร ขุขันธ์ ขอนแก่น กาฬสินธุ์ สุรินทร์ ร้อยเอ็ด มหาสารคาม บุรีรัมย์ ศรีสะเกษ อุบลราชธานี ชัยภูมิ นครราชสีมา นครนายก สระแก้ว ปราจีนบุรี ฉะเชิงเทรา ชลบุรี ระยอง จันทบุรี ตราด ประจวบคีรีขันธ์ สุราษฎร์ธานี ระนอง พังงา ภูเก็ต ตรัง สตูล สมุทรสาคร สมุทรปราการ และ กรุงเทพมหานคร)

โดยสภาพภูมิประเทศของจังหวัดลพบุรี มีลักษณะเป็นพื้นที่ราบสลับเนินเขาและภูเขาประมาณ 70 เปอร์เซ็นต์ของพื้นที่ทั้งหมด และเป็นพื้นที่ราบลุ่ม คิดเป็นพื้นที่ประมาณ 30 เปอร์เซ็นต์ โดยพื้นที่ที่เป็นที่ราบน้ำท่วมถึงเกิดจากการทับถมของตะกอนลำน้ำใหญ่ในฤดูน้ำหลากแต่ละปีน้ำจากแม่น้ำลำคลองจะไหลท่วมบริเวณนี้แล้วจะพัดพาเอาตะกอนมาทับถมกันทุกปี ทำให้

เกิดมีสภาพเป็นที่ราบมีความลาดเทน้อยกว่า 1 เปอร์เซ็นต์พื้นที่กว้างใหญ่อยู่ในอำเภอท่าม่วง อำเภอบ้านหมี่ และอำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี พื้นที่บริเวณนี้จะสูงกว่าระดับน้ำทะเล 2 – 20 เมตร และมีแม่น้ำป่าสักที่จะทำให้เกิดเป็นที่ราบลุ่มเป็นแนวแคบๆ ตามความยาวของแม่น้ำซึ่งไหลผ่านอาณาเขตอำเภอชัยบาดาล และอำเภอพัฒนานิคม จากทิศเหนือลงทิศใต้

สำหรับสถานการณ์อุทกภัยในปี 2554 ในพื้นที่จังหวัดลพบุรี ซึ่งเกิดน้ำท่วมตั้งแต่วันที่ 9 กันยายน พ.ศ. 2554 เป็นต้นมา โดยเกิดจากฝนที่ตกลงมาอย่างต่อเนื่อง ทำให้น้ำป่าจากภูเขาในเขตอำเภอพัฒนานิคม ไหลท่วมตำบลนิคมสร้างตนเอง ส่งผลให้พื้นที่เกษตรเสียหายเป็นวงกว้าง และน้ำป่ายังทะลักท่วมบ้านเรือนตำบลเขาสามยอด ท่าศาลา และกกโก อำเภอเมือง แบ่งเป็น 2 สาเหตุ (ศูนย์อำนวยการเฉพาะกิจป้องกันและแก้ไขปัญหาอุทกภัยวาตภัยดินถล่มจังหวัดลพบุรี, 2554) โดยสรุปสาเหตุอุทกภัยในพื้นที่จังหวัดลพบุรีได้ ดังนี้

1. น้ำฝนที่ตกลงมาในพื้นที่จังหวัดลพบุรีตั้งแต่วันที่ 9-12 กันยายน 2554 ทำให้เกิดน้ำท่วมฉับพลันในพื้นที่ 11 อำเภอ โดยปริมาณน้ำฝนมากที่สุดที่อำเภอหนองม่วงและอำเภอสระโบสถ์ วัดได้ 130 มม. และพื้นที่อีกหลายอำเภอมีปริมาณฝนที่ตกมากกว่า 100 มม. ทำให้น้ำไหลจากที่สูงลงสู่ที่ราบลุ่มในเขตชุมชนเมือง
2. น้ำท่า เนื่องจากสาเหตุความชำรุดประทุระบายน้ำบางโหมศรีอำเภออินทร์บุรี จังหวัดสิงห์บุรี เกิดการชำรุด ตั้งแต่วันที่ 13 กันยายน พ.ศ. 2554 และทางน้ำล้นของเขื่อนเจ้าพระยาล้น (Spillway) อำเภอเมืองจังหวัดชัยนาทและคันกั้นน้ำที่สำคัญรวม 5 จุด จึงทำให้น้ำล้นเข้าสู่พื้นที่ราบลุ่มในเขตพื้นที่จังหวัดลพบุรีพื้นที่นามากกว่า 458,444 ไร่

ทั้งนี้ จังหวัดลพบุรี ได้ประกาศพื้นที่ประสบภัยพิบัติกรณีฉุกเฉินแล้ว 11 อำเภอ 122 ตำบล 1,099 หมู่บ้าน 83 ชุมชนฯ โดยมีสถานการณ์สำคัญได้แก่

1. อำเภอเมืองลพบุรี น้ำท่วมสูงประมาณ 0.50-2.26 ม. ได้แก่ ตำบลทะเลชุบศร บ้านข่อย สี่คลอง พรหมมาสเตอร์ บางขันหมาก โลกคำพาน ดอนโพธิ์ โพธิ์เก้าต้น โกงธนู จีวราย ท้ายตลาด โพธิ์ตรตะลุง

2. อำเภอบ้านหมี่ น้ำท่วมสูงประมาณ 0.50-1.94 ม. ได้แก่ ตำบลบางขาม มหาสอน บ้านชีบางพัง ไฟใหญ่ สนามแจง สายห้วยแก้ว หนองเต่า

3. อำเภอกำแพง น้ำท่วมสูงประมาณ 0.50–1.46 ม. ได้แก่ ตำบลท่าโขลง เขาสมอคอน บางคูลาดสำลี บางลิโป ตลาดแก้ว โศกสลด บางงา บ้านเบิก มุจลินทร์ หัวสำโรง

มีผู้ประสบภัยในพื้นที่จังหวัดลพบุรีทั้งสิ้น 101,281 (คิดเป็นร้อยละ 40.24)ครัวเรือน 344,439 คน (คิดเป็นร้อยละ 45.71) ผู้เสียชีวิตจำนวน 41 ราย สาเหตุจมน้ำ 35 ราย ไฟฟ้าช็อต 6 ราย ซึ่งจังหวัดลพบุรีได้ให้การช่วยเหลือผู้ประสบภัย ด้วยการใช้งำลังของทหารจำนวน 1,650 นาย ตำรวจ 858 นาย เจ้าหน้าที่พลเรือน 420 นาย เจ้าหน้าที่สาธารณสุข 60 คน อปพร./อสม./มูลนิธิ/ภาคเอกชน 500 คน รวมบุคลากรที่ปฏิบัติงานช่วยเหลือประชาชน 3,488 คน ได้ดำเนินการให้ความช่วยเหลือผู้ประสบอุทกภัย ด้วยการอพยพประชาชนที่ประสบอุทกภัยไปยังศูนย์พักพิงชั่วคราว การแจกจ่ายสิ่งอุปโภค บริโภคและถุงยังชีพ

สำหรับ กองทัพบก ได้จัดตั้ง ศูนย์บรรเทาสาธารณภัยกองทัพบก (สบก.ทบ.) เป็นศูนย์กลางในการประสานงานกับหน่วยต่างๆ ทั้งในและนอกกองทัพบก และทำหน้าที่อำนวยความสะดวกผู้ประสบสาธารณภัยจะปฏิบัติหน้าที่ควบคุม และอำนวยความสะดวกของ ศูนย์บรรเทาสาธารณภัยกองทัพบก (สบก.ทบ.) และหน่วยต่างๆ ในกองทัพบก ภารกิจการช่วยเหลือผู้ประสบสาธารณภัยเพื่อสนับสนุนการปฏิบัติงานป้องกันและช่วยเหลือผู้ประสบสาธารณภัย ตามนโยบายของกระทรวงกลาโหมและรัฐบาล รวมทั้งได้ให้หน่วยขึ้นตรงกองทัพบกทุกระดับจัดตั้งศูนย์บรรเทาสาธารณภัยของหน่วย มีการแบ่งมอบความรับผิดชอบถึงระดับอำเภอ หมู่บ้าน ทุกพื้นที่จะต้องมีหน่วยรับผิดชอบ พร้อมทั้งได้ยึดถือนโยบายสำคัญคือ “ให้ความช่วยเหลือโดยทันที เมื่อภัยพิบัติเกิดขึ้น คุกคามต่อชีวิตและทรัพย์สินของประชาชน”

ซึ่งภายหลังเมื่อสถานการณ์อุทกภัยได้เพิ่มความรุนแรงขึ้น รัฐบาลจึงได้มอบหมายให้กองทัพบก รับผิดชอบเฉพาะการบูรณาการแก้ไขปัญหาอุทกภัยในพื้นที่ 5 จังหวัด ได้แก่ นครสวรรค์ พระนครศรีอยุธยา ลพบุรี นนทบุรี และปทุมธานี แต่ความรับผิดชอบหลัก ยังเป็นของผู้ว่าราชการจังหวัดดังกล่าว ซึ่งต่อมาสถานการณ์ได้ขยายตัวเข้ามาสู่พื้นที่กรุงเทพมหานคร และปริมณฑลกองทัพบกได้ประสานกับเหล่าทัพอย่างแน่นแฟ้น ในการป้องกันและแก้ไขปัญหาอุทกภัยในเขตกรุงเทพมหานคร โดย กองทัพบก รับผิดชอบพื้นที่จำนวน 43 เขต มีการกำหนดหน่วย

รับผิดชอบในแต่ละเขตอย่างชัดเจน โดยกำหนดแนวในการช่วยเหลือผู้ประสบอุทกภัยใน 2 ลักษณะคือ ปฏิบัติตามคำสั่งของรัฐบาล โดยศูนย์ปฏิบัติการช่วยเหลือผู้ประสบอุทกภัย (สปภ.) มอบหมายให้ดำเนินการ และการริเริ่มบริหารจัดการในการช่วยเหลือประชาชนทั้งนี้ กองทัพบก จึงได้จัดกลุ่มงานในการช่วยเหลือประชาชน ออกเป็น 4 ภารกิจหลักในเรื่อง การบริหารจัดการน้ำ การจัดการช่วยเหลือประชาชน งานสนับสนุนประชาชนในพื้นที่ประสบภัย และการบูรณาการการทำงานเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับทุกภาคส่วน

บทบาทของกองทัพบกในการปฏิบัติงานบรรเทาสาธารณภัย

ทัศนะของผู้ให้ข้อมูลสำคัญ มีความเห็นที่ตรงกันว่า บทบาทของกองทัพบก ซึ่งเป็นหน่วยงานด้านความมั่นคง โดยเฉพาะด้านการป้องกันประเทศจากภัยคุกคามภายนอกประเทศ ด้วยการใช้กำลัง มีการปรับเปลี่ยนบทบาทมาเป็น การช่วยเหลือประชาชนจากภัยพิบัติต่างๆ หรือสาธารณภัย มีความเหมาะสม อีกทั้งยังให้เหตุผลที่สอดคล้องเพิ่มเติมอีกว่า ในปัจจุบันสาธารณภัยเป็นรูปแบบของภัยคุกคามที่จะทำให้เสถียรภาพของสังคมไทยมีอุปสรรคในการพัฒนาประเทศ และเกิดความไม่ปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน เท่ากับเป็นการสกัดกั้นการพัฒนา รวมถึงการสูญเสียงบประมาณมหาศาล ทั้งนี้บทบัญญัติตามรัฐธรรมนูญ ให้ทหารมีบทบาทในการให้ความช่วยเหลือประชาชน และกฎหมายได้กำหนดให้ทหารเป็นเจ้าหน้าที่ให้การสนับสนุนหน่วยงานหลักของกระทรวงมหาดไทย โดยใช้ศักยภาพด้านกำลังพลและสิ่งอุปกรณ์ในการสนับสนุน แต่อย่างไรก็ตาม บทบาทในการป้องกันและการบรรเทาสาธารณภัย เป็นความรับผิดชอบหลักของ กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย ที่จะต้องรับผิดชอบเมื่อเกิดภัยพิบัติในพื้นที่ต่างๆ ของประเทศ และประสานขอความร่วมมือกับหน่วยทหารในพื้นที่ในการดำเนินการแก้ไขปัญหาภัยพิบัตินั้นๆ

การปฏิบัติงานบรรเทาสาธารณภัยของกองทัพบกในพื้นที่จังหวัดลพบุรี

ในส่วนการปฏิบัติงานของกองทัพบก ซึ่งผู้ให้ข้อมูลสำคัญมีความเห็นที่ตรงกันว่า จากสถานการณ์อุทกภัยในปี 2554 ซึ่งรัฐบาลได้สั่งการให้กองทัพบก เข้าช่วยเหลือและบรรเทาความเดือดร้อนของประชาชน โดยเฉพาะในพื้นที่จังหวัดลพบุรีนั้น มีลักษณะ สปภ.ทบ. ได้สั่งการให้ สปภ.นสศ.ให้การสนับสนุนการปฏิบัติต่อ สปภ.ทก. และสปภ.นขต.ทบ.อื่นๆ และให้การช่วยเหลือผู้ประสบสาธารณภัยที่เกิดขึ้นในที่ตั้งของหน่วย และพื้นที่อื่นๆ ที่รับผิดชอบเมื่อมีการร้องขอ นสศ. จึงจัดตั้ง สปภ.นสศ.ขึ้นเพื่อปฏิบัติการกิจดังกล่าว (เฉพาะภายในจังหวัดลพบุรี) รวมถึงการ

ปฏิบัติงานที่สำคัญของกองทัพบก ในพื้นที่จังหวัดลพบุรี ได้แก่ การเตรียมความพร้อมก่อนเกิด อุทกภัย ประกอบด้วย การสำรวจและเตรียมความพร้อมด้านการป้องกัน การจัดเตรียมแผนการ ปฏิบัติในแต่ละขั้นตอน การจัดเตรียมระบบการแจ้งเตือน การจัดเตรียมประสานการติดต่อสื่อสาร การเฝ้าระวังและการติดตามสถานการณ์ การเตรียมกำลังพลและยุทโธปกรณ์ การจัดองค์กร ช่วยเหลือประชาชน การจัดเตรียมศูนย์พักพิง และการเผชิญเหตุ กำหนดระดับความรุนแรงของ สถานการณ์ ให้ความช่วยเหลือ รวมถึงการบริหารจัดการภัยให้มีความเหมาะสม ทันเวลา ในแต่ละ พื้นที่ๆ เกิดภัยพิบัติ การอพยพผู้ประสบภัย การวางแผน/เตรียมการอพยพ การจัดตั้งศูนย์พักพิง และ การช่วยเหลือประชาชนอาทิ งานขนย้าย งานแจกจ่ายของบรรเทาทุกข์ งานรักษาความปลอดภัย งาน รักษาพยาบาล งานรับ - ส่งประชาชน การกู้ชีพ - กู้ภัย เป็นต้น

ซึ่งสอดคล้องกับทัศนะของผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่เป็นข้าราชการพลเรือน ที่มีความเห็นว่า กองทัพบกให้การสนับสนุนการปฏิบัติช่วยเหลือผู้ประสบสาธารณภัยที่เกิดขึ้นในพื้นที่ และเมื่อมี การร้องขอจากส่วนราชการพลเรือน เพื่อปฏิบัติการกิจดังกล่าว เฉพาะภายในพื้นที่จังหวัดลพบุรีมี การฟื้นฟู เช่น ช่วยเหลือซ่อมแซมบ้านเรือน ทำความสะอาดสถานที่ บำบัดน้ำเสียโดยใช้ EM ฯลฯ มี การป้องกัน เช่น ทำแนวกันน้ำท่วม ลาดตระเวนเฝ้าตรวจ แจ้งเตือนภัยน้ำท่วม เตรียมแผนอพยพและ ซักซ้อมการปฏิบัติร่วมกับหน่วยอื่นๆ ด้านการช่วยเหลือประชาชน เช่น รับ-ส่ง และขนย้ายของ ประชาชน บริการทางการแพทย์ จ่ายถุงยังชีพ ปจว./ปชส. ฟื้นฟูจิตใจ ศูนย์พักพิง ฯลฯ

โดยเป็นไปตามความคิดของประชาชนที่อยู่ในพื้นที่ที่ประสบภัย ที่เสนอว่า กองทัพบก ได้ ให้การช่วยเหลือด้านอุปโภค สาธารณูปโภค มีการจัดการเคลื่อนย้ายผู้ประสบภัยไปอยู่ในที่ ปลอดภัยสนับสนุนกำลังพลและพาหนะ ในการช่วยขนย้ายสิ่งของ ซ่อมแซมที่อยู่อาศัย และให้ที่พัก อาศัยแก่ประชาชน กองทัพบกมีกำลังพล พาหนะ สถานที่ที่พร้อมดำเนินการช่วยเหลือประชาชนได้ ทันทีการช่วยเหลือประสบภัยน้ำท่วมด้วยความรวดเร็วและมีระเบียบวินัย มีขีดความสามารถในการ ช่วยเหลือบรรเทาสาธารณภัยได้ทุกประเภท เช่น น้ำท่วม ภัยหนาว และภัยแล้ง เป็นต้น

ทั้งนี้ยังมีความเห็นเพิ่มเติมที่ตรงกันอีกว่า ด้านกำลังพลที่หน่วยรับผิดชอบมีหลายพื้นที่ ไม่ มีการฟื้นฟูและการพักผ่อน กำลังพลล้ามป่วย ทำให้ไม่เพียงพอ การได้รับข้อมูลด้านการข่าวเรื่อง สถานการณ์น้ำจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องล่าช้า ด้านการจัดกำลังชุดปฏิบัติการช่วยเหลือประชาชนที่ เหมาะสม ต้องสอดคล้องทั้งกำลังพลและอุปกรณ์ รวมทั้งต้องเพียงพอด้านส่งกำลังบำรุง อุปกรณ์ไม่ เพียงพอ ขาดการสนับสนุนอุปกรณ์ อาทิ เรือยนต์ เรือชูชีพ รองเท้ายาง ฯลฯ เป็นจำนวนมาก ซึ่ง

อุปกรณ์ดังกล่าวควรทันสมัยด้านกิจการพลเรือน เบื้องต้นมีข้อขัดข้องเกี่ยวกับความร่วมมือในการช่วยเหลือประชาชน ภายหลังการบูรณาการแล้วจึงมีเอกภาพมากขึ้น การปฏิบัติการร่วมระหว่างทหาร-พลเรือน ภาพที่ดีของ ลพบุรี Model คือ ภาพของการร่วมมือบูรณาการทุกภาคส่วนเข้าด้วยกัน และมีการสั่งการอย่างมีเอกภาพ มีการมอบอำนาจให้ปฏิบัติอย่างชัดเจนในสถานการณ์ฉุกเฉิน และเพื่อให้การปฏิบัติงานมีประสิทธิภาพมากขึ้น เห็นควรให้มีการจัดตั้ง กองร้อยบรรเทาสาธารณภัย โดยเฉพาะในพื้นที่ตามสมมติฐานหรือพื้นที่เสี่ยงภัย เนื่องจากกองทัพบกมีความล่าช้าในการเข้าไปช่วยเหลือตอนเริ่มต้นและเกิดความซ้ำซ้อนในการแบ่งเขตรับผิดชอบของแต่ละหน่วย งบประมาณและยุทธโศปกรณ์ไม่เพียงพอ และไม่ทันสมัย ไม่ตรงกับการที่จะใช้ในการช่วยเหลือ และควรมีการซักซ้อมการปฏิบัติอยู่เสมอ และหน่วยต้องมีความพร้อมก่อนถึงจะออกไปช่วยเหลือประชาชน ซึ่งบางพื้นที่ไม่สามารถให้ความช่วยเหลือได้

ผลสัมฤทธิ์ของการปฏิบัติงานบรรเทาสาธารณภัยของกองทัพบกในพื้นที่จังหวัดลพบุรี

จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญมีความเห็นว่า ลักษณะและรูปแบบการปฏิบัติงานบรรเทาสาธารณภัยของกองทัพบก ในพื้นที่จังหวัดลพบุรี ที่มีประสิทธิภาพอย่างมีผลสัมฤทธิ์ ประกอบด้วย การประสานงานระหว่าง กระทรวง มินโยบาย/คำสั่ง และกฎหมายรับรองการปฏิบัติ เป็นการบูรณาการระหว่าง กระทรวงในรูปของ ศูนย์อำนวยการร่วมบริหารจัดการ มีการจัดการระบบศูนย์พักพิง (อพยพ) ที่เป็นแบบสากล และมีการกระจายความทั่วถึงในการช่วยเหลือประชาชนอย่างเป็นระบบ

สอดคล้องกับทัศนะของผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่เป็นข้าราชการพลเรือน ที่มีความเห็นสอดคล้องกันว่า กองทัพบก มีความพร้อมทั้งทางด้านกำลังพลและยุทธโศปกรณ์ ซึ่งส่วนบริหารการปกครองท้องถิ่นไม่มี เมื่อเกิดภัยพิบัติต่างๆ สามารถเข้าช่วยเหลือได้ทันทั่วถึง แต่ทั้งนี้บทบาทและหน้าที่หลักเป็นของกรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย กระทรวงมหาดไทย โดยกองทัพบก มีบทบาทและหน้าที่ในการสนับสนุนให้ความช่วยเหลือบรรเทาสาธารณภัยแก่ผู้ประสบภัย แต่ถือได้ว่า กองทัพบกเป็นหน่วยงานที่สำคัญอย่างยิ่ง

และผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่เป็นข้าราชการทหารยังมีข้อเสนอว่าปัจจัยที่เอื้อต่อการปฏิบัติงานและผลสัมฤทธิ์ได้แก่ ภาครัฐ และส่วนราชการ มีความเข้าใจในเรื่อง การบังคับบัญชาของหน่วยทหารและการบริหารจัดการทรัพยากรบุคคล/เครื่องมือการประชิดติดตามสถานการณ์ และแจ้ง

ข้อมูลข่าวสาร แก้ไขปัญหาข้อขัดข้องเป็นรายวัน โดยระดับผู้บริหารหน่วยงานให้ความสำคัญมีหน่วยทหารซึ่งสามารถปฏิบัติการได้จำนวน 14 หน่วย และมีการประสานสัมพันธ์อันดีกับส่วนราชการตั้งแต่สภาวะปกติการกำหนดในคำสั่ง/นโยบาย ในการปฏิบัติตั้งแต่ผู้บังคับบัญชา กองฝ่ายอำนาจการ หน่วยปฏิบัติ จนกระทั่งผู้ปฏิบัติการกำหนดให้ภัยพิบัติเป็นภัยคุกคามต่อเสถียรภาพของประเทศทั้งในด้านความปลอดภัยชีวิตและทรัพย์สินของประชาชน องค์กร และการสูญเสียงบประมาณจำนวนมหาศาลในการจัดการ ซึ่งกองทัพบกให้ความสำคัญ

รวมทั้งยังพบว่า ประชาชนที่อยู่ในพื้นที่ที่ประสบภัย มีความเห็นที่สอดคล้องกันว่า การปรับเปลี่ยนบทบาทของกองทัพบกมาเป็นการช่วยเหลือประชาชนจากภัยพิบัติต่างๆ หรือสาธารณภัย มีความเหมาะสมอย่างยิ่ง เพราะกองทัพบกเป็นหน่วยงานราชการที่มีพร้อมทั้งทางด้านกำลังพล และยุทธโศปกรณ์ ที่สามารถนำมาปรับใช้ในการช่วยเหลือประชาชนจากภัยพิบัติหรือสาธารณภัย ไม่ว่าจะเป็นการนำพาหนะช่วยในการขนส่งประชาชน และขนส่งของอุปโภคบริโภค หรือการนำกำลังช่วยในการขนย้ายสิ่งของและซ่อมแซมที่อยู่อาศัย รวมถึงการใช้อาคารที่อยู่ในความรับผิดชอบเป็นที่พักพิงของประชาชน รวมทั้งใช้พื้นที่ว่างเปล่าในหน่วยของกองทัพบก เป็นที่เก็บสิ่งไว้เก็บพักน้ำการตั้งศูนย์ให้ความช่วยเหลือประชาชน ดำเนินการอพยพผู้ประสบภัย จัดตั้งหน่วยแพทย์เคลื่อนที่ จัดสร้างที่พักชั่วคราว จัดกิจกรรมฟื้นฟูจิตใจกองทัพบกช่วยเหลือผู้ประสบภัย และอำนวยความสะดวกให้แก่ประชาชนที่เดือดร้อนในทุกด้าน การจัดหน่วยประชาสัมพันธ์ จัดหน่วยบริการบรรเทาสาธารณภัย และช่วยหน่วยปฏิบัติการตรวจรักษาผู้ประสบภัย ซ่อมแซมบ้านเรือนหลังจากภัยสิ้นสุด แต่อย่างไรก็ตามการปฏิบัติงานของทหารทุกนาย สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้ประทับใจประชาชนทั่วไป และผู้ประสบภัยเป็นอย่างมาก ถือเป็นภาพลักษณ์ที่ดีในสายตาประชาชน

ข้อเสนอแนะ

เชิงนโยบาย

1. จัดให้มีการอบรมความรู้และความเข้าใจในงานการค้นหา การช่วยชีวิต และในการบรรเทาสาธารณภัยเบื้องต้น แก่กำลังพลทุกระดับของกองทัพบก
2. จัดรูปแบบหน่วยบรรเทาสาธารณภัยให้มีความเหมาะสม ทั้งด้านกำลังพล ยุทธโศปกรณ์ กับรูปแบบของภัยพิบัติที่เกิดขึ้น

3. จัดให้มีอุปกรณ์ที่มีความเหมาะสมในการช่วยเหลือและบรรเทาสาธารณภัยในแต่ละลักษณะ กำหนดให้มีการซักซ้อมการปฏิบัติ ของหน่วยบรรเทาสาธารณภัย ให้มีความพร้อมอยู่เสมอ

4. ประสานและกำหนดพื้นที่รับผิดชอบ ด้านการบรรเทาสาธารณภัยในความรับผิดชอบ ของ กองทัพบก ให้มีความเหมาะสมและชัดเจน

5. ให้ความสำคัญกับการช่วยเหลือประชาชน ในพื้นที่ที่ประสบอุทกภัย ที่อยู่ห่างไกลอย่างรวดเร็วมากกว่าเดิม

ข้อเสนอแนะในการศึกษาวิจัยครั้งต่อไป

1. การวิจัยในครั้งต่อไป ควรเพิ่มกำลังพลชั้นผู้น้อยของกองทัพบกที่ลงปฏิบัติงาน ในพื้นที่เกิดภัยพิบัติเป็นผู้ให้ข้อมูลสำคัญด้วย

2. ควรทำการวิจัยเชิงปริมาณ โดยเก็บข้อมูลความคาดหวังของประชาชนต่อการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยของกองทัพบก เพื่อนำข้อมูลที่ได้ไปปรับปรุงแนวทางการปฏิบัติให้เป็นไปตามความต้องการของประชาชนต่อไป

เอกสารและสิ่งอ้างอิง

กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย. 2550. พระราชบัญญัติป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย พ.ศ.

2550. กันยายน 2550. กรุงเทพมหานคร. กระทรวงมหาดไทย.

_____. 2552. แผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ พ.ศ. 2553-2557.
กรุงเทพมหานคร. กระทรวงมหาดไทย

_____. 2554. แผนยุทธศาสตร์กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย พ.ศ. 2555-2559.
กรุงเทพมหานคร. กระทรวงมหาดไทย.

_____. 2554. ความเป็นมา. (Online)
www.disaster.go.th/dpm/index.php?option=com_content&task=view&id=13&Itemid=135, 22 กรกฎาคม 2555.

กฤษฎา อาริรัชกุล. 2554. รูปแบบการจัดที่เหมาะสมของของหน่วยบรรเทาสาธารณภัยเคลื่อนที่
เร็วกองทัพบก เพื่อการบริหารจัดการภัยพิบัติที่มีประสิทธิภาพ. วิทยาลัยป้องกัน
ราชอาณาจักร, กองบัญชาการกองทัพบกไทย.

กลุ่มงานข้อมูลสารสนเทศและการสื่อสาร. 2556. บรรยายสรุปจังหวัดลพบุรี. (Online)
www.loburi.go.th, 5 กรกฎาคม 2556.

กลุ่มงานสิ่งแวดล้อม. 2555. แผนบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดลพบุรี
พ.ศ. 2555-2559. ลพบุรี. สำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดลพบุรี.

คฑาวุธ พรหมายน. 2545. ประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของข้าราชการตำรวจ กองตรวจคนเข้า
เมือง: ศึกษาเฉพาะกรณีข้าราชการตำรวจฝ่าย 1 ฝ่าย 2. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหา
บัณฑิต สาขารัฐศาสตร์, มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

ควรคิด ชโลธรรังษี. 2542. **ประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของคณะกรรมการสุขภาพ: ศึกษาเฉพาะกรณี จังหวัดอุบลราชธานี**. วิทยานิพนธ์พัฒนบริหารศาสตรมหาบัณฑิต สาขาพัฒนาสังคม, สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.

จิรโชค วีระสย, สุรพล ราชภัฏทาร์กั และ สุรพันธ์ ทับสุวรรณ. 2546. **รัฐศาสตร์ทั่วไป**. พิมพ์ครั้งที่ 13. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

ชูดา จิตพิทักษ์. 2522. **พฤติกรรมบุคคลในองค์กรเบื้องต้น**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร: สารมวลชน.

จิตยา สุวรรณะชญ. 2527. **สังคมวิทยา**. กรุงเทพมหานคร: ไทยวัฒนาพานิช.

ทศพร ศิริสัมพันธ์. 2543. **การบริหารผลการดำเนินงาน (Performance Management)**. กรุงเทพมหานคร: ภาควิชารัฐประศาสนศาสตร์ คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย,

ทิพาดี เมฆสุวรรณค์. 2543. **การบริหารมุ่งผลสัมฤทธิ์**. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน.

ธงชัย สันติวงษ์ และ ชัยยศ สันติวงษ์. 2542. **พฤติกรรมบุคคลในองค์กร**. กรุงเทพมหานคร: ไทยวัฒนาพานิช.

บรรดิษฐ์ อินทสังข์. 2547. **กองทัพกับงานบรรเทาสาธารณภัย: ศึกษาเฉพาะกรณีการปฏิบัติภารกิจค้นหาและช่วยเหลือผู้ประสบภัยที่อยู่บนพื้นดิน**. วิทยาลัยการทัพบก, สถาบันวิชาการทหารบกชั้นสูง.

ประดิษฐ์ สุคนธสวัสดิ์. 2540. **ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของคณะกรรมการสภาตำบลในการพัฒนาชนบท: ศึกษาเฉพาะกรณีกิ่งอำเภอ ลืออำนาจ จังหวัดอุบลราชธานี**. วิทยานิพนธ์พัฒนบริหารศาสตรมหาบัณฑิต สาขาพัฒนาสังคม, สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.

ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์. 2544. จิตวิทยาการบริหารงานบุคคล. กรุงเทพมหานคร: พิมพ์ดี.

พีระ นิมปรี. 2548. บทบาทของกองทัพบกในการสนับสนุนการบรรเทาสาธารณภัยคลื่นยักษ์สึนามิ. วิทยาลัยการทัพบก, สถาบันวิชาการทหารบกชั้นสูง.

ราชกิจจานุเบกษา. 2550. รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย. เล่มที่ 124, 24 สิงหาคม 2550.

เรืองอุไร ชูช่วย. 2540. ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของผู้ใหญ่บ้าน: ศึกษาเฉพาะกรณีจังหวัดปทุมธานี. วิทยานิพนธ์พัฒนบริหารศาสตรมหาบัณฑิต สาขาพัฒนาสังคม, สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.

วิทยากร เชียงกุล. 2540. พจนานุกรมศัพท์เศรษฐกิจ. กรุงเทพมหานคร: มติชน.

ศูนย์บรรเทาสาธารณภัยกองทัพบก. 2555. แผนเผชิญเหตุอุทกภัยระดับจังหวัด ลพบุรีโมเดล. (Online) www.adrcrta.com/images/Lopburi%20Model.pdf, 22 กรกฎาคม 2555.

ศูนย์อำนวยการเฉพาะกิจป้องกันและแก้ไขปัญหาอุทกภัย วาตภัย ดินถล่ม จังหวัดลพบุรี. 2554. สถานการณ์อุทกภัยในพื้นที่จังหวัดลพบุรี (Online) www.lopburi.go.th/otheroffice_1/flood54.pdf, 16 พฤศจิกายน 2554.

สถาบันธุรกิจเพื่อสังคม. 2555. ผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ. (Online) www.csri.or.th/knowledge/climate-change/248, 22 กรกฎาคม 2555.

สถาบันสารสนเทศทรัพยากรน้ำและการเกษตร. 2555. บันทึกเหตุการณ์มหาอุทกภัยปี 2554. คลังข้อมูลสภาพน้ำ. (Online) www.thaiwater.net/current/flood54.html, 22 กรกฎาคม 2555.

สถิต คำลาเคียง. 2544. ประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของช่างอากาศ: ศึกษาเฉพาะกรณีกองการปืนทหารเรือ. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขารัฐศาสตร์, มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

สมเกียรติ ศรีขาว. 2540. ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติหน้าที่ ของ คณะกรรมการหมู่บ้าน: ศึกษาเฉพาะกรณีกิ่งอำเภอเบญจลักษ์จังหวัดศรีสะเกษ. วิทยานิพนธ์พัฒนบริหารศาสตรมหาบัณฑิต สาขาพัฒนาสังคม, สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.

สมยศ นาวิการ. 2544. ทฤษฎีองค์การ. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพมหานคร: บรรณกิจ.

สุทธิชัย จรูญเนตร. 2542. ประสิทธิภาพในการวางแผนพัฒนาของคณะกรรมการ บริหารองค์การบริหารส่วนตำบล: ศึกษาเฉพาะกรณีอำเภอตระการพืชผล จังหวัดอุบลราชธานี. วิทยานิพนธ์พัฒนบริหารศาสตรมหาบัณฑิต สาขาพัฒนาสังคม, สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.

สุภา สกุลเงิน. 2545. ประสิทธิภาพในการปฏิบัติหน้าที่ของกำนัน ใหญ่บ้านหลังการ จัดตั้ง องค์การบริหารส่วนตำบล ในทัศนะของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน: ศึกษาเฉพาะกรณี อำเภอ กระทุ่มแบน จังหวัดสมุทรสาคร. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขารัฐศาสตร์, มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

โสฬส ปัญจะวิสุทธิ. 2541. ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของการบริหารกิจการประปาหมู่บ้าน: ศึกษาเฉพาะกรณีประปาหมู่บ้านขนาดใหญ่ ซึ่งจัดสร้างโดยกรมอนามัยในเขตจังหวัด อุบลราชธานี. กรุงเทพมหานคร: คณะพัฒนาสังคม, สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.

อรรถสิทธิ์ หัสถิธรรม. 2555. การถอดบทเรียนการปฏิบัติการบรรเทาสาธารณภัย ของ สบภ.ทบ. ในวิกฤตการณ์อุทกภัยปี 54 (ตอนที่ 1). วารสารข่าวทหารบก. 21 (13):3.

เอกราช มณีกรณ์. 2542. ประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานขององค์การบริหารส่วนตำบล: ศึกษา เฉพาะกรณีจังหวัดมุกดาหาร. วิทยานิพนธ์พัฒนบริหารศาสตรมหาบัณฑิต สาขาพัฒนา สังคม, สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.

Allport, W. G. 1937. **Personality: A psychological interpretation**. New York: Holt.

Broom, L. and S. Philip. 1977. **Sociology**. New York: Harper and Row.

Cohen, B.J. 1979. **Introduction to Sociology**. New York: McGraw-Hill.

Denzin, N. 1970. **The Research**. Chicago : Aldin: 310.

Hawkins, D.I., J. B. Roger and K. A. Coney. 1998. **Consumer behavior: Building marketing strategy**. 7th ed. New York: McGraw-Hill.

Katz, D and K. L. Robert. 1978. **The social psychology of organization**. 2nd ed. New York: McGraw-Hill.

Klein, S. 1982. **Motivation: Biosocial Approaches**. 2nd ed. New York: McGraw-Hill, Inc.

McClelland, D. C. 1961. **The Achieving Society**. Princeton: Van Nostrand.

Richard, S. W. 1998. **Performance Management : Perspectives on Employee Performance**.
An International Thomson Publishing Company.

แบบสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview)

วิทยานิพนธ์ บทบาทการปฏิบัติการบรรเทาสาธารณภัยในเหตุการณ์อุทกภัย :
กรณีศึกษา การช่วยเหลือของกองทัพบกในพื้นที่จังหวัดลพบุรี

*****

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป

1. ชื่อผู้ให้สัมภาษณ์เชิงลึก

ยศ ..... ชื่อ ..... นามสกุล .....

2. ข้อมูลส่วนตัว

2.1 เพศ	☐ ชาย	☐ หญิง
2.2 อายุ	☐ 16 – 20 ปี	☐ 21 - 25 ปี
	☐ 26 – 30 ปี	☐ 31 - 35 ปี
	☐ 36 – 40 ปี	☐ 41 - 45 ปี
	☐ 46 – 50 ปี	☐ 51 – 55 ปี
	☐ 56 – 60 ปี	☐ 60 ปีขึ้นไป

2.3 ตำแหน่งทางราชการ/สถานะทางสังคม

- ☐ ผู้บริหารฝ่ายข้าราชการพลเรือน ระบุตำแหน่ง.....
- ☐ ผู้บริหารฝ่ายทหาร ระบุตำแหน่ง.....
- ☐ ผู้บริหารองค์กรอิสระ ระบุตำแหน่ง.....
- ☐ ประชาชนผู้ประกอบอาชีพ ระบุตำแหน่ง..... (ถ้ามี)

3. สถานที่สัมภาษณ์

ชื่อสถานที่ ..... หมู่บ้าน ..... หมู่ที่ .....

ตำบล ..... อำเภอ .....

จังหวัด.....

ตอนที่ 2 ความคิดเห็นต่อบทบาทของ กองทัพบก ในการปฏิบัติงานบรรเทาสาธารณภัย

1. สถานการณ์ ประเทศในปัจจุบัน ที่เกิดภัยคุกคามต่อความมั่นคงของมนุษย์ประเภทใหม่ คือ ภัยจากธรรมชาติ หรือสาธารณภัย ดังนั้น บทบาทของ กองทัพบก ซึ่งเป็นหน่วยงานด้านความมั่นคง โดยเฉพาะด้านการป้องกันประเทศจากภัยคุกคามภายนอกประเทศ ด้วยการใช้กำลัง จึงมีการปรับเปลี่ยนบทบาทมาเป็น การช่วยเหลือประชาชนจากภัยพิบัติต่างๆ หรือสาธารณภัย มีความเหมาะสมหรือไม่ อย่างไร

1.1 ความเหมาะสมของ กองทัพบก ต่อบทบาทในการปฏิบัติงานช่วยเหลือประชาชนและการบรรเทาสาธารณภัย

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

1.2 ปัญหาและอุปสรรคของ กองทัพบก ต่อบทบาทในการปฏิบัติงานช่วยเหลือประชาชนและการบรรเทาสาธารณภัย

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

1.3 จุดแข็งของกองทัพบกในการปฏิบัติงานช่วยเหลือประชาชนและบรรเทาสาธารณภัย

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

1.4 จุดอ่อนของกองทัพบกในการปฏิบัติงานช่วยเหลือประชาชนและบรรเทาสาธารณภัย

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

1.5 รูปแบบการปฏิบัติงานในการบรรเทาสาธารณภัยของ กองทัพบก

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

1.6 วิธีการจัดการภัยพิบัติหรือการบรรเทาสาธารณภัยของ กองทัพบก

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

1.7 ข้อเสนอแนะต่อบทบาทของ กองทัพบก ในการปฏิบัติงานช่วยเหลือประชาชนและการบรรเทาสาธารณภัย

.....

.....

.....

.....

.....

.....

2. จากสถานการณ์อุทกภัยในปี 2554 ซึ่งรัฐบาลได้สั่งการให้ กองทัพบก เข้าช่วยเหลือและบรรเทาความเดือดร้อนของประชาชน โดยเฉพาะในพื้นที่จังหวัดลพบุรี นั้น มีลักษณะเป็นอย่างไร และมีปฏิบัติที่สำคัญอะไรบ้าง

2.1 ลักษณะการปฏิบัติงานบรรเทาสาธารณภัยของ กองทัพบก ในพื้นที่จังหวัดลพบุรี

.....

.....

.....

.....

.....

.....

2.2 การปฏิบัติงานบรรเทาสาธารณภัยของ กองทัพบก ที่สำคัญในพื้นที่จังหวัดลพบุรี

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

2.3 ปัญหา/อุปสรรคของ กองทัพบก ในการปฏิบัติงานบรรเทาสาธารณภัยในจังหวัดลพบุรี

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

2.4 จุดแข็งของ กองทัพบก ในการปฏิบัติงานบรรเทาสาธารณภัยในจังหวัดลพบุรี

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

2.5 จุดอ่อนของ กองทัพบก ในการปฏิบัติงานบรรเทาสาธารณภัยในจังหวัดลพบุรี

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

2.6 ข้อเสนอแนะต่อ กองทัพบก ในการปฏิบัติงานบรรเทาสาธารณภัยในจังหวัดลพบุรี

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

3. ในการปฏิบัติงานช่วยเหลือประชาชนและการบรรเทาสาธารณภัยในพื้นที่จังหวัดลพบุรีของ กองทัพบก มีประสิทธิภาพหรือไม่ และปัจจัยที่สำคัญที่ทำให้การปฏิบัติงานของ กองทัพบก สามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพและมีผลสัมฤทธิ์ หรือไม่ อย่างไร

3.1 ลักษณะการปฏิบัติงานบรรเทาสาธารณภัยของ กองทัพบก ในพื้นที่จังหวัดลพบุรี ที่มี
ประสิทธิภาพอย่างมีผลสัมฤทธิ์ ประกอบด้วย

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

3.2 รูปแบบการปฏิบัติงานบรรเทาสาธารณภัยของ กองทัพบก ในพื้นที่จังหวัดลพบุรี ที่มี
ประสิทธิภาพอย่างมีผลสัมฤทธิ์ ประกอบด้วย

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

3.3 ปัจจัยที่เอื้อต่อการปฏิบัติงานบรรเทาสาธารณภัยของ กองทัพบก ในจังหวัดลพบุรี ได้แก่

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

3.4 ปัจจัยที่เอื้อต่อผลสัมฤทธิ์ในการปฏิบัติงานบรรเทาสาธารณภัยของ กองทัพบก ในจังหวัดลพบุรี ได้แก่

3.4.1 พันธกิจของกองทัพบก

.....

.....

.....

.....

.....

.....

3.4.2 ผู้บริหารของกองทัพบกในทุกระดับรู้เป้าหมายชัดเจนในการปฏิบัติงาน

.....

.....

.....

.....

.....

.....

3.4.3 เป้าหมายในการปฏิบัติงานของกองทัพบกวัดได้เป็นรูปธรรม

.....

.....

.....

.....

.....

.....

3.4.4 งบประมาณ การปฏิบัติงานพิจารณาจากผลสัมฤทธิ์ ที่ทำให้บรรลุเป้าหมาย

.....

.....

.....

.....

.....

.....

3.4.5 เจ้าหน้าที่ทุกคนของ กองทัพบก รู้ความคาดหวังขององค์การ ในการปฏิบัติงาน

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

3.4.6 กองทัพบก มีการกระจายอำนาจการตัดสินใจในการปฏิบัติงาน

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

3.4.7 กองทัพบก มีวัฒนธรรมและอุดมการณ์ร่วมกัน ในการปฏิบัติงาน

.....

.....

.....

.....

.....

3.4.8 เจ้าหน้าที่ของกองทัพบก มีขวัญและกำลังใจที่ดี ในการปฏิบัติงาน

.....

.....

.....

.....

.....

.....

3.5 ข้อเสนอแนะต่อปัจจัยที่เอื้อต่อการปฏิบัติงานบรรเทาสาธารณภัยของ กองทัพบก

.....

.....

.....

.....

.....

.....

1. การปฏิบัติก่อนเกิดอุทกภัย

1.1 ขั้นที่ 1 การป้องกันและลดผลกระทบ

1) การจัดระบบข้อมูลสารสนเทศด้านการบริหารจัดการต่ออุทกภัย

(1) การปฏิบัติ ป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยจังหวัด จัดตั้งศูนย์ข้อมูลด้านสาธารณภัย ประกอบด้วยฐานข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการวางแผน เตรียมการ ป้องกันและการบริหารจัดการเมื่อเกิดอุทกภัย เช่น สถานภาพบุคลากร ยานพาหนะเครื่องมือ สิ่งอุปกรณ์ในการช่วยเหลือประชาชนของทุกภาคส่วน พร้อมรายละเอียดเกี่ยวกับคุณลักษณะ จิตความสามารถ หน่วย บุคคลที่รับผิดชอบ ข้อมูลพื้นที่ สถานที่สำคัญพร้อมแผนผัง แผนที่ ระบบสาธนาอุปโภค ระบบพลังงาน ระบบการระบายน้ำ ระบบการคมนาคม การติดต่อสื่อสารของพลเรือน ทหาร เอกชนทุกระบบ เส้นทาง ถนน แม่น้ำ คูคลอง สนามบิน โดยให้มีการเชื่อมต่อ แลกเปลี่ยนข้อมูลเพื่อร่วมกันใช้ประโยชน์ได้ทุกระดับ

(2) หน่วยรับผิดชอบฝ่ายพลเรือน ป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยจังหวัด กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ขนส่งจังหวัด ชุดปฏิบัติการจังหวัด ทุกหน่วยที่เกี่ยวข้อง

(3) การปฏิบัติฝ่ายทหาร สนับสนุนการสำรวจ รวบรวมฐานข้อมูลและเชื่อมโยงข้อมูลเพื่อใช้ในการวางแผนการปฏิบัติ

2) การประเมินความเสี่ยงภัยและจัดทำแผนที่เสี่ยงอุทกภัย

(1) การปฏิบัติ ป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยจังหวัด เป็นหน่วยรับผิดชอบหลักในการวิเคราะห์และประเมินระดับความเสี่ยงภัยในแต่ละพื้นที่ เพื่อการพิจารณากำหนดความเร่งด่วนในการใช้ทรัพยากร โดยพิจารณาจากลักษณะทางกายภาพ เช่น ลักษณะทางภูมิศาสตร์ ที่ตั้ง ระดับความสูงต่ำ ระบบทางน้ำไหล สิ่งกีดขวางตามธรรมชาติ และที่มนุษย์สร้างขึ้น สภาพสิ่งปลูกสร้างชุมชน โรงงานอุตสาหกรรม พื้นที่การเกษตร ฯลฯ

(2) หน่วยรับผิดชอบฝ่ายพลเรือน ป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยจังหวัด ทรัพยากรมนุษย์จังหวัด

(3) การปฏิบัติฝ่ายทหาร สนับสนุนชุดสำรวจ รวบรวมข้อมูลพื้นที่เสี่ยงภัย

3) การจัดทำแผนการปฏิบัติการป้องกันและแผนเผชิญเหตุอุทกภัย

(1) การปฏิบัติ ป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยจังหวัด ร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจัดทำแผนการปฏิบัติการป้องกันและแผนเผชิญเหตุอุทกภัยแผนประจำปี รวมทั้งแผนที่เกี่ยวข้อง เช่น แผนการฝึกอบรมบุคลากร แผนการอพยพประชาชน

(2) หน่วยรับผิดชอบฝ่ายพลเรือน ป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยจังหวัด ทรัพยากรมนุษย์จังหวัด ชุดปฏิบัติการจังหวัด

(3) การปฏิบัติฝ่ายทหาร ประสานการจัดทำแผนการปฏิบัติให้มีความประสานสอดคล้องทุกขั้นตอนการปฏิบัติ โดยกำหนดรายละเอียดของผู้รับผิดชอบผู้ปฏิบัติในแต่ละขั้นตอนการแบ่งมอบพื้นที่รับผิดชอบการปฏิบัติในแต่ละช่วงเวลา สถานภาพกำลังพล สิ่งอุปกรณ์ยานพาหนะสำหรับแผนการอพยพ จะต้องมียาละเอียดการปฏิบัติที่ครบถ้วน เช่น ที่รวมพลเส้นทางหลัก-รอง จุดควบคุมการจราจร-ที่จอดรถ การจัดศูนย์พักพิง พร้อมผู้รับผิดชอบในทุกขั้นตอน

4) การส่งเสริมให้ความรู้ ความเข้าใจและการปฏิบัติตนให้ปลอดภัยแก่สาธารณชนนักเรียน ผู้ประกอบการ

(1) การปฏิบัติ การจัดทำแผนงานส่งเสริมความรู้ จัดการฝึกอบรม จัดทำคู่มือประชาสัมพันธ์ เผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับการป้องกันและบรรเทาอุทกภัยและการปฏิบัติตนเมื่อเกิดภัยเพื่อสร้างความรู้ ความเข้าใจและส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการป้องกันและบรรเทาอุทกภัย

(2) หน่วยรับผิดชอบฝ่ายพลเรือน ป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยจังหวัด สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โรงเรียน สถาบันการศึกษา องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ประชาสัมพันธ์จังหวัด

(3) การปฏิบัติฝ่ายทหาร

- ก. สนับสนุนการฝึกอบรม
- ข. การประชาสัมพันธ์ สร้างความรู้ ความเข้าใจ โดยสื่อของหน่วย
- ค. ให้ความรู้แก่กำลังพลและครอบครัวในการป้องกันอุทกภัยในที่ตั้งหน่วย และอาคารบ้านพัก

5) การป้องกันอุทกภัยโดยใช้มาตรการด้านโครงสร้าง

(1) การปฏิบัติ จากผลการสำรวจและวิเคราะห์พื้นที่เสี่ยงอุทกภัย ป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยจังหวัด ร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องพิจารณาจัดทำแผนการป้องกันอุทกภัย โดยจัดแบ่งพื้นที่ตามสภาพทางกายภาพ (ZONING) เช่น พื้นที่กักเก็บน้ำ หนองน้ำ ชะลอน้ำ พื้นที่ป้องกันชุมชนเมือง เขตเศรษฐกิจ พื้นที่บริหารจัดการน้ำในพื้นที่ลุ่มต่ำ เพื่อกำหนดแนวทางการปฏิบัติต่อพื้นที่ เช่น การใช้มาตรการใช้สิ่งก่อสร้าง เช่น การสร้าง ฝาย กำแพง ผนังกันน้ำ แก้มลิง ระบบการสูบน้ำ การระบายน้ำ การปรับปรุงแหล่งน้ำ เขื่อน อ่างเก็บน้ำ ฯลฯ

(2) หน่วยรับผิดชอบฝ่ายพลเรือน ป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยจังหวัด องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น โยธาและผังเมืองจังหวัด ชุดปฏิบัติการจังหวัด

(3) การปฏิบัติฝ่ายทหาร

- ก. สนับสนุนการก่อสร้างปรับปรุงระบบการระบายน้ำ การสร้างฝายชะลอน้ำ
- ข. จัดทำแผนการป้องกันที่ตั้งหน่วย และอาคารบ้านพักของกำลังพล

6) การป้องกันอุทกภัยโดยไม่ใช้สิ่งก่อสร้าง

(1) การปฏิบัติ การป้องกันอุทกภัยโดยไม่ใช้สิ่งก่อสร้าง เป็นการป้องกันการป้องกันโดยเพิ่มความ สามารถของธรรมชาติหรือระบบนิเวศเพื่อป้องกันการป้องกันอุทกภัย เช่น การปลูกป่า การอนุรักษ์ชนบทและพื้นที่เกษตรกรรม รวมทั้งการใช้ระบบผังเมืองและการควบคุมอาคาร เพื่อไม่ให้ เป็นสิ่งกีดขวางการไหลของน้ำ

(2) หน่วยรับผิดชอบฝ่ายพลเรือน ป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยจังหวัด ป่าไม้ อาสาสมัคร องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โยธาและผังเมืองจังหวัด เกษตรจังหวัด

(3) การปฏิบัติฝ่ายทหาร สนับสนุนการปลูกป่าในพื้นที่รับผิดชอบของหน่วย และพื้นที่ต้นน้ำ

1.2 ขั้นที่ 2 การเตรียมความพร้อม

1) การเตรียมความพร้อมด้านการป้องกัน

(1) การปฏิบัติ ดำรงและเตรียมความพร้อมตามมาตรการป้องกันที่กำหนดไว้

(2) หน่วยรับผิดชอบฝ่ายพลเรือน ป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยจังหวัด ชุด ปฏิบัติการจังหวัด องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โยธาและผังเมือง อำเภอ

(3) การปฏิบัติฝ่ายทหาร

ก. สนับสนุนชุดสำรวจสถานภาพความพร้อมของระบบการป้องกัน

ข. ตรวจสอบความพร้อมของระบบการป้องกันที่ตั้งหน่วย อาคารบ้านพักของ กำลังพลและครอบครัว

ค. สนับสนุนข้อมูลสถานภาพสิ่งอุปกรณ์เพื่อการป้องกัน

2) การเตรียมความพร้อมด้านเครื่องมือ อุปกรณ์ในการช่วยเหลือประชาชน

(1) การปฏิบัติ การสำรวจ จัดทำข้อมูลสถานภาพและเตรียมเครื่องมือ อุปกรณ์ พร้อมทั้งผู้ประสานงาน

(2) หน่วยรับผิดชอบฝ่ายพลเรือน ชุดปฏิบัติการจังหวัด องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น โยธาและผังเมือง อำเภอ ป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยจังหวัด

(3) การปฏิบัติฝ่ายทหาร ตรวจสอบความพร้อมของสิ่งอุปกรณ์ ยานพาหนะ น้ำมัน เชื้อเพลิง ให้พร้อมปฏิบัติได้ทันที และขอรับการสนับสนุนจาก ศูนย์บรรเทาสาธารณภัยกองทัพบก เพิ่มเติมตามความจำเป็นของสถานการณ์

3) การเตรียมความพร้อมด้านการบริการทางการแพทย์

(1) หน่วยรับผิดชอบฝ่ายพลเรือน สาธารณสุขจังหวัด สถานพยาบาลในจังหวัด องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัด อำเภอ

(2) การปฏิบัติฝ่ายทหาร ตรวจสอบความพร้อมของบุคลากร สิ่งอุปกรณ์ สถานที่ สิ่งอำนวยความสะดวก แผนการให้การสนับสนุนด้านการแพทย์

4) เตรียมความพร้อมของแผนอพยพ

(1) หน่วยรับผิดชอบฝ่ายพลเรือน ป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยจังหวัด องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ตำรวจ สาธารณสุขจังหวัด พัฒนาความมั่นคงของมนุษย์จังหวัด ประชาสัมพันธ์จังหวัด ขนส่งจังหวัด

(2) การปฏิบัติฝ่ายทหาร เตรียมความพร้อมของบุคลากร สิ่งอุปกรณ์ ยานพาหนะ พื้นที่พักพิง สิ่งอำนวยความสะดวก

5) การจัดเตรียมระบบการติดตามสถานการณ์ การเฝ้าระวัง และการแจ้งเตือนภัย

(1) การปฏิบัติ การจัดตั้งศูนย์การติดตามสถานการณ์ร่วมโดยการบูรณาการบุคลากร และเครื่องมือของทุกส่วนงาน จัดระบบการรายงาน กระจายข่าวสารและแจ้งเตือนภัยให้กับหน่วยที่เกี่ยวข้องทุกระดับให้รวดเร็ว ทัวถึง

(2) หน่วยรับผิดชอบฝ่ายพลเรือน จังหวัด ป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยจังหวัด ประชาสัมพันธ์จังหวัด องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น สื่อมวลชน อุดุนิยมวิทยา

(3) การปฏิบัติฝ่ายทหาร

ก. จัดตั้งศูนย์ติดตามสถานการณ์

ข. จัดตั้งเครือข่ายการเฝ้าระวัง และแจ้งเตือนภัย โดยประกอบด้วย ประชาชน อาสาสมัคร กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน องค์การบริหารส่วนตำบล เทศบาล ให้ครอบคลุมทุกพื้นที่รับผิดชอบ โดยกำหนดผู้รับผิดชอบ ผู้ประสานงาน และวิธีการแจ้งเตือนภัย เช่น วิทยุชุมชน หอกระจายข่าว ประจำหมู่บ้าน สื่อประชาสัมพันธ์ ฯลฯ

6) การเตรียมระบบการติดต่อสื่อสาร

(1) การปฏิบัติ โดยการจัดตั้งศูนย์การสื่อสาร การจัดเตรียมเครื่องมือสื่อสารหลัก รอง ทุกระบบให้สามารถติดต่อกับทุกภาคส่วนได้อย่างรวดเร็วทัวถึง

(2) หน่วยรับผิดชอบฝ่ายพลเรือน ป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยจังหวัด บริษัท ที่ โอที จังหวัด ชุมชน เครือข่ายอาสาสมัคร

(3) การปฏิบัติฝ่ายทหาร จัดตั้งศูนย์การสื่อสาร กำหนด ระเบียบปฏิบัติประจำ คำแนะนำประสานการปฏิบัติทางการสื่อสาร เพื่อควบคุม อำนวนัยการปฏิบัติ และเชื่อมต่อระบบการ ติดต่อสื่อสารของฝ่ายพลเรือน อาสาสมัคร

7) การเตรียมความพร้อมด้านบุคลากรของทุกภาคส่วน

(1) การปฏิบัติ จัดเตรียมบุคลากรและทำการฝึกอบรมบุคลากรที่เกี่ยวข้องทุกระดับ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน

(2) หน่วยรับผิดชอบฝ่ายพลเรือน ป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยจังหวัด จังหวัด อำเภอกองการปกครองส่วนท้องถิ่น

(3) การปฏิบัติฝ่ายทหาร

ก. จัดเตรียมกำลังกองร้อยช่วยเหลือประชาชนตามอัตราการจัดที่กำหนดให้ เพียงพอการปฏิบัติการกิจตามแผนการใช้กำลัง รวมทั้งจัดเตรียมกำลังกองหนุนเพื่อเพิ่มเติมหรือทดแทนกำลัง

ข. จัดการฝึกอบรม ให้ความรู้ และซักซ้อมการปฏิบัติตามภารกิจที่ได้รับมอบ

8) การเตรียมความพร้อมของท้องถิ่น ภาคประชาชน ชุมชน เอกชน

(1) การปฏิบัติ จัดการฝึกอบรมบุคลากร อาสาสมัครกู้ภัย จัดตั้งและพัฒนาหน่วยกู้ชีพประจำตำบล อบรมให้ความรู้แก่ชุมชน ประชาชนในพื้นที่ในการเฝ้าระวัง การแจ้งเตือนภัย และการช่วยเหลือตนเอง เมื่อเกิดอุทกภัย

(2) หน่วยรับผิดชอบฝ่ายพลเรือน ป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยจังหวัด องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น พัฒนาชุมชนจังหวัด

(3) การปฏิบัติฝ่ายทหาร สนับสนุนวิทยากรในการฝึกอบรม

9) การจัดเตรียมพื้นที่ศูนย์พักพิงผู้ประสบภัย

(1) การปฏิบัติ ป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยจังหวัด ร่วมกับหน่วยที่เกี่ยวข้องสำรวจและจัดเตรียมพื้นที่ปลอดภัยสำหรับเป็นศูนย์พักพิง โดยพิจารณาใช้อาคาร สิ่งอำนวยความสะดวกของราชการ เช่น ที่ตั้งหน่วยทหาร โรงเรียน อาคารสำนักงาน หรือของเอกชน เช่น วัด โรงงาน โดยพิจารณาจากความต้องการในการอพยพประชาชน และจัดเตรียมความพร้อมในการพักอาศัย การบริการทางการแพทย์ การประกอบอาหาร การฟื้นฟูสภาพจิตใจ ฯลฯ

(2) หน่วยรับผิดชอบฝ่ายพลเรือน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอ ป้องกันและบรรเทา สาธารณภัยจังหวัด พัฒนาความมั่นคงของมนุษย์จังหวัด สาธารณสุขจังหวัด

(3) การปฏิบัติฝ่ายทหาร สนับสนุนพื้นที่และสิ่งอำนวยความสะดวก กำลังพล เครื่องมือ ยานพาหนะ

1.3 ขั้นที่ 3 การปฏิบัติระหว่างเกิดอุทกภัย

1) การบริหารจัดการน้ำ

(1) การปฏิบัติ การบริหารจัดการน้ำในระหว่างเกิดอุทกภัย มุ่งหมายเพื่อลดผลกระทบที่จะเกิดขึ้นต่อชีวิตและทรัพย์สินของประชาชนให้น้อยที่สุด โดยเน้นการจำกัดและควบคุมสถานการณ์ของอุทกภัย ประกอบด้วย

ก. การจำกัดพื้นที่การเกิดอุทกภัย ด้วยการจัดทำ เสริมความเข้มแข็งของมาตรการป้องกันที่มีอยู่ เช่น การเสริมคันกั้นน้ำ เพิ่มความแข็งแรงของแนวป้องกันบริเวณพื้นที่สำคัญ เขตเศรษฐกิจ สถานที่ราชการ ที่ตั้งหน่วยที่เกี่ยวข้องกับการช่วยเหลือประชาชน เช่น ศาลากลางจังหวัด ที่ว่าการอำเภอ สำนักงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สถานพยาบาล ที่ตั้งหน่วยทหาร พื้นที่ศูนย์พักพิงผู้ประสบอุทกภัย ฯลฯ

ข. การระบายน้ำจากพื้นที่อุทกภัย ด้วยการระดมเครื่องมือและกำลังพล ทำการระบายน้ำลงสู่ระบบระบายน้ำ คูคลอง พร้อมกับการเพิ่มประสิทธิภาพในการระบายน้ำ ด้วยการกำจัดสิ่งกีดขวางในการระบายน้ำ ขุดลอกคูคลอง เพิ่มพื้นที่การรับน้ำ

ค. การเฝ้าระวัง ด้วยการจัดตั้งเครือข่ายการเฝ้าระวังประกอบด้วยส่วนราชการ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ภาคประชาชน อาสาสมัคร เฝ้าระวัง ติดตาม และแจ้งเตือนสถานการณ์อุทกภัยอย่างต่อเนื่อง รวมทั้งการเฝ้าระวังแนวป้องกันไม่ให้เกิดการชำรุดเสียหาย ทั้งนี้ให้มีการชี้แจง ทำความเข้าใจและประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนทราบอย่างต่อเนื่อง

(2) หน่วยรับผิดชอบฝ่ายพลเรือน ป้องกันภัยจังหวัด ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัด ขนส่งจังหวัด ชุดปฏิบัติการจังหวัด ประชาสัมพันธ์จังหวัด องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ทุกหน่วยที่เกี่ยวข้อง โดย ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัด เป็นผู้รับผิดชอบหลักในการประสาน

(3) การปฏิบัติฝ่ายทหาร จัดกำลังพลและยุทโธปกรณ์ สนับสนุนมาตรการเสริมสร้างความเข้มแข็งของแนวป้องกัน การสำรวจและเฝ้าระวังพื้นที่ล่อแหลม การป้องกันที่ตั้งหน่วย บ้านพักของกำลังพลและครอบครัว สนับสนุนการขุดลอกคูคลอง กำจัดสิ่งกีดขวางในระบบระบายน้ำ การเฝ้าระวัง การแจ้งเตือน และการปฏิบัติการจิตวิทยาและการประชาสัมพันธ์ด้วยเครื่องมือของหน่วย

2) การจัดการช่วยเหลือประชาชน

การปฏิบัติ เป็นการสนธิกำลังและทรัพยากรเข้าให้การช่วยเหลือประชาชน โดยทันที ประกอบด้วยปฏิบัติที่สำคัญดังนี้

(1) การกู้ชีพ กู้ภัย และการช่วยเหลือชีวิต

ก. การปฏิบัติ การปฏิบัติการค้นหาแบ่งเป็น 4 ระยะคือ

1. ระยะ 24 ชั่วโมงแรก (1 วัน) เน้นการค้นหาผู้รอดชีวิต การรักษาพยาบาล ผู้บาดเจ็บ การสนับสนุนอาหาร น้ำดื่ม เสื้อผ้า

2. ระยะ 24-48 ชั่วโมง (1-2 วัน) เน้นการค้นหาผู้รอดชีวิตและทรัพย์สิน สืบหาญาติจัดตั้งบ้านพักชั่วคราว การรักษาพยาบาล การจัดการศพ อาหาร น้ำดื่ม ยารักษาโรค เครื่องครัว

3. ระยะ 48-72 ชั่วโมง (2-3 วัน) เน้นการค้นหาผู้รอดชีวิต การสืบหาญาติ การรักษาพยาบาล การจัดการศพ การสงเคราะห์เบื้องต้น การค้นหาทรัพย์สิน

4. การค้นหาหลังระยะ 72 ชั่วโมงขึ้นไป ให้สนับสนุนการค้นหาในระยะ 24 ชั่วโมงแรกเป็นลำดับแรก

ข. หน่วยรับผิดชอบฝ่ายพลเรือน ป้องกันภัยจังหวัด องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอ จังหวัด ภาคเอกชน อาสาสมัคร ภาคประชาชน (โดยป้องกันภัยจังหวัด เป็นผู้รับผิดชอบหลักในการประสาน)

ค. การปฏิบัติของฝ่ายทหาร ให้การสนับสนุนการปฏิบัติการค้นหาผู้ประสบภัย เพื่อให้การช่วยเหลือ โดยจัดกำลังพล ยานพาหนะ อาสาสมัคร ชุดแพทย์เคลื่อนที่ ยุทโธปกรณ์หรือการกู้ภัยทางน้ำ และทางอากาศ

(2) การอพยพประชาชน

ก. การปฏิบัติ กรณีสถานการณ์วิกฤตที่มีความจำเป็นต้องอพยพ ประชาชนออกจากพื้นที่เพื่อป้องกันอันตรายต่อประชาชนหรือการกีดขวางการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ ผู้อำนวยการเขตท้องที่ นายอำเภอ ผู้ว่าราชการจังหวัด จะแจ้งเตือนและสั่งการปฏิบัติตามแผนอพยพที่ได้จัดเตรียมไว้แล้ว โดยเคลื่อนย้ายประชาชนไปยังศูนย์พักพิงและอพยพกลับเมื่อสถานการณ์คลี่คลาย

ข. หน่วยรับผิดชอบฝ่ายพลเรือน กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน อำเภอ จังหวัด ป้องกันภัยจังหวัด สาธารณสุขจังหวัด พัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัด ประชาสัมพันธ์จังหวัด (โดยอำเภอและจังหวัด เป็นผู้รับผิดชอบหลักในการประสาน)

ค. การปฏิบัติฝ่ายทหาร

1. แจ้งเตือนหน่วยเตรียมการอพยพ
2. จัดกำลังพล ยานพาหนะ ชุดแพทย์เคลื่อนที่ ชุดปฏิบัติการจิตวิทยา เข้าทำการอพยพประชาชนจากจุดรวมพลในพื้นที่มายังตำบลรวบรวมผู้อพยพตามเส้นทางที่กำหนด
3. จัดเตรียมพื้นที่ศูนย์พักพิงในหน่วยทหาร และจัดบริการอาหาร น้ำดื่ม การรักษาพยาบาล การรักษาความปลอดภัย การลงทะเบียน การฝึกอาชีพ การฟื้นฟูสภาพจิตใจ
4. สนับสนุนการอพยพประชาชนกลับภูมิลำเนาเมื่อสถานการณ์คลี่คลาย

(3) การจัดตั้งศูนย์พักพิงผู้ประสบอุทกภัย

ก. การปฏิบัติ ป้องกันภัยจังหวัด ร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจัดเจ้าหน้าที่ดำเนินการบริหารศูนย์พักพิงผู้ประสบอุทกภัย โดยพิจารณาจัดเตรียมพื้นที่ศูนย์พักพิงที่เพียงพอต่อผู้ประสบภัยและพิจารณาศูนย์พักพิงที่เหมาะสมดังนี้

1. เป็นพื้นที่ปลอดภัยที่คาดว่าจะไม่ประสบอุทกภัยหรือสามารถป้องกันพื้นที่ได้ง่าย
2. มีอาคารที่พัก สิ่งอำนวยความสะดวกพื้นฐาน เช่น ห้องน้ำ ห้องส้วมเพียงพอ พร้อมใช้งาน

3. มีเส้นทางการคมนาคมที่สะดวก ยานพาหนะขนาดใหญ่สามารถเข้าถึงได้

4. มีระบบสาธารณูปโภค เช่น ไฟฟ้า ประปา หรือแหล่งน้ำสำหรับการอุปโภคบริโภค

5. มีพื้นที่เพียงพอสำหรับการจัดการบริการให้กับผู้ประสบภัย เช่น การรักษาพยาบาล การจัดกิจกรรมต่างๆ เช่น การสันทนาการ กีฬา การฝึกอาชีพ ฯลฯ

6. ง่ายต่อการดูแลและการรักษาความปลอดภัย

7. อยู่ในสภาพแวดล้อมที่ดี

การดำเนินการในศูนย์พักพิงประกอบด้วย การสำรวจจำนวน ลงทะเบียน จัดที่พัก บริการอาหาร บริการทางการแพทย์ อำนวยความสะดวกในการติดต่อสื่อสาร การฟื้นฟู เยียวยา สภาพจิตใจ การฝึกอาชีพ ฯลฯ

ข. หน่วยรับผิดชอบฝ่ายพลเรือน ป้องกันภัยจังหวัด พัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัด พัฒนาชุมชนจังหวัด สาธารณสุขจังหวัด ประชาสัมพันธ์จังหวัด องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอ จังหวัด ดำรวจภูธรจังหวัด ทรพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัด ฯลฯ (โดยพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัด เป็นผู้รับผิดชอบหลักในการประสาน)

ค. การปฏิบัติฝ่ายทหาร สนับสนุนพื้นที่และสิ่งอำนวยความสะดวก สนับสนุนกำลังพล เครื่องมือ ยานพาหนะ ในการช่วยเหลือประชาชน และการอพยพกลับภูมิลำเนาเมื่อสถานการณ์คลี่คลาย

(4) การสนับสนุนประชาชนในพื้นที่ประสบภัย

ก. การปฏิบัติ ประกอบด้วย การขนย้ายสิ่งของ และการรับ-ส่งประชาชน ทางบก, ทางน้ำ และทางอากาศ (กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย และทหาร รับผิดชอบหลัก) การบริการทางการแพทย์ (สาธารณสุขจังหวัด รับผิดชอบหลัก) การแจกจ่ายอาหาร น้ำ ถูยยังชีพ และ

อื่นๆ (องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น รับผิดชอบหลัก โดยการจ้างผู้แทนกลุ่ม หรือชุมชน นำสิ่งของดังกล่าวไปแจกจ่าย พร้อมทั้งให้เป็นที่ยอมรับข่าวสารต่างๆ และการประชาสัมพันธ์ จากทางรัฐบาลด้วย) การรักษาความปลอดภัยชีวิตและทรัพย์สิน การป้องกันพื้นที่สำคัญ การจราจร และการปฏิบัติการจิตวิทยา (ตำรวจภูธรจังหวัด รับผิดชอบหลัก) โดยเน้นการช่วยเหลือที่รวดเร็วและทั่วถึง

ข. หน่วยรับผิดชอบฝ่ายพลเรือน ป้องกันภัยจังหวัด สาธารณสุขจังหวัด ตำรวจภูธรจังหวัด ประชาสัมพันธ์จังหวัด องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอ จังหวัด ภาคเอกชน อาสาสมัคร และมูลนิธิ

ค. การปฏิบัติฝ่ายทหาร

1. จัดกำลังพลและยุทโธปกรณ์ทำการช่วยเหลือประชาชน สนับสนุนการรักษาความปลอดภัย จัดหน่วยแพทย์เคลื่อนที่ให้บริการทางการแพทย์ จัดชุดปฏิบัติการจิตวิทยา และชุดประชาสัมพันธ์

2. จัดตั้งค่ายส่งกำลัง จุกรรวบรวมสิ่งของ จัดรถครัวสนามเคลื่อนที่บริการประกอบอาหารสด ศูนย์บริการทางการแพทย์

3. การประชาสัมพันธ์ เพื่อชี้แจงทำความเข้าใจ ลดความตื่นตระหนกและให้ความร่วมมือหน่วยช่วยเหลือ

3) การบูรณาการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับทุกภาคส่วน

มุ่งเน้นการบูรณาการสร้างความเข้มแข็งให้กับส่วนราชการ และผู้นำท้องถิ่น ให้สามารถช่วยเหลือประชาชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อให้หน่วยทหารสามารถส่งมอบพื้นที่และนำกำลังพลและยุทโธปกรณ์ไปช่วยเหลือประชาชนในพื้นที่อื่นๆ ต่อไปได้ โดยมีการปฏิบัติที่สำคัญคือ

(1) การให้ความรู้ การประสานงาน จัดทำแผนและชักจูงการปฏิบัติตามแผนเผชิญเหตุต่างๆ ตั้งแต่ยามปกติ เพื่อสร้างความเข้าใจ พัฒนาสัมพันธ์และสร้างให้เกิดการบูรณาการในยามวิกฤต

(2) การจัดตั้งศูนย์อำนวยการร่วมปฏิบัติการช่วยเหลือผู้ประสบอุทกภัย เพื่อการบูรณาการทำให้เกิดความเข้มแข็งของหน่วยงานต่างๆ เป็นการเสริมซึ่งกันและกัน

(3) การจัดตั้งชุดประจำหมู่บ้าน โดยมอบให้ผู้นำ ตัวแทนของประชาชนที่อพยพออกจากพื้นที่ประสบอุทกภัยทำหน้าที่เป็นตัวแทนของชุมชนในการประสานงานกับหน่วยงาน ภาคประชาชนที่ให้การช่วยเหลือในการนำความช่วยเหลือไปสู่ประชาชนเพื่อให้การช่วยเหลือเกิดความรวดเร็ว ท่วถึง ลดความซ้ำซ้อน และมอบให้ทำหน้าที่ในการชี้แจง ประชาสัมพันธ์ เสริมสร้างความร่วมมือระหว่างหน่วยงานช่วยเหลือกับประชาชน

(4) การบูรณาการการใช้ทรัพยากรในระหว่างการเกิดอุทกภัย โดยการวิเคราะห์ประเมินความเสี่ยงต่ออุทกภัยในแต่ละพื้นที่ จัดทำประมาณการความต้องการและจัดทำแผนการใช้กำลังพล ยานพาหนะ เครื่องมือที่มีอยู่ ตามลำดับความเร่งด่วน

(5) การสนับสนุนมาตรการฟื้นฟูเร่งด่วน ด้านที่อยู่อาศัยและคุณภาพชีวิต ด้วยการร่วมฟื้นฟู บูรณะ ซ่อมแซมที่อยู่อาศัย สิ่งสาธารณูปโภค สถานที่ราชการ การทำความสะอาด กำจัดขยะและสิ่งปฏิกูล การผลิตสารจุลินทรีย์น้ำเพื่อกำจัดน้ำเสีย

โดยได้แบ่งมอบความรับผิดชอบให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องภายในจังหวัด ดังนี้

(1) หน่วยรับผิดชอบฝ่ายพลเรือน ป้องกันภัยจังหวัด สาธารณสุขจังหวัด ตำรวจภูธรจังหวัด ประชาสัมพันธ์จังหวัด องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอ จังหวัด ภาคเอกชน อาสาสมัคร และมูลนิธิ (โดยอำเภอ และจังหวัด เป็นผู้รับผิดชอบหลักในการประสาน)

(2) การปฏิบัติฝ่ายทหาร

ก. สนับสนุนการประสานงานและการจัดทำแผนงานการช่วยเหลือประชาชน ร่วมการซักซ้อมการปฏิบัติกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

ข. จัดกำลังพลและยุทโธปกรณ์ร่วมปฏิบัติงานในศูนย์อำนวยการร่วม

ค. จัดกำลังพลและยานพาหนะร่วมในการกำจัดขยะและสิ่งปฏิกูล และ ดำเนินการผลิตสารจุลินทรีย์น้ำ

2. การปฏิบัติหลังอุทกภัย

1) การบริหารจัดการหลังเกิดภัย

(1) การฟื้นฟูเร่งด่วนด้านที่อยู่อาศัย

ก. การปฏิบัติ ประกอบด้วย การสำรวจความเสียหาย การซ่อมแซม พื้นฟู สถานที่ราชการ สถานศึกษา สาธารณูปโภค การปรับปรุงทัศนียภาพ การแก้ไขปัญหาสภาพแวดล้อม และมลภาวะ

ข. หน่วยรับผิดชอบฝ่ายพลเรือน องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยจังหวัด โยธาและผังเมืองจังหวัด ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัด สำนักงานพัฒนาพื้นฐานการศึกษาเขตพื้นที่ สถานศึกษา และสาธารณสุขจังหวัด

ค. การปฏิบัติฝ่ายทหาร

1. สนับสนุนกำลังพล ชุดช่าง ยานพาหนะ ชุดแพทย์ ชุดปฏิบัติการจิตวิทยา ประชาสัมพันธ์

2. ผลิตสาร EM

(2) การอพยพประชาชนกลับภูมิลำเนา

ก. การปฏิบัติ หลังจากสถานการณ์อุทกภัยคลี่คลาย และประเมินว่าสามารถประชาชนกลับเข้าที่พักอาศัยอย่างปลอดภัย ผู้ว่าราชการจังหวัดสั่งการให้ดำเนินการอพยพประชาชนกลับยังภูมิลำเนา

ข. หน่วยรับผิดชอบฝ่ายพลเรือน องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยจังหวัด อำเภอ

ค. การปฏิบัติฝ่ายทหาร สนับสนุนกำลังพล ยานพาหนะในการอพยพประชาชน

(3) การฟื้นฟูอาชีพ

ก. การปฏิบัติ กรณีพื้นที่การเกษตรหรือสถานประกอบการ การประกอบอาชีพตามปกติไม่สามารถดำเนินการได้ จำเป็นต้องฝึกฝนอาชีพเพื่อให้ประชาชนมีรายได้ในการดำรงชีวิต

ข. หน่วยรับผิดชอบฝ่ายพลเรือน องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอ ป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยจังหวัด โยธาและผังเมืองจังหวัด ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมจังหวัด สำนักงานพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐานเขตพื้นที่ และสถานศึกษา

ค. การปฏิบัติฝ่ายทหาร สนับสนุนเมื่อได้รับการร้องขอ

(4) การฟื้นฟูสภาพจิตใจ

ก. การปฏิบัติ การสำรวจ รวบรวมข้อมูล พบปะ ตรวจสอบสถานะทางจิตใจของผู้ประสบภัย ให้การรักษาพยาบาล ให้คำแนะนำ ปรึกษา

ข. หน่วยรับผิดชอบฝ่ายพลเรือน องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอ ป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยจังหวัด พัฒนาความมั่นคงของมนุษย์จังหวัด สาธารณสุขจังหวัด และ กรมสุขภาพจิตจังหวัด

ค. การปฏิบัติฝ่ายทหาร สนับสนุนชุดแพทย์ ชุดปฏิบัติการจิตวิทยา ประชาสัมพันธ์
จัดกิจกรรมสันตินาการ

(5) การสำรวจ ซ่อมแซมยานพาหนะ สิ่งอุปกรณ์

ก. การปฏิบัติ สำรวจสถานภาพสิ่งอุปกรณ์ ยานพาหนะ เพื่อจัดทำแผนการ ซ่อมแซม
ฟื้นฟู ให้ใช้การได้ตามปกติ

ข. หน่วยรับผิดชอบฝ่ายพลเรือน ทุกหน่วยที่เกี่ยวข้อง

ค. การปฏิบัติฝ่ายทหาร สำรวจ ซ่อมแซม ฟื้นฟูยานพาหนะ สิ่งอุปกรณ์ให้พร้อมใช้
งาน

(6) การสรุปบทเรียนจากการปฏิบัติ วิเคราะห์วิธีบริหารจัดการ

ก. การปฏิบัติ จัดทำรายงานผลการปฏิบัติ ปัญหาข้อขัดข้อง ข้อพิจารณา ข้อเสนอแนะ
วิเคราะห์วิธีบริหารจัดการ

ข. หน่วยรับผิดชอบฝ่ายพลเรือน ทุกหน่วยที่เกี่ยวข้อง

ค. การปฏิบัติฝ่ายทหาร จัดทำสรุปผลการปฏิบัติพร้อมทั้งปัญหา ข้อขัดข้อง ข้อพิจารณา
ข้อเสนอแนะ สรุปบทเรียนจากการปฏิบัติรายงานให้หน่วยเหนือทราบเพื่อจัดทำ ปรับปรุงแนวทาง
การปฏิบัติในอนาคต

(7) การติดตามและประเมินผลการปฏิบัติ

จัดตั้งคณะทำงาน ผู้รับผิดชอบในการติดตามประเมินผล เพื่อจัดทำแผนงาน แนว
ทางการประเมินผล โดยกำหนดตัวชี้วัดความสำเร็จให้เหมาะสม สอดคล้องกับกิจกรรมที่ปฏิบัติ มี
การประเมินในเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ กำหนดวงรอบ ระเบียบปฏิบัติประจำ ห้วงระยะเวลาใน

การรายงานให้ชัดเจน และให้มีการทบทวนปรับปรุง พัฒนาแผนให้เหมาะสม สอดคล้องกับสถานการณ์และสภาพแวดล้อมของการปฏิบัติงาน โดยกำหนดขั้นตอนการประเมินผลดังนี้

ขั้นที่ 1 การประเมินการเตรียมความพร้อม เป็นการประเมินความพร้อมในการเตรียมการป้องกันและเผชิญเหตุ เช่น บุคลากร เครื่องมือ ทรัพยากร แผนการปฏิบัติ ความรู้ ความเข้าใจในการปฏิบัติตามแผน การจัดเตรียมองค์กรในการบริหารจัดการภัยพิบัติ ฯลฯ

ขั้นที่ 2 การประเมินผลการปฏิบัติ เป็นการประเมินผลการปฏิบัติตามแผนการปฏิบัติ ในแต่ละขั้นตอน โดยพิจารณาในปัจจัยการประสานสอดคล้อง ประสิทธิภาพในการบริหารจัดการทรัพยากร การปฏิบัติของทุกภาคส่วนเป็นไปตามขั้นตอนและรายละเอียดการปฏิบัติที่กำหนด

(สำเนา)
คำสั่งกองทัพบก

(เฉพาะ)

ที่ ๖๑๗/๔๐

เรื่อง การจัดตั้งศูนย์บรรเทาสาธารณภัย กองทัพบก

เพื่อให้การปฏิบัติงานในการป้องกัน และช่วยเหลือผู้ประสบสาธารณภัยของ ทบ. เป็นไปด้วยความรวดเร็ว มีประสิทธิภาพ และสอดคล้องกับ กฎ ระเบียบ ข้อบังคับ และการดำเนินงานของส่วนราชการพลเรือน รวมทั้งการปฏิบัติของส่วนราชการอื่นๆ ใน กม. จึงให้ดำเนินการดังนี้

๑. ยกเลิกคำสั่ง สปก.ทบ. (เฉพาะ) ที่ ๒๕๕/๒๘ ลง ๑ พ.ย. ๒๘ เรื่อง การจัดตั้งศูนย์ช่วยเหลือผู้ประสบอุทกภัย กองทัพบก (สชอ.ทบ.)

๒. ภารกิจ ทบ. สนับสนุนการปฏิบัติงานป้องกัน และช่วยเหลือผู้ประสบสาธารณภัยให้สอดคล้อง และเป็นไปตามนโยบายของ กห.

๓. การจัดหน่วยงาน

๓.๑ ศูนย์บรรเทาสาธารณภัย กองทัพบก (สบภ.ทบ.) ควบคุม และอำนวยการปฏิบัติของ ศูนย์บรรเทาสาธารณภัย กองทัพภาค (สบภ.ทภ.) และหน่วยต่างๆ ใน ทบ. ในภารกิจการช่วยเหลือผู้ประสบสาธารณภัย ตามผังการจัดในผนวก ก

๓.๒ สบภ.ทภ. ควบคุม และอำนวยการ การปฏิบัติของ สบภ.นขต.ทภ. ตามผังการจัดในผนวก ข

๓.๓ สบภ. ของ นขต.ทบ.อื่นๆ ควบคุม และอำนวยการ การปฏิบัติของ สบภ. ของหน่วยรอง โดยมีการจัดในลักษณะเดียวกันกับการจัดใน ผนวก ข

๔. การแบ่งมอบความรับผิดชอบ

๔.๑ สปก.ทบ.

๔.๑.๑ ปฏิบัติหน้าที่ ศูนย์บรรเทาสาธารณภัย กองทัพบก (สบก.ทบ.) โดยให้ เสธ.ทบ. เป็นผู้อำนวยการศูนย์บรรเทาสาธารณภัย กองทัพบก (ผอ.สบก.ทบ.) และขึ้นตรงต่อ ผบ.ทบ.

๔.๑.๒ วางแผน อำนวยการ ประสานงาน สั่งการ กำกับดูแล และให้การสนับสนุนที่เกี่ยวข้องต่อการปฏิบัติของหน่วยต่างๆ ใน ทบ. ในภารกิจการช่วยเหลือผู้ประสบสาธารณภัย รวมทั้งการปฏิบัติในขั้นการบูรณะสภาพความเสียหายด้วย

๔.๑.๓ เป็นศูนย์กลางในการประสานงานกับหน่วยต่างๆ ทั้งในและนอก ทบ. ในการอำนวยการช่วยเหลือผู้ประสบสาธารณภัย

๔.๑.๔ อำนวยการ และดำเนินการให้มีการประชาสัมพันธ์ โดยสื่อประเภทต่างๆ ของ ทบ. หรือผ่านสื่อมวลชนอื่นๆ เพื่อเตือนภัย รายงานเหตุการณ์ และการปฏิบัติการช่วยเหลือของ ทบ. และ/ หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งให้คำแนะนำการปฏิบัติต่างๆ

๔.๑.๕ ปฏิบัติงานตามที่ได้รับมอบจาก สบก.กท.

๔.๒ ทภ.๑, ทภ..๒, ทภ.๓ และ ทภ.๔

๔.๒.๑ ปฏิบัติหน้าที่ ศูนย์บรรเทาสาธารณภัย กองทัพภาค (สบก.ทภ.) ซึ่งได้แก่ สบก.ทภ.๑, สบก.ทภ.๒, สบก. ทภ.๓ และ สบก.ทภ.๔ โดยใช้ บก.ทภ. เป็น บก.ศูนย์ฯ และให้ มทภ.๑, มทภ.๒, มทภ. ๓ และ มทภ.๔ หรือผู้ที่ได้รับมอบหมาย เป็นผู้อำนวยการศูนย์บรรเทาสาธารณภัย กองทัพภาค (ผอ.สบก.ทภ.๑, ผอ.สบก.ทภ.๒, ผอ.สบก.ทภ.๓ และ ผอ.สบก.ทภ. ๔)

๔.๒.๒ จัดตั้งและควบคุมการปฏิบัติของ สบก.นขต.ทภ.

๔.๒.๓ ปฏิบัติการช่วยเหลือผู้ประสบสาธารณภัย ตามคำสั่งของ สบก.ทบ. และตามความริเริ่มของหน่วยเฉพาะในพื้นที่รับผิดชอบ

๔.๓ นสศ., นปอ., พล.ม.๒, พล.ป., พล.ร.๑๕, พล.ร.๑๖. กรมฝ่ายยุทธบริการ, รด., ยศ.ทบ., ศบป. และ สห.ทบ.

๔.๓.๑ เป็นหน่วยสนับสนุนการปฏิบัติของ ศบภ.ทภ. และศบภ. ของ นขต.ทบ.อื่น ๆ

๔.๓.๒ ปฏิบัติหน้าที่ ศบภ.ของหน่วย พร้อมปฏิบัติการกิจได้ทันทีเมื่อเกิดสถานการณ์หรือเมื่อได้รับคำสั่งจาก ศบภ.ทบ. โดยมี ผบ.หน่วย หรือผู้ที่ได้รับมอบหมายเป็น ผอ.ศบภ. ของหน่วย

๔.๓.๓ จัดตั้ง และควบคุมการปฏิบัติของ ศบภ.นขต. ของหน่วย ตามความจำเป็นของสถานการณ์ และขีดความสามารถของหน่วย

๕. การปฏิบัติ ให้ทุกหน่วยยึดถือ รปจ. ว่าด้วยการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย ทบ. พ.ศ. ๒๕๕๐ เป็นหลักในการดำเนินการช่วยเหลือผู้ประสบสาธารณภัย

ทั้งนี้ ตั้งแต่บัดนี้เป็นต้นไป

สั่ง ณ วันที่ ๓ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๕๐

(ลงชื่อ) พล.อ. เชษฐา ฐานะจาโร

(เชษฐา ฐานะจาโร)

ผบ.ทบ.

สำเนาถูกต้อง

พ.อ. พลาวุฒิ กลับเจริญ

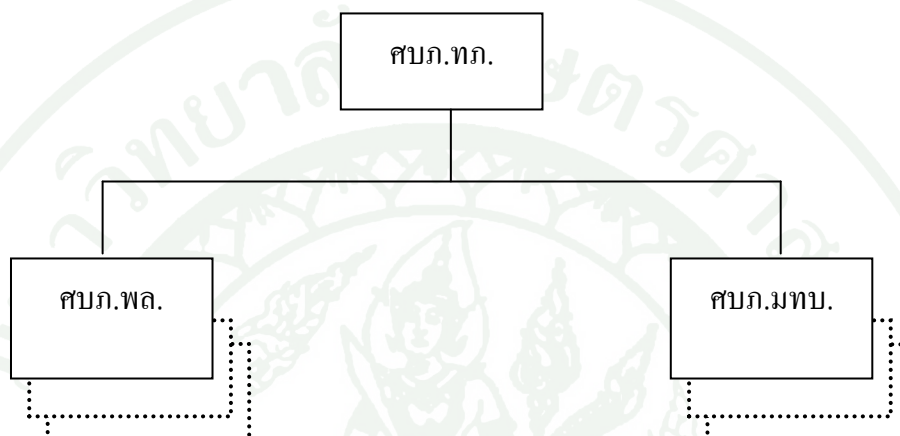
(พลาวุฒิ กลับเจริญ)

ด้าน ทภ.๔ สกร.ฝกร.ศปก.ทบ.

๑๖ มิ.ย. ๕๐

ผนวก ข ผังการจัด ศบภ.ทภ. ประกอบคำสั่ง ทบ. (เฉพาะ) ที่ ๖๑๗/๔๐ ลง ๓ มิ.ย.๔๐

ตรวจถูกต้อง

(ลงชื่อ) พ.อ.จิรัชย์ เชนดำรง

(จิรัชย์ เชนดำรง)

หน.สกร.ฝกร.ศปก.ทบ.

ผนวก ค (ผังการจัดฝ่ายกิจการพลเรือน ศูนย์บรรเทาสาธารณภัย กองทัพบก)
ประกอบคำสั่ง ศูนย์ปฏิบัติการกองทัพบก (เฉพาะ) ที่ ๓๐๖/๕๐ ลง ๑๕ มิถุนายน ๒๕๕๐

ตรวจถูกต้อง

(ลงชื่อ) พ.อ.จิรัชย์ เดชดำรง

(จิรัชย์ เดชดำรง)

หน.สกร.ฝกร.สปก.ทบ.

ผนวก ง (หน้าที่ของส่วนต่างๆ ของฝ่ายกิจการพลเรือน
ศูนย์บรรเทาสาธารณภัย กองทัพบก)
ประกอบคำสั่ง ศูนย์ปฏิบัติการกองทัพบก (เฉพาะ) ที่ ๓๐๖/๔๐ ลง ๑๕ มิถุนายน ๒๕๕๐

๑. ส่วนอำนวยการ

๑.๑ วางแผน อำนวยการ ประสานงาน สั่งการ และกำกับดูแล การปฏิบัติของ
หน่วยต่างๆ ใน ทบ. ในภารกิจ การช่วยเหลือผู้ประสบอุบัติเหตุ และสาธารณภัย รวมทั้งประสานงาน
กับหน่วยต่างๆ นอก ทบ. ในการอำนวยการ ช่วยเหลือผู้ประสบภัย

๑.๒ สกร.ฝกร.สปก.ทบ. เป็นหน่วยรับผิดชอบ โดยมี หน.สกร.ฝกร.สปก.ทบ. เป็น
หน. ส่วน รับผิดชอบในการดำเนินงาน และแต่งตั้งเจ้าหน้าที่ร่วมปฏิบัติงานได้ตามความเหมาะสม

๒. ส่วนประชาสัมพันธ์

๒.๑ วางแผน อำนวยการ ประสานงาน การดำเนินการโฆษณา ประชาสัมพันธ์ทาง
สื่อต่างๆ ของ ทบ. เพื่อเตือนภัย และแจ้งให้ประชาชนทราบถึงการช่วยเหลือผู้ประสบสาธารณภัย ที่
ทบ. ดำเนินการ รวมทั้งขอความร่วมมือให้การช่วยเหลือประชาชนที่ได้รับความเดือดร้อน

๒.๒ สปชส.ฝกร.สปก.ทบ. เป็นหน่วยรับผิดชอบ โดยมี หน.สกร.ฝกร.สปก.ทบ.
เป็น หน.ส่วน และแต่งตั้งให้เจ้าหน้าที่ร่วมปฏิบัติงานได้ตามความเหมาะสม

๓. ส่วนธุรการ และสนับสนุน

๓.๑ ประสานงาน และกำกับดูแล ด้านการสนับสนุน และบริการ ในภารกิจ
ช่วยเหลือผู้ประสบอุบัติเหตุ และสาธารณภัย

๓.๒ ดำเนินการ ควบคุม อำนาจการ ประสานงาน และกำกับดูแลในการรับบริจาค และแจกจ่าย ในภารกิจช่วยเหลือผู้ประสบอุบัติเหตุ และสาธารณภัยเกี่ยวกับการจัดหาสิ่งอุปกรณ์ หรือวัสดุต่างๆ แก่หน่วยต่างๆ ที่ปฏิบัติการกิจตามคำสั่งของ ศบค.ทบ.

๓.๓ ดำเนินการทั้งปวงเกี่ยวกับการใช้จ่ายงบประมาณ ในภารกิจช่วยเหลือผู้ประสบอุบัติเหตุ และสาธารณภัย

๓.๔ สรุปรายงานการใช้จ่ายเงิน เมื่อเสร็จสิ้นภารกิจ

๓.๕ ให้แผนกสนับสนุน ฝกร.ศปก.ทบ. เป็นหน่วยรับผิดชอบ โดยมี หน. แผนกสนับสนุน ฝกร.ศปก.ทบ. เป็น หน. ส่วน และให้แต่งตั้งเจ้าหน้าที่ร่วมปฏิบัติงานได้ตามความเหมาะสม

ตรวจถูกต้อง

(ลงชื่อ) พ.อ. จิรัชย์ เดชดำรง

(จิรัชย์ เดชดำรง)

หน.สกร.ฝกร.ศปก.ทบ.

ประวัติการศึกษา และการทำงาน

ชื่อ – นามสกุล	พันโทหญิง ธนาพรรณ ปานศักดิ์
วัน เดือน ปี ที่เกิด	วันที่ 17 เดือนมกราคม พ.ศ. 2519
สถานที่เกิด	จังหวัดกรุงเทพมหานคร
ประวัติการศึกษา	ศิลปศาสตรบัณฑิต (การจัดการทั่วไป) มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร
ตำแหน่งหน้าที่การงานปัจจุบัน	นายทหารงบประมาณ กรมกิจการพลเรือน ทหารบก
สถานที่ทำงานปัจจุบัน	กรมกิจการพลเรือนทหารบก ในกองบัญชาการ กองทัพบก แขวงบางขุนพรหม เขตพระนคร ถนนราชดำเนินนอก กรุงเทพมหานคร